

SOODLA HV RIIGI ERIPLANEERINGU DETAILSE LAHENDUSE ESKIIS - LISA 1**KOOSTÖÖ TABEL**

20.04.2023

Soodla riigi eriplaneeringu kohta laekunud ettepanekud ja Kaitseministeeriumi seisukoht ettepanekute osas. Riigi eriplaneeringu koostamist alustatakse detailse lahenduse koostamisest, lähteseisukohti eraldi ei täpsustata. Lähteseisukohtade järgselt esitatud seisukohtadega arvestatakse asjakohasel juhul eskiisi ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi koostamisel.

SISUKORD

MINISTEERIUMID	3
Keskkonnaministeerium	3
Maaeluministeerium	6
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	6
Rahandusministeerium	8
Siseministeerium	11
AMETID	11
Keskkonnaamet	11
Maa-amet	16
Muinsuskaitseamet.....	19
Päästeamet	20
Politsei- ja Piirivalveamet	20
Põllumajandus- ja Toiduamet	20
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet.....	20
Terviseamet	21
Transpordiamet	21
OMAVALITSUSED	24
Anija Vallavalitsus	24
Kuusalu Vallavalitsus	27
Tapa Vallavalitsus	32
VÕRGU VALDAJAD.....	32

AS Tallinna Vesi	32
KOHALIKUD HUVIGRUPID	32
Teder, M.	32
Švilponis, S.	41
Kursi külavanem, K.Loit	87
Kohalik kogukond.....	88
Kohaliku kogukonna Soodla Kaitseks, Tallinna ja lähivaldade inimesed	97
Seltsing Roheline Kuusalu	106
Konsa, A.	107
Kuus, L.	108
OÜ Mootorsaanimekad.....	111
Loodusturismi ettevõtted	111
Kõrvemaa Matka- ja Suusakeskus.....	115
Kari, E.	115
Arais, E.....	117
Pikka, J.....	121
Lepik, A. ja V.....	122
Rahu, K. ja K.....	124
Keller, E.....	126
Keller, A.	126
Klemets, A.	127
Mäemets, H.....	129
Allipere, T	129
Tuuling, R.	131
Vahtras, M.	132
Pihla, H.....	132
Pillapalu küla elanikud	135
Porn, I.	140
Rauda, R.....	144
Riiberg, K., Tummeleht, L.I.	145
Valgejõe külaselts	149
MUUD HUVIGRUPID	152

Eesti Linnade ja Valdade Liit.....	152
Riigimetsa Majandamise Keskus.....	153
OÜ Kivikandur	154
Seltsing Loodus, inimene ja sõjavägi	154
MTÜ Eesti Metsa Abiks	158
Eesti Ornitoloogiaühing	164

	Osapool	Kirja kuupäev ja nr	Arvamus Ettepanekuid on vajadusel lühendatud.	
	MINISTEERIUMID			
	Keskonnaministeerium	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 1.03.2023 nr 7-15/22/4836-4	1.KSH programmi ptk 7.2.8 „Müra ja vibratsiooni mõju hindamine“ on kirjas, et planeeritava tegevuse käigus tekkiv militaarmüra ei summeeru piirkonnas asuvatest karjäärdest lähtuva tööstusmüraga. Märgime, et müra mõju hindamisel tervisele on siiski vaja hinnata piirkonnas leviva summaarse müra mõju inimesele olenemata sellest, et selleks ei ole kehtestatud piirnorme, sest välja peab selgitama elanike võimaliku häirituse taseme.	1. KSH programmi peatükki 7.2.11 on täiendatud vastavalt esitatud märkusele.
			2.Programmi ptk 7.3 „Muude asjakohaste mõjude hindamise metoodika“ käsitleb asjakohaste mõjude hindamist ning ptk 7.3.1 ja 7.3.2 on vastavalt toodud majanduslike ning sotsiaalsete ja kultuuriliste mõjude näidisinimekirjad. Ptk 7.3.2 on lisaks märgitud, et planeeringulahenduse ja KSH käigus analüüsitakse Soodla HV rajamise mõju kõigile asjakohastele sotsiaalsete ja kultuuriliste mõjude valdkondadele. Täpsustada programmis, kas KSH käigus käsitletakse kõiki ptk 7.3.1 ja 7.3.2 loetletud mõjusid või ainult neid, mida on nendes peatükkides lähemalt kirjeldatud. Programmi ptk 5.5 „Asjakohaste mõjude hindamise eesmärk“ on kirjas, et kui planeeringulahenduse koostamise käigus ilmneb mõni täiendav asjakohane mõju, mida KSH hindamine ei kata, viiakse läbi vastava valdkonna asjakohase	2.Oleme KSH programmi avalikustamise järgselt vastava ptk-i oluliselt ümber mõtestanud, kuna tegemist on riigikaitse objekti kavandamisega ning laiemapõhjalise asjakohaste mõjude läbiviimine antud juhul ei ole põhjendatud, sest objekti kavandamisega seotud riigikaitse huvid on primaarsed, seda eriti tänases julgeoleku olukorras. Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid üldistatuna olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed

			<p>mõju hindamine, et tagada tasakaalustatud planeeringu-lahenduse väljatöötamine. Asjakohaste hinnatavate mõjude loetelu peaks olema kirjas KSH programmis, kui asjakohaseid mõjusid hinnatakse KSH koostamise käigus. Kui planeeringu ja KSH koostamise käigus selgub täiendavalt mõni asjakohane mõju, siis tuleb seda lisaks hinnata, aga esialgsed hinnatavad mõjud peaksid olema lähteülesandes või programmis kirjas.</p>	<p>nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.</p> <p>Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitselist tegevust antud piirkonnas oleks võimalik vajalikus mahus läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.</p> <p>Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus.</p>
		<p>Algamise ja LS avalikustamise järgne 30.11.2022 nr 7-15/22/4836-2</p>	<p>Tutvudes planeeringu lähteseisukohtadega, esitame ettepanekud, millega arvestada planeeringu ja KSH koostamisel.</p> <p>1. Oluline on käsitleda planeeringu elluviimisega kaasnevaid mõjusid lisaks Soodla veehoidlale ka Soodla jõele, nii vee kvaliteedile kui ka kvantiteedile, arvestades et Soodla veehoidla on oluline veereservuaar Tallinna linna joogiveehaardesüsteemis. Lähteseisukohtades on märgitud, et planeeritakse Soodla jõega seotud vesitõkke ületamise õppekohta, mistõttu võib planeeritava tegevusega kaasneda oluline mõju Soodla jõele. Seetõttu täiendada lähteseisukohtade punkti 1.4 Planeeringu ülesanded ning lisada planeeringu ülesannete hulka Soodla jõe hea seisundi tagamine ja kaitse planeerimine võimaliku planeeringualalt tuleneva negatiivse keskkonnamõju eest. Samal põhjusel täiendada punkti 2.3 Planeeringuga kavandatavate tegevustega kaasneda võib oluline ja asjakohane mõju ning sõnastada loetelus punkt mõju põhja- ja pinnaveele järgmiselt: „Mõju põhja- ja pinnaveele, sh Soodla veehoidla ja Soodla jõe veekvaliteedile ja -kvantiteedile ning veehoidla infrastruktuurile”.</p>	<p>1. Lähteseisukohti me antud juhul ei täienda, kuna Soodla REPI puhul on eelvalik varasemalt tehtud ja REPI on alustatud detailse lahenduse koostamisest, ühes KSH programmi koostamisega, seega puudub kohustus lähteseisukohti avalikustada (PlanS 32-34) ja neile ametlikult arvamusi küsida.</p> <p>Oleme palunud ministriumitelt ja valitsusasutustelt tingimusi ja sisendit REPI koostamiseks.</p> <p>Mõju Soodla jõe vee kvaliteedile ja kogusele hinnatakse KSH käigus. Vastavad mõjuvaldkonnad on käsitletud KSH programmi peatükkides 6.11 ja 7.2.6.</p>
			<p>2. Lähteseisukohtade punkti 3.2 Teostatavad uuringud täiendada ning märkida, et militaarmüra uuring tehakse nii olemasoleva kui ka planeeritava ala olukorra koosmõju kohta.</p>	<p>2. Planeeringu koostamise käigus teostatakse militaarmüra uuring. Uuringu eesmärgiks on hinnata ja modelleerida Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringuga kavandatavat perspektiivset (kasutusaegset) müraolukorda. Uuringu tulemusi võrreldakse militaarmüra regulatsioonis sätestatud normidega.</p>

				Lisaks käsitletakse uuringus kavandatava tegevuse ja Kaitseväe keskpõlügeni ning riigi-maanteelt lähtuva liiklusringi võimalike koostõjude, kuid rõhutada tuleb, et militaarõue ei ole seadusandlusega reguleeritud ning KehJS mõistes koostõju seetõttu tekkida ei saa. Uuringu ja KSH metoodikat on käsitletud KMH programmi peatõkis 7.2.8.
		Algatamise eelnõu 2 28.04.2019 nr 7- 15/19/1907-2	Keskõnnaministeerium koostõlastab nimetatud eelnõu tingimisel, et KSH menetluse kõigus arvestatakse järgmist: 1. Eelnõus ja selle seletuskirjas on toodud planeeringuala suurusks ca 7390 ha. KSH väljatõõtamise kavatsuses tuleb kindlasti nimetada ka kavandatud tegevuse mõju riiklikule kasvuhõonegaaside, sh süsiniku bilansile. Lisaks on oluline välja selgitada, kui suure ala moodustab planeeringualast mets, mis planeeringu elluviimisel raadatakse (nt teede ja ehitiste rajamise või harjutusvälja lagedate alade vajaduse tõttu) ning pakkuda lahendusi sama suurusega ala metsastamiseks alternatiivse asukohaga alal. Nimetatud tegevus on eriti oluline, kuna Soodla harjutusvälja ning Kaitsevõe keskpõlügeni rajamise mõjusid hinnatakse kumulatiivselt ning keskpõlügeni puhul ulatub raadatava ala suurus potentsiaalselt 4500 hektarini, mis on riiklikule kasvuhõonegaaside bilansile (riigile võetud kohustuste täimisel) väga olulise negatiivse mõjuga.	1. Arvestame ettepanekuga. Selgituseks, riigi eriplaneeringu planeeringu koostamine toimub planeerimiseaduse redaktsiooni (RT I, 03-01.2022, 4) alusel ja ehituseadustiku ja planeerimiseaduse rakendamise seaduse (edaspidi EhSRS) (RT I, 03.01.2022, 9) alusel. EhSRS § 9 lg 31 lähtuvalt koostatakse keskkõnnamõju strateegilise hindamise läbiviimiseks keskkõnnamõju strateegilise hindamise programm (edaspidi KSH). KSH koostamine, sh programmi menetlus, toimub keskkõnnamõju hindamise ja keskkõnnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KehJS) kohaselt avalikus menetluses alustades programmi koostamisega. Programmi koostamisel selgitatakse olulised looduskeskkõnnale avalduvad mõjud ja muud asjakohased mõjud, mida on vaja hinnata. Mõju hindamise vajadus riiklikule kasvuhõonegaaside bilansile on toodud eristuvalt välja ka algatamise otsuse seletuskirjas.
			2. KSH kõigus on vajalik välja tõõtada meetmed raskmetallide joogivesisüsteemi sattumise vähendamiseks.	2. Arvestame ettepanekuga vajadusel. Kavandatava tegevuse mõju joogiveele on käsitletud KSH programmi peatõkkides 6.10 ja 7.2.6.
		Algatamise eelnõu 1	1. Dokumendis „Eelnõule laekunud ettepanekud ja nendega arvestamine“ on Keskõnnaministeeriumi poolt (28.04.2019 kirjaga nr 7-15/19/1907-2) tehtud ettepanekule lisatud märkuses kirjas, et „Mõju hindamise vajadus riiklikule kasvuhõonegaaside bilansile on toodud eristuvalt välja ka algatamise otsuse seletuskirjas.“ Juhime tähelepanu, et sellist selget kliimamõju hindamise viidet seletuskirjas ei leidu ning palume seletuskirja vastavalt täiendada.	1. Vastav viide on koostõlastamiseks esitatud eelnõust tõesti välja jäänud, kuid on selgitatud, et eelnõus sisaldub informatsioon selle kohta, et KSH koostamist alustatakse programmi koostamise etapist, kus mh määratakse kindlaks mõjud, mida tuleb KSH aruandes hinnata. Arvestades harjutusvälja arendamise programmis kirjeldatud raadamisala ulatust, arvutatakse KSH osana kindlasti ka

				tegevuse mõju riiklikule kasvuhoonegaaside bilansile. Vastav viide on lisatud REP ja KSH algatamise otsuse seletuskirjale.
			2. Palume keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) algatamise eelnõule lisada selge viide tegevusega seotud otsesele kasvuhoonegaaside (KHG) heitele (nt metsade raadamisest tingitud maakasutuse muutusega seotud heide).	2.Viide on lisatud.
			3. Palume KSH algatamise eelnõule lisada selge viide kliimamuutuste mõjuga seotud riskide ja nendega toimetuleku hindamisele (nt mõju metsatulekahjudega toimetulekule).	3.Viide on lisatud.
			4. Harjutusvälja planeeringualale jääb Soodla jõgi VEE1087000, mis on avalikult kasutatav veekogu. Teeme ettepaneku lisada seletuskirja selgitus veekogu avalikult kasutamisele ja viide vee-seadus § 24 lõikele 7, mille järgi Kaitseministeerium või tema volitatud Kaitseväge või Kaitseliidu struktuuriüksus võib piirata Kaitseväge ja Kaitseliidu harjutusväljale jääva avalikult kasutatava vooluveekogu või selle osa kasutamist.	4. Viide on lisatud.
			5.Juhime tähelepanu, et planeeritav harjutusväli kattub osaliselt Põhja-Kõrvemaa looduskaitsealaga KLO1000598 ning palume edaspidi menetluse kaasata ka Keskkonnaamet.	5.Arvestatud.
Maaeluministeerium	Algatamise ja LS avalikustamise järgne 14.11.2022 nr 4.1-5/1932-1		1.Maaeluministeerium, vaadanud läbi riigi eriplaneeringu lähteseisukohad ja hinnanud eriplaneeringu eesmärki ja planeeringuala maakasutust, märgib, et meie hinnangul on valdavalt tegemist metsamaaga. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (PRIA) toetuste ja põllumassiivide registri andmetel ei ole eriplaneeringuga kavandatud maa-alal registrisse kantud põllumassiive ning sellest järeldatuna ei ole seal ka põllumajanduslikku tegevust. Tulenevalt eeltoodust ei pea Maaeluministeerium vajalikuks enda kaasamist Soodla harjutusväljaku riigi eriplaneeringu koostamisse.	1.Võtame teadmiseks.
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 7.03.2023 nr 1.10-17/2023/364-3		Vaadatud läbi esitatud materjalid, sh koostöötabelis esitatud põhjendused ja arvestamised, mis on antud MKM kooskõlastuskirjades 02.12.2022 nr 1.10-9/2022/6689-3 ja 07.05.2019 nr 2-10/18-0233/3490 tehtud märkuste kohta, ei tee MKM täiendavaid ettepanekuid ega märkusi.	-
	Algatamise ja LS avalikustamise järgne 02.12.2022		1.REP ala hõlmab Transpordiameti hallatavaid riigiteid ning seetõttu palume arvestada Transpordiameti 29.11.2022 kirjas nr 7.2-1/22/5556-5 teile toodud ettepanekute ja märkustega.	1.REPi alale riigiteid ei jää, kuid osaline puutumus on riigitee nr 13 Jägala – Käravete tugimaanteega.

		nr 1.10-9/2022/6689-3		Arvestame sisendit teemade osas, mida on võimalik REPi objekti spetsiifikat ja asukohta arvesse võttes arvestada. REPi raames teeme täiendavat koostööd Transpordiametiga.
			2. Kuna harjutusvälja kasutamisega võib kaasnedada õhuruumi kasutamise tingimuste muutus, potentsiaalsete piirangute lisandumine ja mõjud tsiviillennundusele, siis REP ja KSH väljatöötamise etapis palume teha koostööd Transpordiametiga, kaasates samuti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi. Märkime, et Kaitseministeeriumi esindajad on nimetatud Vabariigi Valitsuse õhuruumi kasutamise komisjoni liikmeteks, kus tuleb taolised õhuruumi kasutamist muutvad otsused eelnevalt arutamiseks esitada. Detailsemad piirangud ja eritingimused väljastab Transpordiamet.	2. Arvestame REPi koostöö etappide raames.
		Algamise eelnõu 07.05.2019 nr 2-10/18-0233/3490	Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium kooskõlastab Vabariigi Valitsuse korralduse „Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine“ eelnõu alljärgneva märkusega arvestamisel. Eelnõus sisalduva info põhjal on eriplaneeringul puutumus riigiteedega, seetõttu palume tagada Maanteeameti kaasatus kui otsustatakse Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine. Riigi eriplaneeringu ning keskkonnamõjude strateegilise hindamise koostamisel palume arvesse võtta meie 17.06.15 kirjaga nr 2-10/15-00027/008 edastatud Maanteeameti seisukohad kui jätkuvalt aktuaalsed.	1. Transpordiamet kaasatakse planeeringu koostamise protsessi.
		Algamise eelnõu	1. Planeeringu koostamisel ja keskkonnamõju strateegilise hindamise teostamisel palume täpsustada Soodla harjutusvälja ja harjutusvälja ohuala välispiiri kaugust riigiteest tee kaitsmise, korrahoiu korraldamise ning liiklusohutuse tagamise vajadusest lähtuvalt. Samuti palume täpsustada harjutusvälja kasutusega seotud transpordi ja tehnika põhilised liikumised pääsuks harjutusväljakule (sh juurdepääsud riigiteelt nr 13 Jägala-Kärvete). Nii juurdepääsu kavandamiseks riigiteelt kui alljärgnevalt loetletud tegevuste osas palume teha koostööd Transpordiametiga.	1. Ettepanekuga arvestatakse.
			2. Avalikult kasutatavate teede osas on vajalik selgitada välja teedevõrgu vastavus harjutusväljaga seotud transpordi ja tehnika liikumiseks (gabariidid, kandevõimed jms). Vajadusel kirjeldada meetmeid avalikult kasutatavate teede vastavusse viimiseks, mis tagaksid harjutusvälja kasutusega seotud transpordi ja tehnika ohutu liikumise. Samuti on oluline anda hinnang meetmete maksumusele ning täpsustada meetmete rahastaja.	2. Ettepanekuga arvestatakse.

			3. Palume hinnata harjutusväljal ning sellega piirneval alal toimuvat suurulukite liikumist, harjutusväljal kavandatava mõju suurulukite liikumisele ning sellest lähtuvat mõju riigitee liiklusohutusele. Kui hinnangu käigus selgub, et kavandatav tegevus toob endaga kaasa negatiivse mõju liiklusohutusele, tuleb kavandada võimalikud leevendavad meetmed, hinnata nende maksumust ning täpsustada meetmete rahastaja.	3. Ettepanekuga arvestatakse.
			4. Palume hinnata harjutusvälja kasutamisega seotud välisõhus leviva müra koosmõju riigiteelt nr 13 Jägala-Käravete lähtuva liiklusrada teega piirnevatel elamualadel.	4. Ettepanekuga arvestatakse.
			5. Palume hinnata ja arvestada harjutusväljal kavandatava tegevuse mõju liiklusohutusele visuaalse häiringu aspektist lähtuvalt. Harjutusväljal kavandatav tegevus ei tohi põhjustada olukordi, kus riigiteel liikleja keskendub liiklusolukorra jälgimise asemel teega piirneval alal toimuvale.	5. Ettepanekuga arvestatakse.
			6. Harjutusväljaga seotud transpordi ja tehnika parkimise ja võimalike laadimistöde jms teostamise kavandamisel tuleb arvestada, et nimetatud tegevused tuleb kavandada harjutusväljal või sellega piirneval alal väljaspool riigitee transpordimaad ning arvestades tegevusest põhjustatud visuaalse häiringuga riigitee kasutajale.	6. Ettepanekuga arvestatakse.
	Rahandusministeerium	Algamise ja LS avalikustamise järgne 14.12.2022 nr 15-5/8662-2	1. PlanS § 53 lõike 2 kohaselt peatub riigi eriplaneeringu kehtestamisega planeeringuala varem kehtestatud planeeringu või selle osa kehtivus. Planeeringuala Soodla harjutusväli ning laske- ja õppeväljad jäävad Harju maakonnaplaneeringus 2030+ määratud riigikaitse harjutusvälja alale. Liikumiskoridorid aga on kavandatud maakonnaplaneeringuga reserveeritud rohevõrgustiku tuumalasse. Seega peatub riigi eriplaneeringu kehtestamisel alal muuhulgas maakonnaplaneeringu kehtivus, mistõttu antud alal ei kehti ka maakonnaplaneeringust tulenevad tingimused. Palun maakonnaplaneeringus seatud asjakohased tingimused rohevõrgustiku toimimiseks liita tingimustena riigi eriplaneeringu koosseisu, et vältida rohevõrgustiku toimimise ohtu seadmist.	1. Arvestatakse. Maakonnaplaneeringus toodud rohevõrgustiku tingimused, mis on asjakohased ka riigi eriplaneeringu korral esitatakse riigi eriplaneeringus.
			2. Lähteseisukohtade lk 8 on toodud: „Eriplaneeringu alale jäävad Põhja-Kõrvemaa loodusala ja linnuala. Seda arvestades on KSH osana vajalik läbi viia nõuetele vastav Natura mõju hindamine“ ja lk 10 viimane lause on: „KSH läbiviimisel lähtutakse PlanS-i kohasest KSH menetlusest“. PlanS § 2 lg 3 kohaselt planeeringu koostamise käigus läbiviidavale keskkonnamõju strateegilisele hindamisele kohaldatakse planeerimisseadusest tulenevaid menetlusnõudeid. Natura 2000 võrgustiku alal ja piiriüleisel keskkonnamõju strateegilisel hindamisel lähtutakse keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses ettenähtud menetlusest. Nõuded keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi ja	2. Arvestatakse.

			<p>aruande sisule ning muudele tingimustele tulenevad keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest. Soovime täpsustada sätte tähendust. Nimelt planeeringu ja KSH koostamisel lähtutakse üldreeglina planeerimisseaduse kohasest menetlusest. Kui aga KSH raames on vajalik läbi viia Natura hindamine ja/või piiriülene KSH menetlus, siis tuleb lisaks planeerimisseaduse menetlusnõuetele Natura hindamise korral järgida lisaks KeHJS § 45 sätestatut ja piiriülese KSH korral järgida lisaks KeHJS § 46 sätestatut.</p>	
			<p>3. Lähteseisukohtade punktis 2.3 (lk 9) on toodud: „Planeeringuga kavandatavad tegevused, millega võib kaasned oluline või asjakohane mõju, määratakse KSH programmi etapis. Planeeringu alast välja ulatuvat laiendatud ohuala Soodla harjutusväljale määratud ei ole, kuid arvestades pingelist/ eskaleeruvat julgeoleku olukorda, on surve selle määramiseks suur, mistõttu tuleb mõjude hindamisel arvestada laiendatud ohuala võimaliku olemasoluga. Võimalikud piirid selleks annab ette tellija planeeringu koostamise käigus.“ Selgitame, et planeeringu saab kehtestada vaid planeeringualal, mistõttu ei ole väljaspool seda asuvale alale võimalik tingimusi saada. Kui eriplaneeringuga on soov kavandada ohuala planeeringualast väljapoole, jääb selgusetuks, kuidas on võimalik sellisel kujul planeeringut kehtestada. Juhime tähelepanu, et kui menetluse käigus soovitakse kaaluda esialgse planeeringuala suurendamist, tekitab see tõenäoliselt ka vajaduse teatud menetlusetappide kordamiseks ja muudatuste tegemiseks ajakavasse.</p>	<p>3.Arvestatakse. Soodla HV-I saab kasutada Eesti Kaitseväge, Kaitseliidu ja meie liitlaste relvastuses olevaid relvi selliselt, et nende ohualad jäävad harjutusvälja piiridesse, . Eeldusel, et sarnaselt Vabariigi Valitsuse 27.08.2015 korraldusele nr. 352 „Kaitseväge keskpõlügeni ümbritsevas riigimetsas väljaõppeks loa saamine“ metsaseadus § 36 lõike 1 punktide 2 ja 3 alusel, võetakse Vabariigi Valitsuse poolt vastu korraldus ka Soodla harjutusvälja ümbritseva riigimetsa kasutamise kohta, on Soodla harjutusväljal lubatud ka tegevused, mille korral ulatuvad ohualad väljaspoole harjutusvälja piire. Ühtlasi tähendab see väljaspoole harjutusvälja piiri ulatuvat ohuala nõuetekohast tähistamist. Vastav otsus tehakse eraldiseisvana riigi eriplaneeringust Vabariigi Valitsuse poolt. Tegevuse mõjud hinnatakse REPi KSH osana et tagada mõjude hindamise läbipaistvus ja võimalike kumuleeruvate mõjudega parem arvestamine.</p>
		<p>Algamise eelnõu 3 03.06.2019 nr 1.1-11/2475-4</p>	<p>Rahandusministeerium tänab selgituse eest ja kooskõlastab uuesti kooskõlastamisele esitatud Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamiseks.</p>	<p>Võetud teadmiseks.</p>
		<p>Algamise eelnõu 2 17.04.2019 nr 1.1-11/2475-2</p>	<p>1.Rahandusministeerium kooskõlastab korralduse eelnõu alljärgneva märkusega arvestamisel. Planeerimisseaduse § 3 lõike 1 kohaselt on planeering konkreetse maa-ala (planeeringuala) kohta koostatav terviklik ruumilahendus. Terviklikku ruumilahendust peab tõlgendama vastavalt</p>	<p>1.KaM esitas 11.05.2019 kirjaga nr 5-5/19/1468 järgneva selgituse. Eelnõus toodud planeeringuala hõlmab kogu planeeringuga kavandatavat, k.a Soodla harjutusväljast välja jääva põhja-lõuna-suunalise tee võimalikku asukohta Koitjärve</p>

			planeeringu eesmärgile. Seega peab planeeringuala hõlmama kogu maa-ala, mille kohta planeeringut koostatakse. Planeeringuala peab olema üheselt arusaadavalt väljatoodud nii korralduse eelnõus, selle lisades kui ka seletuskirjas. Seega tuleb lisa 1 joonisel näidata Soodla harjutusväljast välja jääva põhja-lõuna suunalise tee planeeringuala asukoht. Sama täiendus tuleb teha ka korralduse eelnõu seletuskirja joonisel 1.	külas, Soodla harjutusvälja ning Soodla harjutusvälja ja Kaitseväe keskpõlügeni vaheliste võimalike ühenduste asukohti (tee koridore). Planeeringuga kavandatavate objektide täpsed asukohad selguvad planeeringulahenduse koostamisel. Sellest tulenevalt ei ole Kaitseministeeriumi hinnangul võimalik enne planeeringu algatamist ja ruumilahenduse koostamist, sh keskkonnamõju strateegilist hindamist, objektide asukohti joonisel näidata.
		Algamise eelnõu 1	1. Korralduse eelnõu preambulis palume korrigeerida korralduse andmise aluste viiteid järgnevalt: „Planeerimisseaduse § 28 lõike 1 alusel ning kooskõlas § 27 lõigetega 2 ja 7 ning ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse § 9 lõikega 1:“ Korralduse andmise alus on vaid PlanS § 28 lg 1, ülejäänud sätted ei ole korralduse andmise aluseks, küll võib need preambulis välja tuua kooskõlas olevate normidena. Samast sõnastusest palume lähtuda ka korralduse seletuskirja esimeses lõigus.	1. Arvestatud.
			2. Korralduse eelnõu punktis 1 lisada esimese lause lõppu „detailse lahenduse koostamisest“. Asjaolu, et planeeringut koostamist alustatakse detailse lahenduse koostamisest, tuleks välja tuua juba korralduse alguses (p-s 1).	2. Lisatud.
			3. Korralduse eelnõu punkt 4 kustutada. Juhul, kui planeeringu detailsest lahendusest koostamisest alustamine on märgitud p-s 1, ei ole selle sätestamine p-s 4 enam vajalik.	3. Kustutatud
			4. Korralduse eelnõu viimane punkt (eelnõus numbriga 7) sõnastada järgnevalt: „Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise otsusega saab tutvuda Kaitseministeeriumi veebilehel“. Selline sõnastus vastab meie hinnangul paremini PlanS § 28 lõike 5 punktile 4.	4. Korrigeeritud vastavalt.
			5. Palume kaaluda korralduse lõpus oleva vaidlustamisviite välja jätmist. Kohtute hinnangul on planeeringu algatamise puhul tegemist toiminguga ja sel juhul pole see säte asjakohane.	5. Viide on jäätud sisse, et lähenemine oleks sama, mis oli Kaitseväe keskpõlügeni puhul.

			6.Korralduse seletuskirjas palume kohtades, kus viidatakse, et harjutusvälja asukoht määrati 09.04.2018 kehtestatud Harju maakonnaplaneeringuga 2030+, täpsustada sõnastust nii, et see vastaks Riigikohtu 21.10.2021 lahendile nr 3-18-913/69, st kasutada väljendit „harjutusvälja põhimõtteline asukoht“ (ptk 2.3.1 viies lõik ning ptk 2.3.3).	6. Korrigeeritud vastavalt.
	Siseministeerium	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	Samad seisukohad, mis 11.2022 kirjas.	Vastatud eelnevalt.
		Algamise ja LS avalikustamise järgne 11.2022	1. Soodla veehoidla on avalik veekogu ning seda piirkonda kasutatakse väga sagedaselt koriluseks ja ei saa välista kogukonnaliikmete sattumist harjutusalale, kui see ei ole füüsiliselt piiratud. Seega eelkõige paikse kogukonna kaasamine on siinkohal väga oluline, vältimaks hilisemaid probleeme, mis lisavad ka Politsei- ja Piirivalveametile töökoormust.	1. Teadmiseks võetud. Harjutusvälja piir tähistatakse, aga füüsiliselt juurdepääsu harjutusväljale ei takistata, va juurdepääsuteede asukohtades tõkkepuudega. Kohalik kogukond kaasatakse REPI koostamisse.
			2. Päästetööde seisukohast palume tagada, et planeeringualasse kavandatavatel ehitistel oleks tagatud nõuetekohane tuletõrje veevõtukohtade olemasolu ning päästemeeskonna juurdepääs ja territooriumil on rajatud päästetehnikaga manööverdamise võimalus.	2. Arvestame planeeringu põhilahenduse koostamise käigus.
			3. Kui harjutusväljakule plaanitakse rajada lõhkamisala, siis selle asukohast ja kasutamistingimustest oleksime huvitatud ja palume seetõttu kaasata ka Siseministeeriumi.	3. Teadmiseks võetud. Hetkel ei ole vajadust lõhkamisala rajamiseks.
	AMETID			
	Keskkonnaamet	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 03.03.2023 nr 6-5/22/21361-4	1. KSH programmi ptk-s 7.2.10 (lk 57) „Mõjude hindamine kultuuripärandile ja maastikele“ on küll välja toodud, et KSH käigus hinnatakse mõjusid kultuuripärandile, kuid mõjudest maastikele pole midagi mainitud. Samas on programmi ptk-s 6.7 välja toodud, et planeeringualale jääb nii väärtuslikke maastikke kui ka väärtuslikku põllumaad. Palume KSH programmi ptk-i 7.2.10 täiendada.	1.KMH programmi ptk 7.2.10 on täiendatud vastavalt esitatud märkusele.
			2. Soodla HV REP-i detailse lahenduse eskiisi lisa 1 „Koostöö tabel“ (edaspidi koostöö tabel) on Keskkonnaameti 30.11.2022 kirja p 5 osas palutud täpsustada, milliste inventuuride andmed	2.Ettepanekuga arvestatakse - koostöös Keskkonnaameti ja Keskkonnaagentuuriga viiakse läbi metsiste, tetrede ja kotkaliste inventuur.

		<p>võivad Keskkonnaameti hinnangul olla vananenud, millistes REP-i ala piirkondades ja milliste liikide osas.</p> <p>Märgime, et vananenud on kindlasti kõik 10 või enam aastat vanad andmed. Põhjalikumalt tuleks inventuuridel keskenduda nendele aladele, kust on varasemalt kaitsealuseid liike leitud ja andmed on 10 või enam aastat vanad, et täpsustada kaitsealuste liikide tänapäevane esinemine ja levik.</p> <p>Mõjude adekvaatseks hindamiseks on vaja ka muudel aladel inventuure teostada, sest süsteemseid inventuure pole väljaspool kaitstavaid alasid tehtud ja kaitsealuste liikide esinemine ei pruugi olla seal teada (nt I ja II kaitsekategooria linnuliikide inventuur). Samuti ei otsitud 2017. aasta metsise inventuuri käigus liiki kogu kavandatava Soodla harjutusvälja ulatuses, mistõttu ei ole metsise esinemine seal teada ja vajab täpsustamist (soovitavalt metsisemängude otsimine 15.03-30.04).</p>	
		<p>3. Koostöö tabelis on Keskkonnaameti 30.11.2022 kirja p-i 15 osas vastatud, et Soodla HV alal ei ole kavas tegevusi, mis eeldatavalt mõjutaksid veerežiimi ning seetõttu ei ole modelleerimise tegemine asjakohane.</p> <p>Keskkonnaamet jääb siiski seisukohale, et KSH aruanne peab sisaldama veerežiimi muutuste modelleerimist, sest planeeritava tegevuse negatiivne mõju võib ulatuda Natura alale. Teede ehitus (sh kraavid) mõjutab märgalade veerežiimi tervikuna, mitte ainult veekogusid, vaid ka sookooslusi.</p> <p>Veerežiimi ei mõjuta mitte ainult raadamine nagu on toodud koostöö tabeli p 14 vastuses, vaid kõik pinnasetööd. Teed funktsioneerivad tammidena sookoosluste vahel, seega tuleb hinnata kuidas teetamm mõjutab veerežiimi ja kui kaugele mõju ulatub.</p>	<p>3.Veerežiimi muutuste modelleerimiseks on vaja teede projekte, mis ei pruugi valmida planeeringu ja KSH koostamise aja jooksul. KSH käigus analüüsitakse veerežiimi muutustele tundlike koosluste esinemist planeeringualal, ning vajaduse ja võimaluse korral modelleritakse nendes kohtades veerežiimi muutumist. Vajadusel tuuakse KSH aruan-des välja määramatused, mis KSH käigus tekkisid.</p>
		<p>4. Uute inventuuride läbiviimise puhul palume lähtuda ühtsest põhimõtetest ja juhenditest. Uute liigiinventuuride puhul tuleb lähtuda nii Natura loodus- ja linnuala kui ka kaitseala kaitse-eesmärkidest.</p>	<p>4.Teadmiseks võetud.</p>
		<p>5. Lisaks kaitsealustele liikidele ja nende elupaikadele/kasvu-aladele oleks oluline kajastada ka seda, kas planeeritud tegevuste alal esineb võõrliike. Nende olemasolu korral on äärmiselt oluline välistada nende edasine levik.</p>	<p>5. Keskkonnaportaali andmete kohaselt planeeringualal võõrliikide leiukohti ei ole.</p>

			6. Keskkonnaameti 30.11.2022 kirja p-s 14 on välja toodud, et mõjude hindamiseks tuleb kaasata veerežiimi ja vee-elustiku eksperte. KSH programmist ei nähtunud, kes annab hinnanguid vee-elustiku osas.	6. KSH programmi ptk. 2 on täiendatud vastavalt esitatud märkusele.
			7. KSH programmi ptk-s 6.7 on nimetatud kõik olulised pärandkultuuriobjektid, millest Keskkonnaameti hinnangul on olulisemad säilitamiseks: 141:MAL:002 Artur Hanseni mälestuskivi, 140: KIV:002 Leppisilla rändrahn ja 353:SOS:001 Koitjärve küla soosild.	7. Seisukohaga arvestatakse planeeringulahenduse koostamise käigus.
		Algamise ja LS avalikustamise järgne 30.11.2022 nr 6-5/22/21361-2	Käesolevaga esitame omapoolsed ettepanekud ja tingimused eriplaneeringu ja selle KSH koostamiseks: 1. Lisaks müra uuringule ja hinnangutele tuleb kindlasti uurida ka mõjusid välisõhu kvaliteedile (nt lõhkeainete ja laskeemootorite kasutamine, mootorsõidukid jne).	1. Arvestatakse KSH koostamisel. Mõjusid välisõhu kvaliteedile on käsitletud KSH programmi peatükides 6.12 ja 7.2.7.
			2. Soodla harjutusvälja ja Kaitseväe keskpõlügeni ühenduskoridoride välja pakutud võimalikud asukohad kattuvad järgmiste objektidega: - põhjapoolne teekoridor Suru turbamaardla (registrikaardi nr 256) passiivse reservvaru plokiga 3 ja 4 ning Pikajärve II liivamaardla passiivse reservvaru plokiga 1; - lõunapoolne teekoridor Sillaotsa II liivamaardla passiivse reservvaru plokiga 1. Maavaravaru on passiivne juhul, kui selle kaevandamine ja kasutamine on õigusaktide kohaselt keelatud või ei ole selle kaevandamine ja kasutamine keskkonnakaitse vajadust arvestades võimalik (maapõueseadus § 23 lg 6). Seega puudub planeeritavatel objektidel oluline mõju eelpool nimetatud maardlatele ja seal registreeritud passiivsele maavaravarule. Keskkonnaamet märgib, et maapõueseaduse § 15 lg 1 kohaselt on maapõue seisundit ja kasutamist mõjutavaks tegevuseks vajalik ka Keskkonnaministeeriumi või valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutuse luba. Keskkonnaregistri maardlate nimistu volitatud töötajate on Maa-amet.	2. Teadmiseks võetud.
			3. Dokumendist „Lähteseisukohad Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu detailse lahenduse koostamiseks ja keskkonnamõju strateegilise hindamiseks“ (edaspidi lähteseisukohad) ei nähtunud, et KSH käigus hinnatakse mõjusid jäätmeäitlusele. Keskkonnaameti hinnangul on KSH käigus vaja anda hinnangud	3 Mõju jäätmeäitlusele on käsitletud KSH programmi peatükides 6.14 ja 7.2.13.

			ka jäämetekke võimaluste ja jäämekäitluse kohta, kuna eeldatavalt lisaks olmejäätmete kogumisele hakatakse harjutusväljal koguma ka militaarjätmeid (nt laskemoona hülsid ja pakendid).	
			4. Kaitsealustest liikidest lähtuvalt tuleb lisaks lähteseisukohtades toodule hinnata igat kaitsealust liiki eraldi, mitte üldiselt „kaitsealused liigid“. Mõjud (negatiivsed ja positiivsed) tuleb välja tuua liigipõhiselt.	4. Arvestatakse KSH koostamisel.
			5. Juhime tähelepanu, et osade kaitsealuste liikide inventuuri andmed võivad olla vananenud, mistõttu on adekvaatsete otsuste tegemisel vajalik teostada värske inventuur ja registris (Eesti Looduse Infosüsteemis) olevate kasvukohtade/elupaikade kontroll, sh väljaspool kaitstavaid alasid asuval arendusala osal.	5. Palume täpsustada, milliste inventuuride andmed võivad Keskkonnaameti hinnangul olla vananenud, millistes REPi ala piirkondades ja milliste liikide osas?
			6. Hinnata tuleb nii liigipõhiselt kui ka kumulatiivselt kõigi kaitsealuste linnuliikide pesitsusaegse häirimise mõju (müra, inimeste, sõidukite liikumine jm tegevus).	6. Arvestatakse KSH koostamisel.
			7. Analüüsida tuleb järelseireks (hilisem mõju peale tegevuse algust) vajalikke tegevusi ja seire mahtu.	7. Arvestatakse KSH koostamisel.
			8. Välja tuleb tuua alternatiivsed lahendused elupaikade killustumise ja servaeefekti minimeerimiseks (kaitsealused looma- ja taimeliigid).	8. KSH aruandes selgitatakse tegevuse mõju elupaikade killustumisele ja esitatakse võimalikud mõju leevendavad meetmed.
			9. Tagada väljaspool kaitstavat ala asuvate I ja II kategooria taimeliikide puhul kasvukoha säilitamine (kui see on võimalik) või kavandada isendite ümberasustamine. Sealhulgas arvestada, et isendite ümberistutamine ei ole eelistatud ning alati võimalik lahendus, millega ilmtingimata saab arvestada, vaid alternatiiv muude võimaluste puudumisel.	9. KSH käigus hinnatakse mõju I ja II kaitsekategooria taimeliikidele, mõjuvaldkonda on käsitletud KMH programmi peatükkides 6.3.2 ja 7.2.1. Kui on vajalik, siis antakse KSH käigus hinnang kaitsealuse taimeliigi ümberistutamise võimalikkuse ja võimaliku asukoha kohta.
			10. Lähteseisukohtade ptk 2.4. joonisele 3 palume lisada ka teekoridorid, mis asuvad Põhja-Kõrvemaa looduskaitsealal ja ühtlasi Natura võrgustiku alal. KSH käigus tuleb hinnata, kui suur on elupaikade ja milliste elupaigatüüpide (ka nende elupaigatüüpide	10. LS dokumenti eraldi ei täiendata, arvestades et detailsest lahendusest alustamisel, ei ole läheseisukohtade koostamine REPi osa, kuid vajalik info kajastub eskiislahenduse kaardirakenduses.

			rohkus piirkonnas ning laiemalt) kadu teede ehituse tõttu või kuidas teede ehitus mõjutab elupaikade seisundit, sealhulgas arvestada teede laiusi, tekkivaid teekaitsevööndeid, teede sügavust ja teetamme (veerežiimi muutus jm põhjused), tekitatavaid piirdeid jms. Hinnata teekoridoride mõju kaugust.	KSH-s hinnatakse ühenduskoridoride Põhja-Kõrve-maa loodusala kaitse-eesmärgiks olevatele elupaigatüüpidele.
			11. Lähteseisukohtade ptk 3.1. palume lisada Põhja-Kõrve-maa looduskaitseala elupaikade inventuur 2020-2021. Metsaruum OÜ, inventeerijad Aivar Hallang ja Marje Talvis. Värske inventuuri tulemusena on kaitseala metsad, soo- ning rabaalad looduslikus seisundis ning väärtuslikud, sest ainult 15,7% alast on inventeeritud 0-aladeks.	11. Inventuuriga arvestatakse KSH käigus.
			12. Tegevusel on eeldatavalt oluline negatiivne mõju nii kaitsealustele liikidele kui elupaigatüüpidele. Mõju tuleb hinnata kõikide kaitse-eesmärkide põhiselt ning Natura alale tervikuna. Hinnata tuleb kahjusid sh ka väljapoole Natura ala ning kahjude mahtu.	12. KSH koostamisel hinnatakse tegevuse mõju kaitsealustele liikidele, Natura 2000 võrgustiku kaitse-eesmärkidele ja ala terviklikkusele, sh tegevuste läbi, mis toimuvad väljaspool Natura võrgustiku ala piiri.
			13. Kaaluda tuleb teede hulka ja alternatiivseid asukohti, sh arvestada teede ja teetammide poolt tekitatavate killustunud aladega.	13. Ühendusteede arv ja trassikoridorid on määratud REPi algatamise otsusega. REPi ja KSHga täpsustatakse teede paiknemine koridoris ja võimalusel rakendatakse muid leevendavaid meetmeid, mille rakendamisel on tagatud riigikaitsealuste eesmärkide realiseeritavus.
			14. Hinnata tuleb tegevuse mõju Soodla jõe, Valgejõe, järvede ja märgalade veerežiimile. Kaasata tuleb veerežiimi ja vee-elustiku eksperte, hinnata arendusala ning teekoridoride (sh ehitatavate teede sügavust arvesse võttes) mõju veerežiimi muutusele ning seeläbi lähedal asuvatele veekogudele.	14. Arvestatakse KSH koostamisel. Teed arendusalal rajatakse harjutusvälja arendusprogrammi kohaselt olemasoleva maastikuga samale tasapinnale. Mõju veerežiimile võib avalduda läbi metsa raadamise. Mõju hinnatakse planeeringu täpsusastmes.
			15. KSH aruanne peab sisaldama veerežiimi muutuste modelleerimist, sh väljaspool Natura ala, kui mõju sinna ulatub.	15 Soodla HV alal ei ole kavas tegevusi, mis eeldatavalt mõjutaksid veerežiimi. Seetõttu ei ole modelleerimise tegemine asjakohane.
			16. Hinnata tuleb tegevuse (lõhkeained jms) mõju veekogude toiteainete tasakaalule.	16. Soodla HV alale ei kavandata lõhkamisalasid nagu Keskpõlvügonil, samuti ei ole Soodla HV alal plaanis kasutada sellist laskemoona, mis jätab lõhke-mata lõhkekehi. Siiski võib väikeste lõhkeaine kogustega lõhkamisi ette tulla, näiteks silla või tee lõhkamise imiteerimiseks. Sedalaadi tegevuse mõju

				veekogudele hinnatakse KSH käigus. Vastavad mõjuvaldkonnad on käsitletud KMH programmi peatükkides 6.11 ja 7.1.6.
			17. Hinnata tuleb tekitatava kinnise ala ja ligipääsupiirangute mõju kaitseala külastuslikele eesmärkidele, sh matkarajad, õperajad, telkimisalad jm kaitseala külastusobjektid.	17. Kaitsekorralduskavas on välja toodud, et külastuskoormus Põhja-Kõrvemaa looduskaitsealal peab säilima optimaalsena (ca 40 000 külastust aastas). KSH-s hinnatakse tegevuse mõju kaitseala külastuslikele eesmärkidele.
			18. KSH käigus tuleb vastavalt hinnatud mõjudele tuua välja ka võimalikud hüvitusmeetmed, sh võimalikke alternatiive.	18. KSH osana viiakse läbi Natura asjakohane hindamine. Juhul kui asjakohase hindamise tulemusena jõutaks järeldusele, et tegevusel on ebasoodne mõju Natura võrgustiku ala terviklikkusele või kaitse-eesmärkidele, liigutakse edasi erandi etappi ja kavandatakse asjakohased hüvitusmeetmed.
	Maa-amet	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 13.02.2023 nr 6-3/22/18596-4	Seisuga 09.02.2023 asuvad planeeringuala territooriumil osaliselt või täielikult maavarade registris arvel olevad Sillaotsa II liivamaardla (registrikaart nr 601), Järvepõllu liivamaardla (registrikaart nr 597), Suru turbamaardla (registrikaart nr 256), Pikajärve II liivamaardla (registrikaart nr 600) ja Valgejõe liivamaardla (registrikaart nr 655). Riigi eriplaneeringu kaardirakenduses on maardlad märgitud. 1. Kaardirakenduses ei ole märgitud Keskkonnaametis menetluses oleva taotletava mäeeraldise Poolvahe II liivakarjääri (taotleja OÜ Merko Kaevandused) teenindusmaad. Samuti ei ole Kosu kruusakarjääri (loa nr HARM-127; loa omaja Kivikandur OÜ; luba kehtib kuni 03.10.2029) mäeeraldise ja selle teenindusmaa ulatuses, mida läbib planeeringualasse mittekuuluv juurdepääsutee variant, märgitud mäetööstusmaad. Selleks, et edaspidises planeerimisprotsessis oleks võimalik arvestada maavarade registris arvel olevate maardlatega, mäeeraldistega ja teenindusmaadega palume planeeringu jooniste koostamisel ja kaardirakenduses kasutada maavarade registris arvel olevate maardlate, mäeeraldiste ja teenindusmaade piire. Piiride kujutamisel palume lähtuda Maa-ametist saadud ajakohastest piiridest. Palume joonistele lisada kuu-päev, mis seisuga on maardlate andmeid kasutatud.	1. Täiendav info on lisatud planeeringu joonisele kaardirakenduses. Rakenduses kajastatud seisuga on võimalik vaadata hüpikakna infos, mis lähtub konkreetse maardla kohta käivast infost, mis tugineb Maa-ameti andmebaasidele.

		<p>2.Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu detailse lahenduse eskiisi joonise Joonis 6.</p> <p>Juurdepääsuteede asukohad ja 3 alternatiivset juurdepääsu Narva maanteelt Soodla HV-le kohaselt kulgeb ühe alternatiivse variandina juurdepääsutee (ei ole planeeringu ala sees) üle Kosu kruusmaardla (REGISTRIKAART NR 926), millel asub Kosu kruusakarjääri (loa nr HARM-127; loa omaja Kivikandur OÜ; luba kehtib kuni 3.10.2029) mäeeraldis ja selle teenindusmaa. Lisatud on, et täpsemad tingimused teede, sildade jm liikumiseks mõeldud taristu kavandamiseks antakse planeeringu põhilahenduse etapis. Palume juurdepääsutee rajamine kooskõlastada loa omaja Kivikandur OÜ-ga ning lisada saadud nõusolek planeeringudokumentide hulka või vajadusel edastada see Maa-ametile planeeringudokumentidest eraldi.</p>	<p>2.Planeeringus näidatud põhimõttelised juurdepääsuteed on olemas ka täna, nimetatud teid REPiga ei kavandata. Juurdepääs on REPi raames näidatud põhimõttelises asukohas ning täpne lahendus ja tee kulgemine pannakse paika tulevikus harjutusvälja rajamise ja selleks vajalike teede projekteerimise protsessi raames. Vajadusel kooskõlastatakse tee kasutamine maaomaniku vm huvitatud osapoollega, näiteks kaevandusloa omajaga. REPi raames ei ole nimetatud nõusoleku saamine asjakohane.</p>
		<p>3.Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu detailse lahenduse eskiisi peatükis 3.14. Maardlad on märgitud (tsiteerin): „Planeeringualale jääb täielikult või osaliselt kaks maardlat: Suru turbamaardla ja Järvepõllu liivamaardla ning täiendav taotlus on esitatud Kosu kruusamaardla Kosu II uuringuruumi arvele võtmiseks“. Täpsustame, et planeeringu territooriumil asuvad osaliselt või täielikult maavarade registris arvel olevad Sillaotsa II liivamaardla (registrikaart nr 601), Järvepõllu liivamaardla (registrikaart nr 597), Suru turbamaardla (registrikaart nr 256), Pikajärve II liivamaardla (registrikaart nr 600) ja Valgejõe liivamaardla (registrikaart nr 655). Kosu II uuringuruumi luba aegus 7.01.2016. Palume loetelu täpsustada.</p>	<p>3.Maardlate infot on kaardirakenduses uuendatud.</p>
		<p>4. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi peatükis 6.9. Maavarad ja maardlad on kirjeldatud (tsiteerin): „Planeeringuala kattub idaosas turba- ja liivamaardlaga, edelaosas liivamaardlaga. Planeeringuala idaosa kattub Suru turbamaardla (registrikaart nr 256) 1. plokiga, milles on arvele võetud aktiivse reservvaruna 122 tuh t hästilagunenud turvast ja 2. plokiga, milles on arvele võetud aktiivse reservvaruna 50 tuh t vähelagunenud turvast. Järvepõllu liivamaardla (registrikaart nr 597) 1. plokis on arvele võetud 2345 tuh t ehitusliiva passiivse reservvaruna. Planeeringuala edelaosa kattub Raudoja liivamaardla (registrikaart nr 819) 3. plokiga, milles on 430 tuh. m³ prognoosvaruna arvele võetud ehitusliiva“. Täpsustame, et edelaosas asuvad Raudoja liivamaardla (registrikaart nr 819) ja</p>	<p>4. KSH programmi ptk 6.9 on täpsustatud vastavalt esitatud märkusele.</p>

			Poolvahe liivamaardla (registrikaart nr 815), mis ei kattu planeeringualaga. Raudoja liivamaardla juures kirjeldatud prognoosvaru ei loeta maardla osaks. Suru turbamaardla 1. ja 2. plokile lisaks kattub planeeringuala ka 3., 4., 5., 6. plokkidega. Lisaks märgime, et turba koguseid märgitakse tuh t ja liiva tuh m 3 ühikutes. Märkimata on jäänud põhjapoolse liikumiskoridori kattumine Pikajärve II liivamaardlaga (registrikaart nr 600) ja Valgejõe liivamaardlaga (registrikaart nr 655). Palume loetelu täpsustada.	
			5.Kuigi planeeritakse riigikaitse ehitisi, mille jaoks ei ole mõistlikku alternatiivset asukohta, palume võimalusel rajatise maardlatele mitte planeerida. Rajatiste maardlatele planeerimise korral palume nende rajamisel arvestada MaaPS peatükis 7 „Muud maapõue kasutamise viisid“ toodud nõuetega ning kaevandamisloa omajate ja taotlejate kui puudutatud isikute õigustega.	5. Planeeringuga kavandatakse laskeväljad ja teed, mille kavandamine väljapoole maardlaid ei ole riigikaitse eesmärkide täitmiseks võimalik. Planeeringuga kavandatud hoonete asukohtade osas saab vajadusel seada soovitud maardlate vältimiseks. Planeeringuga antud ehitusõigus on määratud võimalike perspektiivsete teeninduslinnakute (näiteks majutushooned, laod, garaazid) ja harjutusvälja teenindavate ehitiste (vaatetornid) rajamiseks. Max kõrgus 30 m on vaid üksikute rajatavate vaatetornide jaoks, valdavalt on hoonestus kavandatud max 1-2 korruselisena (u 10 m).
		Algamise ja LS avalikustamise järgne 09.11.2022 nr 6-3/22/18596-2	1. Seisuga 04.11.2022 asuvad planeeringuala territooriumil osaliselt või täielikult maavarade registris arvel olevad Sillaotsa II liivamaardla (registrikaart nr 601), Järvepõllu liivamaardla (registrikaart nr 597), Suru turbamaardla (registrikaart nr 256), Pikajärve II liivamaardla (registrikaart nr 600) ja Valgejõe liivamaardla (registrikaart nr 655). Tulenevalt asjaolust, et planeeritakse riigikaitse ehitisi, mille jaoks ei ole mõistlikku alternatiivset asukohta, palume võimalusel rajatise maardlatele mitte planeerida. Rajatiste maardlatele planeerimisel palume nende rajamisel arvestada MaaPS peatükis 7 „Muud maapõue kasutamise viisid“ toodud nõuetega.	1.Teadmiseks võetud. Rajatistele seatakse eraldi tingimused, mille puhul võimalusel välditakse maardla alasid.
			2. Riigi eriplaneeringu lähteseisukohtade peatükis 5. Koostöö ja kaasamine on märgitud (tsiteerin): „Keskkonnaministeerium: planeeringualal asub keskkonnaregistri maardlate nimistus olev maardla või selle osa;“. Täpsustame, et alates 06.06.2022	2. Lähteseisukohti me antud juhul ei täienda, kuna Soodla REPi puhul on eelvalik varasemalt tehtud ja REPi on alustatud detailise lahenduse koostamisest,

		on keskkonnaregistri maardlate nimistu asemel maavarade register ning maardlate aladel annab planeeringule kooskõlastuse Maa-amet.	seega puudub kohustus lähteseisukohti avalikustada (PlanS 32-34) ja neile ametlikult arvamusi küsida. Arvestame märkusega edaspidi viidete märkimisel.
		3. Selleks, et edaspidises planeerimisprotsessis oleks võimalik arvestada maavarade registris arvel olevate maardlatega, palume planeeringu jooniste koostamisel kasutada maavarade registris arvel olevate maardlate piire. Maardlate piiride kujutamisel palume lähtuda Maa-ametist saadud maardlate ajakohastest piiridest. Ajakohaste andmete saamiseks on võimalus kasutada WFS-teenust aadressil https://teenus.maaamet.ee/ows/maardlad?service=WFS&version=1.1.0&request=GetCapabilities või küsida andmete väljavõtte GIS-failidena. Palume joonistele lisada kuupäev, mis seisuga on maardlate andmeid kasutatud. Palume hoida Maa-ametit kursis planeeringu edasise menetlemisega. Palume esitada planeering enne selle vastuvõtmist kooskõlastamiseks Maa-ametile.	3. Rakenduses kajastatud seis on võimalik vaadata hüpikakna infos, mis lähtub konkreetse maardla kohta käivast infost, mis tugineb Maa-ameti andmebaasidele.
Muinsuskaitse- amet	Algamise ja LS avalikustamise järgne 24.11.2022 nr 5.1-17.5/1752-1	1. Soodla harjutusvälja alale ei jää hetkel riiklikke kultuurimälestisi ega teada olevaid, kuid mitte kaitse all olevaid muistiseid (E.Heinloo kommentaar – esialgne MKA väide ei pea paika, neid muistiseid on seal omajagu). Ala on siiani arheoloogiliselt vähe uuritud, kuid arvestades seda, et ümbruskonnas on mitmeid tiheda arheoloogiapärandi kontsentratsiooniga kohti ning läheduses asub Jägala jõgi, mis oli muinasajal oluline liikumis- ja kaubatee, on tõenäoline, et siin leidub seni teadmata arheoloogiapärandi objekte.	1. Teadmiseks võetud.
		2. Arvestades eelpoolõeldut ning tuginedes muinsuskaitseadusele (§ 3, § 31 lg 3) tuleb keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) käigus viia läbi arheoloogiline uuring arheoloogiapärandi välja selgitamiseks arhiiviuuringu meetodil.	2. Arvestatakse KSH koostamisel
		3. Nimetatud uuring peab koosnema olemasolevate materjalide (arhiiviallikate) läbitöötamisest ning maastikuanalüüsist kaugseire meetodeid kasutades (sh ajaloolised kaardid ja maakasutusplaanid, kohapärimus, aerofotod, Maa-ameti kõrgusandmete põhjal tehtud reljeefimudelid). Vajadusel viia läbi ka esmane maastikuleire tuvastatud objektide maastikul visuaalseks kontrollimiseks.	3. Arvestatakse KSH koostamisel

			4. Uuringu tulemused koos kaardimaterjaliga esitada KSH aruande lisana. Aruandes näha ette, et kohtades, kus tuvastati potentsiaalseid arheoloogiapärandi objekte, tuleb enne pinnase- ja ehitustöid teostada täiendavad arheoloogilised eeluuringud, mille käigus kontrollitakse väikesemahuliste prooviaukude või -kaevistega arheoloogilise kultuurkihi esinemist. Arheoloogilisi eeluuringuid võib läbi viia vastava pädevusega isik või ettevõtja (MuKS § 46–47, § 68 lg 2 p 3; § 69–70).	4. KSH aruandes käsitletakse arheoloogilise uuringu tulemusi avalikustamiseks sobivas täpsustatmes. Uuringu tulemused edastatakse Muinsuskaitseametile kooskõlastamiseks pärast uuringu valmimist, KSH menetlusest sõltumatult.
			5. Edasise projekteerimise käigus tuleb arheoloogilise arhiivi- ja eeluuringu tulemusi arvesse võttes hinnata koostöös Muinsuskaitseametiga edasiste arheoloogiliste uuringute vajalikkust ja vajadusel nende ulatust.	5. Arheoloogilise uuringu tulemused edastatakse pärast nende valmimist Muinsuskaitseametile kooskõlastamiseks ning selle alusel sõnastatakse vajalikud tingimused projekteerimiseks.
			6. KSH käigus läbi viidav arheoloogiline uuring aitab mini-meerida, kuid mitte kaotada võimalust, kus arheoloogiline kultuurkiht ilmneb alles kaeve- või ehitustööde käigus. Arvestada, et Muinsuskaitseaduse § 31 lg 1 sätestab: „Kui mistahes paigas avastatakse ehitamisel, teede, kraavide ja trasside rajamisel või muude mulla- ja kaevetööde tegemisel arheoloogiline kultuurkiht või maasse, veekogusse või selle põhjasetesse mattunud ajaloolised ehituskonstruksioonid, on leidja kohustatud tööd peatama, säilitama koha muutmata kujul ning viivitamata teavitama sellest ametit.“	6. Arvestatakse KSH koostamisel.
	Päästeamet	-	-	Ei ole 30 päeva jooksul vastanud, kaasatakse järgmises etapis.
	Politsei- ja Piirivalveamet	Algamise ja LS avalikustamise järgne 30.01.2023 nr 1.11-11/17-2	Ida-Harju politseijaoskond on tutvunud Teie poolt edastatud eriplaneeringu lisadega ja nendes väljatoodud informatsiooniga ning nendest lähtuvalt ettepanekuid ega märkusi ei ole.	-
	Põllumajandus- ja Toiduamet	Algamise ja LS avalikustamise järgne 28.11.2022 nr 6.2-6/12294-1	Planeeringu lähteseisukohtade ja riigi eriplaneeringu algatamise otsusega tutvumisel selgus, et Soodla harjutusvälja piirkonnas ei paikne maaparandusseaduse mõistes maaparandussüsteeme. Tulenevalt eespool toodust ei esita Põllumajandus- ja Toiduamet tingimusi riigi eriplaneeringu koostamiseks.	-
	Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet	Algamise ja LS avalikustamise järgne 11.11.2022 nr 16-6/22-15491-002	TTJAI puuduvad ettepanekud Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise koostamiseks. Palume TTJAd riigi eriplaneeringu edasise menetluse käigus kaasata.	-

Terviseamet	Algamise ja LS avalikustamise järgne 30.11.2022 nr 9.3-4/22/8850-2	1. Esitatud lähteseisukohtades on muuhulgas välja toodud järgnev: „KSH käigus tuleb teha militaarmüra uuring.“ Amet palub uuringu valmimisel edastada see planeeringu järgmises etapis ülevaatamiseks.	1. Teadmiseks võetud.
		2. Lähteandmete dokumendis on punktis 3.1 välja toodud, et planeeringualal on läbi viidud mürauuring: „Soodla harjutusvälja mürauuring. Skepast & Puhkim 2015.“ Amet palub planeeringu järgmises etapis ka teostatud uuring edastata ametile ülevaatamiseks.	2. Teadmiseks võetud.
		3. Ehitismüra tasemed ei tohi lähedusse jäävatel elamualadel ajavahemikus 21.00-07.00 ületada KeM määrus nr 71 lisas 1 toodud normtasel. Impulssmüra piirväärtusena rakendatakse asjakohase mürakategooria tööstusmüra normtasel. Impulssmüra põhjustavat tööd võib teha tööpäevadel kella 07.00-19.00.	3. Teadmiseks võetud.
		4. Seoses ehitusaegsete tegevustega tekkiv vibratsioon läheduses asuvates elamutes ei tohi ületada sotsiaalministri 17.05.2002 määruses nr 78 „Vibratsiooni piirväärtused elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ning vibratsiooni mõõtmise meetodid“ § 3 kehtestatud piirväärtusi.	4. Teadmiseks võetud.
		5. Atmosfääriõhu kaitse seaduse § 55 sätestab, et riigikaitse tegevusega tekitatud müra ei kuulu välisõhus leviva müra hulka ning sellele ei ole kehtestatud normtasemeid. Sellegipoolest võib riigikaitse tegevus põhjustada häiringuid, mistõttu soovitame kaasata elanikke ning planeerimisel arvestada võimalike müra leevendusmeetmetega.	5. Arvestatakse KSH koostamisel.
Transpordiamet	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 03.03.2023 nr 7.2-1/23/1497-2	Transpordiameti on oma seisukohti väljendanud 29.11.2022 kirjaga nr 7.2-1/22/5556-5. Palume arvestada kirjas toodud punktidega ning teha meiega täiendavat koostööd planeeringu lahenduste välja töötamisel, võimalike mõjude hindamisel ja meetmete välja töötamisel. 1. Hinnata harjutusväljade (õhu)ohuala mõju (mh Tallinna lennuvälja) lennuliiklusele.	1. Harjutusvälja õhuohuala mõju lennuliiklusele hinnatakse planeeringu käigus koostöös Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse, Kaitseväe (Õhuväe), Transpordiameti ja Lennuliiklusteeninduse AS-ga.
		2. KSH-s kirjeldada ja selgitada, kuidas tagatakse riigiteel nr 13 Jägala-Käravete liiklusohutus, kuna see piirneb laskealadega.	2. Riigitee nr 13 Jägala-Käravete ei piirne planeeritavate laskealadega, tee piirneb harjutusvälja

				piiriga. Laskeväljade ja harjutusvälja piiri vahele jäävad ohualad. Harjutusväljal toimuva hakkav väljaõppetegevus ei mõjuta liiklusohutust väljaspool harjutusvälja (s.h ei ulatu laskmiste ohualad HV piiridest välja poole riigiteele nr 13).
			3. Vältida planeeringus rahvakeelsete teede nimetuste kasutamisest ning kasutada riigiteede ametlikke nimetusi. Näiteks kasutatakse materjalides läbivalt riigitee nr 13 Jägala-Käravete asemel rahvakeelset nimetud „Piibe maantee“.	3.Osaliselt arvestatud. Soovime kasutada mõlemaid nimetusi, kuna osapooled, kellega koostööd teeme on erinevad ning avalikkuse jaoks on selgemini arusaadavamad rahvakeelsed nimetused.
		Algamise ja LS avalikustamise järgne 29.11.2022 nr 7.2-1/22/5556-5	Transpordiamet palub planeeringu koostamisel arvestada järgnevate ettepanekute ja märkustega: 1. Täpsustada Soodla harjutusvälja ja selle ohuala välispiiri kaugust riigiteest tee kaitsmise, korrashoiu korraldamise ning liiklusohutuse tagamise vajadusest lähtuvalt.	1. Soodla harjutusvälja kasutamisel jäävad ohualad harjutusvälja sisse. Vajadusel täpsustatakse koostöös TRAMiga REPi raames harjutusvälja piiri riigimaantee nr 13 külgneval alal.
			2. Täpsustada harjutusvälja kasutusega seotud transpordi ja tehnika põhilised liikumised peamiseks harjutusväljale (sh juurdepääsud riigiteelt nr 13 Jägala-Käravete ja riigiteelt nr 1 Tallinn-Narva). Juurdepääsu kavandamiseks riigiteelt teha meiega koostööd. Juurdepääsud riigiteelt nr 1 kavandada läbi liiklussõlmede, arvestades Kuusalu valla üldplaneeringu raames koostatud liikluskorralduse uuringuga (vt manuses jooniseid). Selgitada välja teedevõrgu sobivus harjutusväljaga seotud transpordi ja tehnika liikumiseks (gabariidid, kandevõimed jms). Vajadusel kirjeldada meetmeid avalikult kasutatavate teede vastavusse viimiseks, mis tagaksid harjutusvälja kasutusega seotud transpordi ja tehnika ohutu liikumise. Täpsustada meetmete rahastaja ning võimalusel anda hinnang meetmete maksumusele.	2. Kavandatava objekti puhul piisab olemasolevatest riigitee juurdepääsudest ja liiklussõlmedest ning neist objektidest, mis TRAMil juba kavas on. Seega ei ole täiendavad meetmed teadaolevalt täna vajalikud. Lisaks märgime, et meetmete maksumuse ja rahastaja määramine ei ole planeeringuga lahendatav teema. Juurdepääsuteede asukohad ja tingimused määratakse REPi vajadustest ning täpsusastmest lähtuvalt. Teede projekteerimise faasis selguvad täpsemad tingimused, millele eelneb täiendav koostöö KOV-ide ja TRAMiga sõltuvalt sellest, kelle omandis tee on.
			3. Hinnata suurulukite liikumist harjutusväljal ning sellega piirneval alal, harjutusväljal kavandatava mõju suurulukite liikumisele ning sellest lähtuvat mõju riigitee liiklusohutusele. Kui hinnangu käigus selgub, et kavandatav tegevus toob endaga kaasa negatiivse mõju liiklusohutusele, tuleb kavandada võimalikud leevendavad meetmed. Täpsustada meetmete rahastaja ning võimalusel anda hinnang meetmete maksumusele.	3.Mõju loomastikule, sh võimalikud häiringud suurulukitele, hinnatakse KSH käigus. Kui mõju hindamise tulemusena selgub, et kavandatav tegevus avaldab loomastikule olulist mõju, siis pakutakse vajadusel välja leevendavad meetmed. Tuleb silmas pidada, et leevendavad meetmed saavad olla sellised, mida planeeringu tellijal on Soodla REPi

				raames võimalik rakendada. Mõju valdkondi on käsitletud KSH programmi peatükkides 6.4 ja 7.2.3. Meetmete maksumus ja rahastaja ei ole planeeringu teema ning seda REPi raames ei käsitleta.
			4. Hinnata harjutusvälja kasutamisega seotud välisõhus leviva müra koosmõju riigiteelt nr 13 Jägala-Käravete lähtuva liiklusmüraga teega piirnevatel müratundlikel aladel.	4. Arvestatakse KSH koostamisel.
			5. Hinnata ja arvestada harjutusväljal kavandatava tegevuse visuaalset mõju liiklusohutusele. Harjutusväljal kavandatav tegevus ei tohi põhjustada olukordi, kus riigiteel liikleja keskendub liiklusolukorra jälgimise asemel teega piirneval alal toimuvale.	5. HV välispiir on üldjuhul ümbritsetud metsaga, mis piirab nähtavust tegevustele, mis toimuvad HV alal. Mõningane nähtavus esineb vaid juurdepääsuteede asukohtades, kuid selle hindamist vajalikuks ei pea, kuna omab väga väikest mõju.
			6. Harjutusväljaga seotud transpordi ja tehnika parkimise ja võimalike laadimistööde jms kavandamisel tuleb arvestada, et nimetatud tegevused tuleb kavandada harjutusväljal või sellega piirneval alal väljaspool riigitee transpordimaad ning arvestades tegevusest põhjustatud visuaalse häiringuga riigitee kasutajale.	6. Põhimõttega vajadusel arvestatakse, kuid hetkel ei ole ette näha, et riigitee transpordimaal seda vajadust esineks.
			7. Lähtudes planeerimisseaduse § 43 lõikest 1 viitega § 126 lõikele 1 palume hinnata, kas eriplaneeringu elluviimiseks on vajalik riigiteid laiendada ja rekonstrueerida.	7. Seda vajadust tänase info põhjal ei ole.
			8. Palume seada riigi eriplaneeringu koostamise kohustuseks kohalike teede asukohtade ja riigiteedega ristumiskohtade üldiste põhimõtete määramine kehtivate normdokumentide alusel. Teedevõrk peab vastama arendustegevusele ning juurdepääsude põhimõtted, laiendamise vajadus ja kandevõime tõstmine tuleb lahendada planeeringu koosseisus.	8. Juurdepääsuteede asukohad ja tingimused määratakse REPi vajadustest ning täpsusastmest lähtuvalt. REPi alale jäävate teede täpsed asukohad selguvad projekteerimise käigus, millele eelnevalt tehakse koostööd KOV-ide ja TRAM-iga ning järgitakse kehtivaid normdokument, kus see on vajalik.
			9. Seletuskirjas ja selle lisades palume kasutada riikliku teeregistri põhiseid teede nimetusi ning numbreid.	9. Arvestame.
			10. Lähtume riigiteede ehitamisel üle-eestilisest riigiteede teehoiukavast. Me ei saa võtta teehoiukava väliseid kohustusi riigi eriplaneeringu elluviimiseks (katete tolmuvabaks muutmine, uute teede, rekonstrueerimisobjektide valik).	10. Teadmiseks võetud.
			11. Palume arvestada maakasutuse ja teedevõrgu kavandamisel arendustegevuse mõjuga liiklusohutusele vastavalt EL direktiivi 2008/96 artiklile 3.	11. Teadmiseks võetud.

	OMAVALITSU- SED			
	Anija Vallavalit- sus	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 28.02.2023 nr 7-1/102-1	<p>Anija valla prioriteet on elamu ja ettevõtluse parendamine valla territooriumil. Rõhutame, et tegemist on Anija valla olulise turismi ja tervisespordi piirkonnaga. Seega käesolev eriplaneeringu eesmärk on vastuolus Anija valla prioriteetidega Härmakosu, Pillalalu, Raudoja ja Vikipalu külade piirkonnas.</p> <p>Anija Vallavalitsus on esitanud ettepanekud miltaarhäiringute leevendamiseks algatamise eelse eelnõu etapis 29.04.2019 kirjaga nr 11-2/484-1. Oma vastuses teatate, et täpsustate järgmistes etappides. Jääme endiselt oma seisukohtade juurde ja siinkohal täiendame vastavalt esitatud eskiislahendusele.</p> <p>1. Soodla harjutusvälja asukoha piiri täpsustamine. Praeguses planeeringu eskiisis on asukoha piir Soodla veehoidla tammi kohas ebaselge. Asukoha piir on muutmata, kuid planeeringuala on suurenenud. Oleme läbirääkimistel teinud ettepaneku nihutada asukoha piiri Soodla veehoidla lõunakalda osas. Jägala-Kärvete maanteega paralleelselt kulgev osa veehoidlast peab jääma Soodla harjutusvälja asukoha piirist väljapoole.</p>	<p>Kavandame planeeringu põhilahenduse koostamise etapis kohtumisi esitatud ettepanekute arutamiseks.</p> <p>1. Planeeringuala asukoht ei ole võrreldes algatamise otsuses tooduga muutunud. Harjutusvälja piiri kulgemine täpsustatakse planeeringu põhilahenduse koostamise etapis, seda arvestades on eskiisis ühtlustatud harjutusvälja piir planeeringuala piiriga.</p> <p>Põhilahenduse koostamise etapis analüüsitakse võimalusi harjutusvälja piiri osaliseks vähendamiseks Soodla veehoidla lõunakaldal. Vähendamine kogu lõuna kalda ulatuses ei ole võimalik, kuna sellega kaasneks oluline harjutamise võimaluste kitsendamine ja negatiivne mõju riigikaitseliste eesmärkide täitmisele.</p>
			<p>2. Soodla HV lõunapoolse teega sellises asukohas läbi looduskaitseala ei nõustu, eelkõige kuna tankiteede ehitus muudab olulist rekreatsiooniala. Kõrvemaa on seni olnud Anija valla oluline mainekujunduse valdkond. On oluline valik terviseradade võrgustik. Oleme varasemalt tankiteede ettepaneku teinud, sh enne eriplaneeringu algatamist. Samuti keskpõlügeni eriplaneeringu käigus. Puudub analüüs, mis juhtub kui lõunapoolset tankiteed ei ole. Kui ilma lõunapoolse teeta ei saa, siis planeerida tankitee keskpõlügeni ohualale või maksimaalselt sihiga samale koridorile, kust on metsa nagunii raadatud.</p>	<p>2. Ühenduste rajamise ja nn laiendatud ohualade kasutusele võtmise mõju ala kasutamisele rekreatsioonialana hinnatakse KSH ja asjakohase mõju hindamise osana olemasoleva avaliku info alusel.</p> <p>Arvestades laskeväljade paiknemist Kaitsevää Keskpõlügenil ja Soodla harjutusväljal on kõige suurem vajadus just lõunapoolse tee järele. Ühe tee ära jätmise suurendab selle võrra teiste teede kasutuskõormust. Harjutusväljad (Soodla, Kaitsevää keskpõlügen) ühes neid ühendavate teedega peavad looma võimalused mitmekesiste harjutuste läbiviimiseks, selleks et ala täidaks oma eesmärgi. Lõunapoolse tee ära jätmise ahendab oluliselt harjutuste läbiviimise võimalusi.</p> <p>Tee, mis on ka praegu olemas, kandevõime tugevdamine ei mõjuta oluliselt ümberkaudset rekreatsiooniala. Kuna KV poolt sinna planeeritud tegevus</p>

				<p>ei toimu 24/7, vaid tegu on peamiselt harjutusväljale ja tagasi liikumisega, siis ei ole alust arvata, et terviserajal liikumised (s.h terviserada ristub/katub nn tankiteega ainult üksikutes lõikudes) ning KV kolonnide liikumised hakkavad üksteist oluliselt segama.</p> <p>Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitseliste ja kohaliku kogukonna huvide vahel.</p>
			<p>3. Uus teema on planeeringus laiendatud ohualad, mis seletuskirja kohaselt ühendatakse keskpõlügeni ohualaga ja 70-90 päeva aastas on suletud. Täiesti sulgemisest ei ole varem arutatud ja sellega ei saa kuidagi nõustuda. Mida tähendab see erakinnistutele ja läbipääsuteede? Nt Oandu-Ikla matkatee, avalik Pikajärve tee.</p>	<p>3. Kui LOA ala on kasutuses, on Pikajärve tee suletud ning kasutada tuleb ümbersõiduteid, mis ei jää LOA alasse. Oandu-Ikla matkaraja puhul oleme ette näinud alternatiivse trassi, mis kulgeb ümber Soodla HV selle piiril.</p> <p>Juhime tähelepanu, et LOA ala laiendamist ei otsustata REPIga, kuigi selle mõjud hinnatakse kaasamise ja koosmõjude hindamise eesmärgil KSH osana. Kuna ala rakendamine on keeruline, on tegu pigem erijuhtumiga ning enamus aega aastas on see piirkond kohalikele elanikele kasutatav. KVVP LOA ala kasutati 2022. aastal u. 20 päeval aastas.</p>
			<p>4. Häiringute leevendusmeetmena parendada kergliiklusteede võrgustikku Jägala-Käravete mnt ääres (Pillapalust-Soodlani ja Aegviidus bussipeatus "Aegviidu" – „Meie pood“ vaheline lõik). Piirkonna külateedest vajavad rekonstrueerimist eelkõige Härmakosu küla tee.</p>	<p>4. Kaalume ettepanekuid mõjude leevendamiseks, kuid selgitame et osana REPIst kehtestatakse leevendavad meetmed REPI alal, st meetmed mida tuleb rakendada REPIga kavandatu ellu viimisel.</p>
			<p>5. Leida lahendused efektiivseimate müratõkete rajamiseks laskealade äärde, nt pinnasevallid, päikesepaneelid vmt.</p>	<p>5. Vajalikud leevendusmeetmed töötatakse välja KSH raames müra hinnangu põhjal.</p>
			<p>6. Ette näha müramõõtjad elamute piirkondadesse. Müramõõtjad peavad olema kvaliteetsed ja vaadeldavad kohalikele elanikele kui neil on soovi.</p>	<p>6. Kaalume ettepanekut KSH aruande ja planeeringu põhilahenduse raames kui on selgunud müra hinnangu tulemused ja eksperdi soovitusel leevendusmeetmete osas.</p>
			<p>7. Säilitada kõrghaljastus harjutusvälja ja elamute vahel. Võimalusel vähemalt 500 m ulatuses.</p>	<p>7. Laskeväljade ja laskesuundade kavandamisel on arvestatud sellega, et laskealad jääksid hoonestatud alade läheduses võimalusel 500 m kaugusele</p>

				HV piirist. Teema täpsustub planeeringu põhilahenduse etapis kui on selgunud ka müra hinnang.
			8. Riigikaitseline väljaõpe ei tohiks toimuda külade asustatud aladel ja elamute läheduses.	8. Laskeväljade ja laskesuundade planeerimisel on arvestatud, et laskealad jääksid võimalikult kaugemale elamutest.
			9. Tungivalt palume kaaluda lõunapoolse laskeala planeeringust välja jätmist. Selline lahendus vähendaks oluliselt probleeme ja häiringuid kogukonnale.	9. Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitsele väljaõppe võimalusi. KSH osana hinnatakse kavandatava laskevälja mõjud ning selle põhjal kavandatakse leevendavad meetmed oluliste mõjude leevendamiseks.
		Täiendav koostöö 18.10.2022 kohtumise protokoll	Anija valla jaoks on olulised teemad: matka- ja suusarajad (Oandu-Ikla, Põhja-Kõrvemaa) ning Soodla veehoidla lõunakallas kui oluline puhkeala, HVst tulenev mürahäiring. Kaaluda põhja ja lõuna laskeväljade ühendusteena Keldrimäe teed.	Koosoleku raames tutvustati esialgset eskiislahendust vallale. Matka-, suusaradade ja Soodla veehoidla lõunakalda tänaste kasutustega arvestatakse ning planeeringulahenduse käigus püütakse leida lahendused, et nii harjutusvälja kui ka olemasolevad puhke- ja elufunktsioonid saaksid edasi toimida. Vajadusel rakendatakse leevendusmeetmeid. Müra osas koostatakse uuring ning seda teemat käsitletakse KSHs. Keldrimäe tee ühendusteena ei sobi, sest on liialt kitsas ning kohati eluhoonetele liialt lähedal.
		Algamise eelnõu 29.04.2019 nr 11-2/484-1	1. Teatame, et kohalik kogukond koos kohaliku omavalitsusega on seisukohal, et kuna kavandatav tegevus tekitab negatiivseid mõjusid olemasolevasse väljakujunenud keskkonda, siis on mõistlik pakkuda vastu hüvesid, mis leevendavad piirkonnas tekkinud häiringuid. Anija valla ettepanekud, mida tuleb eriplaneeringus käsitleda: <ul style="list-style-type: none"> • lahendada ringistatud terviserajad (Kõrvemaa terviserajad), mis oleks pidevalt avatud ja kooskõlas piirkonna matka- ja spordiürituste korraldajatega. • näha ette suusasillad metsaradade ristumisel kaitseväge teega • lahendada alternatiivne terviserada ka ümber Soodla harjutusvälja ala • parendada olemasolevad sõiduteed piirkonna elanikele 	1. Arvestame ettepanekuga osaliselt. Selgituseks, et Kaitseministeerium on valmis Anija valla ettepanekuid planeeringu koostamise raames analüüsima, kuid ei saa praeguses etapis veel tehtud ettepanekutega arvestamise kohta hinnangut anda. Kavandatava tegevuse elluviimiseks teeme Anija Vallavalitsusega igakülgset koostööd parima võimaliku lahenduse leidmiseks.

			<ul style="list-style-type: none"> • võimalusel rajada keskpõlügeni ohuala piir Jussi järvede keskel, et säiliks olemasolev RMK Oandu-Ikla matkatee ja vältida ehitustegevust Jussi nõmme piirkonnas. • eelistada skeemil-Planeeringuala asukoht ja piir näidatud põhjapoolset tankitee koridori, et vältida ehitustegevust Jussi nõmme piirkonnas. • ette näha müramõõtjad elamute piirkondadesse. • analüüsida müratõkete rajamist • säilitada kõrghaljastus harjutusvälja ja elamute vahel • leppida kokku õppuste toimumise sesoonsuses (hilissügis 1.okt.-20.detsember ja varakevad 1.märts-15.aprill) 	
	Kuusalu Vallavalitsus	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 03.03.2023 nr 7-1/886	<p>Kuusalu vallavolikogu keskkonna- ja ehituskomisjon ning Kuusalu Vallavalitsus</p> <p>1.Tagada elukondlikele hoonetele 1000 m raadiuses laskekeelualad ning müra ja vibratsiooni osas puhvertsoonid. Puhvri määramine on vajalik nii ohutuse kui ka müra ja vibratsiooni vältimiseks tsiviilhoonestusele ja elanikele.</p>	<p>Kavandame planeeringu põhilahenduse koostamise etapis kohtumisi esitatud ettepanekute täiendavaks arutamiseks.</p> <p>1. Laskeväljade ja laskesuundade kavandamisel on arvestatud sellega, et laskealad jääksid hoonestatud alade läheduses võimalusel 500 m kaugusele HV piirist. Ohualad jäävad harjutusvälja piiride sisse. 1000 m puhvertsooni jätmise harjutusvälja piirist vähendaks väga oluliselt riigikaitselise väljaõppe võimalusi ja ei ole seetõttu võimalik.</p>
			<p>2.Keskkonnamõjude strateegilise hindamise käigus kaaluda põhjalikumalt sotsiaalmajanduslike mõjusid ning töötada välja õiglaselt helled leevendus- ja kompensatsioonimeetmed.</p>	<p>2. KSH asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslike mõjusid üldistatuna olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.</p> <p>Kommentaari ei selgu, mis osas ja miks on vajalik mõjusid põhjalikumalt hinnata.</p> <p>Planeeringu KSH osana antakse vajadusel soovitusi sotsiaalmajanduslike mõjude leevendamiseks. KSH osana saab kehtestada leevendavad meetmed, mida on vajalik ja võimalik rakendada planeeringu alal selle välja arendamisel.</p> <p>Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike</p>

				<p>jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitselist tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks. Võimalik talumiskohustuse meede lahendatakse planeeringuväliselt, sest tegu on poliitilise otsusega.</p>
			<p>3.Tagada, et planeeritaval alal toimuks metsamajandamine minimaalse intensiivsusega ning riigimetsas luuakse kaitsevöönd. Planeeringuga seada tingimused metsa kaitseks planeeringuala piirivööndis planeeringuala piirist sissepoole. Seletuskirjas tuua välja tingimused, mille kohaselt ei tohi antud alal teostada lageraieid ja raadamisi.</p>	<p>3. KSH tulemusena esitatakse soovitud oluliste keskkonnamõjude mõjude ja muude asjakohaste mõjude leevendamiseks. Planeeringu põhilahenduse raames määratakse vajalikud tingimused metsamajandamiseks.</p>
			<p>4.Vähendada Soodla harjutusvälja piiri Soodla veehoidla põhjakaldast ja tagada eraisikutele välja kujunenud puhkealade kasutus.</p>	<p>4. Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada. Soodla veehoidla põhjakalda avamisel ei ole harjutusväljal võimalik teha tegevusi, millega kaasnevad ohualad ja oluliselt piiratud on ka muud harjutused. Soodla veehoidla ei ole avalikult kasutatav veekogu, selle avalik kasutamine puhkealana vajab täpsustamist koostöös veehoidla omanikega.</p>
			<p>5.Tagada Oandu-Ikla matkaraja aastaringselt avatuna hoidmine, mitte võimaldada Soodla harjutusvälja ning Kaitseväe keskpõlügeni ohualade liitmist ning Soodla harjutusvälja ning Kaitseväe keskpõlügeni ala vahele kavandada ühendusteid vaid põhjendatud vajadusteks ning pigem ala lõunaossa. Hetkel eskiisis toodud teedevõrgustik ei ole põhjendatud.</p>	<p>5. Ettepanekuga arvestatakse nn LOA alaga kaasnevate mõjude hindamisel. LOA ala laiendamist ei otsustata REPiga. Nn LOA ala on erandjuhtum, mida soovitakse rakendada max 90 päeva/aastas, kuid tegelik kasutus on ilmselt veelgi väiksem (seni on KVKP LOA ala rakendatud u 20 päeva/aastas). Kaitseväe hinnangul on õppuste eesmärgipäraseks läbi viimiseks vajalikud kõik kolm teed. Ühtlasi suurendab ühe tee ära jätmise teiste teede kasutuskõrvaldust.</p> <p>KV-I ei ole plaanis tavapärasel olukorras hakata Soodla ja KVKP vahelistel ühendusteedel väljaõpet või harjutusi läbi viima (erandiks on suurõppused). Teede peamine eesmärk on liikumise tagamine ühelt HV-lt teisele. Samuti vähendaks kõnealuste</p>

				<p>teede kasutamine oluliselt KV poolt tekitatavat liikluskoormust riigimaanteel nr 13.</p> <p>Oandu-Ikla matkarajale on LOA ala rakendumisel välja pakutud alternatiiv.</p>
			6.Teostada liikumisuuring, saamaks infot, kui palju käib inimesi planeeritava alal puhkas/matkamas.	6. Jääb ebaselgeks, millisel teel soovitakse liikumisuuringu läbiviimist. Mõjude hindamisel tugineakse olemasolevale avalikult kättesaadavale infole. Puhkajate arvu ja liikumissuundade täpsustamiseks tehakse koostööd turismiettevõtetega, RMK ja KeA kui kaitseala valitsejaga. Vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.
			7.Tallinn-Narva mnt lähtuvad juurdepääsuteed kavandada planeeringu osadeks ja põhjendada valikuid, arvestades teede laiendamise ning liiklusohutuse tagamise võimalusi. Kaaluda ka võimalust eraldi uue juurdepääsutee kavandamiseks, et välistada rasketehnika liikumine läbi elamualade.	7.Nimetatud juurdepääsuteid ei ole peetud mõistlikuks hõlmata REPi maa-ala hulka, kuna need hõlmavad kohalikke ja riigiteid ning teatud alternatiivid ka eramaid, tegu on olemasolevate teedega. REPi alasse on hõlmatud need teed, millel on valdavaks riigikaitseks kasutus. Eraldi juurdepääsutee rajamist oleme kaalunud, kuid otstarbeka ja säästliku maakasutuse põhimõttest lähtuvalt, on hinnatud mõistlikumaks olemasolevate teede kasutamist ja vajadusel nende rekonstrueerimist.
			8.Planeeringus tuua välja juurdepääsuteede parameetrid ning tehnilised tingimused. Juurdepääsuteed harjutusväljale ja keskpõlügenoonile kavandada musta kattega ning jalakäijate liiklusohutuse tagamiseks planeerida ka kergliiklusteed.	8. Juurdepääsuteed ei kehtestata REPiga. Juurdepääsuteed peavad olulises osas olema 7 m laiad ja kõvakattega, et võimalik oleks kahesuunaline militaarsõidukite liikumine. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus on varasemalt toetanud teede rekonstrueerimist ja rajamist, mida kasutatakse olulisel määral Kaitseväe poolt või mille kasutamine Kaitseväe poolt on tingitud tee rajamise vajaduse (näiteks kergliiklustee, mille vajadus on tingitud just tee kasutamisest KV poolt) ja plaanib sellega ka jätkata. Kergliiklusteede rajamise vajalikkust hinnatakse KSH osana.
			9.Planeeringu ning keskkonnamõjude hindamise materjalides viidata kehtivale Kuusalu valla üldplaneeringule, mitte hetkel	9.Viitamisel lähtume sellest, millist infot on planeeringus ja KSHs oluline arvesse võtta. Kuna kehtiv

			eskiisi staadiumis olevale üldplaneeringu projektile.	ÜP on aastast 2001 (22 a vana), ei ole seal kajastatud info täna enam ajakohane ning koostatava Soodla REPi raames on mõistlik lähtuda ajakohasemast koostamisel olevast Kuusalu valla üldplaneeringust. Kehtivale ÜPle viitame teemade osas, kus see on asjakohane.
			10.Müra hinnangus tuleb tähelepanu pöörata, et lasketevõime müra on kuulda ka öösel ja puhkepäevadel. Antud olukord võib mõjutada inimeste igapäevaelu märgatavalt. Lisaks võib olla vajalik lähemate kinnistute juures teostada eraldi mõõdistused aktiivse harjutusvälja kasutuse juures.	10. Arvestatakse mõjude hindamise käigus.
			11.Hinnangus kaaluda erinevaid leevendusmeetmeid. Seda nii looduskeskkonna säilitamiseks kui ka laskevälja mõju vähendamiseks ümbritsevatele elanikele.	11. Ettepanekuga on juba arvestatud – leevendusmeetmete väljatöötamine on üks KSH eesmärkidest (vt KSH programmi ptk 5.1).
		Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 22.02.2023	Keskkonnaspetsialist 1. KSH programmi lk 10 on toodud „Harjutusvälja mõjude leevendamiseks kohalike elanike jaoks säilitatakse mets võimalusel 500 m ulatuses, erisused on võivad olla vajalikud sõltuvalt looduslikest oludest ja asustuse paiknemisest. Mõistan, et on vajalik kohati metsa ulatust vähendada. Selleks, et säilitada metsa ulatust ja tagada õiglane ja võrdne lähenemine oleks minu hinnangul vajalik kehtestada täpsemad reeglid, mille puhul on lubatud metsa raie suuremas ulatuses. Mets on piirkonnas vajalik, et kaitseda läheduses paiknevate kinnistute privaatsust ning leevendada harjutusväljast tulenevat mõju. Minu ettepanek on määrata ära, millised looduslikud või asutuslikud tingimused peavad olema täidetud, et oleks lubatud vähendada metsa ulatust alla 500 m alas.	1. Metsa raadatakse laske- ja õppeväljade, harjutusvälja ja LOA ala piirisihi (kui otsustakse selle määramine) ning teede rajamiseks. Metsamajandamise tingimused pannakse paika KSH ja planeeringu põhilahenduse raames. Laskeväljade paigutamisel ja puhverade kavandamisel on arvestatud elamualade paiknemisega niipalju kui see riigikaitse eesmärkide ellu viimiseks on võimalik. Väiksemad muudatused võivad olla võimalikud ja täpsustatakse mõjude hindamise etapis.
			2. KSH programmis räägitakse korduvalt koostatavast Kuusalu Valla üldplaneeringu eskiisist. Tegemist ei ole kehtiva dokumendiga ning aruandes tuleb arvestada ka kehtiva üldplaneeringuga. Isegi kui koostatav dokument on tänapäevasem ja asjakohasem, siis on olemas kehtiv dokument, millest tuleb lähtuda. Kui KSH koostaja soovib näidata erinevaid seoseid koostatava üldplaneeringuga siis tuleb välja tuua ka seos kehtiva üldplaneeringuga.	2. Planeerimisprotsess on oma olemuselt tulevikku suunatud ning seetõttu lähtuvad planeerijad ja mõju hindajad muuhulgas ka eelduslikult planeeringu rakendamise ajal kehtivatest planeeringutest. Viitamisel lähtume sellest, millist infot on planeeringus ja KSHs oluline arvesse võtta. Kuna kehtiv ÜP on aastast 2001 (22 a vana), ei ole seal kajastatud info täna enam ajakohane ning koostatava

				Soodla REPi raames on mõistlik lähtuda ajakohasemast uuendamisel olevast Kuusalu valla üldplaneeringust. Kehtivale ÜPle viitame teemade osas, kus see on asjakohane.
			3. Kui KSH aruande jaoks koostatakse müra analüüs siis on vajalik tähelepanu pöörata asjaolule, et ka öisel ajal toimub laskmistega õppetegevus. Kui müra hinnangu käigus tuvastatakse üle öise piirnormati teostatavad tegevused on vajalik leida leevendusmeetmed. Lisaks on võimalus, et on vajadus müra hinnata läheduses paiknevatel kinnistutel kohal, et veenduda, et kinnistule jõudev müra ei ületa piirnorme.	3. KV poolt ei ole reeglina harjutusväljale planeeritud lasketegevusest tulenevat militaarmüra tekitamist öisel ajal (23:00 kuni 07:00). Eranditeks võivad olla suurõppused. Taktikalised harjutused ja tegevused, mis ei sisalda lasketegevusest tuleneva militaarmüra tekitamist, võivad toimuda nii pimedal ajal (sõltuvalt aastajaast) kui ka öisel ajal (23:00 kuni 07:00). Militaarmüra ei ole Eesti õigusruumis reguleeritud, sarnane praktika on ka teistes riikides. Militaarmüra mõju hindamisel lähtutakse soovituslikust regulatsioonist, kus toodud soovituslikud normtasemed on võrreldavad tööstusmürale kehtestatud piirväärtustega ja neist pisut rangemad.
			4. KSH aruandega on vajalik leida leevendusmeetmeid läheduses paiknevatele kinnistutele. On ilmne, et õppetegevusega kaasnevad mõjud läheduses paiknevatele kinnistutele, selleks, et elutegevus liiga suurel määral häiritud ei saaks on vajalik leida leevendusmeetmeid.	4. Ettepanekuga on juba arvestatud – leevendusmeetmete väljatöötamine on üks KSH eesmärkidest (vt KSH programmi ptk 5.1).
		Täiendav koostöö 20.10.2022 kohtumise protokoll	Soodla HV kavandamine mõjutab oluliselt kogu Kuusalu valla lõunaosa, eelkõige elukeskkonda ning puhkealasad, samuti teede kasutamist. Oluline on hinnata Soodla ja KVKP koosmõjusid.	Koosoleku raames tutvustati esialgset eskiislahendust vallale. Matkaradade ja puhkealade, samuti elamualade tänaaste kasutustega arvestatakse ning planeeringulahenduse käigus püütakse leida lahendused, et nii harjutusvälja kui ka olemasolevad puhke- ja elufunktsioonid saaksid edasi toimida. Vajadusel rakendatakse leevendusmeetmeid. Müra osas koostatakse uuring ning seda teemat käsitletakse KSHs, see puudutab ka koosmõju KVKPga.
		Algamise eelnõu 04.06.2019 nr 7-1/1801	Kuusalu Vallavalitsus esitas ettepanekud Soodla riigi eriplaneeringu koostamiseks: 1. keskkonna strateegilise mõju hindamise käigus tuleb hinnata ka planeeritava harjutusvälja koosmõju olemasoleva keskpõlügeniga;	Ettepanekuga arvestatakse. Keskkonnamõju ja muude mõjude strateegilisel hindamisel (KSH) hinnatakse olulisi keskkonnamõjusid ja asjakohaseid sotsiaalseid, majanduslikke ja kultuurilisi mõjusid.

			2. hinnata selle piirkonna rekreatsiooni väärtust ning hinnata selle kadumisel tekkivat mõju ja pakkuda välja alternatiivseid rekreatsioonialasid või hüvitisi.	Mõjud, mida on vajalik hinnata, selgitatakse KSH programmi koostamise etapis avalikus menetluses. Vajadus Soodla harjutusvälja ja keskpõlvuugoni koostamiseks on eristuvalt toodud välja ka algatamise otsuse seletuskirjas. Kavandatava tegevuse elluviimiseks teeme Kuusalu Vallavalitsusega igakülgset koostööd parima võimaliku lahenduse leidmiseks.
Tapa Vallavalitsus	Algatamise eelnõu 09.05.2019 nr 7-6/19/899-2		Soovime olla kaastatud Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise menetlusse.	Arvestame ettepanekuga.
VÕRGU VALDAJAD				
AS Tallinna Vesi	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 16.02.2023 nr 3/2308329		1. Teostada tuleks vesitõkke ületamiskohas veekvaliteedile tekkivate riskide hindamine (tehnikas vees, vesi veehoidlas, veehoidla vesi Tallinna joogiveevõrgus)	1. Ettepanekuga on juba arvestatud – KSH käigus hinnatakse kavandatava tegevuse mõju vee kvaliteedile (vt KSH programmi ptk 6.10; 6.11 ja /.2.6).
			2. Hinnata raadamise mõju ümbritsevatele ökosüsteemidele ja veeringlusele. Veehoidla äärsetel aladel raadamismaht hoida minimaalne.	2. Ettepanekuga on juba arvestatud – KSH käigus hinnatakse raadamise mõju looduskeskkonnale (vt KSH programmi ptk 6.2 -6.6; 7.2.1-7.2.5).
			3. Soodla veehoidla valgala kaardistamine koos potentsiaalsete riskide ja nende maandamisega. Kaardistada laske- ja õppeväljadelt algavad või läbivoolavad vooluveekogud, mis suubuvad Soodla veehoidlasse. Harjutustegevusest tulenev reostus tuleb veehoidla valgalt eemale juhtida.	3. Ettepanekuga on juba arvestatud – ülevaade vooluveekogudest on toodud KSH programmi ptk 6.11 ja planeeringu kaardirakenduses. KSH käigus hinnatakse kavandatava tegevuse mõju nii vooluveekogude vee kvaliteedile kui veetasemele.
	Algatamise ja LS avalikustamise järgne 11.2022		-	Kirjadele ja meeldetuletustele ei ole vastatud.
KOHALIKUD HUVIGRUPID				
Teder, M.	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023		1.1. Planeeringu eskiisi koostamisel saab ja tuleb kaaluda võimalust minu maaomandi kõrvuti eksisteerimist harjutusväljaga, milleks on mõistlik ja vajalik uuesti esimesel võimalusel kohtuda, kusjuures sellel kohtumisel soovisin saada senisest oluliselt täpsemat ja adekvaatsemat informatsiooni harjutusväljale kavandatava kohta.	1. Ettepanekut on kaalutud ja sellel teemal ka eraldi kohtunud. Kohtumise järgselt on toimunud informatsiooni vahetus maili tee, viimane kiri on saadetud 19.01.2023. Kõik kirjas esitatud teemad on korduvalt läbi käidud nii kohtumisel kui e-posti teel.

			<p>1.2. mingit koostööd, teabevahetust, arutelu, kaasamist, erinevate õiguste ja huvide tasakaalustamist ega kaalumist seega REP eskiisi koostamisel ei toimunud.</p> <p>Viimase kirja Kadri Auväärtille saatsin 19.01., sellele ei ole vastatud ja rohkem ka mingit muud kontakti Kaitseministeeriumiga olnud ei ole.</p>	
			<p>2. 01.02.2023 avalikkustatud materjalidestki ei selgu midagi uut. Eskiisi peamine probleem seisneb selles, et ka planeeringu koostajale ei tundu olevat tutvustatud tellija (ehk Kaitseministeeriumi/kaitseväe) tegelikke plaane.</p> <p>Eskiisi seletuskirja ning KSH programmi lugedes joonistub välja Kaitseministeeriumi ettekujutus riigi eriplaneeringust. See näib lühidalt kokkuvõetuna olevat selline: sõjavägi hakkab planeeringualal üldjoontes tegema seda, mida ise tahab. Ehk siis mingit sisulist planeerimismenetlust ei toimu, planeeringulahendust sisuliselt ei koostata, ka keskkonnamõjude hindamine on vaid formaalsus, sest planeeringu tulemus on Kaitseministeeriumi poolt juba ette ära otsustatud. Selline lähenemine ei ole seaduslik ega lubatav.</p>	<p>2. Eskiisis on esitatud info, mis planeeringulahenduse elluviimiseks ja planeeringule seatud nõuetest tulenevalt on vajalik. Senine harjutusväljade planeerimise kogemus on näidanud, et detailide lisamine planeeringusse, mis ei ole planeerimisest lähtuvalt vajalik, seab tõenäoliselt ebavajalikke piiranguid ala eesmärgipärasele kasutamisele, mida planeerimisel ei ole võimalik ette näha. Näiteks uued relvatüübid, mida alal kasutatakse.</p> <p>Planeeringulahendus võib KSH ja planeeringu koostamise järgnevate etappide raames muutuda ja teatud teemade osas täpsustuda.</p> <p>Planeerimis- ja KSH menetlus toimub seaduse poolt etteantud tingimustel ning vajadusel viiakse läbi täiendavaid kohtumisi, infojagamist jm kaasamisprotseduure.</p>
			<p>2.1 Seletuskirja p. 3.7. sedastatakse, et planeeringualal moodustatakse üks krunt, mille piir kattub planeeringuala piiriga ja mille sihtotstarve oleks riigikaitsemaa. See tähendab, et juba REP eskiis on koostatud eeldusel, et alale ei saa jääda eramaid, kuigi selles osas ei ole kunagi mingit arutelu, kaalumist ega erinevate huvide tasakaalustamist toimunud (vt. käesoleva seisukoha p. 1) Sealsamas, p. 3.15. öeldakse, et sundvõõrandamise vajadus antakse põhilahenduse etapis. Selline väide on p. 3.7. sisu arvestades teadlikult eksitav, eramaade saatus on juba eskiisi koostamisel maaomanikke kaasamata tegelikult ette otsustatud.</p>	<p>2.1.Ptk-is 3.7 toodud kirjeldus annab ülevaate kruntimisest, mis on üks planeeringulahenduse osa. Täna ei ole veel täpselt teada, millised alad ja kinnistud täpsemalt harjutusvälja alasse jäävad, see selgub põhilahenduse etapis.</p> <p>Eramaade säilitamise võimalikkust harjutusvälja sees on kaalutud. Võimalusi selleks tutvustati ka 10.01.2023 toimunud kohtumisel REPi koostamise osana. Teie kinnistu osas saab juba täna öelda, et selle säilitamine suvituskohana ei ole võimalik ilma väljaõppegevusi oluliselt piiramata. Seetõttu soovime jätkata Teiega läbirääkimisi, et võimalikke lahendusi leida.</p>
			<p>2.2. Seletuskirja p. 3.7. öeldu tähendaks u 74 ruutkilomeetri suuruse krundi moodustamist, mis hõlmaks ka keskpõlügeniile viivate teede ala. Sellele krundile soovitakse anda</p>	<p>2.2.Sarnast lähenemist kasutati ka keskpõlügeni REPi puhul, vajadusel täpsustatakse kruntimise la-</p>

		<p>ehitusõigus 100 hoone ehitamiseks, hoonetealune maksimaalne pind oleks 150000 ruutmeetrit ning maksimaalne lubatav kõrgus 30 meetrit. Maastikule võiks seega tekkida kuni 100 hoonet, millest igaühe ehitusalune pind oleks 1500 ruutmeetrit (nt. 30*50 meetrit igaüks) ja mis oleksid kuni kümnekorruselise maja kõrgused. Sellises mahus ja kõrgusega hoonestuse paigutamiseks oleks riigil planeeringuala ehk 74 ruutkilomeetri piires vabad käed, konkreetseid ehitusalasid ega mingeid täpsemaid ehitustingimusi ei sätestata.</p> <p>Taoline lahendus oleks vastuolus ruumilise planeerimise kui niisuguse seaduses sätestatud mõtte ja eesmärgiga. PlanS § 6 p. 15 kohaselt on planeeringulahendus planeeringuala kohta koostatav terviklik ruumilahendus, mis elluviimisel võimaldab planeeringuga kavandatud maa ja ehitiste sihtotstarbelist kasutamist planeeringuga määratud maakasutus- ja ehitustingimustest kinnipidamisel. Seletuskirja p. 3.7. jm kirjeldatud ei saa lugeda planeeringulahenduseks seaduse tähenduses.</p>	<p>hendust ja sõnastust põhilahenduse raames. Eesmärgiks on ühe krundi kavandamine harjutusvälja jaoks.</p> <p>Kavandatud ehitusõigus jaguneb väga suure maa-ala peale ning on perspektiivi silmas pidades antud varuga. Valdav korruselisus on 2 korrust. Täiendavad tingimused selguvad KSH ja põhilahenduse koostamise raames.</p> <p>Tegu on tervikliku ruumilahendusega, mis lähtub seaduse nõuetest ning riigikaitsest vajadustest.</p>
		<p>2.3. Seletuskirja p. 3.5. kohaselt soovitakse rajada peamine ühendustee planeeritavate nn põhja ja lõuna laskeväljade vahele väljapoole planeeringuala, kusjuures suures osas hakkaks see kulgema mööda tiheda kasutusega riigimaanteed (Piibe maantee). See on samuti vastuolus PlanS-ga. Planeeringus peab planeeringuala piires olema põhilahendusega tagatud planeeringualale kavandatu terviklik toimimine. Kui see ei ole võimalik, tuleb planeeringuala laiendada, kuna selliselt kavandatud ühendustee, millel hakkaks peamiselt liikuma sõjaväe rasketehnika, riivaks otseselt paljude isikute õigusi (tee läbiks kahte väljapoole planeeringuala jäävat pühasustusega küla) ning ka teisi olulisi avalikke huve (Piibe maantee on oluline riigi tugimaantee, avalikult kasutatav tee, mille kasutamise kitsendamine või häirimine ei saa toimuda kuidagi muu seas).</p> <p>Sama kehtib ka seletuskirja p. 3.4. kirjeldatud laiendatud ohuala (LOA) kohta. Seda kirjeldatakse kui harjutusvälja kasutamiseks vältimatult vajalikku, samas planeeringualasse teda hõlmatud ei ole. Kui LOA teke on REP kehtestamisel vältimatu, peab see olema osa planeeringulahendusest.</p>	<p>2.3. Harjutusvälja on võimalik kasutada nn LOA alata. LOA ala olemasolu teatud päevadel aastal võimaldab oluliselt tõhustada riigikaitsest väljaõpet. LOA ala moodustamine eeldab eraldi VV otsust metsaseaduse § 36 lg 1 p. 2 ja 3 alusel.</p> <p>Tavapäraste harjutuste läbiviimiseks piisab Soodla harjutusvälja kavandatud suurusest. Nn LOA ala on erandjuhtum, mida soovitakse rakendada max 90 päeva/aastas, kuid tegelik kasutus on ilmselt veelgi väiksem (seni on KVKP LOA ala rakendatud u 20 päeva/aastas).</p> <p>Erandjuhtumi käsitlemine planeeringualas ei ole põhjendatud. Kuid koosmõjude hindamiseks on see teema KSH osas käsitletav.</p> <p>Planeeringus näidatakse ära võimalikud põhimõttelised juurdepääsuteed harjutusväljale. Juurdepääsuks kasutatakse olemasolevaid teid, neid vajadusel rekonstrueerides. Juurdepääsuteid ei ole peetud mõistlikuks hõlmata REPi maa-ala hulka, kuna need hõlmavad kohalikke ja riigiteid ning teatud al-</p>

				ternatiivid ka eramaid, tegu on olemasolevate teedega. Juurdepääsuteid REPiga ei kavandata. Täpne lahendus ja tee kulgemine pannakse paika tulevikus harjutusvälja rajamise ja selleks vajalike teede projekteerimise protsessi raames. KSH osana hinnatakse mh planeeringu kaudseid mõjusid, sh juurdepääsuteede kasutamise mõjusid.
			<p>2.4. Eskiislahenduse oluliseks osaks on muu hulgas kolm ühendusteed/liikumiskoridori keskpõlügeni ja planeeritava harjutusvälja vahel. Need oleksid I klassi teed, mille vältimatult raadatav koridor oleks 15 meetri laiune (tee 7m + 4m mõlemal pool teed). Sellele lisanduks mitmesaja meetri laiune õppuste käigus kasutatav nn taktikaala. Teed koos piirnevate taktikaaladega läbiksid risti Põhja -Kõrvemaa looduskaitseala, mis on ühtlasi Natura 2000 ala, tükeldades selle. Kas selliseid teid/väljaõppekoridore Natura alale on looduskaitse tingimusi arvestades üldse võimalik rajada, pole teada, kuna puudub info kavandatava kasutusintensiivsuse, kasutusviisi jms kohta (vt KSH programmi p. 6.2.5.1, 6.2.5.3), samuti pole tehtud eelnevat keskkonnamõjude hindamist. Samas on eskiislahenduse kirjelduse kohaselt vältimatult vajalik teedeehitusplaan juba paigas ehk planeeringu lõpptulemus on sõltumata võimalikest olulistest keskkonnamõjudest ja -häiringutest ka siin ette ära otsustatud. Sama kehtib LOA-ga seonduvas.</p> <p>Kokkuvõtvalt tuleb öelda, et kogu eskiisi, sh seletuskirja ja KSH programmi läbiv probleem on see, et Kaitseministeeriumi/kaitseväge plaanidest ei ole peale selle, et alal soovitakse õppusi korraldama hakata, midagi teada. Küll aga on aga teada ja juba eskiisis üsna üheselt määratud planeerimismenetluse lõpptulemus. Selline planeerimismenetlus on oma olemuselt seadusevastane.</p>	<p>2.4. Teede laiendamise ja kasutamise, samuti nn LOA ala laiendamise mõju hinnatakse KSH osana, mh viiakse läbi Natura mõjude hindamine. Vajadusel kavandatakse mõju leevendavad meetmed, olulise ebasoodsa mõju korral Natura võrgustiku kaitse eesmärkidele ka hüvitusmeetmed.</p> <p>Planeeringu koostamisel lähtutakse planeerimisega seadusega planeeringule kehtestatud nõuetest.</p>
			3. P. 2 kirjeldatud probleemi lahendamiseks on hädavajalik, et Kaitseministeerium ja kaitseväge sõnastaksid kõigepealt, millised on täpsemalt planeeringu eesmärgid ehk siis	3. Planeeringu eesmärk on kirjeldatud planeeringu seletuskirjas pkt 1.2.

		<p>milleks täpsemalt on ikkagi sellises hiigelmahus harjutusvälja vaja ja milline saab olema selle eeldatav kasutusviis ja -intensiivsus.</p> <p>Avaliku väljapaneku teates öeldakse üldsõnaliselt, et Soodla harjutusväli on vajalik sõjalise väljaõppe korraldamiseks, eelkõige selleks, et arendada soomusmanöövervõimet ja harjutada järjest laienevat koostööd Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (inglise keeles North Atlantic Treaty Organization) liikmesriikide üksustega. Kuid selleks on juba loodud ja tegutseb kaitseväge keskpõlügenoon, millele on tehtud ka REP. Ehk siis äsja on täpselt samasuguse põhjenduse ja eesmärgiga (soomusmanöövervõime arendamine, koostöö laiendamine liitlastega jne) kehtestatud keskpõlügenoon REP. Millised on need tegevused, mis keskpõlügenoonile reaalselt ära ei mahu, pole selgitatud, seda enam, et Soodla harjutusväli loodi 2015. aastal, aastaid enne keskpõlügenooni uue REP koostamist ja kehtestamist.</p> <p>Kokkuvõtvalt: Soodla harjutusvälja REP detailse põhilahenduse koostamine peab algama kaitseväge reaalsete vajaduste ja kavatsuste piisavalt konkreetsest kirjeldamisest.</p> <p>Sellise ulatuse ja mõjuga objekti ei saa planeerida nõ igaks juhuks. Ilma kaitseväge konkreetsete vajaduste selge ja piisavalt põhjaliku eelneva sõnastamiseta ei ole võimalik planeeringut sisuliselt ja seaduslikul viisil menetleda ega hinnata tegelikke keskkonnamõjusid, sh mõjusid Natura 2000 alale. Nii ulatusliku maa-ala puhul ei saa planeerimise aluseks olla ainult üldsõnalisel poliitilised eesmärgid, kui läheduses on äsja täpselt samade põhjendustega ümberplaneeritud keskpõlügenoon.</p>	<p>Kaitseväge vajadused on kirjeldatud harjutusvälja arendusprogrammis, millest oluline osa on esitatud planeeringu lähteseisukohtade osana ja avaldatud planeeringu veebilehel.</p> <p>Senine kogemus on näidanud, et väga detailne planeeringulahendus, mis sisaldab mh täpseid relvasid, kasutuskooresid, hoonete paiknemist jms võib saada kergesti takistuseks riigikaitse eesmärkide elluviimiseks, kuna muutuvad relvad ja vajadused, samas kui planeeringu koostamine on pikk protsess ja planeerimisseadus ei kohusta selliseid detaile planeerima. Seda arvestades on põhjendatud üldisema planeeringulahenduse koostamine ja vajadusel projekteerimise etapis täpsustav mõjude hindamine.</p> <p>Selgitame, et keskpõlügenooni välja arendamise järgselt katavad suuremate relvade ohualad enamuse keskpõlügenoonist ja see ei võimalda teistel üksustel samaaegselt polügenooni kasutada ja tingib sellega vajaduse harjutada samaaegselt mujal lähipiirkonnas. Soodla harjutusväljal ei kavandata õppuseid suuremate ohualadega relvadega kui keskpõlügenoonil. Teise harjutusvälja paiknemine keskpõlügenooni läheduses on oluline ka põhjusel, et alad oleks võimalik suurõppuste ja suurte lahinglaskmistega läbiviimiseks integreerida.</p>
		<p>4.Kuni p. 3 nimetatud informatsioon puudub, teen olemasolevates dokumentides kirjeldatu põhjal planeeringu detailse põhilahenduse koostamiseks järgmised esialgsed ettepanekud:</p> <p>4.1.Jätta eskiis toodud kujul kavandamata nn Lõuna laske- ja õppeväli. Koos piirneva, Soodla jõest lõunas asuva Põhja-Kõrvemaa LKA/Natura 2000 alaga tuleb valdav osa Soodla jõest lõunas asuvast alast (erandiks võiks olla planeeritav sillaehituse harjutuskoht) kavandatavast Soodla harjutusväljast üldse välja jätta. See võimaldaks lahendada mitu olulist probleemi.</p>	<p>4. Soodla jõest lõunasse jääva ala harjutusväljast välja jätmisel ei ole võimalik täita planeeringuga riigikaitse eesmärgid. KSH osana hinnatakse harjutusvälja, sh lõunapoolse osa, välja ehitamise ja kasutamise mõjud, vajadusel kavandatakse leevendavad meetmed.</p>

			4.2. Alternatiivselt tuleb kaaluda ka võimalust, et Soodla jõest ja veehoidlast lõunas asuvat ala hakatakse kasutama vaid taktikaliseks õppusteks, koondades soomusmanöövervõime arendamisega seonduvad tegevused, samuti kavandatavad suurtükipositsioonid nn. Põhja ja Kirde laske- ja harjutusväljadele.	4.2. Selgitame, et soomusmanöövermasinaid kasutatakse alal ka taktikaliseks õppuseks. Ühtlasi ulatuvad ka põhja- ja kirde laskeväljade kasutamisel tekkivad relvade ohualad ka lõuna laskeväljale. Samuti on lõuna laskevälja oluline riigikaitseelaste eesmärkide täitmiseks Soodla harjutusväljal.
			4.3. Hoonestusalad ja tingimused tuleb määratleda täpsusega, mis vastab ruumilise planeerimise sisule ja eesmärgile. 10. jaanuari kohtumisel ütles Kaitseministeeriumi esindaja, et hoonete rajamist harjutusväljale ei ole üldse plaanis. Mis otstarbel siis soovitakse määrata ehitusõigus kuni 4 500 000 (neli miljonit viissada tuhat) ruutmeetri suuruse brutopinnaga hoonestuse rajamiseks, ei ole selgitatud.	4.3. Hoonete rajamise võimalusi oleme tulevikuvajadusi silmas pidades planeeringus ette näinud. KSH aruandes kavandatakse selleks vajalikud tingimused. Ehitusõigus on määratud võimalike perspektiivsete teeninduslinnakute (näiteks majutus-hooned, laod, garaazid) ja harjutusvälja teenindavate ehitiste (vaatetornid) rajamiseks. Max kõrgus 30 m on vaid üksikute rajatavate vaatetornide jaoks, valdavalt on hoonestus kavandatud max 1-2 korruselisena (u 10 m).
			4.4. Kui eskiisis esitatud tulemusena tekib vältimatu vajadus laiendatud ohualade järele ning ühendustee rajamiseks harjutusvälja eri osade vahel Piibe maantee kaudu, tuleb ka need alad planeeringualasse hõlmata, kaasata puudutatud maaomanikud jm. isikud, kelle õigusi ja huve vastavad planeeringulahendused võivad puudutada. Praegu seda tehtud ei ole.	4.4. Planeeringuga ei kavandata uut teed liikumiseks põhja ja lõuna laskeväljade vahel. Mõjude hindamise kontekstis näidataks ära võimalikud liikumised ja hinnatakse nende kasutamisega kaasnevad mõjud. Laiendatud ohuala rajamist ei otsustata REPiga.
		10.01.2023 kohtumise protokoll	Maaomaniku soovide ja võimalike alternatiivide ärakuulamine. 1. Kahjuks mingit olulist uut teavet ma kohtumisel ei saanud. Kohtumisel ja veebis esitatud teavet ei saa kuidagi pidada planeeringu eskiisiks ega isegi esialgseks eskiisiks, kuna planeerimisseaduse § 43 lg. 1 kohaselt tuleb eskiisi koostamisel lahendada sama seaduse § 126 lg. 1 nimetatud asjakohased ülesanded. Seda tehtud ei ole.	Eskiislahenduse tutvustus ning RKIK ja KaMi poolsete seisukohtade väljatoomine. 1. Planeeringu eskiis koosneb joonisest ja seletuskirjast. Kohtumisel näitasime eskiisi osas, mis on oluline selgitamaks, kas ja kuidas on võimalik teie huvidega riigi eriplaneeringu koostamisel arvestada. Ühtlasi selgitasime, et olemas on ka seletuskiri, samuti seda, et planeering jääbki suhteliselt suure üldistusastmega. See on vajalik selleks et planeeringu toodud informatsioon, mis ei ole vajalik planeeringu koostamise kontekstis ei hakkaks harjutusvälja kasutamist võimalikke tuleviku vajadusi silmas pidades takistama ja ei seaks sellega ohtu riigikaitseeliste eesmärkide elluviimist. Planeerimisseadus §126 lg 1 kirjeldab ülesanded, mis lahendatakse

				planeeringuga, kõigi nimetatud ülesannete lahendamise ei ole asjakohane ega võimalik eskiisi etapis. PlanS §126 lg 2 alusel on kohustuslikud ülesanded 1-5 ning need ülesanded REPI raames täidetakse. Kõigi planeeringuga lahendatavate ülesannete täpsusaste sõltub planeeringu koostamise korraldaja ja kavandatava objekti vajadustest lähtuvalt.
		<p>2. Olen jätkuvalt seisukohal, et planeeringus on võimalik ja tuleb leida mõistlik lahendus harjutusvälja ja minu maaomandi kooseksterimiseks. Suur osa minu maast (jõeäärne osa, kus asuvad ka hooned) jääb kavandatavatest harjutus- ja laskealadest (ka laia viltpliatsiga joonistatuna) väljapoole. Kuna minu maa piirneb Põhja-Kõrvemaa LKA-ga, on võimalik kavandatava "Iõuna laskevälja" täpsemad piirid määrata selliselt, et kogu minu maa jääb sellest välja. See ei mõjuta sisuliselt kavandatava laskevälja suurst ega funkionaalsust. Otseselt hoonete kasutamisega seonduv tegevus toimub jõe/veehoidlaga piirneval alal. Juurdepääsutee minu maale kulgeb suures osas mööda Soodla veehoidla kallast ning jääb seega (nagu kogu veehoidla kallast) samuti laskeväljadest välja; väiksem osa tuleks kuni Piibe maanteeni pikendada samuti mööda veehoidla kallast.</p> <p>Ka olemasoleva vähese info põhjal on selge, et minu maad harjutusvälja põhitegevusteks kasutada otseselt ei ole vaja. Niipalju sain kohtumisel teada, et teed piki veehoidla kallast on plaanis Piibe maanteeni pikendada niikuinii, seega oleks olemas ka sobiv juurdepääsutee.</p>	<p>2. Selgitame uuesti kohtumisel räägitut. Suur osa laske- ja harjutusaladest jääb teie kinnistust tõesti väljapoole, kuid relvade ja laskemoona ohualad ulatuvad kõigi kolme laskevälja kasutamisel korral teie kinnistule, nagu need ulatuvad ka Soodla veehoidlale. Osadel relvadel on ohuala suur ja sellest lähtuvalt liikumise ulatus väike. Teiste relvade kasutamisel on ohuala väiksem ja liikumise ulatus harjutustel suurem. Harjutusvälja planeerimisel on riigikaitse eesmärkide saavutamiseks oluline, et ala võimaldaks mitmekesisest kasutamist ja see läbi õppimise eesmärkide saavutamist. Seda arvestades suletakse relvade ja laskemoona kasutamisel, millega kaasnevad ohualad, kogu harjutusväli ja juurdepääs teie kinnistule ja seal viibimine ei ole ohutuse tagamiseks võimalik.</p> <p>Täpsustasime ka taktikalise tegevusega mahtu ja kaasnevaid piiranguid. Harjutusvälja kasutusintensiivsus on tänase parima teadmise kohaselt ca 300 päeva aastas. Vaid taktikaline tegevus, mille korral oleks teatud mõndustega (eelnev alale pääsemise kokku leppimine, vajadusel ootamine, enne kui tõkkepuu liikumiseks avatakse vms) võimalik juurdepääs kinnistule ja suvilas viibimine, on eeldatavalt vähemuses võrreldes ohualadega harjutustega.</p> <p>Harjutusvälja kasutamise info laskeväljade kasutamise täpsusega on paigas ja info avalikult kättesaadav vähemalt viis päeva ette, suurõppuste toimumise info on teada oluliselt varem. Koos kasutusinfo avaldatakse ka müra taseme info (madal/keskmine/kõrge).</p>	

				Ühtlasi peame vajalikuks selgitada, et tee Soodla jõe ääres on vajalik ka harjutusvälja kasutamiseks, mistõttu tee kasutamine väikeautoga võib olla vähemalt periooditi oluliselt raskendatud. Lõpuni ei saa välistada ka seda, et ohualasse sattunud lask võib kahjustada hoonet.
			3. Jääb kaks olulist probleemi: müra ja laskmiste ohualad (ehk siis küsimus võimalike juurdepääsu-ja kasutuspiirangute intensiivsusest ja kestusest). Kummagi kohta ei ole mulle mingit täpsemat informatsiooni esitatud, seetõttu on võimatu praegu kujundada seisukohta, kas oleksin valmis neid taluma. Kohtumisel püüti asja mulle sellest aspektist esitada umbes nii, et alal hakkavad 300 päeva aastas ehk lakkamatult toimuma soomusvägede ja suurtükiväeõppused jne. See ei ole tegelikkuses kahtlemata realistiik. Eriti arvestades kavandatava harjutusvälja suurust, on võimalik erinevaid tegevusi hajutada, suunates soomusväe ja raskerelvad kasutama pigem põhja poole Soodla veehoidlat kavandatavat harjutusala, taktikaharjutused jm väiksema intensiivsusega tegevuse aga lõuna poole. Soomustehnikat ja raskerelvi kaasavad õppused, mis tekitavad suurt müra ja millel on suur ohuala, saavad juba ainuüksi nende kulukust arvestades olla pigem harvad, mida näitab ka praktika (vt. keskpõlügeni harjutusgraafikut). Valdav osa kasutusest saavad olema taktikaõppused, nagu see on ka praegu. Jättes minu maad, mööda veehoidla kallast kulgevat juurdepääsuteed ning kogu veehoidlat ümbritsema piisava laiusega metsase puhvertsooni (mis on nii või teisiti vajalik), on võimalik tihedamalt toimuvate taktikaliste õppuste ohuala ja müralist mõju vähendada selle määrani, et saan oma maad kasutada ka nende õppuste ajal, nagu praegugi. Laskmiste ja õppuste ohuala saab minu maa kasutamist takistada vaid juhul, kui toimuvatel õppustel kasutatakse kaudtuld ning lahingumoonat.	3. Täiendavalt eespool toodule. Riigi eriplaneeringu KSH osana modelleeritakse harjutusvälja kasutamisega kaasnev müratase, sh tavalise harjutuspäeva müratase. Müratase on oluliselt suurem suurekalibriliste relvade kasutamisel ja suurõppuste ajal. Selliste õppuste ajal on harjutusväljal viibimine ohutuse eesmärgil keelatud.
			4. Kokkuvõtvalt olen ka pärast 10. jaanuari kohtumist seisukohal, et planeeringu eskiisi koostamisel saab ja tuleb kaaluda p. 2 nimetatud lahendust.	4. Selgitame, et eskiisi ei ole veel planeeringu lahendus. Planeeringu põhilahendus koostatakse üheaegselt keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimisega võttes vajadusel ja võimalusel arvesse selle tulemusi. Planeeringu eskiisi (kaardirakendus ja seletuskiri) ja keskkonnamõjude strateegilise hindamise programm avalikustatakse Kaitse-

				<p>ministeeriumi veebilehel 1. veebruaril. KSH programm annab ülevaate tegevustest ja mõju valdkondadest, mis vajavad täpsemat mõjude selgitamist.</p> <p>Palume teil eskiisi kaardirakendusega ja seletuskirjaga tutvuda ja vajadusel esitada täpsustavad arvamused/ettepaneku/kommentaari avaliku väljapaneku perioodil. Vajadusel võime pärast seda ka uuesti kohtuda, kuid peame vajalikuks selgitada, et müra modelleerimine toimub KSH aruande koostamise osana ja eeldatav valmimise aeg on juunis 2023.</p> <p>Planeeringu põhilahenduse eelnõu, mis esitatakse asjaomastele asutustele kooskõlastamiseks valmib eeldatavalt detsembris 2024. Lisanduvate uurin-gute/analüüsida vajaduse tekkimisel hiljem.</p>
			<p>5. Märgin, et sõltumata tänasest rahvusvahelisest julgeolekuolukorrast, päevapoliitikast jms, mis kõik on pidevas ja kiires muutumises, kehtib Eestis endiselt üsna muutumatult põhiseadus ja sellel põhinevad teised seadused, sh. planeerimisseadus. Planeeringu koostamisel ei saa lähtuda ainult kaitseväe soovidest (isegi neid prioriteediks seades, nagu praegusel juhul niikuinii on), vaid tuleb arvestada ja kaaluda ka teisi põhiseadusega kaits-tud õigusi (sh omandiõigust), huve ja looduskaitse ning ruumilise planeerimise üldisi põhimõtteid.</p>	<p>5. Põhiseaduse § 32. kohaselt on igaühel õigus enda omandit vabalt vallata, kasutada ja käsutada. Kitsendused sätestab seadus. Omandit ei tohi kasutada üldiste huvide vastaselt. Seega rõhutab põhiseadus lisaks eraomandile ka üldiseid huve.</p> <p>PlanS § 10. lõige 1 alusel on Kaitseministeeriumil kui Soodla HV REPi koostamise korraldajal kohustus tasakaalustada erinevaid huve, sealhulgas avalikke huve ja väärtusi, kaaludes neid vastavalt planeerimise põhimõtetele ja planeeringu eesmärkidele ning lõimima need planeeringulahendusse. Erinevate huvide väljaselgitamiseks tehakse planeeringu raames koostööd mitmete osapooltega, sh maaomanikega. Huvide tasakaalustamisel on Kaitseministeeriumi jaoks prioriteediks riigikaitse- lised aspektid, mis tulenevad Kaitseministeeriumi missioonist - ära hoida Eesti vastu suunatud rünnakud ja tagada, et Eesti suudab end väliste ohtude eest kaitsta. Sel eesmärgil teeb Kaitseministeerium ettepanekuid Eesti kaitsepoliitika kujundamiseks ning juhib riigikaitse korraldust ja kaitsealast koostööd.</p>

				PlanS § 10. lõige 2 alusel lähtub Kaitseministeerium Soodla HV REPi puhul (mis on riikliku huvi väljendav planeering) riiklikest huvidest, arvestades võimaluse korral kohalikke huve ja vajadusi. Kohalike vajadustega arvestamise asjaolud selguvad planeeringulahenduse koostamise käigus. Planeeringu elluviimisega kaasnevad mõjud ja võimalused mõjude vältimiseks ja leevendamiseks selgitatakse keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) protsessis.
		2.12.2022	1. Arvestades planeeringuala suurust ning minu maa ja hoonete paiknemist (piirne mine looduskaitseala ja veekoguga) on võimalik leida nii riigi kui eraomaniku huve arvestav ning kooseksisteerimist võimaldav tasakaalustatud lahendus. Selline lahendus tuleb leida, kuna võrdväärse asendusmaa pakkumist ei ole riik vaatamata minu korduvatele ettepanekutele võimalikuks pidanud. Palun selgitada kui kaugele on preguseks jõudnud eriplaneeringu detailse lahenduse eskiislahenduse koostamine.	1. Kooseksisteerimise lahendus vajab täiendavat arutamist. Eriplaneeringu detailse lahenduse koostamine ja keskkonnamõjude strateegilise hindamise programmi koostamine on endiselt käimas. Nagu ka varem öeldud, toimub KSH programmi ja koos sellega planeeringu eskiislahenduse avalikustamine orienteeruvalt veebruaris 2023. KSH programmi avalikustamine ja hiljem aruande avalikustamine on koht, kus maaomanikud, asjakohased asutused ja laiem avalikkus saab tehtud tööga tutvuda, esitada küsimusi ja saada vastuseid. Avalikustamisest teavitatakse teid e-postiga.
	Švilponis, S.	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 1.03.2023	1.1. <i>Riigi eriplaneeringu koostamise vajadus</i> Peatükk ei selgita ega põhjenda piisavalt Soodla harjutusvälja loomise vajadust.	1.1. Riigi eriplaneeringu koostamise vajadus planeeringu koostamiseks vajalik mahus on toodud planeeringu algatamise otsuses ja seletuskirjas ja kajastatud ka planeeringus. Põhjenduste kohta saab täiendavalt lugeda näiteks M.Oidsalu poolt Postimehes ilmunud artiklis, mis toob välja riigikaitseliste harjutusväljade suurendamise vajaduse. Mõned väljavõtted artiklist: <i>Läänemere regioonis on Eesti harjutusväljade suuruse ja arvu poolest selgelt viimane.</i> <i>Naabritega võrreldes on Eesti harjutusväljade arendused aga liigagi tagasihoidlikud.</i> <i>Ukraina sõja üks peamisi õppetunde on üksuse koostegevusvõime määratu olulisus sõjategevuses</i>

			<p>Mitu hektarit harjutusvälju ja laskevälju vajab Eesti iga kaitsevälase või kaitseliitlase kohta?</p>	<p>– venelastel on see olnud allapoole arvestust, seevastu ukrainlastel maailmatasemel. Venelased polnud oma üksuste koostööd piisavalt harjutanud. Liitlaste õppused kohalikel harjutusväljadel on olulised ka liitlaste aklimatiseerumiseks, seda tuleb teha rahuajal, sest sõja ajal pole väeülematel ilmastikulistest või geograafilistest eripäradest tulevalt aega maastiku tundmaõppimiseks ega üksustel oma taktika kohandamiseks. Norra on sellest aru saanud ning suutnud just tänu ulatuslikule harjutustaristu kättesaadavusele riiki perioodiliselt harjutama meelitada NATO brigaade.</p> <p>2022. aasta on olnud tõehetk ka NATO kollektiivkaitsevalmiduse jaoks Baltikumis. Piisab, kui nimetada asjaolu, et kui Norrat on viimasel kümnendil väisanud parkümmend liitlasbrigaadi, siis Baltikumis pole seni harjutamas käinud ükski brigaadisuurune üksus. Brigaad on aga konventsionaalse kaitsevõime selgroog. Pole põhjust arvata, et see jääb Moskvale märkamata.</p> <p>Oleme sisenenud erakordselt turbulentsesse ja süngesse kümnendisse. Ajalugu on näidanud, et suurte muutuste ajal jäävad ellu kiiremad kohanedajad. Harjutusväljade rajamine ja laiendamine on üks selliseid kohanemise viise, lisaks NATO Balti kollektiivkaitsele kasvavad ka Balti riikide sõjaväed. Eesti sõjaaja struktuur suureneb mõne aastaga tänaselt 24 000 võitlejalt 36 000ni. Samasugune kasvusurve ja sellega kaasnev harjutusväljade «ummik» on tabanud ka lätlasi ja leedulasi.</p> <p>Regionaalses vaates oleme kollektiivkaitsevalmiduses aga selgelt kaotamas initsiatiivi ja positsiooni. Eestist on saamas Balti kollektiivkaitse tagumine vagun.</p> <p>Küsimus ei puuduta avalikustamiseks esitatud planeeringu detailse lahenduse eskiisi ega KSH programmi. Üksik sõdur harjutusvälja ei vaja. Samuti ei</p>
--	--	--	---	--

				<p>vaja harjutusvälja 10, 100 või 1000 üksikut sõdurit. Olenemata riigist või armeest on peamine sõjalise võime näitaja üksused, nende erinev funktsioon, koostegutsemisvõime, varustatus, tahe jne. Ilma professionaalse väljaõppeta ning võimaluseta õpitut reaalsele olukorrale võimalikult sarnastes tingimustes harjutada, väheneb üksuste tähtsus lahinguväljal. Seda illustreerib väga ilmekalt Ukrainas toimuv. Üksuste kompositsiooni ja arvu mõistes olulises vähemuses Ukraina suudab korda saata sõjalises mõistes uskumatuid tegusid väidetava sõjalise võimekuse koha pealt maailmas teise riigi suhtes. Miks? Sest oma vähemus lahinguväljal korvatakse, mitte küll ainult, kuid siiski olulises ulatuses, suurepärase väljaõppe ja tahtega.</p> <p>Lisaks, harjutusväli peab võimaldama läbi viia tegevusi alates sõduri baaskursusest kuni üksuse koosseisus lõpuharjutusteni. Ning seda mitte kindla üheselt määratletava standardse üksuse kontekstis, vaid kõikide erinevate võimete ulatuses – jalaväe-, tankitõrje-, miinipilduja-, luure-, meditsiini-, side-, juhtimis-, logistika-, õhutõrje-, pioneeri-, erioperatsioonide- jne üksuste lõikes ning sedagi näiteks suurte erisustega kahe ühesuguse nimega üksuse osas, kelle paigutus üldises struktuuris on erinev.</p> <p>Ilma agressiivse idanaabrita oleks meil tõenäoliselt harjutusväljade vajadus oluliselt väiksem. Siiski peab Eesti riik ning sealhulgas Eesti kaitseväge koos oma liitlastega arvestama geopoliitilist olukorda ja meie ümber toimuvat ning tegutsema/harjutama/ette valmistuma sellest lähtuvalt.</p> <p>Küsimus ei puuduta avalikustamiseks esitatud planeeringu detailse lahenduse eskiisi ega KSH programmi.. Erinevad on nii erinevate relvade kaliibrid (alates 5,56mm kuni 155mm) kui ka erinevatele relvadele mõeldud laskeharjutused sõltuvalt relvastuse kasutusotstarbest. Samuti sõltub palju sellest,</p>
--	--	--	--	--

			<p>Mitu harjutuslasku aastas on ette nähtud iga relvaliigi kohta?</p> <p>Kui suure osalejate arvuga on olnud Eesti suurimad suurõppused ja millise olemas olnud harjutusväljade pindala juures neid korraldada suudeti?</p>	<p>millises üksuses üks või teine relv kasutuses on. Laskevajadus erinevates üksustes on erinev. Täpsete mahtude esitamine planeeringus ei ole põhjendatud.</p> <p>Küsimus ei puuduta avalikustamiseks esitatud planeeringu detailse lahenduse eskiisi ega KSH programmi.</p> <p>Oma mastaapsuse poolest on vaieldamatult kõige suuremaks harjutuseks igal kevadel toimuv Kevad torm / Siil. Sõltuvalt aastast on osalejate arv kuni 10 000 (teatud juhtudel ka rohkem). Tavaliselt toimub õppuse taktikaline tegevus valdavalt tsiviilmaadel ning hõlmab umbes ¼ kuni 1/3 riigi mandriosast.</p>
			<p>1.2. <i>Planeeringu eesmärk ja kavandatud tegevuse kirjeldus</i></p> <p>a. Planeeringu detailset lahendust on eskiisi seletuskirja ja KSH programmi põhjal otsustades hakatud tegema enne, kui on selgunud kavandatud tegevused ja nende mahud, ning enne, kui kirjeldatud on eeldatavalt oluliselt mõjutatud saav keskkond. Sellest tulenevalt võib planeeritav detailne lahendus olla ebaadekvaatne. Dokumendis on kavandatud tegevused ja planeeringu eesmärk puudulikult kirjeldatud, ega anna isegi planeerijatele selget vastust, milleks nad detailset lahendust projekteerivad, saati siis veel planeerimisprotsessi jälgimisest huvitatud osapooltele.</p> <p>b. Tuleks täpsustada, kes on need "meie", kelle liitlastest on jutt?</p>	<p>1.2. a. KSH programmi koostamiseks on vaja teada planeeringulahenduse sisu. Selle jaoks on koostatud eskiisilahendus, mis on esialgne planeeringulahendus, mis edaspidi täpsustub mõju hindamise ja koostöö käigus erinevate osapooltega. Selle protsessi tulemina valmib põhilahendus.</p> <p>Kavandatud tegevused ja planeeringu eesmärk on kirjeldatud sellises mahus, milline info on eskiisilahenduse koostamise ajal teada ning mida on võimalik avalikustada.</p> <p>b. Tegemine on Eesti Vabariigi liitlastega, täpsustame teksti.</p>
			<p>c. Ohualad ei tohiks ulatuda harjutusväljade piiridest välja.</p> <p>d. Kasutatud sõnastusest ei selgu, et harjutusvälja on kavas kasutada ka viisil, kus ohuala paikneb hoopis Kaitseväe keskpõlügenil. Ohualade kavandamine väljapoole harjutusväljade piire kannab endas püüdu varjata harjutusväljaga tegelikult mõjutatud ala suurust ning on vastuolus harjutusvälja asutamisel määratud ja maakonnaplaneeringus kajastatud harjutusvälja asukohaga. Kui on vajalik Soodla ja Kaitseväe keskpõlügeni ohualade vahetu kokkupuutumine, tuleb Soodla harjutusvälja asutamist käsitleda keskpõlügeni</p>	<p>c. Ohualad jäävad harjutusvälja piiride sisse, erandiks on laiendatud ohuala, mille vajadus otsustatakse REPi väliselt.</p> <p>d. Vajadusel sõnastust täpsustatakse, et oleks selgem HV piiresse jäävate ohualade ning nn LOA ala erisus.</p>

		<p>laiendamisena, mistõttu tekib küsimus, miks toimus see protsess eraldi samaaegselt toimunud Kaitseväe keskpõlügeni ohualade laiendamisest?</p> <p>e. "Kui relvastusse peaks tulema uusi võimekusi, siis piirangud puuduvad,...või on kehtestatud eelnimetatud VV korraldus metsaseaduse alusel." Lausest on "või" eest puudu lause mõtet oluliselt muutev koma.</p> <p>f. Soodla harjutusvälja kasutuseeskirjaga ei saa reguleerida väljapoole harjutusvälja piire jäävate alade kasutust. Peatükist jääb arusaamatuks, kas olemasolevate avalike teede alternatiive kavandatakse ka väljapoole planeeringuala. Kui jah, siis miks neid alasid ei kaasatud planeeringualasse?</p>	<p>e.Koma lisatud</p> <p>f.REPi hulka on hõlmatud ala, mis on vajalik harjutusvälja riigikaitse eesmärkide lahendamiseks planeeringu raames, seega on alasse hõlmatud eelkõige objektid, millel on riigikaitse eesmärk.</p>
		<p>1.3 Planeeringuala</p> <p>Kuna treeningmoon on sageli väiskema paiskelaenguga kui lahingmoon, siis ala väiksus võib kergesti viia väljaspool harjutusvälja viibivate isikute, loomade ja vara ohustamise, vigastamise või elusolendite puhul ka surmani, kui treeningmoona sekka satub kogemata või kellegi sihiliku tegevuse tulemusena lahingmoona, mille pasikelaeng on suurem ja lennukaugus oluliselt pikem.</p> <p>Asukohavaliku ebaõnnestumisele viitab ka harjutusvälja piiridest ja isegi planeeringualast välja jäävate nn laiendatud ohualade kavandamine. Seega on kaheldav valitud asukoha ja planeeritud lahenduse sobimine soomusmanöövervõimekuse edendamiseks. Laiendatud ohualade kavandamine väljapoole planeeringuala on ebakorrektselt planeerimise näide ning ei tundu olevat õiguspärane. Planeering peaks siiski planeeringualale ära mahtuma, vähemalt oluliste elementide osas. Probleemi lahendamiseks oleks mõistlik alustada nullist sobivas suuruses ala otsimist.</p>	<p>1.3. Planeeringu mõjude hindamisel lähtutakse planeeringuga kavandatu mõjust. Õnnetusjuhtumeid ei saa lõpuni välistada, aga nende mõju hindamine ei jääb väljapoole KSH ulatust. Õnnetusjuhtumite arvu minimeerimiseks kavandatud meetmed kirjeldatakse harjutusvälja kasutus-eeskirjas.</p> <p>Tavapäraste harjutuste läbiviimiseks piisab Soodla harjutusvälja kavandatud suurusest. Nn LOA ala on erandjuhtum, mida soovitakse rakendada max 90 päeva/aastas, kuid tegelik kasutus on ilmselt veelgi väiksem (seni on KVKP LOA ala rakendatud u 20 päeva/aastas).</p> <p>Erandjuhtumi käsitlemine planeeringualas ei ole põhjendatud. Kuid koosmõjude hindamiseks on see teema KSH osas käsitletav.</p> <p>Asukohavalik Soodla HVle on teostatud ning selle käigus leitud lahendus vastab riigikaitsele vajadustele.</p>

		<p>1.4 Asukoha eelvalik Planeerimiseaduse kohaselt on asukoha eelvalik kavandatavale ehitisele sobivaima asukoha või maa-ala valimine erinevate võimalike asukohtade kaalumise teel. Asukoha eelvalik, mis on riigi eriplaneeringu detailse lahenduse väljatöötamise alus, tehakse kavandatavale ehitisele sobivaima asukoha leidmiseks pärast riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamist. riigi eriplaneeringu asukoha eelvaliku tegemisel tuleb kaaluda mitut võimalikku asukohta (kahjuks näib, et soodlaharjutusvälja puhul seda ei tehtud). Riigi eriplaneeringu eelvaliku tegemisse kaasatakse riigikogu, maavanemad, planeeringuala kohaliku omavalitsuse üksused ja isikud, kelle õigusi võib planeering puudutada (kahjuks seda ei tehtud), ning võidakse kaasata ka vastavat huvi üles näidanud muid isikuid. Detailse lahenduse eskiis ei ava piisavalt selgelt asukoha valiku kriteeriumeid. Kordan oma varasemalt tehtud ettepanekut, nihutada harjutusvälja lõunapiir nii palju põhja poole, et minu kinnistu jääks harjutusvälja piiridest ja soovitavalt ka selle piiranguvööndist välja. Juhul, kui minu omandile tuleb harjutusväljast tingitud kitsendusi, siis nõuan nende hüvitamist, sest väike rühm maaomanikke ei pea üksi kandma kogu ühiskonna huvides tehtud otsuste kulusid ja negatiivset mõju.</p>	<p>1.4 Soodla harjutusvälja asukoht on otsustatud Vabariigi Valitsuse 09.07.2015 korraldusega nr. 282. EhSRS § 9 lõike 1 kohaselt võib riigi eriplaneeringu koostamist alustada detailse lahenduse menetlusest vastava maakonnaplaneeringu alusel, kui planeeritava ehitise asukoht on määratud enne EhSRS jõustumist kehtinud planeerimiseaduse § 7 alusel koostatud maakonnaplaneeringus. Soodla HV põhimõtteline asukoht on määratud Harju maakonnaplaneeringuga 2030+, mis algatati¹ ja koostati vastavalt EhSRS §-le 1 lõpuni lähtudes kuni 30.06.2015 kehtinud PlanS-is sätestatud nõuetest.</p>
		<p>1.5 Eriplaneeringu detailse lahenduse etapp a.Kuna Soodla harjutusvälja asukoha eelvalikut pole tehtud korrektselt, kehtivaid seadusi arvestades, tuleks Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringut alustada asukoha eelvalikust. b.Peatükist selgub, et kuigi toimub Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu eskiislahenduse avalik väljapanek, on detailse lahenduse eskiis alles koostamisel. Dokumendi praegune valmimisjärg ei ole avalikustamiseks kõlblik ja viitab otseselt kavandatud ajakava ebareaalsusele.</p>	<p>a.Vt 1.4 vastust. Eelvalik on tehtud tol hetkel kehtinud õigusruumi alusel. b.Täpsustame, et eskiislahendus on valmis, oleme selguse mõttes seletuskirja teksti täpsustanud: Antud hetkel on koostatud detailse lahenduse eskiis ja KSH programm (etapp 1 joonisel 3), mille</p>

¹ Vabariigi Valitsuse 18.07.2013. a korraldus nr 337.

				<p>käigus on valminud planeeringu esialgne ehk esikiislahendus ning kirjeldatud on kavandatava mõju hindamise plaane.</p> <p>Kaitseministeeriumi hinnangul on materjal avalikustamiseks sobiv ning selle põhjal saab planeeringu järgmised etapid läbi viia.</p>
			<p>1.6 <i>Seosed strateegiliste planeerimisdokumentidega</i></p> <p>a.Harju maakonnaplaneering 2030+ pole määranud Soodla harjutusvälja asukohta vaid üksnes kajastab enne maakonnaplaneeringut Kaitseministeeriumis ilma avaliku planeerimismenetluseta õigusvastaselt tehtud asukohavalikut.</p> <p>b.Kuna Soodla harjutusvälja piiranguvööndi kohta on valdade üldplaneeringutes toodud üldised kasutus- ja ehitustingimused, on alusetud Kaitseministeeriumi väited, nagu ei kehtiks minu (osaliselt harjutusvälja piiresse, ülejäänud osas riigikaitse ehitise piiranguvööndisse jääval) kinnistul ühtki kitsendust.</p> <p>c. Kuna Soodla harjutusvälja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm väidab, et harjutusvälja rajamisel ja sellele kavandatud tegevustel puudub piiriülene mõju, on kaheldav, kuidas harjutusväli aitab kaasa Riigikaitse arengukavas 2022-2031 taotletavale heidutusvõime arendamisele (keda heidutatakse, kas tõesti oma riigi kodanikke?).</p>	<p>1.6.</p> <p>a.Vt 1.4 ja 1.5a vastust.</p> <p>b.Piiranguvööndi kitsendus Teile kehtib, kuid tegu ei ole olulise kitsendusega, vaid see nõue markeerib koostöövajadust KaMiga, et võimaliku kavandatava ehitustegevuse raames oleks tagatud riigikaitse ehitise töövõime.</p> <p>c.Heidutusvõime ei ole keskkonnamõju. KeHJSe tähenduses, mille alusel KSHd koostame, on keskkonnamõju kavandatava tegevusega või strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega eeldatavalt kaasnev vahetu või kaudne mõju keskkonnale, inimese tervisele ja heaolule, kultuuripärandile või varale.</p>
			<p>3.Planeeringulahendus</p> <p>Peatükis väidetakse, et "Planeeringulahenduse raames on kajastatud erinevaid teemavaldkondi ning iga teema peatükis on toodud selgitus kas esitatud kirjeldus on antud põhimõttelisena või planeeringuga paika pandud lahendusena", kuid mina vastavaid selgitusi iga peatüki juurest ei leidnud.</p>	<p>3.Täpsustame lahendust põhilahenduse etapis.</p>
			<p>3.1 <i>Soodla harjutusväli</i></p> <p>a.Kirjeldamata on Soodla harjutusvälja piiresse ja harjutusvälja piiranguvööndisse jäävate elanike arv ja eraomandis kinnistute arv. Kuidas saab planeerimisel jätta tähelepanuta mõjustatud inimeste arvu?</p> <p>b. Kas ohualad on relvadel või relvade kasutamisel (laskmisel)?</p>	<p>3.1a. Ülevaade olemasolevast olukorrast on antud KSH programmi ptk-is 6.1. ohualad on relvade laskmisel.</p> <p>c.See põhimõte tuleneb HV arendusprogrammist ning kirjeldab kaitseväelaste head tava oma ümbritseva suhtes.</p>

		<p>c. Mis on ümbruskonna elanike ja looduse suhtes maksimaalselt hooliva käitumise sisu? Kas seda hoolivat käitumist kohaldatakse ka nendele maaomanikele, kes alaliselt lähiümbruses ei ela, kuid soovivad siiski oma kinnistut aeg-ajalt külastada ja kasutada?</p> <p>d. Harjutusvälja piiri täpsustamisel ei tohi harjutusväli paisuda väljapoole planeeringuala.</p>	<p>d. Arvestatakse ning seetõttu on planeeringuala antud esialgu veidi laiemates piirides.</p>
		<p>3.2. Harjutusvälja kasutuskoormus ja õppustest teavitamine</p> <p>Maksimaalselt 90 päeva aastas harjutusvälja aktiivset militaarkasutust pidi olema Kaitseministeeriumi ametnike lubaduste kohaselt kivisse raiutud, muul ajal pidi harjutusvälja territoorium jääma ka tavakodanikele avatuks. Kuidas siis nüüd militaarkasutus palju suuremaks, lausa 300 päevale aastas, on kasvanud?</p> <p>Kuidas saab hinnata keskkonnamõju suurust, kui kasutuskoormust ei planeerita? Kui kasutuskoormusel lastakse vabalt kujuneda selliseks, nagu parajasti juhtub, siis on mõjude hindamisele raiatud asjatult raha.</p>	<p>3.2. Ruumilise planeerimisdokumendiga ei kehtestata kasutuskoormust.</p> <p>Kasutuskoormust on planeeringus kirjeldatud, et anda sisend mõjude hindamiseks KSH-s. Kasutuskoormus sõltub julgeoleku olukorrast Eestis ja laimalt maailmas ja harjutamise võimaluste olemasolust laiemalt. Arvestades praegust julgeoleku olukorda on Kaitseväge hinnangul harjutusvälja kasutusvajadus 300 päeva aastas, mis on ka maksimaalne harjutusvälja kasutuskoormus arvestades hooldusvajadust. St mõjude hindamisel arvestatakse maksimaalse võimaliku harjutusvälja kasutuskoormusega, tegelikkuses võib kasutusvajadus jääda ka väiksemaks.</p>
		<p>3.3. Laske- ja õppeväljade ala</p> <p>a. Kaardirakenduse järgi on laske- ja õppeväljad kavandatud mitme looduskaitseobjekti kohale või vahetusse lähedusse. Planeeringu eskiis näeb ette neil aladel raadamist, hoolimata varem kehtestatud kaitsereežiimist. Kui riik looduse kaitsest riigimaal nii vähe hoolib, siis mis õigusega kehtestab riik piiranguid ja nõuab nendest kinni pidamist samalaadsetel looduskaitseobjektidel eramaal?</p> <p>b. Kaardirakenduses nooltega näidatud põhja ja lõuna laskeväljade peamised laskesuunad (vastavalt E¼NE ja ENE) ei lange täpselt kokku peatüki tekstis sõnaliselt kirjeldatud laskesuundadega (ida).</p>	<p>3.3.a. Võimalikud kitsendused ja lõplik planeeringulahendus selgub KSH aruande põhjal koostöös ametkondade jt huvigruppidega arvestades kehtiva õigusruumiga.</p> <p>Kuna riigikaitse valdkond on riigi erinevate ülesannete hulgas üks prioriteete, on sellele õigusaktidega ette nähtud teatud erisusi.</p> <p>b. Planeeringus on toodud laskeväljade peamised laskesuunad. Põhilaskesuund „ida“ viitab, et laskeväljal lastakse lääne-ida suunaliselt mitte ida-lääne suunaliselt, kuid ei välista laskmisi kirde või kagu suunas. Millised on täpsed laskesuunad „sõltuvad laskmiste spetsiifikast ning harjutuse tüübist. Lisaks lähtub konkreetne laskesuund või –sektor piirangust, et ohualad peavad jääma harjutusvälja piiride sisse.</p> <p>c. Erinevatel laskeharjutuste raames rakendatakse ohutuse tagamiseks mitmeid erinevaid meetmeid</p>

		<p>c. Kui peamise laskesuunaga on nii kitsastes oludes lubatud ek-sida 22,5 kraadi võrra, võib see hõlpsasti põhjustada väljaspool kehtestatud ohualasid paiknevate objektide tabamist.</p> <p>d. Kas ohualade laiendamist väljapoole harjutusvälja piire pla-neeritakse ka nendes kohtades, kus harjutusväli piirneb eramaa-dega?</p> <p>e. Millised on erisused puhvertsooni ja muu harjutusvälja kasutamisel, kuna näiteks suurtükkide tulepositsioone võib pai-gutada maastikule igale poole kogu harjutusvälja ulatuses, seega ka puhvertsooni? Kas 500 m puhvertsoon on har-jutusvälja piiride sees või kehtestatakse piirangud ka väl-jaspool harjutusvälja asulatete suunas jääva metsa majandamisele? Viimasel juhul iseloomustab see veelkord viletsat asukohavalikut või ebaõnnestunud planeeringulahen-dust.</p> <p>f. Kuna laske- ja õppeväljade täpne asukoht, arv ja mõõtmed selguvad mitte planeeringu käigus, vaid alles laskeväljade reaalse rajamise käigus, siis mis on planeeringu mõjude hinda-mise mõte, kui tegelik lahendus hakkab planeeritust erinema?</p> <p>g. Palun tuua välja, millises ulatuses looduskaitse all olevaid ala-sid jääb iga üksiku planeeritava laske- ja harjutusvälja alla ja kui palju sellist ala jääb iga laske- ja harjutusvälja ohualade alla. Millised on looduskaitse piirangud näiteks metsise püsielu-paiga läheduses miinipildujatule andmise puhul? Kui kaugel pü-sielupaigast võib olla tulepositsioon ja kui kaugel sihtmärgiala? Kas on sesooneid piiranguid, nt metsise mängu ajal teatud rel-valiikidest täristamise keeld vms?</p> <p>h. Palun selgitada, milline oleks kirde laske- ja õppevälja laske-väljana kasutuse võimaluse ärajätmise või selle laskesuuna 30 kraadi lääne suunas muutmise mõju minu kinnistu ja selle naab-ruses olevate eramaade harjutusvälja alla hõivamise vajadusele.</p>	<p>(tegevuste planeerimine vastavalt harjutusvälja võimalustele, fikseeritud positsioonid, sektori piira-jad, tulekontrollijad jms).</p> <p>d. Riigi eriplaneeringuga ei otsustata ohuala lai-en-damist väljapoole harjutusvälja piire. Nn laiendatud ohuala sisse Soodla ja keskpõlūgooni vahelisel alal jääb ka eramaid.</p> <p>e. Puhvertsoon on kavandatud HV piiride sees. Suurtükkide tulepositsioonid paigutatakse laskeväl-jadele. Planeeringu sõnastust täpsustatakse, et see oleks selgemini arusaadav.</p> <p>f. Planeeringus on antud põhimõtteline lahendus ning KSH jaoks on kirjeldatud maksimaalset võima-likku stsenaariumi, millele mõju hinnatakse. Laske-välja piiride vähene nihutamine võibki olla vajalik just lähtuvalt KSH järeldest. Ka muu valdkonna detailplaneeringute puhul antakse teatud lahen-duse osad põhimõttelisena, mis võivad hiljem pro-jekteerimise käigus täpsustuda (nt tehnovõrgud, teed, haljastus jm).</p> <p>g. Need asjaolud selgitatakse välja KSH aruande raames. Detailsed nii keskkonnast tulenevad, looduskaitse-li-sed kui ka muud piirangud pannakse paika harju-tusvälja kasutuseeskirjas.</p> <p>h. Teie kinnistule avaldavad mõju kõigil kolmel laske- ja õppeväljal toimuv. Seega kirde laske- ja õppevälja ära jätmise ei lahendaks probleemi teie</p>
--	--	--	--

				kui maaomaniku jaoks, küll aga piiraks oluliselt KV tegevust harjutusväljal.
			<p>3.4. Nn laiendatud ohuala</p> <p>a.Laiendatud ohualade kavandamine väljapoole harjutusvälja ja isegi planeeringuala piire ei ole korrektne. Planeeringu olulised objektid peavad mahtuma planeeringuala sisse. Kuna tundub, et ei mahu, siis on asukohavalikuga eksitud ja tuleks leida sobivam asukoht, sest territooriumi piisav suurus oli harjutusvälja asukoha valiku peamine kriteerium.</p> <p>b.Kui planeering laiendatud ohuala ei kehtesta, siis ei tohiks planeering selle ohualaga tegevuste planeerimisel ka arvestada, sest praegu seda laiendatud ohuala kehtestatud ei ole ja seda ei eksisteeri. Salaamitaktika maa tsiviilkasutusest militaarkasutusse kantimisel on häbiväärne ja alatu.</p> <p>c. Kui laskeharjutustega on plaanis hakata kahjustama metsi väljaspool harjutusvälju, tuleks keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus hinnata ka nende kahjustuste prognoositav maht ja majanduslik mõju.</p>	<p>3.4.a-b. Harjutusvälja on võimalik kasutada nn LOA alata. LOA ala olemasolu teatud päevadel aastal võimaldab oluliselt tõhustada riigikaitsest väljajäätet. LOA ala moodustamine eeldab eraldi VV otsust metsaseaduse § 36 lg 1 p. 2 ja 3 alusel. Vt ka vastust 1.3.</p> <p>c.Nn LOA ala mõju käsitletakse KSH raames, et hinnata kumuleeruvat mõju. See asjaolu on KSH programmis kirjas.</p>
			<p>3.5. Teed, sillad jm liikumiseks vajalik taristu</p> <p>Tuleks välja tuua, milline on kavandatud liikluskoormuse tõus avalikel harjutusväljale juurdepääsuteedel.</p> <p>Kirjeldamata on see, mitu kilomeetrit erineva kategooria teid on harjutusvälja teenindamiseks vaja ehitada, millised on vajalikud ehitusmaterjali kogused, jne.</p>	<p>3.5.KV on välja toonud teede hinnangulise kasutamise KV sõidukite poolt. KV ja tsiviilsõidukite koostõul tekkinud liikluskoormus sõltub sellest, millises ulatuses ja mis mahus juurdepääsu-/ühendusteid rajatakse. Liikluskoormuse tõusu käsitletakse asjakohaste mõjude hindamise käigus ning tulemused esitatakse mõjude hindamise aruandes.</p>
			<p>3.6.Matkarajad</p> <p>Kuidas nihutatakse olemasolevaid matkaradasid? Kas buldooseriaga? Reaalselt tuleb ilmselt olemasolevad matkateed hüljata ja rajada uued.</p>	<p>3.6.Matkaradade 'nihutamise' all on mõeldud seda, et nende kulgemise trajektoor võib hakata kulgema teises asukohas, st et rajatakse uus matkarada täiesti uues asukohas või olemasoleva tee kõrval.</p>
			<p>3.7. Ehitusõigus ja kruntimine</p> <p>Planeeringuala on suurem kui harjutusväli. Harjutusvälja piiri esikiisis toodud info kohaselt veel täpsustatakse, planeeringuala piiri täpsustamisest pole juttugi. Kas see, et planeeringuala piirides moodustatakse üks krunt, tähendab, et minu kinnistust on ära ampsatud kogu planeeringuala sisse jääv osa?</p>	<p>3.7.Planeeringuala piiri edaspidi ei täpsustata, sest vajadus selle järgi täna teadaolevalt puudub.</p> <p>Juhul kui on vajadus harjutusvälja rajamiseks sellises mahus nagu see tänases lahenduses on kujutatud, siis Teie kinnistu osas tähendab see vajadust liita harjutusvälja krundiga see osa Teie kinnistust, mis kaardil kujutatud ala osas jääb harjutusalale. Täpne lahendus selgub põhilahenduse etapis.</p>

		<p>Absurdne on jätta planeeringus hoonestusala täpsustamata ja jätta hoonestusalaks kogu planeeringuala ulatus, sh rohevõrgustiku alad ja kaitstavad loodusobjektid.</p> <p>Absurdselt suur on ka kavandatud ehitusalune pind ja hoonete arv.</p>	<p>Ehitusõiguse ja kruntimise info käsitlus on antud sarnaselt KVKP REPile. Hoonete rajamise võimalusi oleme tulevikuvajadusi silmas pidades planeeringus ette näinud. KSH aruandes kavandatakse selleks vajalikud tingimused, et olulised mõjud keskkonnale oleks maandatud. Ehitusõigus on määratud võimalike perspektiivsete teeninduslinnakute (näiteks majutushooned, laod, garaazid) ja harjutusvälja teenindavate ehitiste (vaatetornid) rajamiseks. Max kõrgus 30 m on vaid üksikute rajatavate vaatetornide jaoks, valdavalt on hoonestus kavandatud max 1-2 korruselisena (u 10 m).</p>
		<p>3.8. Tehnovõrgud</p> <p>Harjutusvälja asukoha eelvaliku kriteeriumite seas oli tehnovõrkude puudumise nõue. Nüüd hakatakse ise tehnovõrke rajama?</p>	<p>3.8.Tehnovõrke planeeringulahendusega ei kavandata, vajadusel antakse üldised põhimõtted, mis tulenevad KSHst. Tehnovõrgud lahendatakse ehitusprojekti raames.</p>
		<p>3.9. Harjutusvälja tähistamine</p> <p>Kas on ikka kindel, et piirisiht vajab pidevat hooldust? See tähendab, et keegi järjepidevalt teostab seal hooldustöid, ilma pause tegemata. Võibolla piisab siiski sellest, kui aeg-ajalt või siis regulaarselt piirisihti hooldada?</p> <p>Kui piiritähised ei või olla ohuala sees, siis kas Kaitseväe keskpöügooni ja Soodla harjutusvälja vahelisel alal, kus nähakse aeg-ajalt ette laiendatud ohuala kehtestamist, harjutusvälja piiri ei tähistatagi? Või hakatakse seda liigutama vastavalt parajasti kavandatud laskeharjutuse ohuala suurusele, kord harjutusvälja piirile, kord laiendatud ohuala piirile?</p> <p>Infotahvlite paigutuse puhul võiks mitte õppust võtta Männiku harjutusvälja lahendusest, kus harjutusväljadele kõige lähemal elavad inimesed on jäetud ilma infotahvlita ja teada saamaks, kas harjutusväljal toimub seal kõrvalistel isikutel viibimist takistavaid harjutusi või mitte, tuleb linnakuala piirist vaid paarisaja meetri kaugusel elavatel Männiku küla elanikel minna rohkem kui kilomeetri kaugusele linnakuala teise serva infotahvlit kaema, sest kaitsevägi pole pidanud vajalikuks kohalikele infotahvlit panna.</p> <p>Sama kehtib ka Luige asumis, kus elamud on harjutusvälja piirile veelgi lähemal, kuid infotahvlit pole.</p>	<p>3.9.Pideva hoolduse all on mõeldud regulaarset hooldust, mille vajadus sõltub konkreetset maastikutüübist. Hooldamine on vajalik vastavalt maastikutüübile.</p>

			Männiku harjutusväljal on veel teinegi negatiivne näide harjutusvälja tähistamise kohta. Kui harjutusvälja loomisel lubati, et harjutusväli jääb militaarharjutustest vabal ajal rekreatiivseks kasutuseks avatuks, siis ajapikku on mitmele poole harjutusvälja piirile tekkinud alalised harjutusväljale sisenemise keelumärgid, kusjuures need on paigaldatud nii, et piiravad vaid teatud kohtadest harjutusväljale pääsu, natuke kõrvalt või hoopis teiselt poolt samasse kohta liikudes ühtki keelumärki ees pole. Kas sarnast praktikat on kavas rakendada ka Soodla harjutusväljal?	
			3.10. Tuleohutus Tuletõrje veevõtukohad tuleb kindlasti projekteerida juba riigi eriplaneeringu käigus. Kui alad on hooldamiseks ja tuleohtu vähendamiseks plaanis regulaarselt üle põletada, tuleb selle käigus eralduvad saasteainetekogused ja muu keskkonnamõju hinnata KSH-s.	3.10. Tuleohutuse osas antakse üldised põhimõtted sarnaselt KVKP REPiga, täpsed veevõtukohad määratakse projekteerimise etapis.
			3.11. Jäätmekäitlus Eskiisis kavandatud jäätmekäitluse tase vastab pigem keskmise suurusega piknikukohale, mitte 15 hektarilise hoonestusega riiklikult tähtsale militaarobjektile. Arvestades suurt kasutusmahtu, tekib harjutusvälja kasutamisel ka arvestatav kogus fekaalset jäädet, eskiisist ei paista lahendust sellele probleemile.	3.11. Jäätmekäitluse tingimused täpsustuvad KSH aruande põhjal planeeringu põhilahenduse etapis.
			3.12. Raadamine ja metsamajandamine Miks pole kirjeldatud metsa iseloomustavad üldandmeid?	3.12. Ülevaade metsadest on antud KSH ptk-is 6.5. Teema täpsustub vajadusel KSH aruande ja põhilahenduse etapis.
			3.13. Kuivendamine Veider on lugeda kuivendussüsteemide rajamise tõenäosusest.	3.13. Teema täpsustub põhilahenduse etapis.
			3.14. Maardlad Maavarade varud on planeeringualal märksa ulatuslikumad, kui need kaks välja toodud maardlat. Praegu pole Koitjärve raba turbavaru ilmselt maardlana arvele võetud, kuna raba on olnud looduskaitseala. Kuna harjutusvälja riigi eriplaneeringu eskiis näeb ette hoonestuse võimalikku paiknemist kogu planeeringuala ulatuses, tuleks kaaluda planeeringualas seni maardlana arvele võtmata maavarade varude hindamist ja nende maardlatena arvele võtmist.	3.14. Täpsustame eskiisi seletuskirja viidates KSH ptk-ile 6.9. Kajastame seda infot, mida Maa-amet vajalikuks peab. Maardlatega arvestamiseks seatakse vajadusel täiendavad tingimused planeeringu põhilahenduse raames.

		<p>Männiku harjutusvälja näitel on Kaitsevägi üks kõige intensiivsema kaevandamistegevusega maavaldaja. Pärast Männiku harjutusvälja asutamist 2008. aastal on ära kaevandatud ja tehisekoguks muudetud või kohe-kohe saab muudetud ligikaudu tuhat hektarit Männiku harjutusvälja pindalast. Karta on, et samalaadne saatus ootab ka Soodla harjutusvälja. Ega asjata polnud asukohavalikul nõuet "sobiva pinnase" kohta.</p> <p>Mis puutub militaarharjutuste ja harjutusväljal toimuva maavarade kaevandamise samaaegse läbiviimise võimalikkust, siis Männiku harjutusvälja näitel ei takista signaalmastidesse tõstetud punased lipud harjutusväljal kaevandustegevuse jätkumist.</p>	
		<p>3.15. Sundvõõrandamise, sundvalduse ja servituutide vajadus</p> <p>Peatükk ei kirjelda harjutusvälja loomise eelset omandiolukorda ning selle muutust planeerimisprotsessi ajal.</p> <p>Kui palju inimesi on juba olnud sunnitud kolima, kui palju on veel kavas sundida ja kui palju on neid, kes elavad piiranguvööndis ja saavad edaspidi harjutusvälja poolt häiritud?</p> <p>Milline on sellise küüditamise mõju kohalikule elule (koolis õpilaste arvu vähenemine, töötajate lahkumine, teenuste tarbijate vähenemine, huvitegevust käigus hoidvate isikute ringi kahanemine jne)? See info on vajalik, et hinnata harjutusvälja keskkonnamõju.</p>	3.15. Teema täpsustub põhilahenduse etapis.
		<p>3.16. Keskkonnamõju vältimise ja leevendamise meetmed</p> <p>Praeguseks avaldatud Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise programm ei sisenda küll optimismi, et keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne oleks heaks lähtekohaks keskkonnamõju vältimiseks ja leevendamiseks meetmete rakendamisele.</p>	3.16. Võtame teie hinnangu teadmiseks. KSH programm on koostatud selleks pädevate ekspertide poolt.
		<p>3.17. Planeeringualal kehtivad planeeringud</p> <p>Lihtsalt uudishimust küsin, kas üleriigiline planeering "Eesti 2030+" planeeringualal kehtib või mitte?</p>	3.17. Üleriigiline planeering kehtib, kuid ei oma vahet seost Soodla REPi piirkonnaga, sest vajalikus täpsusastmes ruumiline info on antud maakonna- ja valdade üldplaneeringute kaudu.
		<p>4. Planeeringu elluviimine</p> <p>Miskipärast tahetakse riigi eriplaneeringu elluviimisega alustamise hetkeks lugeda raadamistöödega alustamist, kuigi raadamise kohta kirjutatakse, et raadamist eriplaneeringuga konkreetsemalt ei planeeritagi, vaid antakse kõigest põhimõtteline lahendus, tegelikult aga planeeritakse raadamise</p>	4. Eskiislahenduse etapis on elluviimise ptk väga esialgne. Teema täpsustub põhilahenduse etapis.

			maht ja asukohad hoopis teiste dokumentidega. Üldse kipub see riigi eriplaneeringu eskiislahendus olema üsna sisutihed dokument, mis jätab Kaitseministeeriumile liiga vabad käed nende poolt hõivatud maal laamendamiseks.	
			5. Mõisted Jääb arusaamatuks, miks on mõistete loetelus toodud mõiteid, mida dokumendis ei kasutata, nt jalg- ja jalgrattatee, puhvervöönd, rohekoridor, tugiala, õppelaskmine, õppemoon, õppelaskemoon. Raadamisena ei saa käsitleda raiet, mille tulemusena mets säilib.	5. Mõistete ptk-is on toodud ka mõisted, mis kajastuvad kaardirakenduses, oleme ptk-i täpsustanud, et seal ei oleks kajastatud muid ülelligseid mõisteid.
			KSH märkused	
			Programmis antud ülevaade eeldatavalt mõjutatavast keskkonnast ja hindamist vajavatest mõjudest on puudulik, mistõttu ei ole piisavalt määratletud ka hindamise ulatus, metoodika ning uuringute vajadus.	KSH programm on koostatud vastavalt KeHJS § 36 lg 2 nõuetele. Planeerimisprotsessi kaasatud asjaomased asutused ei ole esitanud seisukohti nagu oleks programmis toodud ülevaated puudulikud.
			Programm pöörab liiga vähe tähelepanu kavandtatavatele tegevustele alternatiivsete lahenduste leidmisele.	KSH programm on koostatud vastavalt KeHJS § 36 lg 2 nõuetele. Alternatiivsete lahenduste leidmine ei ole KSH programmi mahtu kuuluv tegevus.
			Programm on jätnud nimetamata suure rühma isikuid, keda riigi eriplaneeringu alusel kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle strateegilise planeerimisdokumendi vastu (nt harjutusvälja piiranguvööndisse jäävate kinnistute omanikud ja elanikud).	KSH programm nimetab isikud ja asutused, keda strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatav tegevus võib eeldatavalt ja teadaolevalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle vastu. Teavitatud isikute ja seas on mh isikud ja organisatsioonid, kes andsid vastavalt küsitule enda huvist teada riigi eriplaneeringu ja KSH algatamisest teavitamisel üleriigilises ja kohaliku leviku lehes. Nimekirja täiendatakse eskiisi ja KSH programmi avalikul väljapanekul kommentaare esitanud mittetulundusühingutega. Kõik ajakohased planeeringu koostamise materjalid on kättesaadavad Kaitseministeeriumi veebilehel - https://kaitseministeerium.ee/et/planeeringud/soodlaharjutusvali .
			Dokument on ilmselt kokku pandud kiirustades ja sisaldab kirjavigu sellisel määral, et see võib takistada sisu mõistmist. Kirjavigade kõrge arvu tõttu osundan oma märkustes vaid mõnele	Ei nõustu kommentaariga, et dokumentide sisu ei ole arusaadav. Planeering ja KSH läbivad põhjaliku keelekorrektoori enne kehtestamist/vastuvõtmist.

			kõige rohkem segadust tekitavale. Riikliku dokumendi ilma keeletoimetamiseta avaldamine viitab lugupidamatusele dokumendi auditoriumi suhtes.	
			Ei vasta tõele väide, et KSH menetlus toimub planeerimisseaduse nõuete kohaselt, sest menetluse käigus on rikutud mitmeid planeerimisseaduse sätteid. Sissejuhatuses on viide, et detailsem ülevaade planeeringuga kavandatavast sisaldub Soodlaharjutusvälja riigi eriplaneeringu materjalides, paraku on lisaks keskkonnamõju strateegilise hindamise programmile avalikkusele kättesaadavaks tehtud vaid riigi eriplaneeringu detailse lahenduse eskiisi seletuskiri, planeeringu kaardirakendus ja koostöö tabel, seevastu onavaldamata olulisi dokumente, nagu näiteks asukoha eelvalikut ja alternatiivsete asukohtadeanalüüsi kajastavad dokumendid, mis võrdleks alternatiive kõigi kasutatud hindamiskriteeriumite põhjal.	Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks. Asukoha eelvaliku koostamine ei ole antud riigi eriplaneeringu koostamise osa. Harjutusvälja asukoht on otsustatud 09.07.2017 tehtud Vabariigi Valitsuse korraldusega nr. 282.
			Leian, et harjutusvälja loomise ja planeerimisega seotud õigusrikkumiste rohkuse tõttu tuleks kaasata ka õigusvaldkonna ekspert, kes hindaks nende õigusrikkumiste ja kavandatavate tegevuste mõju inimeste põhiõigustele.	KSH mahtu ei kuulu õigusrikkumiste tuvastamine ja planeeritavate tegevuste põhiõigustele vastavuse hindamine.
			Joonisel 1, mille kirjeldus on "Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ala ja Kaitseväe keskpõlügeni asukoht" on Kaitseväe keskpõlügeni asukoht näidatud vaid osaliselt. Planeeringuala piiri täpsemat kulgemist selle mõõtkava juures hinnata pole võimalik.	Joonised pdf formaadis KSH programmis on illustreeritud iseloomuga. Detailsema ülevaate keskpõlügeni asukohast saab soovi korral planeeringu kaardirakendusest. Kaardirakenduses saab kasutaja valida endale sobiva mõõtkava planeeringuala piiriga tutvumiseks. Kaardirakendusele on viidatud Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu eskiislahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avaliku väljapaneku ja arutelude teates, planeeringu materjalides ja KSH programmis.
			Selgitamata, on see, miks kavandatakse rajada just 3 laske- ja õppevälja, mitte näiteks 2 või 10. Kuna nii Põhja laskevälja kui ka Lõuna laskevälja peamised laskesuunad on Kirde laskevälja suunas, jääb kaheldavaks, kas samaaegselt Lõuna või Põhja laskevälja kasutamisega saab ohutult kasutada Kirde laskevälja. Kui neid samaaegselt kasutada ei saa, siis ei anna Kirde laskevälja rajamine olulist lisaväärtust kaitsevõime arendamisel. Kui aga saab, siis peaks sobima ka Kirde laskevälja peamise laskesuuna keeramine Põhja ja Lõuna laskeväljade suunas, eemale Pillapalu	KSH ülesannete hulka ei kuulu planeeringulahenduste selgitamine ega põhjendamine. Kaitstavatele aladele avalduva mõju olulisus ja suurus selgub KSH käigus ja esitatakse KSH aruandes. Kolme laskevälja vajadust on sisulisemalt põhjendatud planeeringu veebilehel toodud korduvate küsimuste ülevaates.

		<p>asumist. Mõlemal juhul saab vähendada vajalike ohualade ulatust Pillapalu asumi suunas.</p> <p>Hindamist vajab kaitstavatele aladele ulatuva mõju suurus. Kui suurtükkidega keskpõlügenoonile laskmiseks hakatakse kasutama sellist laskemoona, mis võib jätta lõhkemata lõhkekehi, siis pole mõtet üldse rõhutada, et harjutusväljal sellist laskemoona pole plaanis kasutada. Laskemoona kasutamine on ka selle laadimine relva sisse tulepositsioonil olles.</p>	
		<p>Väide, et relvade ja laskemoona ohuala ei ulatu harjutusvälja piiridest välja, ei ole usutav, kuna vähemalt kavandatud suurtükkidega keskpõlügenoonil olevate sihtmärkide laskmisel jääblasketrajektorile ka kahe harjutusvälja vaheline ala.</p> <p>Samuti tuleb laskemoon harjutusväljal kasutamiseks sinna esmalt transportida, mistõttu on võimalikud laskemoonaga transportil juhtuvad õnnetused. Laskemoona peamised transporditeed tuleks planeeringus kajastada, kuna sagedas laskemoonavedu on arvestatav keskkonnamõju. Väite, et ohualad ei ulatu harjutusväljast välja, lükkab ümber ka kohe sellele väitele järgnev lause: "Relvade ja moonu kasutamiseks, mille puhul ohualad ulatuvad väljapoole harjutusvälja piiri, eelduseks on ohuala nõuetekohane märgistamine ja Vabariigi Valitsuse korralduse kehtestamine metsaseaduse § 36 lõike 1 punktides 2 ja 3 alusel, mis võimaldab metsa kahjustamist Soodla harjutusvälja ohualas."</p>	<p>Sõjaliseks väljaõppeks kasutatavate relvade ohualade ulatuse määrab Kaitseväge, seda ei tehta avalikus menetluses KSH käigus.</p> <p>Laskemoona käitlemine, sh vedu on reguleeritud relvaseaduse sätetega, mille kohasel tagab laskemoona veol ohutuse Kaitseväge.</p> <p>KSH käigus hinnatakse kavandatava tegevuse mõjude hulgas ka transpordivoogudest tekkivaid mõjusid.</p>
		<p>Arusaamatu on, miks esinevad tekstis kordused, nagu näiteks: "Üle Soodla jõe kulgev Koitjärve sild on vaja rekonstrueerida ning selle lähipiirkonda kavandada vesitõkke ületamise õppekohad lahingsildade mahapanemise ja ülesvõtmise harjutamiseks. – nn Lahingsilla õppekoht. Lahingsilla õppekoht on lahingsildade praktiliseks mahapanekuks ja üles võtmiseks."</p>	<p>Planeeringulahenduse kirjelduse koostamisel on lähtutud detailse lahendus eskiisi seletuskirjas toodud kirjeldusest.</p>
		<p>Raadamine on metsamaa muutmine mittemetsamaaks. Raadamine ei ole metsa kujundamine. Juhul, kui riigikaitsealastest vajadustest lähtuvalt vajab metsa harvendamist, kuid jääb kujundamise järel siiski metsaks, siis tuleb seda teha harvendusraietega. Harvendusraieid ei tehta raadamise käigus.</p>	<p>Seisukoht on teadmiseks võetud.</p>
		<p>Taas esineb sisulisi kordusi: "Raadamise käigus võidakse raadata metsa kogu laskevälja alal või teha raiet vaid osal alast, puhastada ala alusmetsast või kujundada olemasolevat metsa muul vii-</p>	<p>KSH juhtekspert ei nõustu märkuse koostaja hinnanguga ekspertiühma liikmete pädevuse kohta. Trükkiviga tekstis on korrigeeritud.</p>

		<p>sil vastavalt vajadusele. Laskeväljadel kujundatakse maastik vatud ja poolkinniseks, et võimaldada väiksemaid manöövreid soomustehnikaga ning paigaldada kaugemaid sihtmärke vähemalt 2 km kaugusele. Laskeväljade rajamiseks on vajalik raadata metsa ca 90-95% laskevälja ulatuses, selleks et tagada vähemalt 2 km pikkused laskedistantsid. Laske- ja õppeväljadel saab metsa alles jätta hinnanguliselt 5-10 % ulatuses." Jääb mulje, et teksti autor ei saa aru, mida ta kirjutab, et peab sama asja topelt sõnastama. Lauses "Olulised liikumis- ja laskesuunad päevad jääma metsavabaks" on vist päevade asemel mõeldud "peavad".</p>	
		<p>Mulle jäi arusaamatuks, miks on vaja tagada riigi vetruvus? Kerksus = vetruvus. Kuivõrd minule on antud eksitavad ja vastuolulist infot selle kohta, millal Soodla harjutusvälja asukoha eelvalik teostati, palun täpsustada, millal see eelvalik täpselt tehti. On ilmne, et asukoha eelvalik oli tehtud juba enne harjutusvälja asutamist 9. juulil 2015, kuid millal täpsemalt seetehi? Vabariigi Valitsuse korraldus "Soodla harjutusvälja asutamine" 09.07.2015 nr 282 ei sisalda asukoha eelvaliku põhimõtteid. Millist dokumenti peetakse silmas harjutusvälja asutamise otsuse all?</p>	<p>Soodla harjutusvälja asukoha eelvaliku protsessi on käsitletud eskiisi seletuskirja ptk 1.4. Asukoha eelvaliku põhimõtted on esitatud harjutusvälja asutamise korralduse seletuskirjas, samuti Harju maakonnaplaneering 2030+ seletuskirjas ja Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise otsuse seletuskirjas. Viimane on leitav ka planeeringu lehel - https://kaitseministeerium.ee/et/planeeringud/soodlaharjutusvali</p>
		<p>Kuidas tagatakse see, et "REP-is ja selle KSH-s võetakse arvesse Eesti keskkonnanstrateegia põhisuundi, väärtustades loodus- ja kultuurikeskkonda, säilitades võimalikult suures ulatuses looduskaitsealasid ja muid loodusväärtusi", kui planeering näeb ette ulatuslikku raadamist ja muude oluliste häiringute tekitamist nii looduskeskkonnale kui ka inimeste elu kvaliteedile? praegu on see lõik deklaratiivne ja paljasõnaline.</p>	<p>Eesti keskkonnanstrateegia põhisuundade arvestamine Soodla REP-i koostamise käigus tagatakse läbi KSH menetluse, asjaomaste asutuste kaasamise ja planeeringu kehtestamise otsuse (kui strateegiliste planeerimisdokumentide nõuetega ei ole piisavalt arvestatud, siis Vabariigi Valitsus Soodla REP-i ei kehtesta).</p>
		<p>Mulle tundub, et lauses: "Arengukavas tuuakse välja, et oodatav kliimamuutus Eestis on temperatuuri tõus, sademete hulk, merevee taseme tõus, tormide kasv ja sellest tulenevad keskkonnamuutused" on midagi valesti. Vaatame ositi: "Arengukavas tuuakse välja, et oodatav kliimamuutus Eestis on sademete hulk", see lause on ju jama! Oodatav muutus saab olla kas sademetehulga suurenemine, vähenemine, sademete aasta kestel ajaline ümberpaiknemine (nt sademetehulga kasv kevadisel perioodil ja kahanemine suvisel perioodil), sademete iseloomu ja</p>	<p>Soodla REP-i KSH koostamise käigus ei saa muuta ega täiendada varem, teiste instantside poolt koostatud strateegilisi arengukavasid.</p>

			vormi muutus (nt rohkem tahkeid sademeid vedelate sademete asemel, rohkem lühiajalisi paduvihmu pikaajalise tibutamise asemel) vms.	
			Väide, nagu puuduks harjutusvälja asukohale alternatiivid, on eksitav ja väär. Reaalselt polealternatiive tõsiselt kaalutudki. Peatükis viidatakse, et asukoha eelvaliku kriteeriumid on toodud Harju maakonnaplaneering 2030+ seletuskirjas, seal on toodud järgmised umbmäärased kriteeriumid: võimalikult kaugel asulatest; võimalikult vähe elanikke; valdavalt riigi omandis; sobiv maastik ja pinnas; mõistlikul kaugusel Tapal asuvast Kaitseväe linnakust ja võimalikult lähedal olemasolevale Kaitseväe keskpõlügenile; ei ole sõjalist väljaõpet piiravaid looduskaitselisi tegureid; ei ole sõjalist väljaõpet takistavaid elektriliine, gaasitrasse, veetrasse, ühiskanalisatsiooni trasse, üldkasutatavaid teid, raudteid jmt; ei asu liiga lähedal Eesti piirile. Tegelikult annab asukohavaliku kriteeriumitest parema ülevaate seletuskiri Vabariigi Valitsuse korralduse "Soodla harjutusvälja asutamine" eelnõu juurde, kus on toodud, et "... Eestis on aga vaja Kaitseväe keskpõlügeni lähiümbrusesse täiendavaid maa-alasid".	Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.
			Lisaks pidi harjutusväljaks sobiv ala olema piisava suurusega. Suuruse vajaduse näitena on maakonnaplaneeringus toodud jalaväe lahingumasina CV9035 treeningmoona ohuala, mis on 6,8 km pikk ja 4 km lai. Kaardirakenduses näidatud laskeväljade paiknemise ja nende peamiste laskesuundade korral pole sellise ohuala mahutamise tagatud Soodla harjutusvälja põhja laskevälja puhul ja kirde laskevälja puhul jääb praktiliselt vahetult ohuala kaugema otsa taha Jägala - Käravete maantee, mis võib halbade asjaolude (taganttuul, maksimaalset lennukaugust tagav tõusunurk, treeningmoonast suurema paiskelaenguga lahingupadrun, soomuki liikumine laskesuunas jms) kokkusattumisel seada ohtu maanteel liiklejale.	Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.
			Harju maakonnaplaneeringu koostamisel harjutusvälja paigutamisest eraomandis olevatele kinnistutele ei teavitatud nende kinnistute omanikke. Isegi neid omanikke, kes olid Kaitseministeeriumiga varem ise ühendust võtnud ja nõudsid enda kaasamist riigi eriplaneeringu asukoha eelvalikusse, nagu nägi ette planeerimisseadus, ei teavitatud, et juba enne harjutusvälja asutamist	Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.

			tehtud eelvalik plaanitakse omanike tagaselja ametlikult vormistada maakonnaplaneeringuga. Maaomanikele valetati, nagu oleks eriplaneering alles alustamata ja maaomanikud kaasatakse asukohta eelvalikusse siis, kui eriplaneering käivitub.	
			Kaitseministeerium on mulle korduvalt väitnud, et minu kinnistule ei kehti Soodla harjutusväljast tulenevalt mingeid kitsendusi. Ometi on kitsendused määratud näiteks kasutus- ja ehitustingimuste näol, millega Anija valla üldplaneeringu kohaselt Soodla HV piiranguvööndis tegevuste kavandamisel arvestada tuleb. Vaatamata korduvatele järelepärimistele pole Kaitseministeerium avaldanud, milliste kriteeriumite järgi nõutavaid kooskõlastusi otsustatakse.	Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks. Teie kinnistu jääb osaliselt asutatud Soodla harjutusvälja alale ja osaliselt harjutusvälja piiranguvööndisse. Mõlemal juhul peab vald teie poolt esitatud ehitus- ja planeerimistaotlused Kaitseministeeriumiga kooskõlastama. Kooskõlastamisel piiranguvööndis lähtutakse kavandatava tegevuse mõjust harjutusvälja tööväimele. Praktikas ei ole tegevust harjutusvälja piiranguvööndis piiratud. Vajadus selleks võiks ehk olla näiteks kõrge vaatlustorni puhul. Tegevusi harjutusvälja alal ei ole alust piirata enne riigi eriplaneeringu kehtestamist. See on toodud välja ka harjutusvälja asutamise otsuse seletuskirjas. Harjutusvälja alale jäävatel kinnistutel ei ole Kaitseministeeriumi valitsemisala poolt tegevusi piiratud või on need eelnevalt kooskõlastatud maaomanikuga – näiteks seoses mõne konkreetse suurõppusega.
			Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm ei näe ette oluliste alternatiivide kaalumist: harjutusvälja Soodlasse rajamise kõrval on olulisteks alternatiivideks harjutusvälja rajamine mujale või harjutusvälja loomata jätmine.	KSH programm on koostatud vastavalt KeHJS § 36 lg 2 nõuetele. Harjutusvälja loomata jätmine või planeerimine teises kohas ei ole realistlikud alternatiivid. Harjutusvälja asukoht ja Riigi eriplaneeringu ala on varem Vabariigi Valitsuse poolt otsustatud.
			Miks on keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärki varale osutuva mõju osas kitsendatud hindamisega üksnes vara ohtu seadmise seisukohast, ning ei arvestata vara väärtusele või vara kasutamise võimalustele põhjustatava mõjuga ja muude võimalike mõjudega?	KSH tegeleb reeglina oluliste keskkonnamõjudega. Varale avalduv keskkonnamõju on oluline, kui see võib eeldatavalt seada ohtu vara (KeHJS § 2 ²). Vara väärtuse muutumine ja piirangud vara kasutamisele liigituvad asjakohaste mõjude alla.

		<p>Kuna Soodla harjutusvälja loomise käigus on esinenud õigusrikkumisi (isegi harjutusväljaasutanud Vabariigi Valitsuse korraldus on Riigikohtus tunnistanud õigusvastaseks), ning et arendaja on puudutatud isikutele korduvalt vassinud ja valetanud, rikkudes Kaitseministeeriumi ja riigi mainet, pean vajalikuks, et keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus selgitataks välja ka õigusrikkumiste ulatus, nende ohvrid, samuti arendaja esindajate poolt protsessi käigus kodanikele esitatud valeväited ja häma. Seda selleks, et iga mõjutatud isik ei peaks eraldi kohtu poole pöörduma, mis võib tuua asjatu kohtute koormamise rohkete sarnaste juhtumitega, ning aitamaks vältida selliste juhtumite kordumist järgmiste harjutusväljade loomise või laiendamise puhul.</p>	<p>Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks. Harjutusvälja asutamise otsust ei ole tühistatud.</p>
		<p>6.1. Joonis 3 on halvasti esitatud, kuna harjutusvälja piir on esitatud katkendlikult ning kasutatud tingmärgid ja värvid (eriti kahe kaardikihi kattumisel) on raskesti eristatavad. Jääb mulje, etkaardil kasutatakse tingmärke ja värve erinevalt planeeringuala sisse ja sellest välja jäävate objektide puhul, kusjuures planeeritavate ühenduste piirkonnas laieneb planeeringualas kasutatav värviskeem ka väljapoole planeeringuala, mujal mitte. Kajas tamata on harjutusvälja piiranguvöönd ja piiranguvööndisse jäävad kinnistud ja elamud, kuigi ka neile avaldub oluline keskkonnamõju.</p>	<p>Joonised .pdf formaadis KSH programmis on illustreeritud iseloomuga. Detailsema ülevaate saab soovi korral planeeringu kaardirakendusest. Kaardirakenduses saab kasutaja valida endale sobiva mõõtkava planeeringuala ja sellega seonduvate asjaoludega tutvumiseks. Kaardirakendusele on viidatud Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu eskiislahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avaliku väljapaneku ja arutelude teates, planeeringu materjalides ja KSH programmis.</p> <p>Keskkonnamõju olulisus ja ulatus selgub KSH käigus ning avaldatakse KSH aruandes.</p>
		<p>Peatükis loetakse üles küll eluhoonete või õuemaaga kinnistud, mis jäävad kas täielikult harjutusvälja piiridesse või, piirnedes harjutusväljaga, jäävad sellest täielikult välja, kuid loetlemata on kinnistud, kus eluhoone või õuema asub kinnistul, mis jääb harjutusvälja sisse osaliselt (nt. Lepiku ja Liigmäe). Milleks selline vahetegemine?</p>	<p>Peatüki 6.1 koostamisel on kasutatud Maa-ameti kaardirakenduse ja ehitusregistri kehtivaid andmeid seisuga 20.12.2022.</p> <p>KSH programmi on täpsustatud ettepanekust lähtuvalt.</p>
		<p>Harjutusvälja piiri ulatumine vahetult Jägala-Käravete maantee tekitab küsimuse selle maantee kasutamise ohutuse osas laskeharjutuste ajal, kuna ohuala piir lõppeb vahetult maantee servas. Tsitaat Harju maakonnaplaneeringust: "Ohuala on ala, mille piires relva kuul, miin, mürsk, granaat vms võib tavalistes lasketingimustes lennata, tabada märki, plahvatada, rikošettida jne.</p>	<p>Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.</p>

		Seepärast on ohualas laskmiste ajal kõrvaliste isikute juurdepääs alale tõkestatud ja rangelt keelatud, kuna seal viibimine võib olla eluohtlik." Seega pole välistatud, et ebatavalistes lasketingimustes võivad laskmisel lennutatavad lendkehad lennata ka välja-poole ohuala. Seda enam, et ohuala pikkus kipub lühikeseks jääma isegi maakonnaplaneeringu näites toodud jalaväe lahingumasina CV9035 treeningmoonale, mille ohuala pikkuseks on toodud 6,8 km, võimalik on aga ka suurema lennukaugusega lahingumoonna kasutamine.	
		Peatüki praegune sõnastus on liiga leebe. Ilmselt võib ilma eelhindamisetagi väita, et kavandatav tegevus halvendab Natura alade kaitse-eesmärkide saavutamist.	Natura eelhindamise on koostanud pädev ekspert vastavalt KeHJS, looduskaitseeaduse ja praktikas kasutatavate juhendmaterjalide sätetele. Eelhindamise eesmärk on selgitada välja kas asjakohane hindamine on vajalik.
		KSH programmi koostajal on ilmselt probleeme arusaamisega, milleks ta selle peatüki lisas, kui ta sisuliselt viitab, et selle peatüki sisu on tegelikult lahti kirjutatud peatükis 3.	Natura eelhindamise on koostanud pädev ekspert vastavalt KeHJS, looduskaitseeaduse ja praktikas kasutatavate juhendmaterjalide sätetele.
		Miskipärast muretsetakse müra ja vibratsiooni mõjuala puhul vaid lindude, mitte aga harjutusvälja naabruses elavate inimeste pärast. Ma ei loe peatükist välja, kuidas mõjualade ulatus ikkagi määratakse?	Natura hindamise käigus hinnatakse tõenäoliselt avalduvat negatiivset mõju lähtudes üksnes Natura ala kaitse-eesmärkidest. Inimeste tervisele või heaolule avalduvad mõjusid on käsitletud KSH programmi peatükkides 6.12; 6.13; 7.2.11; 7.2.12.
		Kuna Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala kaitse-eesmärk on muu hulgas ka inimtegevusest vähe mõjutatud metsa- ja sookoosluste kaitse, on harjutusvälja laskeväljade rajamisega seonduv ulatuslik raadamine ja hilisem militaartegevus nendel laskealadel selges vastuolus kaitseeesmärkidega. Arusaamatu on, mida peetakse silmas "laitseala" all, millel paiknevat kavandatavad liikumiskoridorid.	Natura asjakohane hindamise viivad eksperdigrupi liikmed läbi KSH käigus ning selle tulemused avaldatakse KSH aruandes. „laitseala“ on ilmselge trükkimisviga, lause kontekstist saab iga lugeja soovi korral siiski aru. Trükkimisviga tekstis on korrigeeritud.
		Kuna planeeringuala kattub 3459 ha ulatuses kaitsealaga (46,8% ulatuses), siis on raske uskuda, et ala vastas asukoha eelvaliku kriteeriumina esitatud kriteeriumile, et seal ei ole sõjalist väljaõpet piiravaid looduskaitsealisi tegureid.	Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.
		Jutud sellest, kuidas Nõukogude okupatsioonarmee aitas loodust säilitada, ei ole asjakohased, kuna Nõukogude armee poolt praktiseeritud harjutustegevuste maht ja intensiivsus jäi tublisti	Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.

			alla praegu kavandatavale, mistõttu loodus sai okupatsiooni ajal sõjaväeosade territooriumitel suhteliselt hästi säilida, kuid satub nüüd planeeritud ulatuslike raadamiste ja harjutusvälja intensiivse kasutuse tõttu suurde ohtu.	
			Miks pole programmi koostajal piisavat informatsiooni harjutusväljale kavandatud taktikalise tegevuse ja imitatsioonivahendite kasutamise võimaliku mõju kohta? Kas arendaja plaanib harjutusväljal kasutada vahendeid ja taktikaid, mille mõju kohta pole tal ettekujutust?	Peatükis 6.2.5.1 ei ole toodud nagu ei oleks eksperdil piisavalt informatsiooni taktikaliste tegevuste või imitatsioonivahendite kohta. Lause ütleb, et mõjude olulisuse hindamiseks ei ole praeguses (st KSH programmi etapis) piisavalt informatsiooni. Vajalik alusinformatsioon tekib peatükis 7.1 viidatud uuringute valmimisega. Lause sõnastust on parema mõistetavuse huvides eeltooduga täiendatud.
			Kuidas on võimalik, et ligikaudu 8 aastat pärast harjutusvälja asutamist pole selgusele jõutud selles, milliseks on kavandatud erinevateks väljaõppetegevusteks harjutusvälja kasutamise maht? Selline väide jätab mulje, et harjutusväli loodi igaks juhuks, mitte konkreetsest vajadusest lähtuvalt.	Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks. Harjutusvälja kasutamise maht võib sõltuvalt julgeoleku olukorrast ajas muutuda. Mõjude hindamisel arvestatakse kasutuskooormusega 300 päeva aastas, mis on maksimaalne maht, arvestades harjutusvälja hooldusvajadust.
			Miks tulekahjude levikust loodusale kirjutatakse üksnes hüpoteetilises võtmes, mitte paratamatult varem või hiljem harjutusvälja intensiivse kasutusega kaasneva tagajärjena? Keskpõlvigoo-nil on põlengud sagedased, aegajalt juhtub põlengute levik ka suuremale territooriumile. Ka Nõukogude okupatsioonivägede harjutusalad olid sagedaste tulekahjude toimumiskohaks. Pole erilist kahtlust, et kavandatud kasutusintensiivsuse korral hakkab suurpõlenguid toimuma mitte harvem kui kord 10 aasta jooksul.	Igasugune õnnetus, sh tulekahju puhkemine, on soovimatu tagajärg mingitele läbi viidavatele tegevustele. Kuna õnnetuse tekkimise tõenäosus ega tagajärjed ei ole teada, siis saab kõiki võimalikke õnnetusi ja nende tagajärgi käsitleda ainult hüpoteetiliselt.
			On arusaamatu, miks 7 m laiuste ja lisaks kummalgi pool veel 4 m lageda alaga teekoridoride rajamist ulatusliku raadamise teel nimetatakse dokumendis vaid oletuslikult maastikku killustada võivaks teguriks?	Kavandatava tegevuse olulised keskkonnamõjud ja nende ulatus selguvad KSH koostamise käigus.
			Selgelt tuleks välja tuua liikumiskoridori kavandatav kogulaius, et anda aimu raadamise ulatusest.	Ühendusteede täpne asukoht ja laiuse selguvad planeeringu detailse lahenduse koostamise käigus ning nende mõju keskkonnale tuuakse välja KSH aruandes.
			Täiesti arusaamatu on lause: "Liikumiskoridoride ala on suuremas osas (lõiguti lausaliselt) kaitstavate elupaigatüüpidega kaetud" mõte. Kas see on sama, mida eesti keeles väljendab lause:	KSH juhteksperdi hinnangul on tsiteeritud lause korrektne ja selle mõte selge. Märkuse esitaja

			"Liikumiskoridorid rajatakse valdavalt läbi kaitstavate elupaigatüüpide"?	poolt koostatud lause ei väljenda juhteksperdi hinnangul sama mõtet.
			Täpsustamata on, kui palju on planeeringualal tundliku veerežiimiga alasid ja kui palju tallamisõrnu alasid, kus need paiknevad jne. Seaduse kohaselt tuleb keskkonnamõju strateegilise hindamise programmis anda ülevaade olemasolevast keskkonnast, mitte vabandusi, miks seda käesolevas etapis teha ei saa. Miks mainitakse peatüki "Mõjud loodusala kaitse-eesmärgiks olevatele elupaigatüüpidele ja liikidele" kokkuvõttes üksnes võimalikku mõju kaitse-eesmärkideks olevatele elupaigatüüpidele, kuid ei mainita võimalikku mõju liikidele? Kas praeguseks on selge, et mõju liikidele puudub?	KSH programm on koostatud vastavalt KeHJS § 36 lg 2 nõuetele. Mõjude hindamisele loodusalale, so Natura võrgustiku alale, lähtutakse ala kaitse-eesmärkidest ja mõjust ala terviklikkusele. Alal leiduvaid, kuid Natura kaitse-eesmärgiks mitte olevaid liike käsitletakse eraldi teistes peatükkides.
			Millel põhineb väide, et Soodla harjutusväljal toimuvad arendused ja tegevused Valgejõe loodusalale mõju ei avalda? Kas looma- ja linnuliigid, keda harjutusvälja arendus ja tegevused häirima hakkavad, ei või ümber asuda naabruskonnas esinevatesse sobivatesse elupaikadesse, sh. Valgejõe loodusalale, suurendades seal toidu- ja elupaigakonkurentsi?	KSH programmis toodud järeldus põhineb eksperdigrupi liikmete hinnangul.
			Kaardirakenduse järgi luuakse vesitõkke ületamise õppekoht Soodla jõe Kaitjärve silla lähedusse, mitte Valgejõe silla juurde. Või on plaanis rajada mitu vesitõkke ületamise õppekohta? Viimasel juhul, kuidas välistatakse vesitõkke ületamise harjutamisel militaartehnika sattumine veekogusse ja sellega kaasnev kemikaalide leke jõkke?	Eskiisi seletuskirja kohaselt rekonstrueeritakse üle Soodla jõe kulgev Kaitjärve sild ja selle lähedusse kavandatakse üks vesitõkke ületamise õppekoht (vt ptk 3.5). Kemikaalide lekked veekogusse välditakse olenemata vesitõkke ületamise õppekohtade arvust ja asukohast hoolduspõhimõtte rakendamisega. Täpsemad soovitused selleks antakse KSH aruandes. Seoses ühendusteede rajamisega KVKPle, on vajalik keskmisele ühendusteele Valgejõe ületamiseks rajada perspektiivne sild (kaardil tähistatud Tankisilla sild). Vesitõkke ületamise õppekohta sinna asukohta ei kavandata.
			Dokumendist nähtub, et on plaanis rekonstrueerida üks Valgejõe sild ja rajada täiendav sild. Kuigi programmis leitakse, et ehitustehniliste võtetega saab ehitusaegset mõju allavoolu jäävale loodusalale vältida ehitustehniliste lahendustega, tuleks vajalikud lahendused siiski kirjeldada ning jälgida, et tööde teostamise ajal neist ka kinni peetaks. Vastasel korral on tõenäoline allavoolu	Eskiisi seletuskirja kohaselt rekonstrueeritakse üle Soodla jõe kulgev Kaitjärve sild ja kavandatakse üks vesitõkke ületamise õppekoht (vt ptk 3.5). Üle Valgejõe on vajalik rajada 1 perspektiivne sild

			jäävate elupaikade reostamine ehitamise käigus liikuma pääsevate setetega.	keskmisele ühendusteele. Oluliste mõjude vältimiseks ja leevendamiseks vajalikud meetmed esitatakse KSH aruandes.
			6.2.5.3. Väidetavalt jätkub suuremas osas harjutusväljale jääval linnuala territooriumist praegune olukord ka pärast harjutusvälja laskeväljade kasutuselevõttu. Kas tõesti jäävad müra ja vibratsiooni tase, õhus vihisevate laskekehade sagedus jm parameetrid samaks, nagu praegu? Samas väidetakse, et harjutusvälja ja selle teede kavandatav kasutamise maht pole veel teada.	Militaarmüra ja vibratsiooni tasemed, ning nende mõjualade suurus selguvad vastava uuringu käigus. Uuringu tulemuste põhjal tehtud mõjude hindamise tulemused esitatakse KSH aruandes. Kasutusmahtu puudutavat sõnastust KSH programmis täpsustatakse KSH aruandes. Harjutusvälja kasutusest tingitud liikluskoormuse mõju hindamisel tuginetakse Kaitseväe poolt antud liikluskoormuse hinnangutele. Harjutusvälja kasutamise maht sõltub oluliselt väljaõppe tsüklist ja kasutamiseks olevate teede arvust.
			6.2.6. Ei saa nõustuda, et kavandatava tegevusega Valgejõe loodusalale negatiivset keskkonnamõju ei avaldu. Seda mõju on küll võimalik teadlike valikutega ära hoida või vähendada, kuid kui seda mõju juba eos eitatakse, siis ei rakendata ka meetmeid mõju piiramiseks. Näiteks võivad vesitõkke ületamist harjutavad kaitseväljalased omaalgatuslikult hakata proovima jõe läbimist erineva militaartechnikaga, keerutades üles põhjaseteid ning reostades setete ja tehnikast vette sattuvate kemikaalidega allavoolu jäävat loodusala.	KSH programmis toodud hinnangud mõjude olemuse, olulisuse ja nende ulatuse kohta on andnud pädev ekspert. Kui mõjude hindamise järgmistes etappides ilmneb teavet, mis Natura eelhindamise järeldusi muudab, siis esitatakse need KSH aruandes. Mõjude hindamisel on aluseks planeeringlahendus ja seal kavandatav tegevus. Kuritegeliku tegevusega kaasnevate mõjude hindamine ei kuulu KSH mahtu.
			6.3. Planeeringu kaardirakendus avaldab õigusvastaselt kaitsealuste liikide elupaikade täpseid asukohti (mis on EELIS-sest kopeeritud). EELIS ise neid andmeid avalikkusele vabalt kättesaadavaks ei tee. Rakendatud meetmed, kus kaitstava objekti nime ja kaitsekategooriat ei kuvata, ei ole vähegi asjatundlikule silmale piisavaks takistuseks, et vältida kaardirakenduses avaldatud info põhjal kaitstavate loodusobjektide täpsete asukohtade ja sageli ka objekti liigi ära tundmist.	Kaardirakendust on korrigeeritud ning tundlik info sealt eemaldatud.
			6.3.1. Kaitsealuste liikide püsielupaikade asukohtade avaldamine sellise täpsusega ei ole lubatud!	KSH programmis ei ole teavet püsielupaikade asukohtade kohta.
			6.3.2. Kaitsealuste liikide elupaikade ja kasvukohtade avaldamine sellise detailsusega ei ole lubatud! Kaitsealuste liikide osas tuleks läbi viia arvukuse inventuur, et aastate pärast välja selgitada, milline oli harjutusvälja mõju.	KSH programmis ei ole teavet kaitsealuste liikide elupaikade ega kasvukohtade kohta.

				Elustiku inventuuride vajaduse määramiseks on Kaitseministeerium planeeringu koostamise korraldajana teinud koostööd Keskkonnaameti ja Keskkonnaagentuuriga.
			6.3.2. Eskiis näeb ette ka kaitstavate liikide elupaikade muutmist laskeväljadeks, kus tuleb läbi viia erinevas mahus raadamisi. Kui muidu ei lubata näiteks metsise püsielupaigas pesitsusajal isegi jalgsi viibida, metsa majandamisest rääkimata, siis Soodla harjutusvälja alal viiakse seal läbi ulatuslikud raadamised ja alasid hakatakse aastaringsest kasutama soomusmasinate laskealadena. Kui selline tegevus on liigikaitsele vastuvõetav, tuleks kogu riigis lõpetada erametsaomanike ahistamine nende maadele joonistatud kaitstavatest loodusobjektidest tingitud piirangutega.	Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.
			6.4. Millised on loomastiku arvukusnäitajad? Paljasõnalisest liikide loetlemisest ei ole abi, kui kunagi tulevikus on vaja hinnata harjutusväljaga loodusele tekitatud kahju. Loomastiku peatükis on loetletud üksnes imetajaid, loomastiku alla käivad aga ka linnud (suur osalinnuliike ei ole kaitsealused, mistõttu neid eelnevates peatükkides ei mainita), kahepaiksed, roomajad, sõõrsuud, luukalad, erinevad selgrootud (putukad, koorikloomad, limused, vähid jne) mikrofaunani välja.	Kõiki keskkonnamõjusid hinnatakse KSH käigus REP-i täpsusastmes. Avaldaja soovitud andmed tuuakse KSH aruandes välja juhul, kui need on pädeva eksperdi, arendaja või otsustaja hinnangul mõjude hindamise seisukohast vajalikud.
			6.5. Metsade osas tuleks välja tuua harjutusvälja ala puistute pindalaline ja mahuline jaotus puuliikide järgi ning kasvukohatüübiti. Eraldi tuleks välja tuua raadamisele kuuluva metsa pindala ja tagavara ning kasvukohatüübid. Ka teiste maastike osas oleks vaja selgeid arvulisi näitajaid, kui palju on rohumaid, kui palju lagesoid, kui palju haritavat maad jne.	Avaldaja soovitud andmed tuuakse KSH aruandes välja juhul, kui need on pädeva eksperdi, arendaja või otsustaja hinnangul mõjude hindamise seisukohast vajalikud.
			Võimaldamaks hinnata harjutusväljast tingitud muutusi taimestikutüüpides, tuleks inventeerida erinevate taimestikutüüpide ja taimkatteta alade osakaalud harjutusvälja alal. Peatükk ei loetle planeeringualal esinevaid taimeliike. Eelnevates peatükkides on nimetatud peamiselt vaid kaitsealuseid taimeliike. Harjutusvälja kasutamine võib aga tuua olulisi muutusi taimestikus, sest näiteks korduvad ja ulatuslikud põlengud, mis laskmistega kaasneva tuleohu tõusu tõttu tõenäoliselt küllaltki sageli toimuma hakkavad, võivad praeguse taimestiku asendada	Kõiki keskkonnamõjusid hinnatakse KSH käigus REP-i täpsusastmes. Avaldaja soovitud andmed tuuakse KSH aruandes välja juhul, kui need on pädeva eksperdi, arendaja või otsustaja hinnangul mõjude hindamise seisukohast vajalikud.

			valdavalt pioneerliikidest taimestikuga, ulatuslikud raadamised aga põhjustada sammaltaimede ja samblike asendumist valdavalt kõrreliste ja puhmastaimedega.	
			Liitlasvägede poolt harjutusvälja kasutamine tekitab kõrgendatud ohu invasiivsete võõrliikide levikuks harjutusvälja alal. Vaja oleks luua vastav seirssüsteem, et probleem ilmnmisel kiiresti lokaliseerida ja kõrvaldada.	Ettepanekut kaalutakse KSH käigus.
			Kuigi harjutusvälja ja Keskpolügooni vahelisel alal ükski vääriselupaik ei jää otse kavandatud liikumiskoridorile, jääb vääriselupaiku liikumiskoridoride vahetusse lähedusse. Vääriselupaikade puhul tuleb arvestada raadamise ja kraavitamise mõju ka külgnevatele aladele. Trassikoridori piires tuleks rajada teed vääriselupaikadest võimalikult kaugele.	Ettepanekuga arvestatakse planeeringu koostamise käigus.
			6.6. Kuidas küll Nõukogude okupatsiooniväed suutsid oma soomustehnika kasutamist harjutada nii pisikesel alal, nagu seda oli Poolvahe tankodroom, mis praegusel hiiglaslikul Soodla harjutusväljal on kõigest kavandatava Lõuna laskevälja ühe osa mõõtu? Ehk miks on Eestil vaja toonasest Poolvahe tankodroomist suurusjärgu võrra suuremat platsi, et soomusmanöövervõimekust arendada, kuigi veel suurem harjutusväli on kõrval Kaitseväe keskpöügooni näol juba olemas? Võrdlusesks 1959. aasta aerofoto Männiku tankodroomist (punase ovaaliga ümbritsetud heleda radadevõrgustikuga ala), mis võttis enda alla umbes 2 x 1 km, ehk u 200 hektarit.	Planeeringu eesmäärke ja taustainfot on tutvustatud eskiisi seletuskirja peatükis 1.
			6.7. Olen korduvalt matkanud (nii suvistes kui ka talvistes oludes) Koitjärve rabas olevale rabasaarele, kus asub Kivijärv. Arvestades selle järve äärde sisse trambitud jalgrada, on selle kauni koha külastajaid olnud arvukalt teisigi. Millised saavad olema võimalused Kivijärve rabasaare külastamiseks pärast riigi eriplaneeringu kehtestamist? Olen traditsiooniliselt käinud ka Koitjärve rabas murakaid, jõhvikaid, pohli ja rabaservas ka mustikaid korjamas. Imselt tuleb ka selle traditsiooniga lõpp teha?	Planeeringuga kehtestatavad võimalikud piirangud selguvad KSH aruande koostamise etapis ja nende ulatus esitatakse REP-i põhilahenduse seletuskirjas.
			6.8. Mida tähendab, et pinnakatte paksus on valdavalt tasane? Kas seda, et see ei tee lärmi? Või tähendab see lihtsalt suhteliselt ühtlast pinnakatte paksust? Pinnakatte paksus väidetakse planeeringualal jäävat vahemikku 15...25 m, kuid juba järgmises	Mõeldud on pinnakatte paksust. Sõnastust on täpsustatud.

			lauses väidetakse, et planeeringualal leidub koht, kus see paksus on 35 m ja koht, kus see on 10 m, ehk siis mõlemas suunas väljapoole eespooltoodud vahemikku.	
			6.9. Kas Kaitseväljal on kavas hakata harjutusvälja ka maardlana eksploateerida lasta, nagu see toimub Männiku harjutusväljal? Kui suures koguses maavarasid tuleb kaevandada harjutusvälja teedevõrgu ja muude ehitiste ja rajatiste tegemiseks? Kas need kogused on plaanis kaevandada kohalikest maardlatest või naabruses olevatest maardlatest? Milline saab olema maavarade transpordi mõju piirkonna teedevõrgule ja liiklusele?	Kivikandur OÜ on palunud Kaitseministeeriumilt kooskõlastust Kosu II uuringuruumi liiva ja kruusa geoloogilise uuringu aruandele, et taotleda uuritud varu maavarade registris aktiivse tarbevaruna arvele võtmist. Kosu II uuringuruum asub tervikuna Soodla HV loodeosas. Kaitseministeerium on oma 17.11.2022 kirjas nr 12-4/22/4272 kirjas toonud välja, et Soodla harjutusvälja REPi KSH raames hinnatakse riigikaitse tegevuse ja kaevandamise koosmõju (müra, tolm, vibratsioon jms) harjutusvälja piiranguvööndis asuvatele kinnisasjadele ja sealsetele inimeste elukohtadele, ning sellest lähtuvalt omakorda mõju harjutusvälja töövoimele. Samuti hinnatakse eeldatava kaevanduse mõju harjutusvälja arendusprogrammi realiseerimisele. Eskiislahenduse koostamise käigus on selgunud, et Soodla HVle kavandatud riigikaitse tegevus ning võimalik maardlate kaevandamine ei saa samaaegselt toimuda, kuna kogu harjutusvälja alal on vajalik arvestada võimalike ohualadega.
			6.10. Põhjavee kaitsmisel ei tuleks arvestada mitte seda, kas majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse järgi saab sõjaväelise väljaõppe tegemist pidada majandustegevuseks või mitte, vaid tuleb arvestada, kas sõjalise väljaõppe tegemisega seonduvalt on oht puurkaevu vee reostumiseks või mitte.	Nõue arvestada mõjude hindamisel muuhulgas kehtivate õigusaktide sätetega tuleneb KeHJS-st. Mõjusid põhjavee ja joogiveevarudele kvaliteedile hinnatakse KSH käigus.
			Peatükis on välja toodud, et plii satub keskkonda peamiselt vees lahustuvate pliiühendite tekkimisel happelises pinnases või vees. Pliid sisaldava laskemoona kasutamine jahipidamisel on oluliselt piiratud (2013. aastast kehtiv veelinnujahil pliihaavlite kasutamise keeld, tänavu 15. veebruarist jõustunud pliihaavlite kasutamise keeld märgaladel ja nende läheduses). Millised on militaar-moona pliiisisaldused ja kui suures koguses pliid sisaldavat moona on plaanis igal aastal harjutusvälja alale laiali laotada?	Teave militaar-moona pliiisisalduse kohta võetakse arvesse mõjude hindamise käigus ning esitatakse KSH aruandes.

			<p>Kuivõrd Kaitseväe keskpõlügen ja Männiku harjutusvälja 600 m lasketiir on tegutsenud üksnes mõned aastad, kuid juba on tähelestatud pliiisalduse tõusu, siis kui mitme aastaga on ette näha pliiisalduse tõus ohtlikule tasemele? Kas lasketiirude kuulipüüdevallides tehakse ka plii koristust, et pliiireostus ei suureneks pidevalt kumuleeruva pliiikoguse tõttu?</p>	<p>Soodla HV-le ei ole kavandatud lasketiirusid. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse kinnitusel koristatakse nende haldusalasse kuuluvate lasketiirude vallidest laskemoona jääke.</p>
			<p>Kus saaks tutvuda peatükis viidatud uuringuga "Männiku harjutusvälja ja 600 m lasketiiru pinnase uuring plii sisalduse määramiseks. OÜ Inseneribüroo STEIGER, 2020 (töö nr 20/3138)"? Olen sellest väga huvitatud, kuna elan Männikul ja minu teada võetakse küla joogivesi Kaitseliidu lasketiiru lähedusest, lasketiirust vaid u 150 meetri kauguselt. Pinnase geoloogia on seal aga sarnane Männiku harjutusvälja 600 m lasketiiru piirkonna omaga, seega võib sealse tiiru plii leostumise infot teatud mõõndusega üle kanda ka Kaitseliidu lasketiiru piirkonda. Kaitseliidu lasketiir on küll samas kohas tegutsenud märksa kauem kui Männiku harjutusvälja 600 m lasketiir ning keskmiselt ööpäevas lastavate laskude arv tundub seal ka oluliselt suurem olevat, seega ka oht oluliseks pliiireostuseks on suurem.</p>	<p>Uuringu tellija on olnud Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, kes pöördumise alusel otsustab uuringuga tutvumise võimaluse andmise vajaduse ja viisi üle.</p>
			<p>Nii liivmullad kui ka turbamullad kipuvad Eestis olema happelise reaktsiooniga, seega oht plii lahustumiseks on suur. Plii on linnustikule ja kaladele ohtlik ka lahustamata kujul.</p>	<p>Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.</p>
			<p>Peatükis ei mainita miskipärast, et Tallinna joogiveevaruna on arvel harjutusvälja territooriumile jääv pinnaveekogu Soodla veehoidla. Seetõttu ei puudutata peatükis ka võimalikku keskkonnamõju sellisele joogiveevarule.</p>	<p>Asjaolu, et Soodla veehoidla on osa Tallinna linna pinnaveesüsteemi joogiveehaardest on välja toodud KSH programmi ptk-s 6.1. Peatükk 6.10 on esitatud märkuse põhjal täiendatud.</p>
			<p>6.11. a. Minu teada on seal piirkonnas Pärlijõgi, mitte Pärlijõge. Kas ja mis põhjusel on kavas riigikaitse ehitistega Soodla harjutusvälja alal minna veekaitseks kehtestatud ehituskeelvööndisse?</p>	<p>Planeeringuala läbib Pärlijõgi ehk Pudisoo jõgi ja Soodla jõgi. Kogu planeeringualal moodustatakse üks krunt, mis kattub planeeringuala piiriga, ning ehitusõigus antakse krundile tervikuna. Hoonestusala kattub krundi ning planeeringuala piiriga. Hoonestusalade lõplikud asukohad, täpsem arv ja ulatus võivad projekteerimise etapis kogu planeeringuala ulatuses täpsustuda (vt täpsemalt eskiisi seletuskirja ptk. 3.7).</p>

		6.11. b.Ei saa nõustuda, et kui alade kuivendamist ega sadevete veekogudesse juhtimist pole kavandatud, siis ei avalda kavandatav tegevus veekogudele ja märgaladele mõju. Paraku on kavandatud uute teede ja teeäärsete kraavide rajamine ning need mõjutavad kindlasti ka veerežiimi ja kraavidesse kogunev vesi tuleb ju lõpuks kusagile suunata. Kuna laskeharjutused tõstavad oluliselt tulekahjude puhkemise riski, võivad märgalad (eeskätt Koitjärve raba) saada põlengutest oluliselt mõjutatud. Tüseda turba kihi põlengut kuival suvel on küllaltki keeruline kustutada ja põlengu tagajärjel võib märgala reljeef ja taimestik oluliselt muududa.	KSH koostatakse REP-i täpsusastmes, olukorras kus teede projekte veel koostatud ei ole. Arendaja kaalub vajadust eskiisprojektide koostamiseks kohtades, kus ekspertide hinnangul on veerežiimi muutuste suhtes tundlikud kooslused. Vajadusel tehakse selliste kohtade kohta veetaseme modelleerimine, mille tulemused esitatakse KSH aruandes.
		6.11. c.Kui Männiku harjutusvälja 600 m lasketiiru kuulipüüdjates ületab plii leostumine piirnorme juba mõne aastase kasutuse järel (Männiku harjutusväli asutati küll juba 2008. aastal, kuid 600 m lasketiir rajati minu teada sellest mitu aastat hiljem), siis milliseks kujuneb see reostus veel aastakümnetega, kuna pliijäägid kuulipüüdja vallides lasketiiru kestval kasutusel üha kuhjuvad?	Soodla REP-i KSH on algatatud ja viiakse läbi Soodla harjutusvälja kohta. KSH aruandes hinnatakse mh pliid sisaldava laskemoona kasutamist tulenevaid mõjusid.
		6.11. d.Kuigi peatükk väidab, et Põllumajandus- ja Toiduameti teatel ei paikne harjutusvälja piirkonnas maaparandusseaduse mõistes maaparandussüsteeme, siis reaalselt on vähemalt harjutusvälja Pillapalu poolses servas tehtud metsakuivendust ja seal on küllaltki tihe kraavidevõrk. Ka Raudoja jookseb suures osas tehissängis.	Teadmiseks võetud.
		6.12. a.Kirjeldamata on laskemoona kasutamisest õhku paiskuvate saaste peamiste keemiliste ühendite prognoositavad kogused kavandatavate laskemahtude juures. Iga moonaliigi ühiku kasutamisel puhul eralduvate saasteainete kogused peaks olema küllaltki stabiilsed, seega saab ööpäevas või aastas eralduvate saasteainete kogused hõlpsasti välja arvutada, kui on teada vastavas ajaühikus kasutada prognoositud laskemoona liigid ja kogused.	KSH programm on koostatud vastavalt KeHJS § 36 lg 2 nõuetele. Laskeharjutuste käigus õhku paisatavad saasteained on välja toodud KSH programmi ptk-s 6.12. Sõjalise väljaõppe käigus tekkivate saasteainete kogused, nende mõju olulisus ja mõjuala tuuakse välja KSH aruandes.
		6.12.b.Välja tuleks tuua ka harjutusvälja rajamise ja selle tüüpilise kavandatud kasutamise süsinikujalajalg.	Kavandatava tegevuse mõju kliimamuutustele hinnatakse KSH käigus IPCC LULUCF meetodika alusel (Vt KSH programmi ptk 7.2.9).
		6.13. Mürä ja vibratsioon a.Milleks kasutatakse selliseid kohmakaid lausekonstruktsioone, nagu "Mis olemasolevas olukorras planeeringuala müraolukorda mõjutab, on sellest idas asuval Kaitseväe keskpöülooonil toimuv	Märkuses välja toodud laused on sisuliselt ja ortograafiliselt õiged ega vaja märkuse põhjal korrigeerimist.

		<p>militaartegevus ja sellega kaasnev müra", kui sama asja saab ära öelda lühidalt: "Praegust planeeringuala müraolukorda mõjutab ida poolt Kaitseväe keskpõlvüoonil toimuv militaartegevus"? Eba-korrektne on ka lause: "Laske ja sihtmärgialad jäävad üldjuhul harjutusvälja sisse, vaid suurtükkidega laskmisel võivad ja lõh-kava moonu kasutamisel jäävad sihtmärgialad keskpõlvüoonile". Palun, austage eesti keelt!</p>	
		<p>6.13. b. Kas on võimalik, et laskealad ja tulepositsioonid jäävad tulevikus ka Soodla harjutusväljast välja (st. lastakse õhust või väljas asuvatelt laskealadelt Soodla harjutusväljal asuvaid siht-märke)?</p> <p>Vibratsiooni osas rõhutatakse selle kahjustavat mõju ehitistele, kuid minu hinnangul (Männiku harjutusväljal aegajalt toimuvate lõhkamistöde põhjal saadud kogemusest) on palju häirivam selle mõju psüühikale. On ärritav, kui suvalisel ajahetkel kostub ootamatult vali mürsatus, nagu oleks keegi väljastpoolt visanud korvpalliga tugevasti vastu akent. Selline on suurekaliibrilise mürsu plahvatuse mõju akna tasapinnaga risti paiknevas suunas aknast u 2 km kaugusel olevas lõhkamiskohas sooritatud lõhka-mise korral. Suurte lennukipommide lõhkamine 2 km kaugusel on tajutav ka maa vappumisena.</p>	<p>Õhust või Soodla harjutusväljast väljas asuvatelt laskealadelt Soodla harjutusväljal asuvatele siht-märkidele laskmist plaanis ei ole ja seda KSH käi-gus ei hinnata.</p> <p>KSH avaliku menetluse käigus ei ole võimalik hin-nata tegevuste mõju üksikisiku tervisele ega psüh-holoogilisele seisundile. Inimese tervis ja psühho-loogiline seisund oleneb lisaks keskkonnamõjutus-tele ka muudest olulistest näitajatest, mida ei ole õige üldistada. KSH eesmärk on hinnata tekkivate mõjude (sh tervisemõjud) olulisust üldistatud tase-mel. Hinnangu üksikisiku tervisele ja seda mõjuta-vatele teguritele saab anda kvalifitseeritud meedik inimese pöördumise alusel.</p>
		<p>6.13.c. Kajastamist vajab, millisel määral tõstab sõjalise väljaõp-pekoha lähedus piirkonna riski sattuda vaenlase esmaste õhurün-nakute sihtmärgiks, koos sellest tuleneva müra ja vibratsiooniga. Ukraina kogemus peaks andma selles osas piisava lähteinfo.</p>	<p>Soodla harjutusvälja REP-i koostamise eesmärk on Eesti Vabariigi kaitsevõime tugevdamine. KSH käi-gus hinnatakse Soodla harjutusvälja rajamise ja kasutamise keskkonnamõjusid. Õhurünnakute ega muud liiki sõjalise agressiooni keskkonnamõjude hindamine ei ole KeHJS kohaselt KSH ülesanne.</p>
		<p>6.14. Mis laadi raiejätmed tekivad pinnasetöodel?</p> <p>Kas lõhkemata imitatsioonivahendid ja laskemoon ei ole ohtlikud jätmed? Peatükk ei maini tekstiilijätmeid (harjutusvälja kasu-tajate vormirõivaste osad, signaal- ja valdustusrakettide lange-varjud, improviseeritud varjekohtade sidumiseks kasutatud nõö-rijupid, rebenenud liivakotid jms), mis on vähemalt Männiku har-jutusvälja puhul suhteliselt sagedased.</p> <p>Kuidas on harjutusväljal lahendatud fekaalsete jätmete käitle-mine? Kasutajate arv on seal eeldatavalt üsna suur.</p>	<p>Tekkivate jäämete liigid, kogused ja koodid täpsus-tuvad KSH koostamise käigus ning esitatakse KSH aruandes.</p>

			<p>6.15. Kliimamuutused</p> <p>Kas lumikatte prognoositud vähenemise tõttu kavatakse kasutada leebemaid ehitusnorme katusekonstruktsioonide lumekoormuse kandvuse arvutamiseks? Milline on harjutusvälja panus kliimamuutusesse, CO2 jalajälje suurus jms?</p>	<p>KSH ülesannete hulka ei kuulu ehitiste ehitusnormide määramine. Sobivad ehitusnormid ning tugevusarvutuste alused määrab pädev insener projekteerimise käigus.</p> <p>Kavandatava tegevuse mõju kliimamuutustele hinnatakse KSH käigus IPCC LULUCF meetodika alusel (Vt KSH programmi ptk 7.2.9).</p>
			<p>6.16. Kuna peatüki kohaselt piiriülene mõju puudub, kas siis tunnistatakse, et harjutusväli ei paranda Eesti heidutusvõimet ja Eesti kaitsevõimete võimet tegutseda välismissioonidel?</p> <p>Kas liitlasvägede harjutamine koos Eesti kaitsevõimelastega ei oma piiriülest mõju rahvusvahelistele suhetele liitlastega?</p>	<p>Heidutusvõime ega Eesti Kaitsevõime tegevuste efektiivsuse hindamine ei ole KSH ülesanne (KeHJS § 3¹).</p>
			<p>7.1. Planeeringu koostamise käigus läbiviidavad uuringud</p> <p>Kuna harjutusvälja loomise käigus on rikutud seadusi, koheldud kodanikke ebavõrdse ja jagatud ametnike poolt kodanikele rohkelt valeinfot ja katteta lubadusi, vajaks eraldi uuringut:</p> <p>a) harjutusvälja rajamisega seotud seadusrikkumiste ulatus, sh selgitada välja seadusrikkumiste tõttu kannatanute isikud (isikud, kelle õigusi rikuti);</p> <p>b) harjutusvälja rajamisega seoses kodanike ebavõrdse kohtlemise juhtumid ja ulatus, seda nii teavitamise, kaasamise, kitsenduste kehtestamise, vara hõivamise hüvitamise ja taluvustasude määramise osas;</p> <p>c) harjutusvälja loomisega seoses ametkondade poolt kodanikele ja avalikkusele kommunikeeritud väärinfo ja katteta lubadused;</p> <p>d) eelneva kolme probleemi mõju Eesti kodanike ja kitsamalt probleemist puudutatud isikute õiglustundele, kaitsetahtele ja Kaitseministeeriumi mainele;</p> <p>e) harjutusvälja rajamisega rahulolu Eesti kodanike ja kitsamalt probleemist puudutatud isikute seas. Nende uuringute tulemused aitaks vältida tehtud vigade kordamist, sest nagu on nüüd näha Nursipalu pealt, kiputakse endiselt seadustest mööda hiilima ja kodanikele vassima.</p>	<p>Ettepanekus väljatoodud hinnangute analüüsimine ega käsitlemine ei kuulu KSH ülesannete hulka (KeHJS § 3¹).</p>
			<p>7.1.1. Peatükis viidatakse dokumendile "RHAD Lisa 3 Tehniline kirjeldus". Paraku lühendite hulgas pole selgitust, mis on RHAD, ja vastavat dokumenti pole ka materjalide seas avaldatud, mis võib olla planeerimisseaduse nõuete rikkumine.</p>	<p>KSH programm on täiendatud vastavalt esitatud märkusele.</p>

			Mitimest punktist sooritatud mõõtmiste põhjal müra levik modelleeritakse ja kus need punktid paiknevad?	
			7.1.2. Kas talude ajaloolised piirikivid on piisava arheoloogilise väärtusega, et need uuringus kajastataks või mitte? Tundub, et kirjeldatud meetodid on piirikivide ülesleidmiseks ebapiisavad.	Muinsuskaitseaduse kohaselt on arheoloogiline leid maasse, maapinnale, ehitisse, veekogusse või selle põhjasetetesse ladestunud või peidetud arheoloogiline, sealhulgas ajaloolise, kunstilise, teadusliku või muu kultuuriväärtusega inimtekkeline ese või esemete kogum, millel ei ole omanikku või mille omanikku ei ole võimalik kindlaks teha. Arheoloogilise leiu kultuuriväärtuse tuvastab Muinsuskaitseamet. Arheoloogilise uuringu meetoodika tuleneb kultuuri- ministri 15.05.2019 määrusest nr 25 ja on kooskõlastatud Muinsuskaitseametiga.
			7.2. KSH läbiviimise meetoodika 7.2.1. Mõju kaitstavatele loodusobjektidele Kuna Soodla harjutusvälja asutamise järel on minu kinnistule tekkinud ulatuslikud kaitsealuste liikide "leiukohad", jääb mulje, et riik püüab niimoodi kaitsealal toimuma hakkavaid ulatuslikke häiringuid kaitsealast välja eramaadele nihutamisega kompenseerida. Ma ei usu, et kõnealuseid liike leiti kogu kaardil tähistatud ala ulatuses. Jääb mulje, et minu ja naaberkinnistute omanike metsa püütakse varuvariandina määrata range kaitse alla, et sedasi puhverdada Pillapalu asumi suunas laskeväljadelt kanduvat müra, ja võimalik ka, et vältida küpsete puistute raiumist, et need jätkuvalt toimiksid kuulipüüdjatena. Soovin saada detailset infot, kelle poolt ja mis asjaoludel kõnealuseid liike leiti ja miks on leiukohad selliselt kaardistatud? Ma olen ise neid mõlemaid liike Männiku piirkonnas leidnud ja loodusvaatlusena koos fotode ja leiukohaga (mis reeglina on punktvaatluse koht, mitte paarikümnehektariline ala, nagu Pillapalu) riigile teada andnud, kuid minu leitud kohtadesse ei ole sarnaseid "leiukohaalasid" moodustatud. Oma Pillapalu kinnistul käies pole ma seal nende liikide alalist esinemist täheldanud ega mäleta tegelikult ühtki juhtumit, et oleks neid oma kinnistul kohanud (ühte neist kahest olen näinud	Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.

		<p>naabruses Koitjärve rabas, Põhja-Kõrvemaa linnualal, kus on selle registreeritud püsielupaigad, teist, Eestis valdavalt põhjapoolt siia rändava ajutise talikülalisena kohatavat, selles piirkonnas aga üldse mitte).</p> <p>Kuna mind siiani pole nende liikide minu kinnistult leidmisest teavitatud (leidmised on toimunud mõne aasta eest) ja et praegu on alad esitatud kui leiukohad, mitte kui püsielupaigad, siis eeldan, et minu kinnistul nendest liikidest tulenevaid kitsendusi ei ole.</p> <p>Kuigi peatükk väidab, et kaitstavatele taimeliikidele avalduvat mõju hinnatakse üksnes olemasoleva liikide leviku andmestiku põhjal, peaks olema elementaarne, et harjutusvälja rajamise või kasutuse käigus avastatud täiendavad kaitstavate liikide kasvukohad kaitstakse või ümberasustatakse samuti nõuetekohasel viisil.</p>	
		<p>7.2.2. Mõju tuleks hinnata ka harjutusvälja kasutamisega suureneva tuleohtu ja tallamise aspektist. Harjutusväljast väljapoole jäävate sihtmärkide laskmist arvestades tuleks hinnata mõju ka väljapoole jäävatele vääriselupaikadele.</p>	<p>Soodla harjutusväljast väljapoole jäävad sihtmärgid on keskpõlügenil, mille kasutamise mõjud on hinnatud Kaitsevää keskpõlügeni eriplaneeringu detailse lahenduse KSH käigus.</p> <p>Tuleohtu suurenemise võimalikud keskkonnamõjud tuuakse KSH aruandes välja juhul, kui mõjude hindamise käigus tuvastatakse tuleohtu suurenemise oht. Tallamise mõjusid kooslustele hinnatakse KSH käigus.</p>
		<p>7.2.3. Kuna piirkonnas registreeritud loomastik on käesoleva programmi peatükis 6.4 puudulikult lahti kirjutatud, siis loodetavasti võetakse aluseks ikka põhjalikumad andmed, kui peatükides 6.3.2 (kaitsealused liigid) ja 6.4 (loetletud ainult imetajaid) toodud loetelud. Liikide levikuatlased on vast sobilik lähtekoht olemi kirjeldamisega alustamiseks.</p> <p>Raadamine ja alusmetsa eemaldamine harjutusväljal, samuti harjutusvälja kasutamisega seonduv tegevus mõjutab oluliselt loomastiku elupaika ja toitumisvõimalusi.</p> <p>Uute maastikku killustavate teede rajamine kahjustab eeskätt kahepaiksete, roomajate ja väikeimetajate tavapäraseid kulgemisradu ja ohustab ka suuremate loomade ja lindude elu suureneva võimaluse tekitamisega liikuvalt sõidukilt löögi saamiseks.</p>	<p>Mõjude hindamiseks vajalikud alusandmed koondab ekspert koostöös Keskkonnaameti ja teiste andmevaldajatega. Mõjusid loomastikule hinnatakse KSH käigus.</p>

		<p>7.2.4. Mis on väärtuslik taimkate? Jällegi, levikuatlaste põhjal tuleks esmalt kirjeldada taimestiku olem, seejärel saab minna edasi mõjude hindamise juurde. Oluline on käsitleda invasiivsuse riski kasv liitlasvägede (ja ka oma missioonisõdurite ja -tehnika) poolt harjutusvälja kasutamise tõttu.</p>	<p>Looduskoosluste väärtuslikkuse määrab ekspert KSH käigus lähtudes mõjuala olemusest, keskkonnaseisundist, õigusaktide sätetest ja muudest asjaoludest. KSH programm on koostatud vastavalt KeHJS § 36 lg 2 nõuetele.</p>
		<p>7.2.5. Kas elurikkust ja kavandatavate tegevuste mõju sellele hinnatakse kogu elurikkuse spektri ulatuses? Eespool näiteks pole seenestiku käsitlevat peatükki. Kuna seened ei käi ei loomastiku ega ka taimestiku alla, siis kas mõju seenestikule jääb hindamata?</p>	<p>KSH käigus hinnatakse kõiki kavandatava tegevuse olulisi keskkonnamõjusid. REPi alale jäävad teadaolevad kaitsealuste seente kasvukohad, seega hinnatakse mõjusid ka seentele.</p>
		<p>7.2.6. On väga tervitatav, et selle peatüki all hinnatakse ära ka harjutusvälja rajamisest ja kasutusest tekkiv kasu. Kas see esitatakse rahalises väljenduses või mingites muudes ühikutes?</p>	<p>Märkuse sisu on ebaselge, sellele ei ole võimalik sisuliselt vastata. HV rajamisest tekkivat kasu hinnatakse eelkõige riigikaitsest vajadustest lähtuvalt.</p>
		<p>7.2.7. Jääb arusaamatus, kuidas ehitusaegselt tekkiv õhusaaste (see on ehituse ajal õhku paisatav saastekogus) saab piirduda valdavalt ehitustegevuste lähialadega? Kas lähialad paisatakse ehituse ajal õhusaastena õhku? Või on see saaste mõjuulatus, mis piirdub lähialadega? On kummaline, et erilise hoolega hoolitsetakse ehitusaegse õhusaaste piiramise eest, kuigi see on eeldatavasti lühiajaline, lokaalne ja väheoluline, samas kui kasutusaegse palju suurema ja paljudeks aastateks regulaarselt õhku paisatava saaste osas ilmselt erilisi abinõusid rakendada ei õnnestu.</p>	<p>Sõnastust KSH programmis täpsustatakse. Kavandatava tegevuse olulised keskkonnamõjud, sh kasutusaegsed mõjud, ja nende ulatus selgitatakse KSH käigus ning esitatakse KSH aruandes.</p>
		<p>7.2.8. On kummaline, et erilise hoolega hoolitsetakse ehitusaegse müra piiramise eest, kuigi see on eeldatavasti lühiajaline, lokaalne ja väheoluline, samas kui kasutusaegset palju valjemat ja pikkadeks aastateks regulaarselt kestma jääva müra osas, millele kohaldataks lisaks oluliselt leebemaid norme, ilmselt erilisi abinõusid rakendada ei õnnestu. Peatükist ei paista, et hinnatakse ka müra mõju loomastikule, sh kaitstavatele liikidele. Kui kaitstavate liikide elupaikades kehtivad samad militaarmüra normid, mida kohaldatakse elanikkonnale, siis miks on üldse vaja piirata inimeste liikumist kotkapesade jms elupaikade läheduses, sest reeglina metsas jalutavad või ka töötavad inimesed ei suuda nii valjut lärmi teha, kui suurekalibrilised suurtükid?</p>	<p>Võimalikud meetmed militaarmüra tekke vähendamiseks ja/või piiramiseks selguvad KSH käigus. Mürahäiringute võimalikku mõju loomastikule hinnatakse KSH käigus (vt KSH programmi ptk 7.2.3). Suurekalibriliste relvade laskmiskohas tekkiv löökaine ei ole ekspertide hinnangul sellise energia ega ulatusega, et võiks põhjustada loomastikule või taimestikule märkuses kirjeldatud kahjustusi. Juhime tähelepanu, et laskmise ajal viibivad relva vahetus läheduses laskmist läbi viivad inimesed, kellel löökaine kirjeldatud ulatusega võrreldavat mõju ei avalda.</p>

			<p>Miks käsitletakse vibratsiooni mõju hindamisel üksnes vibratsiooni (nn lööklaine) ohtlikku mõju ehitistele, mitte aga faunale (sh koduloomad) ja floorale? Võimsate plahvatuste lööklaine võib põhjustada tõsist kahju isegi suurtele puudele, rebides puudelt lehti, õisi ja vilju, murdes oksa, latvu ja tüvesid, või paisates puid tervikuna pikali. Ohualadel on tõenäoline vibratsiooni kandumine puudeni ka laskekehaga füüsilise kontakti tekkimise tõttu. Sellisel juhul võib kokkupõrge rebida koort, purustada puitu ja lendkeha jäänused võivad tungida puutüvedesse. Kõik see võib halvendada puidu edaspidise kasutamise võimalusi ja vähendada puidu juurdekasvu.</p>	
			<p>7.2.9. Lisaks maakasutuse muutusest (LULUCF) tingitud kasvuhoonegaaside õhkupaise kogustele tuleks arvestada ka harjutusväljal laske-, transpordi- ja muu tegevuse kavandatud mahude juures tekkivate kasvuhoonegaaside kogustega. Arvestada tuleks ka põlengute käigus tekkivate emissioonidega. põlengute sagedust ja ulatust saab prognoosida näiteks keskpõlügeni kogemuse põhjal, kontrollitud ala põletamise puhul aga kavandatud ülepõletamise regulaarsusest.</p>	<p>KSH käigus ei ole võimalik hinnata harjutusvälja väljaõppetegevuste käigus tekkivate kasvuhoonegaaside hulka, sest puudub selleks sobiv, riiklikult tunnustatud meetodika ja piisavas täpsusastmes alusandmed. Kaitseministeerium seirab Kaitseministeeriumi valitsemisala, sh Kaitseväe, sõidukite CO₂ jalajälge.</p>
			<p>7.2.10. Kas kultuuripärandile ja maastikele avalduvaks oluliseks mõjuks loetakse ka ligipääsu piiramist kultuuri- ja loodushuvilisele tavakodanikele?</p>	<p>Inimeste liikumisvõimaluste muutumist ja selle mõju hinnatakse KSH käigus.</p>
			<p>7.2.11. Kas harjutusväljade mõju kohta inimeste tervisele on läbi viidud ka uuringuid? Kas hinnatakse ka militaarharjutustega kaasnevat terviseriske harjutusvälja kasutajatele (laskeõnnetused, õnnetused imitatsioonivahenditega või lõhkemata jäänud lõhkekehadega, õnnetused laskemoona ja -tehnikate käitlemisel ja transpordil, ning laskmisega seotud kutsehaigused, nagu kurdistumine, silmavigastused, jäsemete lõmastamine, kukkumised, jms)?</p>	<p>KSH avaliku menetluse käigus ei ole võimalik läbi viia inimese terviseseisundi hindamist ega kohustada piirkonna elanikke avaldama oma vaimse või füüsilise tervise andmeid. Mõju inimese tervisele ja psühholoogilisele seisundile on lisaks keskkonnamõjutustele ka muudest olulistest näitajatest, mida ei ole õige üldistada. Lisaks on tervise näitajate kogumine ja käsitlemine rangelt reglementeeritud, et kaitsta inimese õigusi. KSH eesmärk on hinnata tekkivate mõjude (sh tervise mõju) olulisust üldistatud tasemel tuginedes avaldatud uuringutele. Inimeste tervise kaitseks on kehtestatud normid ja/või piirmäärad tervist üldiselt mõjutada võivate valdkondade kohta, nt müra, välisõhu kvaliteet, joogivesi</p>

				<p>Hinnangu üksikisiku tervisele ja seda mõjutavatele teguritele saab anda kvalifitseeritud meedik inimese vabatahtliku pöördumise alusel.</p> <p>Harjutusvälja kasutavate inimeste tervise ja ohutuse eest vastutab Eesti Kaitseväge KSH menetlustest sõltumatult.</p>
			<p>7.2.12. Miks on Soodla harjutusväljaga seoses visuaalse mõju muutuse subjektiivsel hindamisel oluline isiku suhtumine maavarade kaevandamisse? Kas Soodla harjutusvälja alal on plaanis alustada ulatuslikku liivakaevandamist, nagu see toimub Männiku harjutusvälja alal?</p>	<p>Kivikandur OÜ on palunud Kaitseministeeriumilt kooskõlastust Kosu II uuringuruumi liiva ja kruusa geoloogilise uuringu aruandele, et taotleda uuritud varu maavarade registris aktiivse tarbevaruna arvele võtmist. Kosu II uuringuruum asub teravikuna Soodla HV loodeosas. Kaitseministeerium on oma 17.11.2022 kirjas nr 12-4/22/4272 kirjas toonud välja, et Soodla harjutusvälja REPi KSH raames hinnatakse riigikaitse tegevuse ja kaevandamise koosmõju (müra, tolm, vibratsioon jms) harjutusvälja piiranguvööndis asuvatele kinnisasjadele ja sealsetele inimeste elukohtadele, ning sellest lähtuvalt omakorda mõju harjutusvälja töövõimele. Samuti hinnatakse eeldatava kaevanduse mõju harjutusvälja arendusprogrammi realiseerimisele.</p> <p>Eskiislahenduse koostamise käigus on selgunud, et Soodla HVle kavandatud riigikaitse tegevus ning võimalik maardlate kaevandamine ei saa samaaegselt toimuda, kuna kogu harjutusvälja alal on vajalik arvestada võimalike ohualadega.</p>
			<p>Kas sotsiaalsetele vajadustele tekkivaks oluliseks mõjuks saab lugeda ka kodanike vabaduste piiramist (jälle üks lahmakas maad juures, kus kodanike õigused on tugevasti piiratud)?</p> <p>Imselt käib sotsiaalsetele vajadustele avalduva mõju alla ka Kaitseväge poolt Soodla harjutusväljal juba toimuvate harjutustega õigusvastaselt toimuv igapäevase piiramine eramaadel (seejuures maaomaniku nõusolekuta), kuna Kaitseväge ei täpsusta harjutuste toimumiskohta vaid märgib, et see kõrvaliste isikute elule potentsiaalselt ohtlik tegevus toimub harjutusväljale jääval riigimaal ja nende eraomanike maadel, kellega Kaitseväl on sõlmitud vastav kokkulepe. Viimane klausel aga teeb võimaliku planeeringualale osaliselt või täielikult jäävate eramaade</p>	<p>Harjutusvälja näol on tegevust riigikaitsest vajadusest lähtuva avaliku huviga objektiga. Seda arvestades arvestatakse planeeringu elluviimisel eeskätt riigikaitse vajadusega ja selle juures muude mõjudega niivõrd kui see on üheaegselt riigikaitse vajaduste täitmisega võimalik. Harjutusvälja kasutamisega kaasnevad paratamatult häiringud, mis ulatuvad väljapoole harjutusvälja piire ja mida vältida ei ole võimalik.</p> <p>KSH käigus hinnatakse harjutusvälja detailise lahendusega kaasnevad olulised keskkonnamõjud,</p>

		<p>igaüheõiguse korras kasutamise, sest ilma maaomaniku käest üle küsimata pole võimalik teada, kas tema on sõlminud Kaitseväega kokkuleppe, mis potentsiaalselt eluohtliku tegevuse ala laiendab ka tema metsa.</p> <p>Potentsiaalselt kõrvalistele isikutele eluohtlikke tegevusi ei tohiks korraldada ilma kasutatavat ala üheselt määratlemata ja tähistamata. Riiklike institutsioonide (eeskätt Kaitseministeerium) poolt seoses harjutusvälja loomisega avalikult valetamine ja hämamine õõnestab riigi usaldusväärst kodanike silmis. Valetanud ametnike karistamatus seab tõsise kahtluse alla riigi käitumise õigusi riigina.</p>	<p>kaalutakse alternatiivseid lahendusi ning kavandatakse leevendavad meetmed mida tuleb või on soovitatav planeeringuala välja arendamisel arvestada.</p>
		<p>Miks ei ole välja toodud harjutamisel kogenumatusest, hooletusest või pahatahtlikkusest vales kohas ja vales suunas laskmisel otsetabamusest inimeste füüsilisele varale tekkida võiva purustava mõju hindamist? Või harjutusväljale laskemoona veol avalikel teedel juhtuva õnnetuse korral tekkivat varalist kahju? Või militaarsõidukitega harjutusväljale või sealt tagasi linnakusse sõitmisel avalikel teedel toimuvate liiklusõnnetuste mõju inimeste varale? Jägala-Kärvete maantee lõik hakkab avaldatud eskiisi kohaselt vahetult piirnema Kirde laskevälja ohualaga. Sedasi on halbade asjaolude kokkusattumisel võimalik see, et mõni laskekeha kandub ka teeni ja tabab mõnd seal liikuvat sõidukit või liiklejat.</p>	<p>Soodla harjutusväljal toimuvate laskmiste ohualad jäävad harjutusvälja piiridesse ja seega ei saa väljaõppetegevuse käigus tekkida otsetabamust eraisiku vara või avaliku teel liikuva sõiduki pihta.</p> <p>Laskemoona veo ohutuse ja militaarsõidukite liikumisel liiklusohutuse eest vastutab Kaitseväge KSH menetlusest sõltumatult.</p>
		<p>Miks ei ole välja toodud harjutusväljal toimuvast tegevusest põhjustatud häiringute mõju inimeste vara väärtusele, sh harjutusvälja piiridest välja jäävate kinnistute väärtusele?</p> <p>Harjutusvälja piiranguvööndisse jäävatel kinnistutel, mida ilmselt ei võõrandata, hakkavad ilmselt kehtima piirangud vara kasutamiseks. Vaatamata korduvatele järelepärimistele pole Kaitseministeerium siiani avaldanud nende piirangute täpset sisu. Siiani pole avaldatud ka piirangute kompensatsioonilahendust. Kuna kinnistute võõrandamisel ei arvestata omandi emotsionaalse väärtusega omaniku ja tema pere jaoks, inimeste mälestuste, harjumuste, seoste, suhete, traditsioonide jms purustamisega, ei saa nõustuda, et maaüksuste hõivamine pole oluline mõju, sest võõrandatakse õiglase tasu eest.</p>	<p>Soodla harjutusvälja asutamine on otsustatud Vabariigi Valitsuse poolt 09.07. 2015 korraldusega nr. 282. Harjutusvälja asutamise otsuse seletuskirjas toodu kohaselt täpsustatakse harjutusvälja piiri riigi eriplaneeringuga. Asutatud harjutusvälja põhimõteline asukoht on kantud Harju maakonnaplaneeringule 2030+. Soodla harjutusvälja asutamise otsust ega maakonnaplaneeringut ei ole vaatamata nende otsuste vaidlustamisele tühistatud. Riigi eriplaneeringu koostamine on algatatud EhSRS § 9 lõike 1 alusel detailise lahenduse menetlusest maakonnaplaneeringu alusel. Riigikaitse ehitise piiranguvööndi kehtestamine ja selle ruumiline ulatus on määratud kaitseministri 26.06.2015 määruse</p>

		<p>Näiteks, kui praegu on mu elupaigast eemal asuv kinnistu selle läheduses elava sugulase valvsa pilgu all, siis kui suur on õiglane tasu sellise seose hävitamise eest, kui mind ja/või sugulast sunnitakse oma kinnistu riigikaitse huvides võõrandama või kuskile mujale teise maatüki vastu vahetama?</p> <p>Või kuidas hinnata õiglaselt neid tammepuid (koolivenna juurest Kärus ühelt eriti kiirekasvuliselt tammelt korjatud tõrudest oma koduaias ise kasvatud ja heistriteks koolitatud taimed), kuuski (Metsanädalal saadud eliitseemne näidistest sõbranna vanematekodus Valgamaal ise kasvatatud taimed) ja maarjakaski (ostetud, kuid oma koduaias ise heistriteks koolitatud taimed), mida sai kinnistule istutatud koos oma toona juba vähihaige emaga, kes mõni aeg hiljem siit ilmast lahkus?</p> <p>Või kuidas hinnata õiglaselt ühest Männikul kasvanud pärnast kloonitud (geneetiliselt identsed) ja oma koduaias heistriteks kasvatatud puid, mis sai vennaga koos istutatud kinnistu maatükkide nurkade asukohti looduses tähistama?</p>	<p>nr 16 alusel kohe pärast Soodla harjutusvälja asutamise otsuse jõustumist.</p> <p>Eriplaneeringu üks eesmärk on harjutusvälja piiri kulgemise täpsustamine, mille järgselt peetavate läbirääkimiste käigus on soov leida koostöös maaomanikuga lahendus hüvitamiseks kahjud, mis võivad tekkida omandi kasutamise piiramise või võõrandamise vajadusest. Piiranguvööndi tähendust puudutavale küsimustele on vastatud eespool.</p>
		<p>Kaitseministeerium on Soodla harjutusvälja alla jäävate maade omandamise venitanud aastatepikkuseks, kusjuures osa harjutusvälja alla jäävate kinnistute omanikega, sh minuga, pole veel ligi 8 aastat harjutusvälja asutamisest hiljem läbirääkimisi alustatudki, samas kui osa maaomanikke on olnud sunnitud juba aastaid tagasi oma kinnistu loovutama. Sedasi kinnistute omandamist pikale ajavahemikule venitades kohtleb Kaitseministeerium maaomanikke ebavõrdselt - mõne puhul tehakse hindamine kõrge turuhinna ajal, teiste puhul oodatakse, et majanduslangus tooks kaasa turuhinna olulise vähenemise või näriks inflatsioon pakutavarahanumbri sisulise väärtuse auklikuks, ja venitatakse läbirääkimiste alustamisega, hoides maaomanikke aastaid teadmatuses ja suure vaimse pinge all. Kaitseväe keskpõlügeni maade omandamisel on ühikuhinnad muutunud suurtes piirides, sõltuvalt sellest, millal kellegi maatüki hõivamist ametlikult vormistama hakati ja kui palju kehtivast rahast on pideva rahatrükiga väärtust välja lastud.</p>	<p>Esitatud küsimused ei puuduta planeeringu detailse lahenduse eskiisi ega KSH programmi. Küsimustele on vastatud Kaitseministeeriumi 20.02.2023 kirjaga nr. 1.1-26/23/236.</p>
		<p>Kodanikele peale surutud planeeringuprotsess põhjustab neile otseid kulusid. Kui kodanik pöörub riigi poole näiteks eesmärgiga saamaks luba oma maale ehitada, peab ta riigi tülitamise</p>	<p>Keskonnamõjude olemus on välja toodud KeHJS § 2¹: keskkonnamõju on kavandatava tegevusega või strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega</p>

			riigilõivude näol kinni maksma. Paraku vastupidisel juhul, kui riik sunnib kodanikule peale planeeringuprotsessi riigi huvides, siis riik kodaniku kulusid ei kompenseeri. Millest selline ebaõiglus? Kas ei peaks välja tooma ka seda keskkonnamõju?	eeldatavalt kaasnev vahetu või kaudne mõju keskkonnale, inimese tervisele ja healole, kultuuripärandile või varale. Riigilõivude rakendamise korraldus ei kuulu keskkonnamõjude hulka.
			Soodla harjutusväli on praeguseks olnud osaliselt minu maal juba peaaegu 8 aastat, kuid Kaitseministeerium pole maksnud sentigi hüvitist minu maa õigusvastaselt ja omavoliliselt harjutusvälja alla hõivamise eest. Sellega rikub Kaitseministeerium minu põhi-seaduslikku õigust nõuda oma vara kasutamise eest õiglast tasu, ja hävitab minu usaldust ametkondade vastu. Kas ma võin vastu-seks omavoliliselt oma kasutuseesmärkide jaoks hõivata meele-pärases kohas sama suure tüki riigimaad?	Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.
			7.2.13. Kas mõju jäätmetekkele ei peaks hindama mitte tuginedes õigusaktidele, vaid tuginedes harjutusväljale kavandatud tegevuste mahule ja iseloomule?	Jäätmetekke ja selle mõjude hindamisel tugine-takse nii õigusaktide sätetele kui tegevuste käigus eeldatavalt tekkivate jäätmete kogusele ja iseloo-mule.
			7.3. Muude asjakohaste mõjude hindamise meetodika 7.3.1. Majanduslikud mõjud. Väide, nagu tooks Soodla harjutus-välja rajamine piirkonnas või ka Eestis tervikuna täiendavaid töö-kohti, ei ole eriti usutav. Eeldatavasti jäävad kaitseväe üksused endiselt alaliselt resideeruma Tapale ja Soodla harjutusväljal käiakse vaid harjutuste ajaks, mil harjutusväli on äritegevuseks suletud. Ajal, mil kaitseväelased viibivad Soodlas, ei ole neid Ta-pal, seega elukondlike teenuste tarbimise maht üldjoontes eriti ei muutu. Ilmselt ehituse ajaks võib mõni täiendav töökoht tekkida, kui lühikeste tähtaegade tõttu on ettevõtted sunnitud värbama li-satööjõudu, kui riigihangetest tulenevalt saavad hanked endale tõenäoliselt piirkonnas mitteresideeruvad ettevõtted, kes teosta-vad tööd oma mujalt kaasa võetud olemasoleva tööjõuga. Tõe-näoliselt suureneb harjutusvälja laskeväljade aktiivsesse ka-sutusse võtmisega laskemoona kulu, kuid kuna see ostetakse valdavalt välismaalt, võib ka töökohti lisanduda pigem välis-maale. Hinnangud väidetavate lisanduvate töökohtade struktuur tuleks kirjeldada ja näidata, kuhu ja mis laadi töökohad tekivad.	KSH programmi vastavat ptk-i on täpsustatud. As-jakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende lee-vendamiseks, mida planeeringu raames on võima-lik rakendada.
			Kuigi kohalikud kogukonnad ja roheaktivistid tõenäoliselt seda taotlevad, siis riik ei tohi harjutusvälja alal riigi poolt kavandatud	Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.

		<p>ulatuslike raadamiste ja muude raiete ning harjutusväljalt lähtuva militaarmüra kompenseerimiseks seada majandamispiiranguid eraomandis olevatele metsadele, välja arvatud kokkuleppel maaomanikuga õiglase hüvitise eest. Eraomandis oleva vara kasutamist kellegi teise kui omaniku enda hüveks, saab nõuda vaid selle vara kasutamise eest vara omaniku poolt nõutavat tasu makstes. Müra leviku piiramiseks võõra erametsa säilitamist nõudvatele kohalikele soovitan istutada oma elamuümbrus tihedalt täis padrikut moodustavate puu ja põõsaliikidega, et tekitada omaenda majandatav müratõrjemetsake. Sellise müratõkke loomiseks on olnud juba mitu aastat aega ja õigeaegsel tegutsemahakkamisel oleks puukesed ja põõsad juba reaalselt müratõrjefekti andvas kõrguses.</p>	
		<p>Soodla harjutusväljal maavarade kaevandamise võimaldamine analoogselt, nagu see toimub Männiku harjutusväljal, näitaks ilmekalt, et Kaitsevägi tegelikult nii suurt ala ei vaja.</p>	<p>Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.</p>
		<p>Maavaradesse puutuvalt on vaja hinnata harjutusvälja kasutamisega seonduvat mõju harjutusvälja ja selle naabruse maavaradele. Laskeharjutused reostavad pinnast laskemoona lendkehade ja nende osadega, samuti võib harjutuste käigus maardlate maaainese sekka sattuda lõhkemata lõhkekehi, mis tekitavad ohtu ja lisakulu maardlate kasutuselevõtul tulevikus.</p> <p>Laskeharjutused, eriti lõhkeva laskemoonaga, võivad rikkuda ka maardlas oleva ainese kvaliteeti, pöörates seda segi selle kvaliteeti halvendavate pinnasekihtide ja orgaanilise ainega. Isegi kui lõhkeva laskemoona kasutamist nähakse ette üksnes Kaitseväe keskpölvüooni alal paiknevate sihtmärkide pihta laskmiseks, ja planeeringualal sellest olulist mõju ei avaldu, avaldub see mõju lihtsalt väljaspool planeeringuala.</p>	<p>Kivikandur OÜ on palunud Kaitseministeeriumilt kooskõlastust Kosu II uuringuruumi liiva ja kruusa geoloogilise uuringu aruandele, et taotleda uuritud varu maavarade registris aktiivse tarbevaruna arvele võtmist. Kosu II uuringuruum asub tervikuna Soodla HV loodeosas. Kaitseministeerium on oma 17.11.2022 kirjas nr 12-4/22/4272 kirjas toonud välja, et Soodla harjutusvälja REpi KSH raames hinnatakse riigikaitse tegevuse ja kaevandamise koostõju (müra, tolm, vibratsioon jms) harjutusvälja piiranguvõõndis asuvatele kinnisasjadele ja sealsetele inimeste elukohtadele, ning sellest lähtuvalt omakorda mõju harjutusvälja töövõimele. Samuti hinnatakse eeldatava kaevanduse mõju harjutusvälja arendusprogrammi realiseerimisele. Eskiislahenduse koostamise käigus on selgunud, et Soodla HVle kavandatud riigikaitse tegevus ning võimalik maardlate kaevandamine ei saa samaaegselt toimuda, kuna kogu harjutusvälja alal on vaja liik arvestada võimalike ohualadega.</p>
		<p>Põlengud võivad olulisel määral hävitada ja rikkuda planeeringualal asuvaid turbavarusid.</p>	<p>Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.</p>

		<p>Majandusliku mõjuna tuleks hinnata ka raadamise mõju ning mõju planeeringualale jääva metsa edasisele majandamisele. Raadamise tõttu jääb ulatuslik pind metsakasvatusest välja, sellel on oma mõju ka LULUCF eesmärkide täitmisele. Süsinikubi- lanssi võib oluliselt mõjutada ka pinnase sage segipööramine soomukite ja plahvatuste poolt, sest see kiirendab mullahuu- ses ja kõduhorisondis talletunud süsiniku vabanemist. Teatavasti kiireneb mullasüsiniku kadu isegi pelgalt raie tulemusel. Laskeke- hade ja nende tükkidega rikutud puidu kasutusvõimalused on märksa ahtamad ja selle väärtus on oluliselt väiksem kui rikku- mata puidul. Põlengud võivad oluliselt hävitada ja kahjustada planeeringualale jäävate ja selle naabruses olevate metsade pui- duvaru.</p>	<p>Muud asjakohased mõjud hinnatakse sellises ma- hus ja viisil nagu seda on otsustajal vaja REP-i kehtestamise otsuse langetamiseks. Keskkonnami- nisteeriumi eestvedamisel on välja töötamisel ra- adamise mõjude kompenseerimise mehhanism.</p>
		<p>Väide, nagu ei tähendaks sõjalise väljaõppe läbiviimine kohaliku ettevõtluse takistamist, ja kokkulepete alusel on erinevad tege- vused harjutusvälja alal endiselt võimalikud, ei päde, sest, nagu näitab Männiku harjutusvälja kogemus, kus harjutusväli pidi harjutustevahelisel ajal jääma tsiviilkasutajatele täiesti ava- tuks, kuid kus on aastatega mitmele poole harjutusvälja piirile tekkinud alalised keelumärgid, on militaristide lubaduste püsi- mine ajutise iseloomuga. Ka on Soodla harjutusvälja algselt väi- detavalt "kivisse raiutud" aastas kuni 90 päevasest militaarkasu- tusest saanud märksa ulatuslikum, kuni 300 päevane militaarka- sutus. Seega igasugused väited harjutusvälja tsiviilkasutuse ava- rate võimaluste kohta saab juba ette liigitada väärinfoks.</p>	<p>Muud asjakohased mõjud hinnatakse sellises ma- hus ja viisil nagu seda on otsustajal vaja REP-i kehtestamise otsuse langetamiseks.</p>
		<p>Juhul, kui kaitsevägi siiski võimaldab mõnel ettevõttel kokku- lepe alusel harjutusvälja äritegevuseks kasutada, saab see tõe- näoliselt olema väga piiratud valik ja selline kokkulepetel põhinev süsteem võib anda mõnele ettevõttele põhjendamatu konkurentsielistuse, samas kui teistele tehakse harjutusvälja kasutamisel takistusi. See viib kõlvatu konkurentsi edenemisele.</p>	<p>Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.</p>
		<p>Kaitseministeeriumi hea tahte lepingud valdodega on oma olemu- selt korruptiivse iseloomuga, loodud omavalitsusametnike mõju- tamiseks harjutusväljade osas Kaitseministeeriumile vajalike ot- suste vastuvõtmise soodustamiseks. Lepingutest omavalitsustele laekuv tulu on suhteliselt marginaalne ega pruugi korvata majand- us- ja elukeskkonna halvenemisega seotud omavalitsuse tulubaasi vähenemist.</p>	<p>Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.</p>

		Hinnata tuleks ka harjutusvälja rajamisega seoses arendaja poolt toime pandud õigusrikkumisi, kodanike ebavõrdset kohtlemist, kodanikele eksitava ja lausa väärinfo jagamist, harjutusvälja loomisel tehtud vigade mõju kodanike õiglustundele, kaitsetahetele ja Kaitseministeeriumi mainele, ning rahulolu harjutusvälja rajamise korraldusliku küljega.	Süüks pandud õigusrikkumiste uurimine ei ole KSH ülesanne.
		Ajakava tundub olema ülioptimistlik, see ei võimalda teemade põhjalikku sisulist käsitlemist.	Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.
		<p>Kaitseministeerium on harjutusvälja asutamisest peale avalikkust eksitanud harjutusvälja kohta jagatava informatsiooniga. Kuigi kaitseminister ja teised kõrged riigikaitseametnikud on algusest peale väitnud kõigi harjutusväljast puudutatud isikute ja huvirühmade kaasamist (kuula näiteks Riigikogu 21.10.2015 infotunni salvestist või loe stenogrammi, kus kaitseminister Hannes Hanso vastab Artur Talviku küsimustele), siis reaalsuses mitmeid maaomanikke (sh mina), kelle kinnistu jäi osaliselt harjutusväljale ja keda nende maale harjutusvälja loomisest isegi ei teavitatud, rääkimata siis nõuetekohasest kaasamisest.</p> <p>Kuigi planeerimisseadus nägi ette, et puudutatud isikud tuleb kaasata riigi eriplaneeringu asukoha eelvaliku tegemisse, seda ei tehtud, asukoht määrati ilma alternatiive tõsiselt kaalumata ning kui maaomanikud olid oma üllatuseks avastanud oma kinnistult sinna õigusvastaselt tekkinud harjutusvälja ja küsisid asukoha eelvalikus kaasaráäkimise võimaluse kohta, siis lubati algul, et kuna eriplaneering polnud veel käivitunud, siis pidi asukoha eelvalikus kaasaráäkimise võimalus tekkima eriplaneeringuga alustamisel, millest lubati maaomanikke teavitada. Paraku aga selgus hiljem, et vahepeal tegeleti Soodla harjutusvälja ala sokutamise Harju maakonnaplaneeringusse ning Kuusalu ja Anija valdade üldplaneeringusse, ning harjutusvälja piiresse jäävate kinnistute omanikke asukoha eelvalikusse ei kaasatudki. Omanikest sõideti lihtsalt üle, jättes naiivselt asukoha eelvaliku tegemisse kaasamise teavitust ootavad omanikud ilma võimalusest maakonnaplaneeringusse üle tõstetud harjutusvälja asukoha valikus kaasa rääkida või seda vaidlustada.</p> <p>2019 kevadel (13.04.) Kaitseministeeriumi poolt Kiiu mõisas korraldatud avalik tutvustamisüritus harjutusväljast puudutatud maaomanikele oli pealiskaudne, Kaitseministeerium selgitas vaid,</p>	<p>Märkus ei sisalda ettepanekuid KSH programmi täiendamiseks ega korrigeerimiseks.</p> <p>Kinnitame, et ajutist planeerimis- ja ehituskeeldu REPi koostamise ajaks kehtestatud ei ole.</p> <p>Piiranguvöönd on kehtestatud harjutusvälja kaitseks võimaliku väljastpoolt tuleva harjutusvälja töövõimet mõjutada võiva ohu eest. Harjutusväli on asutatud, riigi eriplaneeringuga vaid täpsustatakse vahesel määral piiri kulgemist. Seda arvestades ei ole põhjendatud piiranguvööndisse jäävatele inimestele personaalsete teavituste saatmine. Teavitamine toimub läbi üleriigiliste ja kohaliku levikuga meediaväljaannete.</p> <p>Viidatud planeerimisseaduse sätted (§ 32 lg 4 ja § 44 lg 2) käivad riigi eriplaneeringu asukoha eelvaliku kohta, mitte planeeringu detailse lahenduse etapi kohta.</p>

		<p>et harjutusvälja on 2014. aastal alanud Ukraina sündmuste tõttu kiiresti vaja, mistõttu ei jõutud kõiki asjast puudutatud isikuid teavitada. Jagati lubadus, et iga puudutatud maaomanikuga räägitakse eraldi läbi. Väideti, et lahinglaskmised hakkavad toimuma kuni 90 päeval aastas ja õppustevabal ajal on harjutusväli kogu ulatuses tsiviilkasutuseks vaba. Omanike küsimustele piiri täpse kulgemise ja piirangute kohta konkreetseid vastuseid anda ei osatud, vastused pidid selguma planeeringu käigus. Koosolekul küsis Kaitseministeerium maaomanike ettepanekuid harjutusvälja piiri kulgemise osas, kuid ettepanekuid nihutada harjutusvälja lõunapiir Pillapalu küla juures mõnesaja meetri võrra põhja poole, et sealsed eraomandis kinnistud harjutusväljast välja jätta, ei arvestatud, ning praeguse planeeringuala puhul on lõunapiiri hoopis veelgi rohkem eraomandite sisse nihutatud. Vaatamata korduvatele järelepärimistele ei ole Kaitseministeerium siiani andnud täpset infot harjutusvälja piiri kulgemise (piiri käänupunktide geograafiliste koordinaatide näol) ja harjutusvälja ja selle piiranguvööndi alla minu kinnistust hõivatud osade suuruse kohta, ega harjutusvälja alale ja selle piiranguvööndisse jäävatel maadel kehtivate kitsenduste kohta.</p> <p>Pärast pikka vaikust teatas Kaitseministeerium lõpuks 2022. aastal tähtkirjaga kavatsusest kehtestada eriplaneeringu koostamise ajaks harjutusvälja planeeringualasse jäävatel eraomandis kinnistutel ajutine planeerimis- ja ehituskeeld. Mitu kuud hiljem selgus vestluses Kaitseministeeriumi ametnikuga, et seda keeldu otsustati siiski mitte rakendada, kuid sellest ümberotsustamisest maaomanikke ametlikult ei teavitatud. Arvestades eelnenud vasimist, pole ma kindel, et planeerimis- ja ehituskeeld pole tegelikult siiski praegu jõus.</p> <p>2023. jaanuari keskel anti Kaitseministeeriumi poolt teada, et hiljemalt veebruarist algab Soodla harjutusvälja eriplaneeringu eskiisi ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avalik väljapanek, mille kohta oodatakse arvamusi 3. märtsini 2023. Paraku rikkus Kaitseministeerium riigi eriplaneeringu detailse lahenduse eskiisi ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avaliku väljapaneku puhul teateid välja saates taas kord seadust, sest ei kaasatud isikuid, kelle kinnistud jäävad harjutusvälja piiranguvööndisse, kuid ei ulatu harjutusvälja</p>	
--	--	---	--

		<p>kavandatud piiridesse. Ka programmi peatükis 8.2 on mingil põhjusel kaasatavate isikute loendist välja jäetud isikud, keda harjutusvälja rajamine otseselt puudutab (Planeerimisseaduse §32 lõike 4 kohaselt tuleb riigi eriplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avalikust väljapanekust teatada muuhulgas isikutele, kelle õigusi võib planeering puudutada ning planeerimisseaduse §44 lõike 2 kohaselt kaasatakse riigi eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisse isikud, kelle õigusi võib planeering puudutada). Piiranguvööndi kehtestamine vaieldamatult puudutab piiranguvööndisse jäävate kinnistute omanike õigusi.</p> <p>Planeerimisseaduse kohaselt tuleb need isikud kaasata, sõltumata sellest, kas nad teatavad oma soovist planeerimises osaleda, või mitte.</p> <p>Ainuüksi puuduliku kaasamise tõttu ja sellega massiliselt rikutud kodanike õiguste tõttu tuleks eriplaneeringu protsessiga nullist uuesti alustada, sh asukoha eelvalikust. Väited, nagu oleks harjutusvälja rajamisega väga kiire, ei ole projekteerimise senise kuluga venitamist arvestades tõeks osutunud ja ilmselt on ka need ohuhinnangud, mille põhjal Soodla harjutusvälja loomine kunagi otsustati, sama vildakad, nagu kogu see õigusvastane protsess ise, millega seda teostatakse.</p> <p>Kaitseministeerium on käitunud maaomanikega väga ebavõrdset ja isegi diskrimineerivalt. Mõne harjutusväljale jääva kinnistu omanikuga alustati läbirääkimisi varakult, mõnega pole aga neid siiani alustatud. Kaitseministeerium keeldub väljastamast infot, milliste kinnistute üle millal läbirääkimisi alustati (kui alustati) ja millal kokkuleppele jõuti (kui jõuti), kuid ei väsi koos peaminister Kaja Kallasega Nursipalu rahvale kinnitamast, et varasemad (Nursipalu värske laiendamisplaani eelsed) harjutusväljadel kinnisvara riigile omandamise vaidlused on 99,8% leidnud maaomanikule sobiva lahenduse (peaminister Kaja Kallas väitis Nursipalu laiendamise kohta 18.01.23 raadiosaates "Studios on peaminister" ja 19.01.23 Vabariigi Valitsuse pressikonverentsil, et "99,8% juhtudest on varasemate laienduste puhul saadud maaomanikega kokkuleppele"). See on otsene vale - mitu Põhja-Kõrvemaa kinnistutega seotud riigile võõrandamise vaidlust on praegugi kohtus, see, et sundvõõrandatud on siiani väidetavalt vaid üks</p>	
--	--	---	--

			kinnistu, ei näita, et ülejäänud juhtudel oleks saavutatud omannikke rahuldav kokkulepe. Militaarametnikud püüavad lihtsalt uute valedega eelmisi valesid kinni katta.	
			Märkused kaardirakenduse kohta Kaardirakenduse lühendeid selgitavas aknas on osa lühendeid to-pelt: KVKP – Kaitseväe keskpõlvüüoon REP – Riigi eriplaneering	Esitatud infot on täpsustatud.
			Piiranguvöönd on väljaspool planeeringuala. Kaardirakenduses ei ole piiranguvöönd kaardikihina vaikimisi sisse lülitatud ja seda ei näidata ka detailse lahenduse eskiisis esitatud joonistel, mis-tõttu võib materjalidega pealiskaudsemal tutvumisel planeerin-guga otseselt mõjutatud ala tegelik suurus jääda paljudel märka-mata.	Piiranguvöönd kajastub Anija valla ÜP kihtide all. Tegu ei ole otseselt Soodla REPi planeeringulahen-dusega seotud teemaga.
			Kaardirakendus avaldab õigusvastaselt I ja II kategooria kait-sealuste liikide täpsed elupaigad. Looduskaitseeadus § 53 lõike 1 kohaselt on I ja II kaitseka-tegooria liigi isendi täpse elupaiga asukoha avalikustamine massiteabevahendites keelatud. Ka veebileht peaks kvali-fitseeruma massiteabevahendiks, seega rikub Kaitseminis-teerium kaitstavate liikide täpsete elupaikade avaldamisega seadust, kuna kaardirakenduse EELIS kaardikiht näitab täpseid elupaiku. Näiteks minu kinnistul näitab see kahe osaliselt ülekat-tuva looduskaitseobjekti olemasolu. Objektide piirid kattuvad naaberkiinnistutel suhteliselt hiljuti tehtud lageraiete piiridega, seega on need objektid lisatud alles hiljuti. Samas ei näita neid objekte sisselogimata kasutajale ei Metsaportaal, Maa-ameti looduskaitse ja Natura 2000 kaart ega ka Keskkonna-portaal. Miks on need looduskaitse objektid militaarrakendu-ses kõigile sisselogimata kasutajatele nähtavaks tehtud?	Kokkuleppel KeAga kajastame liikide elupaiku ül-distatuna ilma täiendavat liikide infot lisamata. Kaardirakendust on vastavalt täpsustatud.
			Olemasolevate teede all on kajastatud Jägala-Kärvavete tee ääres kergliiklustee olemasolu, mida tegelikult veel ei eksisteeri.	Täpsustus tehtud, et tegu on kavandatava kergliik-lusteega.
		Algamise ja LS avalikustamise järgne	Kirjavahetus teavitamise teemal ning Soodla HV kavandamisega seotud info jagamisest.	Teavitusi on edastatud tähtid kirjadega, mis ei ole kohale jõudnud ning ka e-kirja teel, mis on kohale

		8.12.2022- 9.01.2023 e-kirjavahetus	Palun edastada minule mõeldud teavitused posti teel teabenõudes näidatud aadressil.	jõudnud. Jätkame Teie teavitamist nii posti kui ka e-posti teel. Esialgset eskiislahendust tutvustatati vahemikus november 2022-jaanuar 2023 osapooltele, kes selleks soovi avaldasid. Kuna Teie ei ole kohtumist senini soovinud, on Teil võimalus planeeringu esialgse lahendusega tutvuda avalikul väljapanekul.
		Algamise eelnõu 03.05.2019 – e-kiri	1. Soodla harjutusvälja asukohavalikut ei ole tehtud riigihalduse ministri 09.04.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/78 kinnitatud Harju maakonnaplaneeringus 2030+.	Selgitame Soodla harjutusvälja asutamise ja ala planeerimisega seonduvat. Soodla harjutusväli asutati Vabariigi Valitsuse 09.07.2015 korraldusega nr 282 relvaseaduse § 85 lõike 3 alusel. Relvaseaduse alusel harjutusvälja kavandamisel lähtuti riigikaitse arengukavast ja Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammist. Asutamisega tegi Vabariigi Valitsus põhimõttelise otsuse rajada Soodla harjutusväli asutamise korralduse lisas toodud asukohas. Harjutusvälja asutamine Relvaseaduse mõistes toimus üheaegselt harjutusvälja ruumilise planeerimisega Harju maakonnaplaneeringus 2030+. Harjutusvälja asukoha leidmiseks viidi Kaitseministeeriumi valitsemisalas läbi asukoha eelvaliku analüüs. Asukoha eelvaliku põhimõtted on kirjeldatud harjutusvälja asutamise otsuses ja maakonnaplaneeringu seletuskirjas ptk 4.2.1. Harju maakonnaplaneering 2030+ kehtestamisega riigihalduse ministri 09.04.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/78 määrati planeerimisseaduse mõistes harjutusvälja asukoht. Riigi eriplaneeringu koostamine toimub planeerimisseaduse redaktsiooni (RT I, 03-01.2022, 4) alusel ja ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse (RT I, 03.01.2022, 9) alusel. Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse § 9 lg 1 kohaselt võib planeerimisseaduses ette nähtud riigi eriplaneeringu koostamist alustada detailse lahenduse koostamisest, kui maakonnaplaneering on koostatud enne käesoleva

				seaduse jõustumist kehtinud planeerimisseaduse alusel ja selles on määratud ehitise asukoht.
			2. Kui riik peab minu maa avalikes huvides kaitseväe harjutusväljana kasutamise jätkamist vajalikuks, siis eelistan saada minu maa kasutamise eest riigilt õiglast kasutustasu, mis juhul ma ei teeks sellisele kasutamisele takistusi, kuid oleksin jätkuvalt selle maa omanik. Maa vahetamine oleks minu jaoks vastumeelne samm, mida ma siiski eelistan riigi poolt minult maa äraostmisele. Võimalikule maade vahetusele on mul omad kriteeriumid, mis on kirjas täpsemalt toodud.	Selgituseks, et Kaitseministeerium jätkab kõikide maaomanikega läbirääkimisi sobiva lahenduse leidmiseks. Kinnisasja omandamisel arvestab Kaitseministeerium kinnisasja omanike soovidega ulatuses, mis on võimalik tulenevalt riigikaitsest vajadusest ja kinnisasja avalikes huvides omandamise seadusest (KAHOS).
Kursi külavanem, K.Loit	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 28.02.2023	1.Väljastada Põhja harjutusalale liikumiseks tee, mis on praegu kaardile märgitud ühe teena mööda riigiteed nr 107 ning sellele järgnevalt liikumine läbi Kursi küla, teelõigul Kursi-Kosu-Raudoja tee. Antud teelõik Kursi külas on kitsas ning praegustes oludes ei ole mõeldav seal liikluskoormuse suurenemine. Eriti suuremate masinatega, kui sõidua autod. Samuti on antud teelõigul tee äärtes palju elumaju, mõned neist lähemal kui 10m. Antud teelõigu kasutamine ühe liikumisteena halvendaks oluliselt külaelanike elutingimusi ning suurendaks täiendavalt tekkivat müra, lisaks harjutusalalt kostvale mürale. Sarnaselt on varem leitud lahendus Läsna külas, kus on rajatud harjutusalale liikumiseks kaitseväe autodele eraldi tee.	1. REPis näidatakse ära võimalikud juurdepääsuteed harjutusväljale, antakse hinnang harjutusvälja kasutamisel neile avalduda võivatele mõjudele ja vajadusel ka soovitused mõjude leevendamiseks. Uusi teid REPiga ei kavandata. Ettepanekut kaalutakse projekteerimise etapis.	
		2.Paigaldada täiendavad müratõkked harjutusala ja ohuala vahele. Eskiisilahenduses leevendusmeetmena toodud lageraie mittelubamine küladega piirnevatel aladel ei ole hetkel enam leevendusmeede. Kursi küla taga algavas ohualas on pigem lageraie suures ulatuses juba teostatud. Uue metsa kasvamiseni läheb aastaid.	Planeeringu koostamise käigus koostatakse müra modelleerimine, mille osana hinnatakse ka müra leevendavate meetmete võimalusi ja tõhusust. Keskkonnamõjude leevendusmeetmete vajadus selgub KSH tulemusena ning esitatakse KSH aruandes.	
		3.Kompenseerida Soodla harjutusvälja piiranguvööndisse jäävatele kinnistu omanikele maamaks.	3. REPi osana kehtestatakse meetmed, mida on vajalik rakendada planeeringulahenduse välja ehitamisel riigi eriplaneeringu alas. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häirivaid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompro-	

				<p>missid ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.</p> <p>Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus.</p>
			4. Talumistasuna hüvitada Soodla harjutusvälja ja ohualaga piirnevate külade, samuti Soodla harjutusvälja piiranguvööndisse jäävate elanike energiatasudest võrgutasude osa.	4. Vt p 3 vastus.
	Kohalik kogukond	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	<p>Juhime tähelepanu, et tegemist on väga suure asustustihedusega piirkonnaga Eestis ning olulise turismi-, looduskaitse- ja puhkepiirkonnaga Tallinna külje all st. laienemisest puudutatud osapooli on oluliselt rohkem, kui ainult kohalikud elanikud.</p> <p>1. Näeme, et läbi tuleb viia uus hindamine asukoha valikul. Praegune ala jätta taktikaliste õppuste tarbeks, nagu see on olnud siamaani ning mitte kasutada soomusmasinaid ja raskerelvastust Soodla harjutusväljakul. Kui tutvuda Eesti rahvaarvu kaardiga, siis praegu planeeritava ala ümbruses on asustus väga tihe sh lähedal asub suurima rahvaarvuga Eesti pealinn. Rahvaarvust isegi olulisem on asjaolu, et Soodla harjutusväljaku rajamine kahjustab ebamõistlikul määral kogu piirkonna ökosüsteeme.</p>	1. Avalikule väljapanekule esitatud riigi eriplaneeringu detailse lahenduse KSH programm ühes planeeringu detailse lahenduse eskiisiga. Ettepank ei puuduta avalikustamisele esitatud dokumenti.
			2. Esitada ja avalikustada Harju maakonnaplaneeringu 2030 raames asukohavaliku analüüs täiendavale harjutusväljale sobiva asukoha leidmiseks. Dokumendis SELETUSKIRI Vabariigi Valitsuse (edaspidi VV) korralduse „Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine“ eelnõu juures on välja toodud sobiva asukoha kirjeldus. Antud kirjeldus on vastuolus praegu valituks osutunud asukohaga. On arusaamatu, et kuidas analüüsi käigus jõuti sellisele kohalikule.	2. Soodla harjutusväli on asutatud VV otsusega 2015. aastal ja kantud Harju maakonnaplaneeringule 2030+. Soodla harjutusvälja asutamise otsust ja maakonnaplaneeringut ei ole vaatamata selle vaidlustamisele kohtus tühistatud. Riigikohus leidis haldusasjas nr 3-18-913, et asutamise korralduses märgitud ala valiti välja loetletud kriteeriumite alusel. Seletuskirja järgi alternatiivne asukoht uuele harjutusväljale puudub. <p>Harjutusvälja loomise kasuks räägivad mõjuvad avalikud huvid, mis paratamatult võivad konkreetset juhul üle kaaluda üksikute eraomanike huvi oma kinnistut vabalt vallata, kasutada ja käsutada.</p>

		3. Käesoleva riigi eriplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande jaoks koostatakse keskkonnamõju strateegilise hindamise lähteülesanne. Sellesse protsessi soovib kogukond olla sisuliselt kaasatud, et ei korduks punktis 2 kirjeldatud olukord. Oleme seisukohal, et meile ettepanekute esitamiseks antud aeg on olnud liiga lühike ja võimalus kohtuda planeeringu algatajaga on puudunud.	30 päeva seisukohtade esitamiseks on tavapärane aeg. Arvestades, et tegemist on harjutusvälja detailse lahenduse eskiisiga ka KSH programmiga on ettepanekute esitamiseks antud aeg Kaitseministeeriumi hinnangul piisav.
		4. On räägitud laskeväljakutest, kuid eskiisprojekti seletuskirjas lk 19 on planeeritud ka 2 hoonestusala, mille asukoht on meile esitamata. Soovime saada täpset ülevaadet, milliseks tegevuseks, kus, millal, millistes mahtudes ning millisele arvule inimestele ning tehnikale on hooned planeeritud? Kas ja milliste lasketiirude ehitamine on plaanis planeeringualale?	4.Lasketiirused harjutusväljale ei planeerita. Laskeharjutusi saab sooritada laskevälja alal selliselt, et tagatud on relvade ja laskemoona kasutamisel tekkivad ohualad. Hoonete rajamise võimalusi oleme tulevikuvajadusi silmas pidades planeeringus ette näinud. KSH aruandes tuuakse välja selleks vajalikud tingimused. Ehitusõigus on määratud võimalike perspektiivsete teeninduslinnakute (näiteks majutushooned, laod, garaazid) ja harjutusvälja teenindavate ehitiste (vaatetornid) rajamiseks. Max kõrgus 30 m on vaid üksikute rajatavate vaatetornide jaoks, valdavalt on hoonestus kavandatud max 1-2 korruselisena (u 10 m). Hoonestusala paikneb kogu harjutusvälja piirides, illustratiivsed võimalikud hoonestusalad on markeeritud kaardil näidatud asukohtades, et tekiks ettekujutus max ehitisealuse pinna suuruselt.
		5. Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu kaardil on märgitud laskesuunad, kuid 28.02.2023 Kuusalus toimunud kohtumisel Kaitseministeeriumi ametnikega tutvustati ka võimalust, et raskerelvastusega tulistatakse üle külade ja Peterburi mnt merele. Laienduse eskiisis märgitakse, et tegemist on PÕHILAS-KESUUNAGA. Millised on teised laskesuunad? Vajalik on selgitada laskesuundadega seonduvat, sh. millal ja kui sageli sellised laskmised toimuvad. Vajalik on läbi viia sellekohane mõjuanalüüs (keskkonna saaste ja müra).	5. Kaudtulerelvade kasutamisel moodustub ohuala laskekoha ja sihtmärgiala ümber. Kaudtulerelva-dega laskmisel on sihtmärgiala keskpõlügenil Laskeala võib olla Soodla harjutusväljal või ka väljapool harjutusvälja, kus vajalik ohuala on tagatud. Planeeringuga ei määrata kasutuskoormus. Mõjude hindamisel on aluseks harjutusvälja maksimaalne kasutuskoormus 300 päeva aastas. Planeeringul on toodud põhilaskesuunad. Laskmisi kavandades on vajalik tagada, et ohualad jäävad harjutusvälja piiridesse.

				Peamine laskesuund ei ole üks kindel fikseeritud suund, vaid üldistatud suund, kuhu suunas toimuvad laskmised. Põhilaskesuund ida - see viitab, et laskeväljal lastakse lääne-ida suunaliselt mitte ida-lääne suunaliselt, kuid ei välista laskmisi kirde või kagu suunas. Millised on täpsed laskesuunad, need sõltuvad laskmiste spetsiifikast ning harjutuse tüübist. Lisaks lähtub konkreetne laskesuund või – sektor piirangust, et ohualad peavad jääma harjutusvälja piiride sisse.
			6. Laienduse detailse lahenduse eskiisis märgitakse, et relvade kasutamiseks selliselt, et ohualad ületavad harjutusvälja piire, on vajalik ohuala nõuetekohane tähistamine väljaspool harjutusvälja piire ja metsa kahjustamist lubava VV korralduse kehtestamine. Mitte lubada VV-I kehtestada sellist korraldust, võttes arvesse piirkonna looduse kaitseala staatust ning kogukonnale tekitatavat negatiivset lisamõju.	6. LOA ala ära jätmise vähendab oluliselt riigikaitsealise väljaõppe võimalusi. LOA ala kehtestamist ei otsustada REPiga. Tavapäraste harjutuste läbiviimiseks piisab Soodla harjutusvälja kavandatud suurusest. Nn LOA ala on erandjuhtum, mida soovitakse rakendada max 90 päeva/aastas, kuid tegelik kasutus on ilmselt veelgi väiksem (seni on KVKP LOA ala rakendatud u 20 päeva/aastas). Kosmõjude hindamiseks on LOA ala KSH osas käsitletav.
			7. Kehtestada piirangud harjutusväljakul müra tekitava laske-moona kasutamise osas nädalavahetustel, riigipühadel ja öisel ajal alates kl 20.00 kuni 9.00.	7. Planeeringuga kehtestatakse planeeringuala ruumiline lahendus ja olulist mõju leevendavad meetmed selle välja arendamiseks ja kasutamiseks. Harjutusvälja kasutuskoormus, kasutavad relvad jms ei ole planeeringu osaks. Neid on eskiisis ja KSH programmis käsitletud niivõrd, kui see on vajalik mõjude hindamiseks ja leevendavate meetmete kavandamiseks. Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitseliste ja kohaliku kogukonna huvide vahel. Ettepanekuga arvestatakse võimalusel harjutusvälja kasutuseeskirja koostamisel.
			8. Vähendada hetkel planeeritud harjutusväljaku kasutamise piirmäära (300 päeva aastas). Lisaks ootame täpsustamist, mis tüüpi ja kui mürarikas tegevus on selle aja jooksul eelduspärane.	8. Harjutusvälja kasutuskoormust ei kehtestata REPiga. Harjutusvälja kasutuskoormus 300 päevas on aluseks mõju hinnangute andmisel ja kirjeldab maksimaalset võimalikku stsenaariumi.

			Planeeringu koostamise käigus viiakse läbi müra modelleerimine ja modelleeritakse leevendavate meetmete mõju müra vähendamisele.
		9. Kehtestada nõ „relvarahu“ periood juunist kuni septembrini, mil kogukonnal on võimalik kasutada harjutusvälja ala ilma piiranguteta (sportimine, korilus, kalastamine jms).	9. Harjutusvälja kasutuskoormus on eeldavalt madalam perioodil juuni algusest augusti keskpaigani. Päris välistada õppuseid sellel perioodil siiski ei saa.
		10. Arvestada Keskkonnaameti poolt kehtestatud lindude pesitusrahu perioodiga.	10. Ettepanekut kaalutakse KSH koostamise käigus.
		11. Mõjude hindamistesse hõlmata ka harjutusväljadele liikumiseks kasutatavate teede äärde jäävad piirkonnad. Kaaluda planeeringulahenduste koostamise käigus uute teede rajamist harjutusväljakule liikumiseks. Tuleb võtta arvesse hetkel planeeritud liikumisteede äärde jäävate elanike elutingimuste suuremahulist ja kestvat halvenemist. Planeeritavad teed ei ole enam liiklemiseks ohutud jalakäijatele, kelle hulgas on ka palju koolilapsi. Tegemist on hajaasustuse piirkonnaga, kus senine liikluskorraldus on olnud oluliselt madalam ega ole hõlmanud planeeritud mahus eriotstarbeliste ja ülekabariidiliste veokite liiklust. Planeeritavad teed ei ole ka selleks kohandatud ja puuduvad kergliiklusteed.	11.KSH-s hinnatakse harjutusvälja kasutamise mõju juurdepääsuteedele, vajadusel antakse soovitud mõjude leevendamises. Ettepanekuga arvestatakse KSH koostamise käigus.
		12. Harjutusvälja laienemine mõjutab oluliselt kohaliku kogukonna elukeskkonda. Ka harjutusvälja otsestest piiridest välja jäävaid kinnistuomanikke ja ettevõtteid tuleb käsitleda kui mõjutatud isikuid. Neile avalduvate kahjulike mõjude analüüs tuleb teha enne planeeringulahenduse koostamist ning määrata erinevad ja õiglased hüvitised sh: a) Tuleb kehtestada kinnisvara ja/või ettevõtluskeskkonna halvenemise hüvitamise õiglased põhimõtted, sh kinnisvara väärtuse või sissetulekute vähenemise kompenseerimine. b) Tuleb välja töötada kompensatsioonimehhanism juhuks kui isikud on sunnitud müra või elukeskkonna halvenemise tõttu müüma oma kinnisvara. c) Enne detailplaneeringuga alustamist tuleb kogukonnale esitada selge nägemus müra talumise tasu osas. Sama tuleb teha KOV taluvustasu osas. Hetkel välja pakutud KOV taluvustoetus ei ole kuidagi proportsioonis tekitatav mõjuga elu-, loodus-	9. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks. Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid üldistatuna olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.

		<p>ja ettevõtluskeskkonnale. Hüvitised peavad olema sihitud, mõistlikud ja õiglased.</p> <p>d) Kaitseministeerium rahastab kinnisvara hindamised müra mõju piirkonnas (piirkond ja leviala lepitakse kokku) enne 2023 aasta lõppu. Selleks valitakse sõltumatu hindaja, kuid ka elanik ise võib valida hindaja.</p> <p>e) Kinnisvara hilisemal müümisel kompenseerib riik kinnistu väärtuse languse võrreldes esialgse hinnanguga.</p> <p>f) Viia läbi mõjuhindang ja kehtestada kompensatsiooni-mehhanism kohalikele ettevõtetele, sh tuua eraldi välja mõju turismiettevõtetele seoses mürataseme olulise kasvuga ja matkaradade sulgemisega.</p>	
		<p>13. Eskiisis on märgitud, et laske- ja õppevälja piirid on kavandatud selliselt, et suuremate külade ja asulate läheduses säilitatakse 500 m puhvertsoon (harjutusvälja piirides seespool) militaarmüra mõju vähendamiseks. Puhvertsooni tuleb laiendada 1 kilomeetrini. Võtta arvesse, et maha või läbi raiutud metsa müra tõkestavad omadused ei ole enam piisavad ja sellisel juhul tuleb puhvertsooni ala veelgi laiendada.</p>	<p>13. Laskeväljade ja laskesuundade kavandamisel on arvestatud sellega, et laskealad jääksid hoonestatud alade läheduses võimalusel 500 m kaugusele HV piirist. Teema täpsustub planeeringu põhilahenduse etapis kui on selgunud ka müra hinnang. 1000 m puhvertsooni jätmise harjutusvälja piirist vähendaks väga oluliselt riigikaitseväljaõppe võimalusi ja ei ole seetõttu võimalik.</p>
		<p>14. Väiksemate külade ja üksikute elumajade osas ei ole kehtestatud eraldi puhvertsooni laskemoona ja imitatsioonivahendite kasutamiseks. Elanike liigse häirimise vältimiseks luua puhvertsoon 5 km.</p>	<p>14. 5 km puhvertsooni ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitseväljaõppe võimalusi. Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitseväljaõppe kohaliku kogukonna huvide vahel.</p>
		<p>15. Eskiisis kirjeldatakse, et planeeringulahendus annab laske- ja õppeväljade põhimõttelise lahenduse ning täpne asukoht, arv ja mõõtmed pannakse paika rajamise käigus. Kuna kohalikke elanikke mõjutab laskealalt tulenev müra oluliselt, siis tuleb kõik piirid panna paika planeeringu käigus, välistada tuleb hilisemad muudatused.</p>	<p>15. Planeeringus on antud põhimõtteline lahendus ning KSH jaoks on kirjeldatud maksimaalset võimalikku stsenaariumi, millele mõju hinnatakse. Riigikaitseväljaõppe eripära ning riigi eriplaneeringu üldistusastme tõttu ei ole võimalik kõiki täpseid asjaolusid planeeringus fikseerida. Ka muu valdkonna detailplaneeringute puhul antakse teatud lahenduse osad põhimõttelisena, mis võivad hiljem projekteerimise käigus täpsustuda (nt tehnovõrgud, teed, haljastus jm).</p>

				Võimalikud kitsendused ja lõplik planeeringulahendus selgub KSH aruande põhjal koostöös ametkondade jt huvigruppidega arvestades kehtiva õigusruumiga.
			16. Elamute piirkonnas kasutada müra mõõtmiseks vastavaid seadmeid ja võimaldada saadavaid tulemusi kontrollida ka kohalikel elanikel. Müranormid kehtestada nii dB, kui ka ajalise taluvuse osas.	16. Kehtivate õigusaktidega ei ole riigikaitsele tegevusele müranorme kehtestatud. Militaarmüra reguleerimiseks on koostatud juhendmaterjal, millega sätestatakse müra soovituslikud normtasemed müratundlike hoonete juures. Sellega arvestatakse KSH koostamisel (vt täpsemalt KSH programmi ptk-d 6.13 ja 7.1.1). Nii on see enamasti ka teistes riikides. KSH aruandes esitatakse soovitused müra seire korraldamiseks.
			17. Igasugune RMK poolne raietegevus tuleb koheselt peatada kuni pole läbi viidud keskkonna ja müra mõjuhindamine.	17. Soodla harjutusväljal ei toimu hetkel lageraietega ka raadamist. Küll aga on Soodla piirkonnas, väljaspool harjutusvälja ala toimunud lageraiet, mida võib olla ekslikult peetud harjutusvälja osaks. Soodla harjutusväljal toimuvad vaid hooldusraiad kasvutingimuste ja tervisliku seisukorra parandamiseks. Harvendusraiega tagatakse, et tulevikus kasvab seal tugevam mets.
			18. Mitte raiuda laiasid piirisihte, mis ei võimalda olemasoleval metsal toimida müratõkkena.	18. Meetmed müra mõju leevendamiseks aga ka looduskeskkonnale avalduvate mõju leevendamiseks esitatakse KSH aruandes. Harjutusvälja välispiirile on vajalik rajada piirisiht, et kõrvalised isikud märkaksid õigeaegselt harjutusvälja piiritähistust ja ei satuks laskmiste ajal relvade ohualadele. Piiririba peab metsas olema selgesti nähtav eelkõige ohutuse tagamiseks.
			19. Mitte teha lageraideid, vähendada oluliselt raiemahtu ja määrata raadatavad alad väheväärtuslikest kooslustest. Mets majandada püsimeetsana. Kui metsa raietakse kiirkorras enne hindamisi nagu seda hetkel juba tehakse, siis ei ole enam suurest osast hinnangutest kasu, sest pöördumatu kahju looduskaitsealale ja kohalikule kogukonnale on tekitatud.	19. Täpsemad metsamajandamise tingimused määratakse KSH ja planeeringu põhilahenduse etapis. Vt ka vastust p 17.

			<p>20. Riigiasutustel tuleb saavutada omavahel vastavad kokkulepped raiete osas, pidades silmas kogukonna ning looduskeskkonna minimaalset kahjustamist. Kohane ei ole vastutuse erinevate ametkondade vahel veeretamine, kus keegi ei taha vastutust võtta. RMK ja Kaitseministeerium peavad oma plaanid kooskõlastama enne pöördumatut kahju tekitavate tegevustega alustamist.</p>	<p>20.Vt p 17 vastust.</p>
			<p>21. Kõik uuringud ja hindamised tuleb teha enne planeeringulahenduste koostamist ja kinnitamist, kuna planeeritakse raske- ja raskerelvastuse kasutamist ja harjutusväljaku koormamist 300 päeva vältel. Mõjusid tuleb hinnata oluliselt laiemalt kui hetkel planeeritud.</p> <p>Mõjuhindangud peavad hõlmama piirkondi väljaspool Soodla harjutusväljakut ja selle ohuala piire, ulatusega minimaalselt kuni 20 km.</p>	<p>21. See on tavapärane praktika, et uuringud ja mõju hindamine koostatakse planeeringulahenduse koostamise käigus, kuna seeläbi on võimalik vajalikke tulemusi planeeringulahendusse integreerida. Mõju hindamise ulatus on laiem kui vaid planeeringuala, koosmõjud käsitletakse nii kaugemale, kui nad olulised on. KSH keskendub eeldatavalt olulistele keskkonnamõjudele ning oluliste negatiivsete mõjude vältimisele. Lisaks käsitletakse KSH raames nn LOA ala ja sellega seotud mõjusid.</p> <p>KSH käigus hinnatakse kõiki olulisi keskkonnamõjusid kuni nende leviku piirini olenemata planeeringuala piirist. KSH eksperdi hinnangul ei ole õige seada oluliste mõjude käsitusala mingit põhjendamatu ulatust.</p>
			<p>22. Natura 2000 ala mõjutavad tegevused peavad olema vastavate nõuete kohaselt hinnatud, avalikustatud ning kõik huvigrupid mõjusid ennetavalt kaasatud.</p>	<p>22. KSH programmi mahus on läbi viidud Natura eelhindamine, mille tulemus oli, et Natura asjakohane hindamine tuleb KSH järgmises etapis läbi viia (vt täpsemalt KSH programmi ptk. 6.2). Natura asjakohase hindamise tulemused esitatakse KSH aruandes, mis avalikustatakse sarnaselt KSH programmile.</p>
			<p>23. Mürä on harjutusväljaku kasutamisega kaasnev kogukonnale äärmiselt suure mõjuga häiring. Selle mõju vähendamiseks tuleb paneerida kohased füüsilised meetmed harjutusväljakul. Nendeks võivad olla: a) seinte ehitamine laskealadele; b) U kujulised statsionaarsed laskepesad; c) liigutatavad laskepesad. Lisaks metsa võimalikult vähene raadamine, et müra levikut maksimaalselt tõkestada lisaks füüsilistele tõkenditele.</p>	<p>23. KSH koostamise üheks peamiseks eesmärgiks on olulisi keskkonnamõjusid leevendavate meetmete väljatöötamine (vt KSH programmi ptk. 5.1). KSH tulemused esitatakse KSH aruandes. Müra leevendavate meetmete efektiivsust hinnatakse mürauuringu osana.</p>

		<p>24. Riik peab võtma kohustuse panustada harjutusalast välja jäävate rasketehnika veoks kasutatavate ligipääsuteede korrahoidu. Tuleb rajada kergliiklusteed planeeritavate ligipääsuteede äärde, mis on eriti oluline läbi külade harjutusväljale viivate teede puhul, et tagada jalakäijate, eriti sageli jala liikuvate koolilaste ohutus. Teede üldise mürataseme tõusu tõttu pakkuda teega piirnevate kinnistute omanikele müraseinte või -vallide rajamise võimalust.</p>	<p>24. Riigi kaitseinvesteeringute Keskuses on varasemalt toetanud valla teede rekonstrueerimist, mida kasutatakse olulisel määral riigikaitseelisel eesmärgidel ja on valmis sama praktikat jätkama. Juurdepääsuteede müra käsitletakse müra hinnangu raames ja vajadusel antakse soovitusid müra leevendavate meetmete rakendamiseks juurdepääsuteede kavandamisel.</p>
		<p>25. Matkamiseks, sportimiseks, kalastamiseks ja muudeks vaba aja tegevusteks suletud territooriumi kasutamise kom-penseerimine kogukonnale, nt Jussi matkaraja, Oandu-Ikla matkaraja asemele uute radade rajamine. Ette näha võimalused veekogude kallaste, rabade ja metsaalade kasutamiseks, välis-tades kogu harjutusala kogukonnale sulgemise võimaluse (nt ühe jao õppusteks kogu välja sulgemine ei ole vastuvõetav).</p>	<p>25. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahen-duse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitseelise tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt akt-septeeriks. Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega te-geletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus. Jussi ja Oandu-Ikla matkarajad on suletud maksimaalselt 70-90 päeva aastas, need on erandolu-korrad. Oandu-Ikla matkarajale on kavandatud al-ternatiivne rada nn LOA ala rakendumisel ning see kulgeb ümber Soodla HV kaardil näidatud trassil. Harjutusvälja kasutuskoormus, samuti tõenäoline vajadus LOA ala kasutamiseks, on eeldatavalt ma-dalam perioodil juuni algus kuni augusti keskpaik. Suurõppuste läbiviimine, millega kaasneb suurema tõenäosusega LOA ala kasutamise vajadus on suvi-sel perioodil vähe tõenäoline.</p>
		<p>26. Tuleb tagada laskemoona hülsside väga põhjalik kokku kogumine, selle kohta aruandluse koostamine ja vastavale aruandlu-sele ligipääs huvitatud isikutele. Kaitseministeeriumil peab olema ülevaade kasutatud laskemoona kogusest ja utiliseeri-misele saadetud laskemoona hülssidest, mis võimaldab anda vä-hemalt protsentuaalse hinnangu loodusesse jäänud reostusest.</p>	<p>26. Kaitseväge laskeväljadel toimub hülsside kokku kogumine, aruandlus ja utiliseerimine.</p>

			Hülsside põhjaliku kogumise eesmärk on potentsiaalsele keskkonnaohu minimaliseerimine (põhjavee saastamine jne).	
			27. Tuleb kaaluda harjutusvälja ala suuremahulist vähendamist, nihutades harjutusväljaku piirid eemale asustatud punktidest (kõik väljakuga piirnevad külad). Kaaluda harjutusvälja Lõuna laskeala välja jätmist ja jätta Soodla veehoidla läänepoolne osa (kaardil näidatud punasega) harjutusväljaku piiridest välja, võimaldades selle jätkuvat vaba kasutamist nii kogukonnale kui külastajatele muudest piirkondadest. Eeltoodu rakendamine vähendab oluliselt kogukonnale ja Tallinna elanikele põhjustavaid häiringuid.	27. Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitseväljaõppe võimalusi. Püüame leida HVst tuleneva mõju leevendamiseks muid meetmeid.
			28. Tuleb luua teavitussüsteem tegevusest mõjutatud isikutele, nt sihitud teavitused, suhtlemiskanaliid, määratud kontaktisikud. Kõikidele selleks soovi avaldanud isikutele otseteavitused suurema mõjuga planeeritud tegevustest ja selles plaanis toimuvatest muudatustest, sh et KOV saaks panna info oma kodulehele ja jagada infot valla elanikega ning mõjutatud isikutel oleks võimalik oma tegevusi vastavalt planeerida. Kaitseministeerium peab tagama info asjakohasuse ja selle õigeaegse kättesaadavuse. Pakume välja lahenduse, mille puhul kaitseväe harjutusväljakute broneeringusüsteem on avalikustatud sellises mahus, mis võimaldab elanikkonna informeerimise liikumispiirangutest ja müratasemest.	28. Elanikkonna informeerimise süsteem on olemas ja areneb pidevalt. https://mil.ee/kaitsevagi/harjutusvaljad/ . Viide lehele, kus vastav info sisaldub, on olemas ka KOVide veebilehel. Oleme avatud koostööks teavitussüsteemi parandamiseks.
			29. Mürä mõju hindamine peab olema kõikehõlmav, kaasates näiteks ka elanikke, kes põevad erinevaid nt südame- või psühholoogilisi haigusi, mille puhul müra halvendab oluliselt tervislikku olukorda.	29. Planeeringu koostamise käigus viiakse läbi mürauring, mille meetodikat on tutvustatud KSH programmi ptk. 7.1.1. KSH avaliku menetluse käigus ei ole võimalik läbi viia inimese terviseseisundi hindamist ega kohustada piirkonna elanikke avaldama oma vaimse või füüsilise tervise andmeid. Mõju inimese tervisele ja psühholoogilisele seisundile oleneb lisaks keskkonnamõjutustele ka muudest olulistest näitajatest, mida ei ole õige üldistada. Lisaks on tervisenäitajate kogumine ja käsitlemine rangelt reglementeeritud, et kaitsta inimese õigusi. KSH eesmärk on hinnata tekkivate mõjude (sh tervisemõjud) olulisust üldistatud tasemel. Inimeste tervise kaitseks on kehtestatud normid ja/või piirmäärad

				tervist üldiselt mõjutada võivate valdkondade kohta, nt müra, välisõhu kvaliteet, joogivesi Hinnangu üksikisiku tervisele ja seda mõjutavatele teguritele saab anda kvalifitseeritud meedik inimese vabatahtliku pöördumise alusel.
			30. Müra hindamine kodu- ja kariloomadele. Juba täna on olukord, kus loomad ehmatavad paukude peale, koerad hauguvad kogu päeva vältel või on hirmunud toas. Piirkonnas on ka mitmeid karjakasvatajaid, kelle loomade heaolu on tugevalt häiritud, mis põhjustab omanike sissetulekute vähenemist.	30. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, loomadele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavatele inimestele. Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid üldistatuna olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.
			31. Selgitada sinise katkendliku joone tähendust. Märgime, et Anija vald sellele joonele selgitust ei osanud anda ja Kuusalus toimunud kohtumisel Kaitseministeeriumi esindajatega 28.02.2023 ei saanud osalejad samuti sellele küsimusele vastust. Legendis on kirjas, et tegemist on „Kaitseväe keskpõlügeni ümbritsevas riigimetsas alaliseks riigikaitsealaseks väljaõppeks määratud ala“. Joon on nähtav, kui aktiveerida kihi loendis üldplaneeringu valik.	31. See kaardikiht on edastatud meile Anija valla valitsuse poolt ja tuleneb Anija valla üldplaneeringust. Oleme kaardirakenduses selle nimetust korreerinud, tegu on harjutusvälja piiranguvööndiga. KaM on korduvalt palunud eksitavat infot üldplaneeringus parandada. Harjutusväljast kahe kilomeetri raadiuses jääb harjutusvälja piiranguvöönd, kus ehituslubade taotlused ja planeeringud tuleb valla Kaitseministeeriumi või Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusega kooskõlastada. Kooskõlastamisel lähtutakse tegevuse mõjust harjutusvälja töövõimele. Senini ei harjutusväljast lähtuvalt teadaolevalt ühtegi tegevust piiratud.
			32. Kogukonna ettepanek on, et Soodla harjutusvälja tegevuste raames vajaliku tööjõu palkamisel ja teenuste ostmisel eelistatakse kohalikke inimesi ja ettevõtjaid.	32. Ettepanek võetakse teadmiseks. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus analüüsib hangete läbiviimisel ja tööjõu palkamisel ettepanekuga arvestamise võimalikkust.
	Kohaliku kogukonna Soodla Kaitseks, Tallinna ja lähivaldade inimesed	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	Arvestades, et Soodla harjutusväljaku osas on palju segadust ja teadmatust elanikkonna hulgas ja et Kaitseministeeriumi erinevaid seisukohad ja lubadused aastate lõikes oluliselt muutuvad (2015a lubadused ja plaanid on tänaseks muutunud kehtetuks vt https://sonumitooja.ee/soodla-harjutusvali-on-275-paeva-aastas-koigile-avatud/), teeb kohalik elanikkond oma ettepanekud.	1. Harjutusvälja asukoha valik ei ole avalikustamiseks esitatud planeeringu detailse lahenduse eskiisi ja KSH programmi osa. Asukoha valik on tehtud Vabariigi Valitsuse 09.07.2015 korraldusega nr 282. Asukoha valiku ümbervaatamine ei ole riigi eriplaneeringuga lahendatav ülesanne.

		<p>Ettepanekuid on tutvustatud ka paljudele Tallinna linna ja Harjumaale elanikele, kes käivad nendel aladel sportimas (talvel suusatamas, suvel rattamatkadel), matkamas, ujumas, seenel/marjul jne ja ka nemad ootavad konstruktiivseid ettepanekuid.</p> <p>Juhime tähelepanu, et tegemist on väga suure asustustihedusega piirkonnaga Eestis ning olulise turismi-, looduskaitse- ja puhkepiirkonnaga Tallinna külje all st hetkel on huvide konflikt laiem, kui ainult kohalikud elanikud.</p> <p>1. Esimese kõige olulisema ettepanekuna palume asukoha valikul teha uus hindamine ja jätta praegune ala taktikaliste õppuste tarbeks, nagu see on olnud siiaaani, ja mitte kasutada soomusmasinaid ja raskerelvastust Soodla harjutusväljakul. Kui tutvuda Eesti rahvaarvu kaardiga, siis praegu planeeritava ala ümbruses on asustus väga tihe sh lähedal asub suurima rahvaarvuga Eesti pealinn. Allolevalt kaardilt nähtub, et Ida-Virumaal enne riigipiiri on palju suuremaid väheasustatud ja mitte looduskaitsealaga alasid.</p>	
		<p>2. Lisaks palume esitada ja avalikustada Harju maakonnaplaneeringu 2030+1 raames asukoha analüüs täiendavale harjutusväljale sobiva asukoha leidmiseks", sest dokumendis SELETUSKIRI Vabariigi Valitsuse korralduse „Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine“ eelnõu juures on selgelt kirjas sobiva asukoha kirjeldus ja kirjeldus on karjuvas vastuolus inimeste õiglustundega ja praegu valituks osutunud asukoha tingimustega. Kohalikule elanikkonnale on arusaamatu, et kuidas analüüsi käigus jõuti sellistele järeldustele.</p> <p>Toome siin ära tingimused ja märgime punasega need, mis on olulises vastuolus praegu valituks osutunud asukohta ja seda ümbritseva keskkonna tingimustega. Oluline on märkida, et teatud tingimused on teadlikult valitud sellised, et muu maa-ala Eestis selleks ei sobiks. Sh märgime, et arvestamata on täielikult jäetud Soodla harjutusväljakut ümbritsev keskkond.</p> <p>Harjutusvälja pindalast ligi 38% moodustab Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala. Maa-alale on iseloomulik suhteliselt suur märgalade rohkus (ca 40% kogu alast). Suure osa maa-alast moodustab Soodla jõe ülesse paisutatud veehoidla, mis on osa Tallinna pinnaveehaardesüsteemist.</p>	<p>2.Soodla harjutusvälja asukoha valiku avalikuks kasutamiseks mõeldud osad on avalikustatud. Harjutusvälja asutamise otsus esitati kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks Eelnõude Infosüsteemis. Laekunud tagasiside ja nendega mitte arvestamise põhjendused esitati Vabariigi Valitsusele kehtestamise üle otsustamisel.</p>

		3. Lähtuvalt sellest, et Riigi eriplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande jaoks koostatakse keskkonnamõju strateegilise hindamise lähteülesanne, siis soovib kogukond tutvuda ka lähteülesandega, et ei korduks punktis 2 kirjeldatud olukord.	Keskkonnamõju strateegilise hindamise lähteülesanne on KSH programm, mis oli avalikustatud ajavahemikul 01.02.2023-01.03.2023 Kaitseministeeriumi veebilehel. Igaühel oli selle aja jooksul õigus esitada KSH programmi kohta kirjalikke ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi. KSH programmi ja selle kohta esitatud kirjalikke ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi tutvustavad avalikud arutelud toimusid 21. märtsil 2023 kell 18.00 Kehra Rahvamajas ja 22. märtsil 2023 kell 18.00 Kuusalu Rahvamajas.
		4. Kohalikele on räägitud laskeväljakutest, kuid eskiisprojekti on planeeritud tohtul arvul hooneid. Palume täpsemat ülevaadet, et millal ja millistes mahtudes ning millisele arvule inimestele ja tehnikale on antud hooned planeeritud? Kas ja milliste lasketiirude ehitamine on plaanis planeeringualale?	4. Lasketiire Soodla HV alale kavas rajada ei ole. Hoonete rajamise võimalusi tulevikuvajadusi silmas pidades planeeringus ette näinud. KSH aruandes kavandatakse selleks vajalikud tingimused. Ehitusõigus on määratud võimalike perspektiivsete teeninduslinnakute (näiteks majutushooned, laod, garaazid) ja harjutusvälja teenindavate ehitiste (vaatetornid) rajamiseks. Max kõrgus 30 m on vaid üksikute rajatavate vaatetornide jaoks, valdavalt on hoonestus kavandatud max 1-2 korruseliseks (u 10 m).
		5. Soodla harjutusvälja Riigi eriplaneeringu kaardil on märgitud laskesuunad, kuid 28.02.2023 Kuusalus toimunud Kaitseministeeriumi ametnikega kohtumisel räägiti ametnike poolt ka võimalusest, et rakserelvastusega tulistatakse üle Peterburi mnt merele. Laienduse RPL detailse lahenduse eskiisis märgitakse, et tegemist on PÕHILASKESUUNAGA. Millised on teised laskesuunad? Palume siinkohal selgitust ja kinnitust, et sellist laskmist ei toimu.	5. Peamine laskesuund ei ole üks kindel fikseeritud suund vaid üldistatud suund, kuhu suunas toimuvad laskmised. Põhilaskesuund ida - see viitab, et laskeväljal lastakse lääne-ida suunaliselt mitte ida-lääne suunaliselt, kuid ei välista laskmisi kirde või kagu suunas. Millised on täpsed laskesuunad, need sõltuvad laskmiste spetsiifikast ning harjutuse tüübist. Lisaks lähtub konkreetne laskesuund või -sektor piirangust, et ohualad peavad jääma harjutusvälja piiride sisse.
		6. Laienduse RPL detailse lahenduse eskiisis märgitakse, et relvade kasutamiseks selliselt, et ohualad ületavad harjutusvälja piire (LOA), on vajalik ohuala nõuetekohane tähistamine väljaspool harjutusvälja piire ja metsa kahjustamist lubava VV korralduse kehtestamine. Teeme ettepaneku mitte lubada VV-el kehtestada sellist korraldust.	6. LOA ala ära jätmine vähendab oluliselt riigikaitse väljaõppe võimalusi. Tavapäraste harjutuste läbiviimiseks piisab Soodla harjutusvälja kavandatud suurusest. Nn LOA ala on erandjuhtum (suurõppused koos liitlastega), mida soovitakse rakendada max 90 päeva/aastas, kuid

				<p>tegelik kasutus on ilmselt veelgi väiksem (seni on KVKP LOA ala rakendatud u 20 päeva/aastas).</p>
			<p>7. Kehtestada piirangud harjutusväljakul müra tekitava laske- moona kasutamise osas nädalavahetustel, riigipühadel ja öisel ajal alates kl 21.00 kuni 9.00. Vähendada harjutusväljaku 300 päeva määra aastas sh kehtestada vaikuse periood juunist kuni septembrini ja arvestada Keskkonnaameti poolt kehtestatud lin- dude pesitsusrahuga.</p>	<p>7.Planeeringu koostamise käigus viiakse läbi mili- taarmüra modelleerimine ning selle põhjal pakuvad KSH eksperdid välja meetmed müra tekke ja leviku piiramiseks. Need esitatakse KSH aruandes. Planeeringuga kehtestatakse planeeringuala ruumi- line lahendus ja olulist mõju leevendavad meetmed selle välja arendamiseks ja kasutamiseks. Harju- tusvälja kasutuskoormus, kasutavad relvad jms ei ole planeeringu osaks. Neid on eskiisis ja KSH aruandes käsitletud niivõrd kui see on vajalik mõ- jude hindamiseks ja leevendavate meetmete ka- vandamiseks. Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitse- liste ja kohaliku kogukonna huvide vahel. Ettepanekuga arvestatakse võimalusel harjutus- välja kasutuseeskirja koostamisel.</p>
			<p>8. Planeeringulahenduste koostamise käigus kaaluda uute teede rajamist harjutusväljakutele liikumiseks. Hetkel odava projekti hinna asemel võtta arvesse ka liikumisteede äärde jäävate elanike püsivat elutingimuste halvenemist sh jalakäijate liiklemise (eriti koolilapsed) turvalisuse vähenemine. Tegemist on hajaa- sustuse piirkondadega, kus ei ole tavapärane selliselt kasvav liik- lussagedus.</p>	<p>8. Eraldi uute juurdepääsutee rajamist oleme kaa- lunud, kuid otstarbeka ja säästliku maakasutuse põhimõttest lähtuvalt on hinnatud mõistlikumaks olemasolevate teede kasutamist ja vajadusel nende rekonstrueerimist ning liiklusohutuse parendamist. KSH osana hinnatakse võimalike juurdepääsuteede mõju ja esitatakse soovitusel mõjude leevendamiseks.</p>
			<p>9. Harjutusvälja piiri taga olevate inimeste elukeskkond muutub oluliselt. Ka piiri taha jäävaid inimesi tuleb käsitleda kui mõjuta- tud inimesi ja nende kahjulike mõjude analüüs tuleb teha enne planeeringulahenduse koostamist ja neile määrata erinevad hüvi- tused sh a) Inimestele tuleb esitada kinnisvara õiglase hüvitamise põhi- mõtted sh ka kinnisvara väärtuse languse kompenseerimine müra piirkonnas ja seda eriti juhul, kui elanikud peaksid müra tõttu asuma müüma oma kinnisvara. b) Enne detailplaneeringuga alustamist tuleb kohalikele elanikele esitada selge nägemus müra talumise tasu osas. Sama tuleb</p>	<p>9. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiiv- vistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahen- duse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitsest tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.</p>

		<p>teha KOV taluvustasu osas. Hetkel välja pakutud KOV taluvustoe- tus ei ole kuidagi proportsioonis selle rahalise suurusjärguga, mida riik kavatseb nende harjutusväljakute kasutamisel kulu- tada.</p> <p>Lihtsam on saavutada kokkuleppeid, kui hüvitised on mõistlikult mõlemale poole, mitte kaldu väga suure kaaluga tugevamale poolele.</p> <p>c) Kaitseministeerium korraldab ja rahastab kinnisvara hindami- sed müra mõju piirkonnas (piirkond ja leviala lepitakse kokku) enne 2023 aasta lõppu. Selleks valitakse sõltumatu hindaja, kuid ka elanik ise võib valida hindaja.</p> <p>d) Viia läbi mõjuhinnang ja otsustada kompensatsioon kohalikele ettevõtetele sh eraldi välja tuua mõjuhinnang turismiettevõtte- tele seoses mürataseme olulise kasvuga ja turistidele paljude matkaradade sulgemisega.</p>	<p>Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende lee- vendamiseks, mida planeeringu raames on võima- lik rakendada.</p>
		<p>10. Eskiisis on märgitud, et laske- ja õppevälja piirid on kavan- datud selliselt, et suuremate külade ja asulate läheduses säilita- takse võimalusel u. 500 m puhvertsoon militaarmüra mõju vä- hendamiseks. Samas ei ole ära toodud väiksemate külade ja ük- sikute elumajade osas puhvertsooni. Sellega seoses palume ar- vestada laskemoona ja imitatsioonivahendite kasutamise puh- vertsooniks 5 km.</p>	<p>10. 5 km puhvertsooni ettepanekuga ei ole võima- lik arvestada, kuna see vähendaks märkimisvää- rselt riigikaitseväljaõppe võimalusi. Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitseliste ja kohaliku kogukonna huvide vahel.</p>
		<p>11. Eskiisis on, et planeeringulahendus annab laske- ja õppeväl- jade põhimõttelise lahenduse, täpne asukoht, arv ja mõõtmed pannakse paika rajamise käigus. Kuna kohalikke elanikke mõju- tab laskealalt tulenev müra oluliselt, siis palume kõik piirid panna paika planeeringu käigus st hilisemad muudatused ei ole kohalikele vastuvõetavad.</p>	<p>11. Kaitseväge vajadused on kirjeldatud harjutus- välja arendusprogrammis, millest oluline osa on esi- tatud planeeringu lähteseisukohtade osana ja aval- datud planeeringu veebilehel.</p> <p>Senine kogemus on näidanud, et väga detailne pla- neeringulahendus, mis sisaldab mh täpseid relva- sid, kasutuskooormuseid, hoonete paiknemist jms võib saada kergesti takistuseks riigikaitseliste ees- märkide elluviimiseks, kuna muutuvad relvad ja vajadused, samas kui planeeringu koostamine on pikk protsess ja planeerimisseadus ei kohusta selli- seid detaile planeerima. Seda arvestades on põh- jendatud üldisema planeeringulahenduse koosta- mine ja vajadusel projekteerimise etapis täpsustav mõjude hindamine.</p>

				Planeeringus on antud põhimõtteline lahendus ning KSH jaoks on kirjeldatud maksimaalset võimalikku stsenaariumi, millele mõju hinnatakse. Riigikaitse- lise tegevuse eripära ning riigi eriplaneeringu ül- distusastme tõttu, ei ole võimalik kõiki täpseid as- jaolusid planeeringus fikseerida. Ka muu valdkonna detailplaneeringute puhul antakse teatud lahen- duse osad põhimõttelisena, mis võivad hiljem pro- jekteerimise käigus täpsustuda (nt tehnovõrgud, teed, haljastus jm).
			12. Elamute piirkonnas kasutada müra mõõtmiseks vastavaid seadmeid ja võimaldada neid kontrollida ka kohalikel elanikel. Müranormid kehtestada nii dB, kui ka ajalise taluvuse osas.	12.Planeeringu koostamise käigus viiakse läbi mili- taarmüra modelleerimine, mille tulemuste põhjal pakuvad eksperdid välja muuhulgas vajalikud meetmed müra tekke ja leviku piiramiseks ning müratasemete seiramiseks. Kehtivate õigusakti- dega ei ole riigikaitsele tegevusele müranorme kehtestatud. Militaarmüra reguleerimiseks on koostatud juhendmaterjal, millega sätestatakse müra soovituslikud normtasemed müratundlike hoonete juures. Sellega arvestatakse KSH koosta- misel.
			13. RMK raiete peatamine, kuni pole tehtud keskkonnamõju hin- damised (sh müra), majanduslikud, kultuurilised, sotsiaalsed ja looduskeskkonnale avalduvaid uuringud. Mitte raiuda laiasid piirisihte, mis toimiksid müratõketena ja ka looduskeskkonna kahju oleks väiksem. Raiemahtu oluliselt vä- hendada ja määrata raadatavad alad väheväärtuslikest kooslus- test. Mets majandada püsimeetsana või üldse mitte. Siinkohal toome ära, et riigiasutustel tuleb teha kokkulepped omavahel ise, mitte lükata vastust üksteisele. RMK ei plaani asu- tusesiseselt raiemahtusid, mis ei ole varem valitsuse poolt kinni- tatud ja mis ei ole Soodla harjutusalal Kaitseministeeriumi soov. Juhime tähelepanu, et VV korraldus „Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algata- mine“ eelnõu juurde märgib, et „keskkonnamõjude hindamise ja uuringute eesmärk on vajaduse korral rakendada leevendavaid meetmeid, et vähendada võimalikku olulist negatiivset mõju keskkonnale.	13. Planeeringu koostamise käigus viiakse läbi mi- litaarmüra modelleerimine, mille tulemuste põhjal pakuvad eksperdid välja muuhulgas vajalikud meetmed müra tekke ja leviku piiramiseks ning müratasemete seiramiseks. Kehtivate õigusakti- dega ei ole riigikaitsele tegevusele müranorme kehtestatud. Militaarmüra reguleerimiseks on koos- tatud juhendmaterjal, millega sätestatakse müra soovituslikud normtasemed müratundlike hoonete juures. Sellega arvestatakse KSH koostamisel. Planeeringu põhilahenduse raames määratakse va- jalikud tingimused metsamajandamiseks. Soodla harjutusväljal ei toimu hetkel lageraiet ega ka raadamist. Küll aga on Soodla piirkonnas, väl- jaspool harjutusvälja ala toimunud lageraiet, mida võib olla ekslikult peetud harjutusvälja osaks. Soodla harjutusväljal toimuvad vaid hooldusraied

			<p>Kui metsa raiutakse enne hindamisi ja täna seda juba tehakse, siis ei ole enam suurest osast hinnangutest kasu, sest pöördu-matu kahju looduskaitsealale ja kohalikule elanikkonnale on teki-tatud.</p>	<p>kasvutingimuste ja tervisliku seisukorra paranda-miseks. Harvendusraiega tagatakse, et tulevikus kasvab seal tugevam mets.</p> <p>Harjutusvälja välispiirile on vajalik rajada piirisiht, et kõrvalised isikud märkaksid õigeaegselt harju-tusvälja piiritähistust ja ei satuks laskmiste ajal rel-vade ohualadele. Piiririba peab metsas olema sel-gesti nähtav eelkõige ohutuse tagamiseks.</p>
			<p>14. Kuna tegemist on raskerelvastuse kasutamise ja harjutus-väljaku koormamisega pea kogu aasta vältel, siis teeme ettepa-neku, et kõik uuringud ja hindamised tuleb teha enne planeer-in-gulahenduste koostamist ja kinnitamist ning seda oluliselt laie-malt kui ainult Soodla harjutusväljaku ja selle ohuala piires. Ette-panek on laiendada mõjuhinnanguid väljaspool Soodla harjutus-väljaku ja selle ohuala piire miinimum kuni 10 km.</p>	<p>14. See on tavapärane praktika, et uuringud ja mõju hindamine koostatakse planeeringulahenduse koostamise käigus, kuna seeläbi on võimalik vaja-likke tulemusi planeeringulahendusse integreerida. Mõju hindamise ulatus on laiem kui vaid planeer-in-guala, koosmõjud käsitletakse nii kaugele, kui nad olulised on. KSH keskendub olulistele keskkonna-mõjudele ning oluliste negatiivsete mõjude vältimi-sele. Lisaks käsitletakse KSH raames nn LOA ala ja sellega seotud mõjusid.</p>
			<p>15. Müraseinte ehitamine laskealadele. U kujulised statsionaar-sed laskepesad või vajadusel ka liigutatavad pesad. Metsa või-malikult vähene raadamine, et mürataset vähendada.</p>	<p>15. HV kasutamisest põhjustatud militaarmüra mo-delleeritakse mürahinnangu raames ning selle põh-jal analüüsitakse ja pakutakse KSH raames välja võimalikud leevendavad meetmed.</p> <p>Esitatud ettepanekuid kaalutakse KSH raames (nt hilisema müra seire põhimõtted) ning välja paku-takse meetmed, mis omavad müra vähendavat efekti.</p> <p>KSH ja planeeringu raames määratakse vajalikud tingimused metsamajandamiseks.</p>
			<p>16. Harjutusalast välja jäävate rasketehnika veoks kasutatavate KOV teede st üldkasutatavate teede korrashoidu panustamine. Laiendatavate teede äärde jäävate kinnistute ja tee vahele müra-seinte või -vallide ehitamine vastavalt kinnistu valdaja soovile. Kergliiklusteede rajamine rasketehnika veoks kasutata-vate teede äärde sh eriti oluline suure koormusega Piibe mnt äärde Aegviidust Soodlani ning otse läbi Kuusalu valla külade vii-vate teede puhul.</p>	<p>16. Kaitseministeerium on varasemalt toetanud KOV teede rekonstrueerimist/ehitamist, mida kasu-tavad olulisel määral Kaitseväe sõidukid. Oleme valmis sama praktikaga jätkama. Müra leevenda-vate meetmete vajalikkust hinnatakse osana KSHst.</p>

			<p>17. Matkamiseks, sportimiseks, kalastamiseks ja muudeks vaba aja tegevusteks suletud territooriumi kasutamise kompenseerimine kohalikele elanikkonnale sh nt Jussi matkaraja, Oandu-Ikla matkaraja asemele uute radade rajamine.</p>	<p>17. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.</p> <p>Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus.</p> <p>Jussi ja Oandu-Ikla matkarajad on suletud maksimaalselt 70-90 päeva aastas, need on erandolukorrad. Oandu-Ikla matkarajale on kavandatud alternatiivne rada nn LOA ala rakendumisel ning see kulgeb ümber Soodla HV kaardil näidatud trassil.</p>
			<p>18. Laskemoona hülsside väga põhjalik kokku kogumine, selle kohta aruandluse koostamine ja kohalikele elanikele vastavale aruandlusele ligipääs. Kaitseministeeriumil peab olema ülevaade kasutatud laskemoonast ja utiliseerimisele saadetud laskemoonast, mis võimaldab anda vähemalt protsentuaalse hinnangu kokku kogutud laskemoonast.</p> <p>Hülsside põhjaliku kogumise eesmärk on potentsiaalsele keskkonnaohu minimaliseerimine (põhjavee saastamine jne).</p>	<p>18. Kaitseväge laskeväljadel toimub hülsside kokku kogumine, aruandlus ja müük.</p>
			<p>19. Väga tungivalt palume kaaluda harjutusvälja Lõuna laskeala välja jätmist ja Soodla veehoidla läänepoolse osa vähendamist (kaardil näidatud punasega). Sellega väheneb oluliselt kohalikele elanikele ja ka Tallinna elanikele häiringuid.</p>	<p>19. Lõuna laskevälja puudutava ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitse väljajätmise võimalusi.</p> <p>Soodla veehoidla läänepoolse osa ettepanekut kaalume, põhilahenduse etapis täpsustatakse riigi eriplaneeringuga harjutusvälja piiri kulgemine.</p> <p>Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitseliste ja kohaliku kogukonna huvide vahel.</p>
			<p>20. KOV teavitamine kaitseala harjutusgraafikust ja graafikus toimuvatest muudatustest, et KOV saaks panna info oma kodule-</p>	<p>20. Elanikkonna informeerimise süsteem on olemas ja areneb pidevalt. https://mil.ee/kaitsevagi/harjutusvaljad/ . Viide lehele, kus vastav info sisaldub,</p>

		<p>hele ja jagada infot valla elanikega. Lisaks peavad Kaitseministeeriumi kodulehel olema kõik graafikud väljas. Variant on ka vastava olemasoleva kaitseväe harjutusväljakute broneeringusüsteemi avalikustamine sellises mahus, et elanikkond oleks informeeritud liikumiskiirangutest ja müratasemest.</p>	<p>on olemas ka KOVide veebilehel. Oleme avatud koostööks teavitussüsteemi parandamiseks.</p>
		<p>21. Mõjude hindamisesse kaasata ka harjutusväljadele liikumiseks kasutatavate teede äärde jäävad piirkonnad.</p>	<p>21. Mõjude hindamine on avalik protsess, selle tulemuste tutvustamise kaasatakse vastavalt planeerimisseaduse sätetele kõik asjast huvitatud isikud olenemata nende elukohast.</p> <p>Mõju hindamise ulatus on laiem kui vaid planeeringuala, koosmõjud käsitletakse nii kaugemale, kui nad olulised on. KSH keskendub olulistele keskkonnamõjudele ning oluliste negatiivsete mõjude vältimisele.</p>
		<p>22. Müra mõju hindamisse kaasata ka müra mõju hindamine vanematele elanikele, sh erinevaid südamehaigusi põdevatele elanikele.</p>	<p>22. Müra hinnang antakse üldiselt tavapärase väljakujunenud meetodika alusel eristamata vanuselisi ja tervislikke eripärasid.</p>
		<p>23. Müra hindamine kodu- ja kariloomadele. Juba täna on olukord kus koerad ehmatavad paukude peale, hauguvad kogu päeva või on hirmunud toas. Piirkonnas on ka mitmeid hobuse- ja muu karjakasvatajaid.</p>	<p>23. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, loomadele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks. Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid üldistatuna olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.</p>
		<p>24. Palume selgitada sinise katkendliku joone tähendust. Märkime ära, et Anija vald sellele joonele selgitust ei osanud anda ja Kuusalus toimunud kohtumisel Kaitseministeeriumi esindajatega 28.02.2023 ei saanud elanikkond samuti sellele küsimusele vastust.</p> <p>Legendis on kirjas, et tegemist on „Kaitsevõe keskpõlügeni ümbritsevas riigimetsas alaliseks riigikaitsealaseks väljaõppeks määratud ala“. Joon aktiveerub, kui aktiveerida kihiloendis üldplaneeringu nupp.</p>	<p>24. See kaardikiht on edastatud meie Anija valla valitsuse poolt ja tuleneb Anija valla üldplaneeringust. Oleme kaardirakenduses selle nimetust korreerinud, tegu on harjutusvälja piiranguvööndiga. KaM on korduvalt palunud eksitavat infot üldplaneeringus parandada. Harjutusväljast kahe kilomeetri raadiuses jääb harjutusvälja piiranguvöönd, kus ehituslubade taotlused ja planeeringud tuleb vallal Kaitseministeeriumi või Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusega kooskõlastada. Kooskõlastami-</p>

				<p>sel lähtutakse tegevuse mõjust harjutusvälja töö- võimele. Senini ei harjutusväljast lähtuvalt tea- daolevalt ühtegi tegevust piiratud.</p>
	<p>Seltsing Rohe- line Kuusalu</p>	<p>Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023</p>	<p>Soodla harjutusväljakul asuvad suured Natura alad, millel on keelatud tegevused, mis võivad ohustada konkreetseid liike või elupaigatüüpe, mille kaitseks on konkreetne kaitseala loodud. Natura võrgustik põhineb kahel Euroopa Liidu direktiivil ning va- jalike kaitsemeetmete kehtestamine Natura 2000 aladel ei ole vabatahtlik. See on kõikidele liikmesriikidele kohustuslik. See tä- hendab, et vajalikuks peetavad kaitsemeetmed tuleb kehtestada iga Natura 2000 ala jaoks ja seal ellu viia (Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-508/04).</p> <p>Lisaks Natura 2000 aladele piirneb Soodla harjutusväljak Ohe- palu looduskaitsealaga, Põhja-Kõrvemaa looduskaitsealaga, ning lähedal on ka Lahemaa rahvuspark. Tegemist on Tallinna lähedal asuva looduslikult ilusa piirkonnaga, mida kasutavad väga paljud inimesed aastaringelt. Soodla harjutusväljaku laiendamine ri- kub antud ala looduslikku harmooniat ning kooslust. Samuti saab suuresti häiritud inimeste võimalus antud piirkonnas kalastada, matkata, sportida ja korilusega tegeleda.</p> <p>Seltsing Roheline Kuusalu teeb ettepaneku Soodla harjutusväl- jaku laiendamist tõsiselt piirata ning enne edaspidiseid plaane teha antud piirkonnale põhjalik keskkonnakaitsest lähtuv analüüs. Meie seltsinugu poolt on lubamatu metsa raadamine 2000 ha ulatuses, arvestades ,et antud piirkonnas on hulgaliselt kaitsealuseid liike.</p>	<p>Planeeringu koostamise käigus viiakse läbi KSH. KSH programmi etapis on tehtud Natura eelhinda- mine, mille tulemus oli, et ei saa välistada eba- soodsaid mõjusid Põhja-Kõrvemaa loodusala kaitse-eesmärgiks olevate elupaigatüüpide seisun- dile ega linnuala kaitse-eesmärgiks olevatele linnu- liikidele (vt täpsemalt KSH programmi ptk 6.2). Seetõttu viiakse KSH käigus läbi Natura asjako- hane hindamine, mille tulemused esitatakse KSH aruandes.</p> <p>Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende lee- vendamiseks, mida planeeringu raames on võima- lik rakendada.</p> <p>Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivista- mine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koos- tamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse- list tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks. Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega te- getatakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus.</p> <p>Soodla Hvd ei ole kavas laiendada, planeeringuga täpsustatakse harjutusvälja piiri kulgumine. Riigi eriplaneeringu koostamine on vajalik harjutusvälja eesmärgipäraseks välja arendamiseks. Harjutus- välja suuruse olulisel vähendamisel, näiteks mõ- nest laskeväljast loobumisel või Koitjärve raba välja jätmisel, väheneb oluliselt ka harjutuste ja õppuste läbiviimise võimalus ja kvaliteet.</p>

Konsa, A.	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 27.02.2023	Minule kuulub maaüksus, mis asub Soodla veehoidla lõunakaldal ja on osaliselt harjutusala piiri sees. Minu elukoht jääb võimsatele lahingumasinatete planeeritava lõunalaskeala laskeepitsentrile väga lähedale. Seetõttu on kartus, et õppuste ajal müra tugevus ja vibratsioonitase ületavad ettenähtud piirnorme ja häirivad oluliselt tavapärasest elu. Olen teadlikult valinud oma elukohaks vaikse ja kauni loodusega paikkonna, kuid eelpool toodud põhjustel muutub elukeskkond kardinaalselt. Suvel viibivad meie juures väikesed lapselapsed, kes on harjunud rahuliku ja vaikse eluga looduses. Minu naine viibib samuti enamus ajast kodus. Soodla veehoidla on hinnatud puhkekohaks paljudele inimestele ja väga populaarne harrastuskalameeste seas. 1. Kas harjutusala piiri korrigeerimine on võimalik? Minu arvamus on, et Soodla veehoidla peaks jääma harjutusalast välja ja piir kulgema põhjakaldal.	1. HV kasutamisest põhjustatud militaarmüra modelleeritakse mürahinnangu raames ning selle põhjal analüüsitakse ja pakutakse KSH raames välja võimalikud leevendavad meetmed. Esitatud ettepanekuid kaalutakse KSH raames (nt hilisema müra seire põhimõtted) ning välja pakutakse meetmed müra leevendamiseks. Militaarmürale ega vibratsioonile õigusaktidega piirnorme ette nähtud ei ole. Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel ei ole Soodla veehoidla avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Soodla veehoidla kuulub keskkonnaministri kiri 27.04.2021 käskkirja nr 1-2/21/212 alusel Tallinna linna pinnaveesüsteemi joogiveehaardesse. Vastavalt KeÜS § 37 lg 7 võib veekogu, mis ei ole avalikult kasutatav, kasutada üksnes omaniku loal. Planeeringuga täpsustatakse harjutusvälja piiri kulgemine. Piiri täpsustamise tulemusena võib olla võimalik mõne osaliselt harjutusvälja sisse jääva kinnistu välja arvamine harjutusväljast. Oluline piiri muutmine, sh Soodla veehoidla kogu lõunakalda välja jätmine harjutusväljast, ei ole tõenäoline. Harjutusvälja suuruse vähendamisel on oluline mõju riigikaitse eesmärkide täitmisele.	1. HV kasutamisest põhjustatud militaarmüra modelleeritakse mürahinnangu raames ning selle põhjal analüüsitakse ja pakutakse KSH raames välja võimalikud leevendavad meetmed. Esitatud ettepanekuid kaalutakse KSH raames (nt hilisema müra seire põhimõtted) ning välja pakutakse meetmed müra leevendamiseks. Militaarmürale ega vibratsioonile õigusaktidega piirnorme ette nähtud ei ole. Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel ei ole Soodla veehoidla avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Soodla veehoidla kuulub keskkonnaministri kiri 27.04.2021 käskkirja nr 1-2/21/212 alusel Tallinna linna pinnaveesüsteemi joogiveehaardesse. Vastavalt KeÜS § 37 lg 7 võib veekogu, mis ei ole avalikult kasutatav, kasutada üksnes omaniku loal. Planeeringuga täpsustatakse harjutusvälja piiri kulgemine. Piiri täpsustamise tulemusena võib olla võimalik mõne osaliselt harjutusvälja sisse jääva kinnistu välja arvamine harjutusväljast. Oluline piiri muutmine, sh Soodla veehoidla kogu lõunakalda välja jätmine harjutusväljast, ei ole tõenäoline. Harjutusvälja suuruse vähendamisel on oluline mõju riigikaitse eesmärkide täitmisele.
		2. Kui suur on vahemaa planeeritava lõunalaskevälja laskeepitsentri ja meie elukoha vahel?	2. Eraldi sihtmärgialasid, nn UXO alasid, Soodla harjutusväljale ei planeerita. Laskmine laskeväljadel toimub planeeringus näidatud põhisuunas. Sihtmärgid jäävad laskevälja alale.	2. Eraldi sihtmärgialasid, nn UXO alasid, Soodla harjutusväljale ei planeerita. Laskmine laskeväljadel toimub planeeringus näidatud põhisuunas. Sihtmärgid jäävad laskevälja alale.
		3. Kuidas garanteeritakse meie õppuste toimumise ajal tervist mitteohustav elukeskkond (müra, vibratsioon, õhusaaste)? Palun konkreetset selgitust (müratõkked jne.)	3. Mõju inimese tervisele hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus. Vajadusel pakutakse keskkonnamõju hindamise käigus välja leevendusmeetmed mõjude vältimiseks või nende leviku ulatuse piiramiseks. Mõjude hindamise tulemused esitatakse aruandes, mis avalikustatakse sarnaselt praegu avalikustatud KSH programmile.	3. Mõju inimese tervisele hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus. Vajadusel pakutakse keskkonnamõju hindamise käigus välja leevendusmeetmed mõjude vältimiseks või nende leviku ulatuse piiramiseks. Mõjude hindamise tulemused esitatakse aruandes, mis avalikustatakse sarnaselt praegu avalikustatud KSH programmile.

			4. Kas on tehtud mürauringud, kui suur see on ja kuidas ta le- vib?	4. Militaarmüra ja vibratsiooni hinnang viiakse läbi planeeringu koostamise käigus ja see on aluseks keskkonnamõjude hindamisele. Uuringu metoodi- kaga on võimalik tutvuda KSH programmi ptk 7.1.1.
			5. Kas elanikele on ettenähtud taluvushüvitis?	5. Perioodil 2019-2023 on nn harjutusväljade talu- mistasu makstud kohalike omavalitsustele, mille territooriumile jäävad Kaitseväe ja Kaitseliidu har- jutusväljad. Kompensatsioonimeetmete etteval- mistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus. Väl- jatöötamisel on määrus, millega muudetakse häi- ringu kompenseerimine kohalikele omavalitsustele püsivaks. Hüvitise kasutamine on paindlik.
			6. Millega on kompenseeritav kinnisvaraväärtuse oluline langus?	6. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiiv- vistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elani- kele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavatele inimestele ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida või- malikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik ko- gukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt akt- septeeriks. Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende lee- vendamiseks, mida planeeringu raames on võima- lik rakendada.
	Kuus, L.	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 20.02.2023	Minule kuulub ... maaüksus, mis asub Soodla veehoidla lõunakal- dal ja on osaliselt harjutusala piiri sees. Minu elukoht jääb võimsatele lahingumasinatele planeeritava lõu- nalaskeala laskepiirile väga lähedale. Seetõttu on kartus, et õppuste ajal müra tugevus ja vibratsioonitase ületavad ettenäh- tud piirnorme ja häirivad oluliselt tavapärast elu. Olen teadlikult valinud oma elukohaks vaikse ja kauni loodusega paikkonna,	1. Soodla HV piiri kulgemine on vajalik HV ohua- lade tõttu. Osaline Soodla veehoidla ja lõunakalda väljajätmise võimalused selguvad põhilahenduse etapis. Täiendavalt peab arvestama, et Soodla VH ei ole avalik veekogu.

		<p>kuid eelpool toodud põhjustel muutub elukeskkond kardinaalselt. Enamasti viibin 24 tundi ööpäevas oma kodus, sest töö- ja igapäeva elu on omavahel seotud. Tegelen paadilaenutusega Soodla veehoidlal. Teenuse osutamine algab alates veehoidla jääst vabanemisest kuni külmade tulekuni sügisel. Tavaliselt maikuust kuni novembrini. Soodal veehoidla on hinnatud puhkekohaks paljudele inimestele ja väga populaarne harrastuskalameeste seas.</p> <p>1. Kas harjutusala piiri korrigeerimine on võimalik? Minu arvamus on, et Soodla veehoidla peaks jääma harjutusalast välja ja piir kulgema põhjakaldal.</p>	<p>Arvestama peab, et Soodla harjutusvälja ala vähendamine vähendab riigikaitseväljaõppe võimalusi. Selle tagajärjel ei ole harjutusväljal võimalik läbi viia tegevusi, millega kaasnevad ohuolad ja oluliselt piiratud on ka muud harjutused.</p> <p>Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitseliste ja kohaliku kogukonna huvide vahel.</p>
		<p>2. Kui suur on vahemaa planeeritava lõunalaskevälja laskepiitsentri ja meie elukoha vahel?</p>	<p>2. Eraldi sihtmärgialasid, nn UXO alasid, Soodla harjutusväljale ei planeerita. Laskmine laskeväljadel toimub planeeringus näidatud põhisuunas. Sihtmärgid jäävad laskevälja alale.</p>
		<p>3. Kuidas garanteeritakse meile õppuste toimumise ajal tervist mitteohustav elukeskkond (müra, vibratsioon, õhusaaste)? Palun konkreetset selgitust (müra, vibratsioonid jne.)</p>	<p>3. HV kasutamisest põhjustatud militaarmüra modelleeritakse mürahinnangu raames ning selle põhjal analüüsitakse ja pakutakse KSH raames välja võimalikud leevendavad meetmed.</p> <p>Mõju inimese tervisele hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus. Vajadusel pakutakse keskkonnamõju hindamise käigus välja leevendusmeetmed mõjude vältimiseks või nende leviku ulatuse piiramiseks. Mõjude hindamise tulemused esitatakse aruandes, mis avalikustatakse sarnaselt praegu avalikustatud KSH programmile.</p>
		<p>4. Kas elanikele on ettenähtud taluvushüvitis?</p>	<p>4. Hüvitis ei ole planeeringu koostamise teema. Võimalik talumishüvitis on Kaitseministeeriumil välja töötamisel ja see eeldab poliitilist otsust.</p>
		<p>5. Millega on kompenseeritav kinnisvaraväärtuse oluline langus?</p>	<p>5. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavatele inimestele ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud</p>

				<p>mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.</p>
			<p>6. Kas hüvitatakse ettevõtluks (paadi laenus) tekitatav kahju või tuleb tegevus hoopis lõpetada?</p>	<p>6. Soodla harjutusväli asutati juba 09.07.2015 Vabariigi Valitsuse poolt 09.07.2015 korraldusega nr. 282.</p> <p>Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel ei ole Soodla veehoidla avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Soodla veehoidla kuulub keskkonnaministri kiri 27.04.2021 käskkirja nr 1-2/21/212 alusel Tallinna linna pinnaveesüsteemi joogiveehaardesse. Vastavalt KeÜS § 37 lg 7 võib veekogu, mis ei ole avalikult kasutatav, kasutada üksnes omaniku loal.</p> <p>Veeseaduse § 151 lg 2 kohaselt on majandustegevus veehaarde sanitaarkaitsealal keelatud, keelatud on ka sisepõlemismootorite kasutamine kogu veehoidla ulatuses (VeeS § 183 lg 6). Veeseaduse § 151 lg 5 kohaselt võib pinnaveehaarde sanitaarkaitseala omanik või valdaja lubada isikuid veehaarde sanitaarkaitsealale virgestus- ja keskkonnanaharidusliku tegevuse eesmärgil ajutiselt ning piiratud ulatuses, kui tagatakse veehaarde ja vee kaitse. Nimetatud tegevus ei ole lubatud pinnavee sanitaarkaitseala haldava vee-ettevõtja nõusolekuta. Lisaks on Veeseaduse § 153 toodud piirangud ka joogiveehaarde valgaala ja toiteala kohta.</p> <p>Hiljuti muudetud veeseaduse kohaselt tuleb veetevõttele koostada joogiveehaarde valgala ja toiteala riskihindamise, mille tulemusel peaksid piirangud oluliselt konkreetsemaks minema. AS Tallinna Vesi hinnangul saab nimetatud riskihindamine valmis 2024. aastal. Seega oleneb ettevõtluks korraldamine Soodla veehoidlal ja selle sanitaarkaitseala ulatuses kehtivate õigusaktide nõuetest ja veekogu omanikega sõlmitud kokkulepetest ettevõtluks tegevuse lubatavuse ja tingimuste kohta enam, kui planeeringulahendusest.</p>

				Rahaliste meetmete rakendamine (sh nn taluvustasumeetmed) on eraldiseisev poliitiline otsus.
OÜ Mootorsaanimatkad	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 1.03.2023	1.OÜ Mootorsaanimatkad korraldab Põhja-Kõrvemaa Kaitsealal talvisel perioodil mootorsaanimatku. Matkade toimumine on kooskõlastatud RMK ja Keskonnaametiga. Matkad on väga populaarsed nii eestlaste kui välismaalaste seas. Hooajal külastab osaleb matkadel 500 - 2000 inimest. Põhja-kõrvemaa on üks väheseid paiku eestis kus saab mootorsaanimatku korraldada. Soodla Harjutusvälja ja selle ohuala loomisega võetakse ära meie matkade põhitrass. Ettepanek: Palun teha uus metsa tee kus saab talvel sõita mootorsaaniga ja suvel jalgratastega, Soodla Harjutusvälja ja ohuala lõuna piirile, mis ühendaks Venemäe teed ja Raudoja karjääri alasid. Vajadusel olen valmis täpsustama seda kaardil.		1.Planeeringus näidatakse ära võimalikud liikumisteed, mida saab kasutada siis kui RMK matkateed on ohualade kasutuse tõttu suletud. Nn laiendatud ohuala laiendamist Soodla harjutusvälja poole ei otsustata REPiga. REPi põhilahenduse etapis lahendatakse lõunapoolse ühendustee ja suusaradade ristumised nii, et võimalik oleks suusaradu ja lõunapoolset ühendusteed samaaegselt kasutada. Planeeringu põhilahenduse koostamise etapis võetakse ühendust planeeringule kommentaare esitanud turismiettevõtetega, et selgitada võimalike täiendavate kompromisslahenduste võimalikkust.
Loodusturismi ettevõtted VisitKõrvemaa kogukonna turism, Uuejärve Matkapesa OÜ, Nelijärve Puhkeskeskus, Villa Pillapalu, Pilla-palu Forest Retreat OÜ	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	Seoses Soodla harjutusväljaku riigi eriplaneeringuga saadame Teile omapoolsed, loodusturismi ettevõtjate nägemused ja ettepanekud. Nimelt tegutseb piirkonnas üle 25 turismiettevõtte, mis pakuvad ise või koostööpartnerite vahendusel külastajatele aktiivset looduspuhkust metsaradadel, rabades, jõgedel ja järvedel. Loodusturismi ja loodusressurss on siinsetele turismiettevõtjate põhiline sissetuleku allikas. 1. Jätta planeeringualast välja Soodla harjutusväljaku lõunakallas, mida suveperioodil kasutatakse aktiivselt puhkealana. Seal käiakse veehoidlasse ujumas ja kalastamas, talvel uisutamas. Ettevõtted korraldavad seal kanuu-, süsta-, matkaisu- ja tõukekelgumatku. Kohalik ettevõtja, Soodla Paadilaenus pakub seal paadilaenutust.		1. Soodla harjutusväli asutati juba 09.07.2015 Vabariigi Valitsuse poolt 09.07.2015 korraldusega nr. 282. HV piiri kulgemine on vajalik HV ohualade tõttu. Lõunakalda väljajätmise võimalused HV alast selguvad põhilahenduse etapis. Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel ei ole Soodla veehoidla avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Soodla veehoidla kuulub keskkonnaministri kiri 27.04.2021 käskkirja nr 1-2/21/212 alusel Tallinna linna pinnaveesüsteemi joogiveehaardesse. Vastavalt KeÜS § 37 lg 7 võib veekogu, mis ei ole avalikult kasutatav, kasutada üksnes omaniku loal. Veeseaduse § 151 lg 2 kohaselt on majandustegevus veehaarde sanitaarkaitsealal keelatud, keelatud on ka sisepõlemismootorite kasutamine kogu veehoidla ulatuses (VeeS § 183 lg 6). Veeseaduse § 151 lg 5 kohaselt võib pinnaveehaarde sanitaarkaitseala omanik või valdaja lubada isikuid veehaarde sanitaarkaitsealale virgestus- ja keskkonnanaharidusliku tegevuse eesmärgil ajutiselt ning piiratud ulatuses, kui tagatakse veehaarde ja vee kaitse. Nimetatud tegevus ei ole lubatud pinnavee

				<p>sanitaarkaitseala haldava vee-ettevõtja nõusolekuta. Lisaks on Veeseaduse § 153 toodud piirangud ka joogiveehaarde valgaala ja toiteala kohta.</p> <p>Hiljuti muudetud veeseaduse kohaselt tuleb vee-ettevõttel koostada joogiveehaarde valgala ja toiteala riskihindamise, mille tulemusel peaksid piirangud oluliselt konkreetsemaks minema. AS Tallinna Vesi hinnangul saab nimetatud riskihindamine valmis 2024. aastal. Seega oleneb ettevõtluse korraldamine Soodla veehoidlal ja selle sanitaarkaitseala ulatuses kehtivate õigusaktide nõuetest ja veekogu omanikega sõlmitud kokkulepetest ettevõtlustegevuse lubatavuse ja tingimuste kohta enam, kui planeeringulahendusest.</p>
			<p>2. Samuti leiame, et Soodla harjutusvälja ja keskpõlügooni ühendusteedest peab jääma välja Jussi kanarbikunõmme läbiv tee ja kolmest planeeritud tankikoridoridest vähemalt kõige alumine.</p>	<p>2. Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitsealise väljaõppe võimalusi.</p> <p>Kaitseväge hinnangul on õppuste eesmärgipäraseks läbi viimiseks vajalikud kõik kolm teed. Ühtlasi suurendab ühe tee ära jätmise teiste teede kasutuskooormust.</p> <p>Kolm ühendusteed on vajalik selleks, et oleks võimalik luua erinevaid stsenaariumeid ja olukordasid mitmel viisil lahendada. Sellela ei täida õppused enda eesmärki. Lisaks on ühendusteed vajalikud kahe harjutusala vahel liikumiseks. Mida vähem on liikumise alternatiive, seda suurem saab olema koormus ühel teel. Jussi nõmme on vajadus kasutada vaid suurõppuste ajal, kooskõlastades liikumise eelnevalt Keskkonnaametiga.</p> <p>Lõunapoolne tee kulgeb suures osas nn laiendatud ohuala piiril ja saab selles osas olla avalikult kasutatav ka siis kui laiendatud ohuala on aktiveeritud. Kaitseministeeriumi valitsemisala töötab selle nimel, et leida lahendused lõunapoolse tee kogu ulatuses kasutamiseks ajal, kui kogu harjutusväljade vaheline ala on ohualana kasutuses.</p>

		3. Kahe harjutusvälja vaheline maa-ala ning teed peaksid jääma vabalt avalikuks kasutamiseks.	3. Harjutusväljade vahelised teed ongi tavapäraselt avalikuks kasutamiseks, va Jussi nõmme tee, kus sõidukitega liiklemine on lubatud vaid Keskkonnaameti loal. Teed on vajalik kogu ulatuses avalikuks kasutuseks sulgeda vaid siis, kui kogu harjutusväljade vaheline ala on vajalik ohutuse tagamiseks sulgeda. Kaitseväge keskpõlvüooni LOA alal oli 2022 aastal kasutuses ca 20 päeval. Planeeringu põhilahenduse koostamise etapis analüüsitakse võimalusi lõunapoolse tee kogu ulatuses LOA alast välja jätmiseks. Ka praegu on see suures ulatuses LOA alast väljas. LOA ala laiendamist Soodla poole ei otsustada REPI kehtestamisega.
		4. Harjutusala planeeringu piiridest tuleks välja jätta Koitjärve raba, kuhu korraldavad turismiettevõtjad räätsa, matkasuusa, matkaisu ning korilusmatkasid aastaringelt, va räätsarahu ajal (jüriööst jaanipäevani). Samuti korraldatakse matkasid Võhma rabas, Kõnnu Suursoos ja Püüsaare rabas.	4. Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitseväljaõppe võimalusi. Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitseliste ja kohaliku kogukonna huvide vahel ja kavandame selleks eraldi kohtumise tursimiettevõtjatega.
		5. Harjutusala piirist peaks vähemalt 500 meetrit säilima metsa, mis toimib loodusliku müratõkkena. Vähemalt 2. aasta jooksul tuleb selle piirkonna lageraied peatada 2km raadiuses planeeringuala piiridest, sh harjutusvälja, ohuala ja teede koridoride ümbruses ning rakendada püsimeetsamajandamist. Puhvertsoonis ei ole lageraieid aktsepteeritavad.	5. Meetmed müra mõju leevendamiseks kavandatakse KSH aruandes. Laskeväljade ja laskesuundade kavandamisel on arvestatud sellega, et laskealad jääksid hoonestatud alade läheduses võimalusel 500 m kaugusele HV piirist. Teema täpsustub planeeringu põhilahenduse etapis kui on selgunud ka müra hinnang. Planeeringu põhilahenduse raames määratakse vajalikud tingimused metsamajandamiseks REPI alal. Metsamajandamise tingimusi väljaspool REPI ala ei saa REPIga kehtestada.
		6. Kehtestada piirangud harjutusväljakul müra tekitava lasemoona kasutamise osas nädalavahetustel, riigipühadel ja öisel ajal alates kl 21.00 kuni 9.00. Vähendada harjutusväljaku 300	6. Läbi viidava keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus tuvastatakse tegevuste olulised kesk-

		<p>päeva määra aastas sh kehtestada vaikuse periood juunist kuni septembrini ja arvestada</p> <p>Keskonnaameti poolt kehtestatud lindude pesitsusrahuga.</p>	<p>konnamõjud ning vajadus ja võimalused neid leevendada. Mõju hindamise tulemused esitatakse KSH aruandes.</p> <p>Planeeringuga kehtestatakse planeeringuala ruumiline lahendus ja olulist mõju leevendavad meetmed selle välja arendamiseks ja kasutamiseks. Harjutusvälja kasutuskoormus, kasutavad relvad jms ei ole planeeringu osaks. Neid on eskiisis ja KSH aruandes käsitletud niivõrd kui see on vajalik mõjude hindamiseks ja leevendavate meetmete kavandamiseks.</p> <p>Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitseliste ja kohaliku kogukonna huvide vahel.</p> <p>Ettepanekuga arvestatakse võimalusel harjutusvälja kasutuseeskirja koostamisel.</p>
		<p>7. Õppustest ja häiringutest peab operatiivselt teavitada, näiteks võiks kõigile piirkonnas asuvatele mobiiltelefonidele saata sellekohase infoga SMS-sõnumi.</p>	<p>7. RKIK analüüsib võimalusi õppustest teavitamise parandamiseks. Teavitamise kavandamine ei ole planeeringulahenduse osa.</p>
		<p>8. Harjutusväljaga seotud kompensatsiooni või taluvustasu ei makstaks ainult kohalikule omavalitsusele, vaid ka selle mõjuväljas elavatele inimestele, maaomanikele ning ka ettevõtjatele, kel jääb sellega seoses reaalselt tulu saamata. Kompensatsiooniraha suunamine peaks aitama probleeme leevendada või hüvitada.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Probleem 1: paikkond suletakse, seal ei saa käia inimesed vaba aega veetmas ja sportimas, kannatab inimeste tervis ja alaneb ettevõtjate tulu. Lahendussuunad kompensatsioonimehhanismi eest: uued matkarajad, puhkekohad, sündmuste läbiviimine... - Probleem 2: paikkonnas saab olema müra, elu- ja ärikeskkond halveneb, kannatab inimeste tervis, alanevad kinnisvarahinnad ja ettevõtjate tulu. Lahendussuunad: külade elukeskkonna parendamine, ettevõtjatele saamata jäänud tulu hüvitis või teenuste ümberkohandamise toetus. 	<p>8. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.</p>
		<p>9. Keskpolügooni ohualade sulgemisega seoses</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eelplaneerimine suuremate õppuste ja matkasportisündmuste kuupäevade arvestamisel tehakse aastaseks perioodiks ette. - Igakuine sulgemise graafik antakse Kaitseväge poolt teada minimaalselt 30 päeva ette. Vähem ette planeeritud sündmuste osas 	<p>9. RKIK analüüsib võimalusi õppustest teavitamise parandamiseks. Teavitamise kavandamine ei ole planeeringulahenduse osa. Oleme avatud koostööks teavitussüsteemi parandamiseks.</p>

			<p>tehadse võimalikult varajast omavahelist teavitustööd sündmuste ajagraafikusse sobitamiseks.</p> <p>- Peale aastast perioodi korraldatakse planeerimiskoosolek Kaitseväe ja kohalike kogukondade esindajate ringis, kus analüüsitakse eelmist perioodi ja tehakse sellest lähtuvalt tuleva aasta plaanid.</p>	
	<p>Kõrvemaa Matka- ja Suusakeskus Sportland Eesti AS</p>	<p>Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023</p>	<p>Samad seisukohad, mis Loodusturismi ettevõtete puhul. Seisukohad on toodud Loodusturismi ettevõtete kirja all.</p>	<p>Vastused on toodud Loodusturismi ettevõtete kirja all.</p>
	<p>Kari, E. Pillapalu küla</p>	<p>Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 2.03.2023</p>	<p>1. Laskealad peaksid olema piiratud müratõketega, sh tuleks ümbritsevaid metsi majandada selliselt, et säiliks ka nende võime osa mürast summutada. Laskeharjutused peaksid lõppema hiljemalt kell 21:00 ning vältida müra tekitamist nädalavahetustel ning pühadeaegu.</p>	<p>1. HV kasutamisest põhjustatud militaarmüra modelleeritakse mürahinnangu raames ning selle põhjal analüüsitakse ja pakutakse KSH raames välja võimalikud leevendavad meetmed.</p> <p>Esitatud ettepanekuid kaalutakse KSH raames (nt hilisema müra seire põhimõtted) ning välja pakutakse leevendusmeetmed.</p> <p>KSH tulemuste alusel täpsustatakse planeeringu põhilahendust.</p> <p>Ettepanekuga HV kasutamise osas arvestatakse võimalusel harjutusvälja kasutuseeskirja koostamisel.</p>
			<p>2. Kuna antud tegevus häirib tugevalt ka metsloomade- ja lindude elu, siis peaks piirama väljaõppe läbiviimist pesitsus- ja poegimisperioodi ajal, so on aprillist juulini. Tegu on ka kõige mahlakama ajaga piirkonna loodust külastavate kohalike, korilaste, turistide ja tervisesportlaste jaoks, kelle jaoks on Kõrvemaa üks olulisemaid Tallinna lähedasi piirkondi vaba aja veetmiseks. Seega tuleks harjutusalast välja jätta Soodla veehoidla lõunakallas, Koitjärve raba ja harjutusvälja nn laiendatud ohualal paiknev Jussi nõmme matkarada. Kõigi nende piirkondade näol on tegu nii kohalike elanike kui piirkonna külastajatele oluliste vaba aja veetmise kohtadena ning samuti on need laialdaselt kasutusel loodusturismi pakkuvate ettevõtjate hulgas, mille kasutuseks sulgemine kahjustab tugevalt kohalike elanike ja majandustegevust.</p>	<p>2. Ulukite poegimisajad on väga erinevad ega piirdu ajaperioodiga aprillist juulini. Seetõtt ei ole loomastiku ja linnustiku kaitse seisukohalt põhjendatud ega vajalik väljaõppetgevuste piiramine just sellel perioodil. Meetmed loomastiku ja linnustiku soodsa seisundi tagamiseks töötatakse välja KSH käigus.</p> <p>Ettepanekuga alade osas, mida Soodla HV alast välja jätta, ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitsele väljajäetud võimalusi. Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitsele ja kohaliku kogukonna huvide vahel.</p> <p>Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel ei ole Soodla veehoidla avalik ega avalikult kasutatav</p>

				<p>veekogu. Soodla veehoidla kuulub keskkonnaministri kiri 27.04.2021 käskkirja nr 1-2/21/212 alusel Tallinna linna pinnaveesüsteemi joogiveehaardesse. Vastavalt KeÜS § 37 lg 7 võib veekogu, mis ei ole avalikult kasutatav, kasutada üksnes omaniku loal.</p> <p>Põhja -Kõrvemaa looduskaitseala kaitsekorralduskavas on välja toodud, et külastuskoormus Põhja-Kõrvemaa looduskaitsealal peab säilima optimaalsena (ca 40 000 külastust aastas). Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse tegevuse mõju kaitseala külastuslikele eesmärkidele.</p>
			<p>3. Kindlasti tuleb hinnata mõju kohalikele elanikele harjutusvälja ümbruses. Seda nii majanduslikus kui psüühilises valdkonnas. Kohalikele elanikele ja piirkonna ettevõtjatele tuleb pakkuda meetmeid, mis hüvitavad kahjusid, mida loodav HV tekitab. Eriti oluline oleks luua süsteem, mis korvab kinnisvara väärtuse langemise ümbritsevates piirkondades müra ning varasemalt loodusrikka keskkonnana tuntud piirkondades. Kui HV peaksid veelgi suurenema Soodla ümber või mujal ning maomanikul on tarvidus oma maa riigile loovutada, siis selle eest pakutav tasu peaks vastama maa (ja sellel oleva elamu) väärtusele. See väärtus tuleb eelnevalt ära hinnata erapoolete hindajate poolt.</p>	<p>3.KSH käigus hinnatakse kavandatava tegevuse mõju muuhulgas inimeste tervisele. Mõju inimese tervisele oleneb lisaks keskkonnamõjutustele ka muudest olulistest näitajatest, mida ei ole õige üldistada. KSH eesmärk on hinnata tekkivate mõjude (sh tervisemõjud) olulisust üldistatud tasemel. Hinnangu üksikisiku tervisele ja seda mõjutavatele teguritele saab anda kvalifitseeritud meedik inimese vabatahtliku pöördumise alusel.</p> <p>Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavatele inimestele ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.</p> <p>Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.</p>

			<p>4. HV alla jäävad veekogud (veehoidla, jõed jms) on eriti suure saastatuse ohu all. Ometigi on Soodla veehoidla näol tegu ühe olulisema veevõtu kohaga ning enamus ümbritsevaid inimesi saab oma joogivee samuti isiklikest kaevudest, mida mõjutab kõik piirkonnas toimuv.</p> <p>Veekvaliteeti ja pinnasesse sattuvaid mürgiseid ühendeid tuleb põhjalikult uurida ning nende kasutamist piirata. Samuti peavad olema reguleeritud meetmed, mis minimaliseerivad harjutuste käigus tekkivate ohtlike jäätmete sattumise pinnasesse ja sealt edasi vette ning tagavad harjutustejärgse korra nende loodusest eemaldamiseks.</p>	<p>4. Mõju veekeskonna ja joogivee kvaliteedile hinnatakse KSH käigus. Vastavad käsitlused on toodud KSH programmi ptk 6.10, 6.1 ja 7.2.6.</p>
			<p>5. Luua süsteem, mille abil saab kohalik elanik, maaomanik ja ettevõtja eelnevalt informeeritud toimuvatest õppustest (päevad, müratase) ja kõikidest planeeritavatest muutustest ning arendustest, mida HV seoses planeeritakse. Selleks sobivad nt sms-sõnumid, emailid, info kohalikus lehes. Hetkel on olukord, kus osad kohalikud, kes ei külasta Kaitseministeeriumi lehte või ei loe õppuste teateid küla teatetahvliilt, on teadmatutes. Eriti kahetsusväärne on, kuidas info Soodla HV planeeritavast laiendamisest pole endiselt mõnede inimesteni jõudnud, kuigi planeeritav mõjutab väga meie edasist elu siin.</p>	<p>5. Õppustest teavitamine ei ole planeeringu osa. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuses analüüsib ettepanekuid õppustest teavitamise parandamiseks. Elanikkonna informeerimise süsteem on olemas ja areneb pidevalt. https://mil.ee/kaitsevagi/harjutusvaljad/. Viide lehele, kus vastav info sisaldub, on olemas ka KOVide veebilehel. Oleme avatud koostööks teavitussüsteemi parandamiseks.</p> <p>Riigi eriplaneeringu koostamisest on teavitatud e-postiga (Rahvastikuregistris toodud e-posti aadressile) kõiki isikuid ja asutusi, kelle maa jääb osaliselt või täielikult REPI alal, lisaks neid kes selleks soovi on avaldanud ja suurt hulka piirkondlike ja laiema tegevusulatusega MTÜ-sid. Nimekiri asutustest on toodud KSH programmis. Lisaks on avaldatud teavitusi üleriigilise ja ka kohaliku levikuga meediaväljannetes.</p>
	Arais, E.	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 2.03.2023	<p>1. Esmalt juhin tähelepanu sellele, et Soodla harjutusvälja eskiislahendus muudab 180 kraadi Kaitseministeeriumi poolt 2015. aastal kohalikega kohtudes antud lubadusi. 2015. aastal lubasite: Soodla harjutusväli on 275 päeva aastas kõigile avatud, õppused viiakse läbi peamiselt talveperioodil, oktoobrist maini, valdavalt tööpäevadel ja tööajal, Natura alal ja Põhja-Kõrvemaa looduskaitsealal soomusmasinad sõitma ei hakka.</p> <p>Taoline lubaduste murdmine Kaitseministeeriumi poolt lõhub usalduse nii riigi kui kaitseinstitutsioonide vastu. Kuidas saab olla</p>	<p>1. Soomusmasinatega sõitmine on vajalik teedel. Laskeväljasid kaitsealadele kavandatud ei ole. Vajadus selles osas ei ole muutunud.</p> <p>Kasutuskoormuse suurenemine üle ca 300 päeva aastas ei ole realistlik, arvestades harjutusvälja hoolduse vajadust. Seega arvestatakse mõjude hindamisel maksimaalse võimaliku kasutuskoormusega. Tegelik koormus võib jääda väiksemaks.</p>

		<p>kindel, et mõne aasta pärast ei muutu ka arutusel olevas eskiislahenduses lubatud ohualade kasutamine maksimaalselt 90 päeva aastas 365 päevaks aastaks ning sõjavägi hõlmab jõuliselt kogu 30000 ha ala? Esimene ettepanek – viia eskiislahendus vastavusse Kaitseministeeriumi poolt 2015 lubatule.</p> <p>Esitan Kõrvemaa metsades väga palju ringiliikuva isikuna enda seisukohad eskiisi kohta.</p>	<p>Planeeringuga ei kavandata kasutuskoormust. Kasutuskoormus on toodud selleks, et hinnata harjutusvälja mõjusid ja kavandada mõju leevendavad meetmed. Mõju hinnatakse maksimaalsele stesnaariumile (sh max kasutuskoormusele), mis täna eeldatavalt teada.</p> <p>Täna teadaolev ja planeeringus kirjeldatud kasutuskoormus põhineb praegu teadaoleval infol, mis lähtub KV vajadustest, julgeolekuolukorrast Euroopas ning laiemalt kogu maailmas jm.</p>
		<p>2. Planeerida Soodla harjutusväljaku tegevused ja piirid sellisel, et uus ohuala jääks planeeritava ala sisse ja kehtestada ohuala planeerimisestruktuuri alusel, mitte hilisema määrusega. Praegune protsess – ohuala mõjuhinnangute andmine planeeringu raames kuid ohuala hilisem kehtestamine määrusega – jätab kõik huvitatud osapooled ilma võimaluseta ohualade suuruse ja kasutamistingimustes kaasa rääkida. Kui ohuala jääb siiski väljaspoole planeeringuala, siis tuleb ka ohuala kehtestada eraldi planeeringuga, mitte määrusega, mille osas huvigrupid ei saa kaasa rääkida. Uude ohualasse jäävad väga palju külastatavad metsad ja järved, ohualasse läbib ainus lähikonna Piibe maanteelt Peterburi maanteele viiv tee, mille sulgemine tekitab nii kohalikele elanikele kui ka Kõrvemaa külalistele. Kui ohuala jääb väljaspoole planeeringuala, palun selgelt põhjendada selle lahenduse vajalikkust.</p>	<p>2. Harjutusvälja ohualad jäävad harjutusvälja sisse. Nn laiendatud ohuala (LOA ala) ei kehtestata REPIga. Ohuala laiendamise mõjusid hinnatakse KSH osana. Ohualade laiendamiseks on vajalik seda lubav Vabariigi Valitsuse määrus. Vabariigi Valitsuse eelnõu esitatakse seisukohtade esitamiseks Eelnõude Infosüsteemis. Eelnõust teavitatakse Eesti Linnade ja Valdade Liitu ja seeläbi ka puudutatud KOVe.</p> <p>LOA ala kehtestamiseks rakendatakse KVKP praktikat, tegu on alaga, mida soovitakse rakendada väga väikeses mahus ning seega pole otseselt vajadust seda planeeringualasse hõlmata.</p> <p>Nn LOA ala on vajalik relvade ja laskemoona kasutamise õppimiseks, mille ohualad ei mahu harjutusväljale ja suurõppuste läbiviimiseks. Harjutusväljade vaheline ala on vajalik ohualana, väljaspool teid masinatega liikumist ei kavandata.</p>
		<p>3. Teha kõik mõjuhinnangud kumulatiivselt kogu 30000 ha Põhja piirkonna polügoonide ja ohualade kohta või lisada planeeringule kumulatiivsete mõjuhinnangute puudumisest tingitud riskide loetelu koos riskide maandamise viisidega. Eskiislahenduses on kavandatud kõik mõjuhinnangud ainult Soodla harjutusvälja ja plaanitava uue, Soodla harjutusvälja ohuala osas. Ei ole õige teha mistahes mõjuhinnanguid ainult osale ligi 30000 hektarilisest alast, mis Soodla planeeringu ja uue ohualaga moodustab terviku, mille kumulatiivne mõju on tunduvalt suurem kui ainult Soodla harjutusvälja mõju.</p>	<p>3. Keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus pööratakse tähelepanu võimalikule koosmõjule ja mõjude kumuleerumisele, arvestades vajadusel ka väljastpoolt planeeringuala tulevad mõjusid. Millises hinnatavas valdkonnas milliste eeltoodud aspektidega ning millises ulatuses arvestatakse, sõltub valdkonnast. KSH eksperdi hinnangul ei ole õige koosmõjude käsitlemisel piiritlemine ilma põhjenduste ega eelneva analüüsita.</p>

		<p>4. Lisada planeeringu tingimustesse kohustus mitte sulgeda ei Keskpolügooni ega Soodla polügooni ohualasid ajal väljaspool talveperioodi, oktoobrist maini ning talveperioodil puhkepäeviti ja riiklikel pühadel. Kogu Põhja-Kõrvemaa on väga populaarne rekreatsiooni ja turismipiirkond, samuti on suve- ja sügisperioodil metsas palju nii ümbruskonna elanikest kui kaugemalt pärit marjulisi-seenelisi.</p>	<p>4. Nn LOA ala ei kehtestata REPiga. Võimalusi LOA ala mõjude leevendamiseks hinnatakse REPi osana. Harjutusvälja on võimalik kasutada nn LOA alata. LOA ala olemasolu teatud päevadel aastal võimaldab oluliselt tõhustada riigikaitsest väljaõpet. LOA ala moodustamine eeldab eraldi VV otsust metsaseaduse § 36 lg 1 p. 2 ja 3 alusel. Tavapäraste harjutuste läbiviimiseks piisab Soodla harjutusvälja kavandatud suurusest. Nn LOA ala on erandjuhtum, mida soovitakse rakendada max 90 päeva/aastas, kuid tegelik kasutus on ilmselt veelgi väiksem (seni on KVKP LOA ala rakendatud u 20 päeva/aastas).</p>
		<p>5. Lisada planeeringusse kohustus pesitsus- ja poegimisperioodil mitte kasutada relvi, mis võivad linde ja loomi häirida. Pesitsusperioodil toimub Kõrvemaal Kevadtorm, mille looduskahjule ei tohi lisada igapäevast suurt militaarmüra.</p>	<p>5. Planeeringu koostamise käigus viiakse läbi KSH, mis muuhulgas hindab mõjusid loomastikule ja linnustikule. Vajadusel pakutakse välja olulisi keskkonnamõjusid leevendavad meetmed.</p>
		<p>6. Lisada planeeringusse kohustus teavitada avalikult kättesaadaval viisil Soodla ja Keskpolügooni ohualade sulgemisest vähemalt 3 kuud ette; lisada täpne kava, kuidas hakatakse ohualade sulgemisest teavitama nii kohalikke elanikke kui ka kaugemalt saabuvasid inimesi. Muudel aegadel kui algselt planeeritud ajal ei tohi ohualasid sulgeda.</p> <p>Kõrvemaal korraldatakse palju pikalt ette planeeritud üritusi – firmade suvepäevad, firmade ühised seenekorjamise päevad, suusapäevad, turismigruppide ja personaalse giidiga metsa- ja soomatkad, pereüritused ning muud pikalt ette planeeritud ettevõtmised. Keskpolügooni harjutusalade kasutamise info polügooni veebilehel on sageli ebatäpne – kui plaani järgi peaks juurdepääs polügooni piirkonda olemas siis tegelikult on piirkond suletud. Taolist olukorda ei tohi juhtuda ohualadega.</p>	<p>6. Õppustest teavitamine ei ole planeeringu osa. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuses analüüsib ettepanekuid õppustest teavitamise parandamiseks. Oleme avatud koostööks teavitussüsteemi parandamiseks.</p>
		<p>7. Lisada planeeringusse kohustus mitte pidada ohualadel mitte mingisuguseid õppusi. Õppuste käigus lõhutakse maastikku ning õppustest jääb maha väga palju erinevat militaarprügi – padrunikesti, konservitoose, isegi sõdurisaabaste tükke. Ma ei tea, mida praegu tehakse tulevase plaanitaval Soodla harjutusvälja ohualal ja Keskpolügooni ohualal, kuid igal aastal leiavad mu lapselapsed mõne mürsu, suures koguses padrunikesti, vahel ka kasutamata</p>	<p>7. Soodla harjutusvälja ohuala jääb harjutusvälja piiridesse. Nn laiendatud ohuala, mida ei kehtestata REPiga on vajalik ohualana, sellele alale ei sihitata. Väljaspool teid sellel alal masinatega ei sõideta. Soodla harjutusvälja ja Keskpolügooni vahe-</p>

			padroneid ja padrunikastegi. Keskpõlügenil metsaalused on muidugi veelgi enam militaarprügi täis.	line ala oli NL ajal kasutusel harjutusväljana, mistõttu võib alal ka tänapäeval olla lõhkekehi ja teedelt kõrvale liikumine võib olla ohtlik.
			8. Enne detailplaneeringu kehtestamist peavad olema tehtud ja huvigruppidele tutvustatud kõik hinnangud, sh keskkonnamõju hinnangud, mürahinnangud, ohutushinnang kõigi planeeringualale ja planeeringuale jäävatele veekogudele jm.	8.Kõiki uuringuid, mõju hinnanguid jm planeeringuga seotud materjale esitletakse avalikkusele planeeringu põhilahenduse ja KSH aruande valmimise järgselt kooskõlastamise ja avaliku väljapaneku etapis enne planeeringu kehtestamist. Vastav info on toodud eskiisi seletuskirja ptk-is 1.5.
			9. Mitte teha läbi Kõrvemaa kolme sõjaväetehnika teed või selgelt põhjendada, miks ei saa vältida läbi metsa viivate teede kasutamist sõjaliseks otstarbeks. Arvestades Keskpõlügenile rajatud laiade teede ja teekraavide mõju sealsetele soodele ja rabadele – mõned sood on suisa kuivaks jäänud – tekivad Kõrvemaa unikaalsele loodusele pöördumatud kahjud. Planeeringus on toodud Soodla põlügenile viivad teed Peterburi maanteelt ja Piibe maanteelt. Kindlasti saab logistika parema planeerimisega hakama ühe teega läbi Kõrvemaa metsade või sõjaväe liikumise suunamisega suurte maanteed kõrvale, mitte metsa.	9. Kaitseväe hinnangul on õppuste eesmärgipäraselt läbi viimiseks vajalikud kõik kolm teed. Ühtlasi suurendab ühe tee ära jätmise teiste teede kasutuskoormust. Kolm ühendusteed on vajalik selleks, et oleks võimalik luua erinevaid stsenaariumeid ja olukordasid mitmel viisil lahendada. Sellela ei täida õppused enda eesmärki. Lisaks on ühendusteed vajalikud kahe harjutusala vahel liikumiseks. Mida vähem on liikumise alternatiive, seda suurem saab olema koormus ühel teel. Jussi nõmme on vajadus kasutada vaid suurõppuste ajal, kooskõlastades liikumise eelnevalt Keskkonnaametiga. Eraldi uute juurdepääsutee rajamist oleme kaalunud, kuid otstarbeka ja säästliku maakasutuse põhimõttest lähtuvalt, on hinnatud mõistlikumaks olemasolevate teede kasutamist ja vajadusel nende rekonstrueerimist ning liiklusohutuse parendamist.
			10. Palun lisada planeeringusse metsi läbivate teede sõjaväeranspordi poolt kasutamise ohtude riskihinnangud koos leevendamise meetmetega. Metsas on sageli pered väikeste lastega, erivanas vanuses matkajad, jalgratturid, seenelised-marjulised, kellele sõjaväemasinad ja sõjaväe kogenematud juhid on väga ohtlikud.	10. Harjutusvälja välispiir tähistatakse äratuntavalt. Kui harjutusväli on kasutusel on harjutusväljale sisenevad teed tõkestatud. Igal inimesel on kohustus harjutusväljale sisenemisel veenduda, et harjutusväli ei ole kasutusel. Avalikel teedel liikluseelise kehtivad liikluseeskirjad, sh jalakäijatele. Riskihinnangute läbiviimine ei kuulu KSH koosseisu. Oleme avatud koostööks teavitussüsteemi parandamiseks.
			11. Lisada planeeringu mõjuhinnangutesse planeeritava sõjatehnika kasutamisest tulenev aastane CO2 emissiooni suurus koos	11.Kuna üksikprojekti mõju kliimale, s.o. pikaajalise temperatuuri- ja sademete režiimi ning teiste

			meetmetega CO2 emissiooni vähendamiseks. Kliimasoojenemise valguses on väga oluline CO2 jälg mistahes inimtegevuse tagajärjel. Arvestades sõjaväeveokite võimsust, plaanitavat tihedat liikumist Soodla-Keskpolügooni-Tapa vahel ja võimsate relvade kasutamist on CO2 emissiooni vähendamine väga oluline.	kliimakarakteristikute muutusele regionaalsel või globaalsel tasandil on tuvastamatu, sest kliimamuutus toimub paljude emissiooniallikate koosmõjul, siis on keskkonnamõju hindamise juhendis kliimamuutuse käsitlemine taandatud kavandatava tegevuse põhjustatud kasvuhoonegaaside (KHG) heite hinnanguks (Pöder, 2017). KSH käigus antakse hinnang maakasutuse muutumisest tulenevate KHG võimalikule heitele kasutades IPCC LU-LUCF sektori meetodikat.
Pikka, J.	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	1. Põhja-Kõrvemaa Looduskaitseala terviklikkust lõhuvad paratamatult keskpõlügeni ja harjutusalade ühendavad I kategooria teed. Kõige probleemsem on keskmine tee, mis lõhub kaitseala tuumala terviklikkust. Tankisillast Jussi järvedeni on tegemist soise alaga, kus I kategooria tee tegemiseks ei pruugi piisata teeäärse kraavi tegemisest. Samas on toodud, et kraave võib rajada ainult äärmise vajaduse korral. Vajalik on selgitada mõju veerežiimi muutustele, sh. Jussi järvedele. Lisaks toob seal liikumine kaasa häirimise tõusu loomastikule. Suurte raadamiste tõttu keskpõlügenil ja planeeritavate raadamiste tõttu on piirkonnas tunduvalt vähenenud/väheneb loomastikule eluks sobiva ala suurus ja tõusnud/ tõuseb nende häirimine. Loomastiku häirimine tõuseb ka kogu Põhja-Kõrvemaal, kus paikneb 38% harjutusväljakust. Seega on vajalik loomadele kompensatsiooniala, kus häirimine on väiksem. Seletuskirjast selgub, et keskmise ja põhjapoolse tee koormus on suhteliselt väike. Seetõttu ettepanek: jätta tegemata keskmine tee ja kasutada põhjapoolset teed.	1. Kavandatava tegevuse mõju veerežiimile, pinnaveekogudele ja loomastikule hinnatakse KSH käigus. Vastavad käsitlused, meetodikad ja muud andmed on toodud KSH programmis. Mõju hindamise tulemused esitatakse KSH aruandes, mis avalikustatakse samal viisil kui praegu on avalikustatud planeeringulahenduse eskiisi ja selle KSH programm. Jussi järvedeni viiva tee kasutusvajadus on väike. Seda arvestades saab jätta selle tee laiendamata ja olulises osas tugevdamine ei ole eeldatavasti samuti vajalik. Teede kasutuskooormus on otseselt seotud teede arvuga. Kolme tee kasutamine võimaldab hajutada kasutuskooormust ja on vajalik eeskätt suurõppuste läbiviimiseks.	
		2. Põhja-lõuna suunalise möödasõidutee kohta on kirjutatud, et see peab paiknema harjutusväljakust väljpool, st. ida suunas. Kas see eeldab tee rajamist üle Suursoo?	2. Nimetatud tee kajastub kaardirakenduses planeeringulahenduse teede ja taristu valdkonna all. Tee kulgeb Soodla HV idapiiril ning Suursoo lääneküljel.	
		3. KSH programmist selgub, et veerežiimi või veekvaliteeti võib mõjutada Koitjärve silla rekonstrueerimine, vesitõkke ületamise õppekohtade rajamine või kasutamine. Samas ei leidnud, kas programmis on arvestatud ka vee-elustikuga ja eeltoodud tegevuste mõjuga. Soodla jõgi oli üks paremaid jõevähi jõgesid	3. Mõju loomastikule, sh. veeloomastikule, hinnatakse KSH käigus. Mõjude hindamise meetodika on toodud KSH programmi ptk. 7.2.3.	

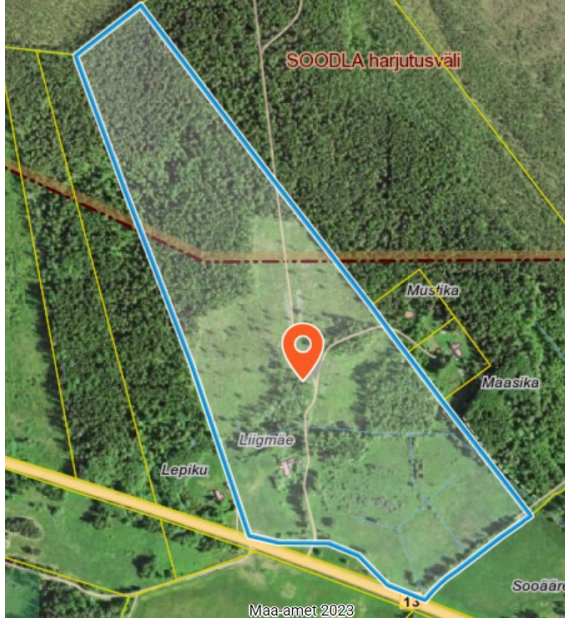
			Eestis. Peale vähikatku on sinna uuesti vähke asustatud. Kindlasti vaja seda ja kalastiku seisundit ning tegevuste mõju analüüsida.	
			4. Kas kirde laskevälja laskesuuna korral on tagatud, et ei kahjustata Mähuste järve, kus asuvad mitmed kaitsealused liigid?	4. Mõju kaitstavatele liikidele ja pinnaveekogude vee kvaliteedile hinnatakse KSH käigus. Mõjude hindamise meetodikad on toodud KSH programmi ptk. 7.2.1. ja 7.2.6.
			5. NL aegsel polügoonil esines sageli metsatulekahjusid, neist suurim üle 100 ha 1987. a. Tulekahjude põhjuseks õppused tuleohtlikul ajal. Ühe abinõuna tuleks vältida laskmisi ja liikumist suure tuleohu ajal, arvestades tuleohu klasse.	5. Igasugune õnnetus, sh tulekahju puhkemine, on soovimatu tagajärg mingitele läbi viidavatele tegevustele. Kuna õnnetuse tekkimise tõenäosus ega tagajärjed ei ole teada, siis saab kõiki võimalikke õnnetusi ja nende tagajärgi käsitleda ainult hüpoteetiliselt. Kuid tulekahjusid harjutusväljadel ei saa lõpuni välistada. KSH aruandes antakse soovitusel kontrollimatute tulekahjude ennetamiseks ja nendega parimal viisil toime tulemiseks.
	Lepik, A. ja V. Sigula küla	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	1. Mitte raiuda laiu piirisihte - kindlasti rajada müratõke, mil oleks väiksem looduskeskkonna kahju.	1. Harjutusvälja välispiirile on vajalik rajada piirisiht, et kõrvalised isikud märkaksid õigeaegselt harjutusvälja piiritähistust ja ei satuks laskmiste ajal relvade ohualadele. Piiririba peab metsas olema selgesti nähtav eelkõige ohutuse tagamiseks. Nähtavuse tagab 4 m laiuse piirisihi rajamine.
			2. Selge kasutusgraafik peab olema harjutusväljaga piirnevate külade elanikele selgelt ja aegsasti teada.	2. Harjutusvälja ning selle erinevate osade kasutusgraafik on internetis kõigile avalikult üleval https://mil.ee/kaitsevagi/harjutusvaljad/ . Oleme avatud koostööks teavitussüsteemi parandamiseks.
			3. Kompensatsioon mõjualas olijatele nt maamaksuvabastuse näol.	3. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringuläheduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitsest tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks. Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid olemasoleva

				<p>avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.</p> <p>Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus.</p>
			4. Mitte raiuda nii lagedaks. Määrata raadatavad alad väheväärtuslikest kooslustest. Mets majandada püsimetsana või üldse mitte.	4. Metsa on vajalik raadatakse laske- ja õppeväljade, harjutusvälja ja LOA ala piirisihi ning teede rajamiseks. Täpsete raadamisalade kavandamisel lähtutakse nii palju kui võimalik KSH toodud meetmetest ja soovitud mõjude leevendamiseks. Ühtlasi antakse KSHs soovitud metsa majandamiseks harjutusvälja alal.
			5. Jätta Soodla jõe avalikult kasutatav puhver, nt 500 m.	5. Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada. Relvade ohualad ulatuvad kõigi laskeväljade kasutamise korral Soodla jõe, mistõttu jõe ääres viibimine on eluohtlik.
			6. Kohalikele erirežiim ala kasutuseks, nt veekogude kaldad, rabad, metsaalad, kus ei toimu raskerelvade tegevust. Ei ole vastuvõetav, et jao õppuseks pannakse kogu ala kinni. Rekreatiivala kasutamise võimalus peab aastaringelt säilima.	6. Harjutusvälja kasutamine õppuste toimumise ajal on kohalike elanike jaoks sama ohtlik kui turistide jaoks. Seega ei ole võimalik kaaluda erisusi kohalike elanike jaoks. Analüüsime põhilahenduse koostamise etapis täiendavalt võimalusi harjutusvälja osade kaupa sulgemiseks.
			7. Kohalikele (naabrid) erikohtlemine -sihitud teavitused, suhtlemine, kontaktisik.	7. Elanikkonna informeerimise süsteem on olemas ja areneb pidevalt. https://mil.ee/kaitsevagi/harjutusvaljad/ . Viide lehele, kus vastav info sisaldub, on olemas ka KOVide veebilehel. Oleme avatud koostööks teavitussüsteemi parandamiseks.
			8. Mõra vähendamise eesmärgil limiteerida harjutuspäevi kogu konna soovitud mahus, kuid kindlasti tagada R 17.00-E 08.00 ja pühadel vaikus.	8. Kaalume ettepanekut KSH aruande ja planeeringu põhilahenduse raames kui on selgunud mõra

				modelleerimise tulemused ja eksperdi soovitused leevendusmeetmete osas.
			9. Tööjõu ja teenuste palkamisel eelistada mõjuala ettevõtteid ja elanikke.	9. Ettepanek võetakse teadmiseks. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus analüüsib hangete läbiviimisel ja tööjõu värbamisel ettepanekuga arvestamise võimalikkust.
			10. Me ei tea planeeringulahendust - kus raadamine, kus sihtmärgialad, kus kuivendamine jne. See info peab olema kättesaadav.	10. Selgitame, et tegemist on planeeringuga mitte projektiga. Mõju hindamine viiakse läbi planeeringu täpsusastmes. Planeeringu eskiisis on antud põhimõtteline lahendus ning KSH jaoks on kirjeldatud maksimaalset võimalikku stsenaariumi, millele mõju hinnatakse. Ka muu valdkonna detailplaneeringute puhul antakse teatud lahenduse osad põhimõttelisena, mis võivad hiljem projekteerimise käigus täpsustuda (nt tehnovõrgud, teed, haljastus jm).
			11. Rajada kergliiklusteed teedele, kus toimub kaitseväge liiklus, sh riigitee 275 äärde. Olenemata eskiisil märgitud ligipääsutee nr 107 kasutamisest on senini tegelikkuses korduvalt kasutatud teed 275 Hirvli-Vahastu.	11. KSH osana hinnatakse harjutusvälja kasutamise mõju võimalikele juurdepääsuteedele ja antakse vajadusel soovitused mõjude leevendamiseks, sh vajadusel kergliiklusteede rajamiseks. Teede ja ristmike lahendused projekteeritakse vastavalt nõuetele ning tagatakse vajalik ohutus.
			12. Laskealade ja puhvrite planeering peab tulenema müramodelleeringust ja asustusest.	12. HV kasutamisest põhjustatud militaarmüra modelleeritakse mürahinnangu raames ning selle põhjal pakutakse KSH raames välja võimalikud leevendavad meetmed.
	Rahu, K. ja K.	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	1.Soodla harjutusvälja asukohavalik oli äärmiselt üllatav juba selle asutamise hetkel. Veelgi ebasobivam tundub see praegu, arvestades, et kavandatava tegevuse iseloom on ajas oluliselt muutunud. Soodla harjutusväli asub metsade- ja sooderohkes Vahe-Eesti mullastikuvööndis, mistõttu on tegemist rohevõrgustiku toimimise seisukohast väga olulise alaga. Hoolimata asjaolust, et ala kuulus polügooni koosseisu ka okupatsiooniperioodil, siis valdav osa alast väljaõppeks ei kasutatud ja keskkond on säilinud looduslikuna. Samal põhjusel on nii Soodla harjutusväli kui	1. Soodla HV vajadust on kirjeldatud eskiisi seltskirja ptk-is 1.1. Planeeringu koostamise raames viiakse läbi KSH, mis keskendub eeldatavalt olulistele keskkonnamõjudele ning oluliste negatiivsete mõjude vältimisele. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke

		<p>Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala väga olulised rekreatsioonialad nii ümbritsevate alade inimestele kui Tallinlastele.</p> <p>Tulenevalt eeltoodust ja arvestades Eesti kohustusi kasvuhoonegaaside heite vähendamisel ja sidumise suurendamisel on äärmiselt üllatav, et kavandatakse täiendava 2400 ha metsamaa raadamist lisaks keskpõlügeni eriplaneeringuga kavandatud 5000-le hektarile. Seejuures asub raadatav ala Soodla veehoidla veehaarde alal.</p> <p>Kuivõrd nüüd planeeritakse Soodla harjutusvälja alal ka laskeharjutusi, siis tekib mõistagi müra- ja tuleohutusprobleem. Soodla laskevälja raadamine võimendab ka praegu keskpõlügenilt kostvat müra veelgi, kuna kaob seni müra summutanud metsavöönd.</p>	<p>kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitselist tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.</p>
		<p>Ettepanekud KSH programmi kohta</p> <p>2. Hinnata kavandatud raadamiste mõju Eesti võimekusele LULUCF määrusest (EL) 2018/841 tulenevaid kohustusi täita.</p>	<p>2. Ettepanekuga on juba arvestatud – KSH käigus hinnatakse tegevuse mõju kliimamuutustele kasutatades IPCC LULUCF sektori meetodikat (vt ptk 7.2.9).</p>
		<p>3. Viia läbi liikuvusuuring (soovitavalt mobiilpositsioneerimine), mis hõlmaks nii Soodla harjutusvälja kui Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala, et omada täpselt ülevaadet inimeste liikumisest piirkonnas, aga ka sellest, kui suur on inimeste hulk, kes protsessist mõjutatud on. Uuring peaks hõlmama vähemalt aasta pikkust perioodi, sest külastatavus on sesoonselt erinev sõltudes nii ilmast kui külastuse eesmärgist.</p>	<p>3. Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal. Puhkajate arvu ja liikumissuundade täpsustamiseks tehakse koostööd turismiettevõtete, RMK ja KeA kui kaitseala valitsejaga. Vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.</p> <p>Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitselist tegevust antud piirkonnas oleks võimalik vajalik mahus läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.</p> <p>Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus.</p>

			4. Analüüsida kavandatavate tegevuste mõju rohevõrgustiku toimimisele kumulatiivselt koos keskpõlügeni ja kõigi piirkonnas paiknevate kaevandustega.	4. Ettepanekuga on juba arvestatud – KSH käigus hinnatakse tegevuse mõju rohevõrgustiku toimimisele koosmõjus keskpõlügeniga (vt ptk 6.6, 7.2 ja 7.2.5).
			5. Mürä modelleerimisel tuleb arvestada kumulatiivselt kõigi suuremate müraallikate põhjustatud müra (lisaks Soodla harjutusväljale keskpõlügenilt, piirkonnas paiknevatest kaevandustest, Piibe ja Tallinna-Narva maanteedelt ja mürarikastest ettevõtetest tulenevat müra).	5. Kehtiva seadusandluse kohaselt ei summeeru militaarmüra transpordi- ega tööstusmüraga. Sellele vaatamata antakse KSH käigus hinnang summaarse müra mõju kohta inimeste tervisele (vt KSH programmi ptk 6.3, 7.2.8 ja 7.2.11).
			Ettepanekud Soodla harjutusvälja eskiislahenduse kohta 6. Planeeringulahendusega tagada inimeste pääs Põhja-Kõrvemaa looduskaitsealale Soodla harjutusvälja kaudu nii Kursi küla kui Härmakosu küla poolt perioodil, mil laiendatud ohualad Põhja-Kõrvemaa looduskaitsealal ei ole suletud.	6. Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitsealase väljajõe võimalusi. Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitsealade ja kohaliku kogukonna huvide vahel. Planeeringu eskiislahenduse kohaselt on võimalik Põhja-Kõrvemaa LKAlle liikuda kasutades teid, mis ei kulge läbi Soodla HV olukorras kui HV on kasutuses. Kui Soodla HV ei ole kasutuses, saab sealt kaudu liikumist võimaldada
			7. Laskeharjutused kavandada tööpäevadele ja tööajale, vältides müra öösiti ja nädalavahetustel.	7. Ettepanekuga arvestamist kaalutakse harjutusvälja kasutuseeskirja koostamisel.
			8. Selgelt tuleb kirjeldada tuleohutuse tagamise meetmed. Tuleohtlikul ajal laske- ja muid harjutusi läbi viia ei tohi.	8. Planeeringu põhilahenduse etapis antakse üldised tuleohutuse meetmed. Harjutusvälja kasutamise täpsemad detailid (s.h erinevad piirangud) sätestatakse harjutusvälja kasutuseeskirjas.
	Keller, E. Pillapalu küla	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	1. Lühidalt on mul peamine küsimus, kas saab Soodla harjutusvälja piiri nihutada nii, et Pillapalu küla kinnistud jäävad harjutusvälja alast väljapoole?	1. Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitsealase väljajõe võimalusi. Soodla HV piiri kulgemine täpsustatakse põhilahenduse koostamise etapis.
			2. Lisaks ühinen naabri kirja pandud märkuste - küsimuste -ettepanekutega, mille lisan manuses, ja soovin neile vastuseid.	2.Vastatud naabri kirja all.
	Keller, A.	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 4.03.2023	Palun täpsustada, mis ulatuses mõjutab Soodla harjutusvälja eriplaneeringu minu kinnistut. Kust täpselt jookseb harjutusvälja planeeringuala piir minu kinnistul ja milliseid piiranguid Kaitseväge soovib minu kinnistu suhtes rakendada.	Ligikaudu pool teie kinnistust jääb hetkel harjutusvälja sisse. Riigi eriplaneeringu üheks ülesandeks on täpsustada harjutusvälja piiri kulgemine. Kuna harjutusvälja kasutamine eesmärgipäraselt (pärast

				<p>REPI kehtestamist ja välja arendamist) seab piiranguid erakinnistute kasutamisele on Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus (Kaitseministeeriumi volitusel) valmis omandama harjutusvälja sisse jäävad kinnistud või nende osad. Harjutusvälja sisse jäävad alad, kuhu ei kavandata laskeväljasid, on vajalikud ohualana. St nende alal on harjutusvälja kasutamise ajal ohutuse tagamise eesmärgil liikumine piiratud.</p>
<p>Klemets, A. Aegviidu, Pilla-palu elanik</p>		<p>Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023</p>	<p>1. Minu kui kohaliku elaniku, laspsevanema ja psühholoogi ettepanek on lisada eriplaneeringu keskoonnämõju (KSH) hindamisele ka psühholoogilise mõju hindamine. Lisaks keskkonna mõju uuringutele ja analüüsile peaks olema kindlasti kaasatud komisjon ja eksperdid, kes selgitavad välja, milline on potentsiaalne mõju kohalike inimeste ja ka piirkonda külastavate inimeste psüühikale. Psühholoogilise mõju arvessevõtmine on väga oluline, sest vaimne seisund, tervis ja heaolu mõjutab suurel määral ka inimese füüsilist tervist ja kogu eluga toimetulekut.</p>	<p>1. Mõju inimese tervisele ja psühholoogilisele seisundile on lisaks keskkonnamõjutustele ka muudest olulistest asjaoludest, mida ei ole õige üldistada. KSH eesmärk on hinnata konkreetse kavandatava tegevuse mõjude (sh tervisemõjud) olulisust üldistatud tasemel. KSH juhteksperdi hinnangul ei ole õige hajutada mõjude hindamise fookust teistsugustes oludes toimuvate tegevuste mõjude</p>

		<p>Lisaks on piirkonnas sadu noori ja lapsi, kelle psüühika on alles arenemisjärgus ja nende kasvukeskkond mõjutab nende vaimset ja füüsilist tervist kogu nende ülejäänud elu vältel.</p> <p>Minu ettepanek on, et uurida tuleks ka, kuidas on selline polügoni serval elamine mõjutanud inimesi teistes riikides, kuidas selline keskkond mõjutab inimest pikaajaliselt. Psühholoogina julgen väita,, et tegevuse laiendamine ja intensiivistamine on kohalikke inimesi arvestatavalt kahjustav.</p>	<p>võrdlemisele, isegi kui need on kontrollitult sarnase iseloomu ja intensiivsusega.</p>
		<p>2. Psühholoogina olen ennast täiendanud ja täiendamas metsaraapia valdkonnas. Maailmas on uus ja kiiresti leviv psühhiaatriline häire, mille nimi on Nature Deficit disorder – vaimne haigus loodusega kontakti puudumisest. Toetan koostöös Aegviidus tegevete Eesti Loodus- ja Loomateraapiakeskusega Eesti noori ja lapsi viies neid siinsesse loodusesse, siin kodukandis on minu psühholoogikabinet peamiselt loodus. Lisaks lastele ja noortele tegeleme meie looduskaunis piirkonnas ka üle Eesti inimestega tegelevate spetsialistide koolitamisega ja nende vaimse tervise hoidmise ja taastamisega. Enamasti liigume klientidega looduses just Jussi nõmme ja Paukjärve piirkonnas, sest sinna ei ulatu maanteemüra, kuid kui tulevikus 90-300 päeva aastas pole ligipääsu rabadele ja matkaradadele, on peaaegu võimatu tegevusega meie piirkonnas jätkata.</p> <p>Minu ettepanek on vähendada harjutusaladele viidavaid teid ja pidada ka läbirääkimisi RMK-ga, et need vähesed metsad, mis veel alles jäänud on, neid ei võetaks enam rohkem maha. Mets on oluline ja ainus arvestatav müratõke.</p> <p>Oleme ka Aegviidus MTÜ Ajaleidja esindajatega alustamas Aegviidu Loomemaja ettevõtmisega, mille eesmärk on pakkuda kohalikele elanikele ja ka ettevõtetele ja turistidele suunatud elu elamisväärsmaks tegemise ja rekreatiiv-teenustega. Oleme suhelnud Ida-Harju koostöökojaga ja Leader'i / Pria esindajatega, uued toetus-meetmed toetavad just kogukonna inimeste töökohade loomist, elu elamisväärsmaks tegevaid teenuseid. Ka valla rahulolu-uuring näitas, et peamine põhjus, miks inimesed meie kanti elama on tulnud, on just looduskeskkond. Väga oluline on kompenseerida harjutusväljakute tegevuste laiendamise ja intensiivistamisega tekkivaid kahjusid. Suur osa kahjusid on kahjuks korvamatud.</p>	<p>2. KSH avaliku menetluse käigus ei ole võimalik läbi viia inimese terviseseisundi hindamist ega kohustada piirkonna elanikke avaldama oma vaimse või füüsilise tervise andmeid. Mõju inimese tervisele ja psühholoogilisele seisundile oleneb lisaks keskkonnamõjutustele ka muudest olulistest näitajatest, mida ei ole õige üldistada. Lisaks on tervisenäitajate kogumine ja käsitlemine rangelt reglementeeritud, et kaitsta inimese õigusi. KSH eesmärk on hinnata tekkivate mõjude (sh tervisemõjud) olulisust üldistatud tasemel. Inimeste tervise kaitseks on kehtestatud normid ja/või piirmäärad tervist üldiselt mõjutada võivate valdkondade kohta, nt müra, välisõhu kvaliteet, joogivesi Hinnangu üksikisiku tervisele ja seda mõjutavatele teguritele saab anda kvalifitseeritud meedik inimese vabatahtliku pöördumise alusel.</p>

			Seega soovin, et Soodla harjutusala eriplaneeringu KSH koostamise käigus viidaks läbi ka inimeste vaimse ja füüsilise tervise uuring, mille tulemusi arvestatakse eriplaneeringu lahenduse koostamisel ning lisatakse sinna vajalikud leevendusmeetmed elanike kaitseks.	
Mäemets, H.	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 18.02.2023	Loen, et Põhja-Kõrvemaa planeeringud seisavad ees. Kuna teen kaitsealuste veetaimede tegevuskavasid, on ehk õige aeg teavitada. 1. Kolmes Jussi järves (Köverjärv, Linajärv ja Pikkjärv), mis jäävad planeeringus laiendatud ohualasse, on praktiliselt ainus elujõuline lamedalehise jõgitakja asurkond Eestis, mis pole segunenud teiste liikidega. Seetõttu palun kavandades vältida harjutuste käigus järvede ja nende lähiümbruse mõjutamist. Selliste järvede rikkumiseks piisab väga vähesest, isegi kruusa vedamisest kaldale või kallaste lagedaks võtmisest. 2. Mähuste järv, mis on Soodla harjutusvälja alal, pakub elupaika vesilobeeliale, järv-lahnarohule, ujuvale jõgitakjale ning võib-olla veel kahele LK liigile, keda viimastel aastatel pole kohanud. Seetõttu palun samalaadset hoidlikku suhtumist ka sellesse järvesse. Ma ei arva, et ülejäänud järved võiks segi tulistada, kuid liigikaitse seisukohalt toon välja need neli. Panen vastavad soovitusid kirja ka Keskkonnaametile minevasse töösse.	Vastav teave kajastub KSH programmi ptk-s 6.3.2. Oleme KSH programmi koostamisel lähtunud looduskaitseeaduse sätetest, mille kohaselt infot I ja II kaitsekategooria kaitstavate liikide täpsete leiukohtade kohta avalikus dokumendis kajastada lubatud ei ole. Liigi kaitse tegevuskavade sätetega arvestatakse keskkonnamõjude hindamisel.	
Allipere, T Rallipere OÜ Raudoja küla	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	Mina kui kohalik elanik ja ettevõtja, kelle kodust ja ärihoonest jääb REP piir antud eskiisi alusel vaid 500m kaugusele, esitan küsimused ja tähelepanekud REP kohta järgnevalt: 1. Miks on Soodla veehoidla tervenisti (va Tallinna Vesi territooriumi veehaare) REP ala sisse arvatud? Arvestada planeeringust välja avalik rannaala nii põhja- kui ka lõunakaldal veehoidla lääneküljes kui väljakujunenud suure avaliku huviga puhkeala. Selle kasutuse piiramine või tõkestamine ei tule kõne alla kuna puudub alternatiivne võimalus ujumiseks ja kalastuseks.	1.Vajadus tuleneb HV ohualadest. . Analüüsimine planeeringu põhilahenduse koostamise etapis täiendavalt võimalusi kompromisslahenduste leidmiseks riigikaitsealuste ja kohaliku kogukonna huvide vahel. Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel ei ole Soodla veehoidla avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Soodla veehoidla kuulub keskkonnaministri kiri 27.04.2021 käskkirja nr 1-2/21/212 alusel Tallinna linna pinnaveesüsteemi joogiveehaardesse. Vastavalt KeÜS § 37 lg 7 võib veekogu, mis ei ole avalikult kasutatav, kasutada üksnes omaniku loal. Veeseaduse § 151 lg 5 kohaselt võib pinnaveehaarde sanitaarkaitseala omanik või valdaja lu-	

				<p>bada isikuid veehaarde sanitaarkaitsealale virgestus- ja keskkonnaharidusliku tegevuse eesmärgil ajutiselt ning piiratud ulatuses, kui tagatakse veehaarde ja vee kaitse. Nimetatud tegevus ei ole lubatud pinnavee sanitaarkaitseala haldava veeettevõtja nõusolekuta. Lisaks on Veeseaduse § 153 toodud piirangud ka joogi-veehaarde valgaala ja toiteala kohta. Hiljuti muudetud veeseaduse kohaselt tuleb vee-ettevõttel koostada joogiveehaarde valgala ja toiteala riskihindamise, mille tulemusel peaksid piirangud oluliselt konkreetsemaks minema. AS Tallinna Vesi hinnangul saab nimetatud riskihindamine valmis 2024. aasta jooksul. Selle tõttu ei ole õige pidada Soodla veehoidlat ega selle sanitaarkaitseala oluliseks virgestusalaks.</p>
			<p>2.Miks on planeeringukaardil joonistatud juurdepääsutee põhjalkaldast lääne suunas eramaadele viiva Pitkapõllu teeni? Kustutada juurdepääsuteede läänepoolseima haru ots, mis läheb REP alast välja veehoidla paisuni. See on transpordile suletud Tallinna Vee territoorium.</p>	<p>2.Viidatud tee väljaspool planeeringuala piiri pärineb harjutusvälja esialgsest arendusprogrammist, mis nägi ette põhja- ja lõuna laskeväljade ühenduste üle veehoidla tammi. Veehoidla tammi kasutamisest Tallinna Vee tingimustest lähtuvalt loobuti, tee on jäänud kaardile ekslikult. Arvestades planeeringu avalikustamisel esitatud ettepanekuid, sh ühendustee rajamiseks üle tammi, analüüsime planeeringu põhilahenduse koostamise etapis veelkord võimalusi ühendustee rajamiseks üle tammi. Eeldusel et Tallinna Vesi hindab seda realistlikuks, hindame KSH osana ka muud olulised mõjud.</p>
			<p>3.Miks jookseb planeeringuala piir mööda Soodla veehoidla lõunakallast? Nihutada põhja laskeala piiri põhjapoolse sedavõrd, et ohualapiir jääks põhjakaldasse ja lõunakallas oleks vaba vähemalt harjutusvälja lõuna juurdepääsukohani.</p>	<p>3.Piiri kulgemine on vajalik HV ohualade tõttu. Lõunakalda väljajätmise võimalused HV alast selguvad põhilahenduse etapis. Siiski peab arvestama, et Soodla veehoidla ei ole avalik veekogu.</p>
			<p>4.Kooskõlastada koheselt RMK-ga metsamajandamise kavad ja paluda peatada kõik raided 1km ulatuses REP piirist müratõkke eesmärgil.</p>	<p>4. RMK kooskõlastab metsamajandamiskavad Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusega harjutusvälja alal. Soodla harjutusväljal ei toimu hetkel lageraiet ega ka raadamist. Küll aga on Soodla piirkonnas, väljaspool harjutusvälja ala toimunud lageraiet, mida võib olla ekslikult peetud harjutusvälja osaks.</p>

				Soodla harjutusväljal toimuvad vaid hooldusraied kasvutingimuste ja tervisliku seisukorra parandamiseks. Harvendusraiega tagatakse, et tulevikus kasvab seal tugevam mets.
			5.Hinnata kriitiliselt liiklusohutuse seisukohalt tankikoridori viimist kohalike teede ja Piibe maantee kui magistraali peale, kus liikluskoormus on juba väga suur ja ristmikud väljaarendamata. Projekteerida ja väljaehitada kohalikku liiklust toetavad kergteed Soodlast Kõrvemaani. Planeerida ja väljaehitada aeglustusrajaga ristmikud või kogujatee Raudoja kõrtsist Raudoja bussipeatuseni, et vältida suurema tihedusega piirkonnas kolonnide tõttu tekkinud kokkupõrkeid.	5.Teede ja ristmike lahendused projekteeritakse vastavalt nõuetele ning tagatakse vajalik ohutus.
			6.Palun selgitada, mis eesmärgil on Soodla HV lääne ja lõunaosast väljapool kohalike kodude ümber märgitud sinise punktiga ala: „Kaitsevõe keskpõlügeni ümbritsevas riigimetsas alaliseks riigikaitsealaseks väljaõppeks määratud ala”.	6. See kaardikiht on edastatud meie Anija vallavalitsuse poolt ja tuleneb Anija valla üldplaneeringust. Oleme kaardirakenduses selle nimetust korrigeerinud, tegu on harjutusvälja piiranguvööndiga. KaM on korduvalt palunud eksitavat infot üldplaneeringus parandada. Harjutusväljast kahe kilomeetri raadiuses jääb harjutusvälja piiranguvöönd, kus ehituslubade taotlused ja planeeringud tuleb vallal Kaitseministeeriumi või Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusega kooskõlastada. Kooskõlastamisel lähtutakse tegevuse mõjust harjutusvälja töövõimele. Senini ei harjutusväljast lähtuvalt teadaolevalt ühtegi tegevust piiratud.
Tuuling, R.	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	Käesolevaga teen ettepaneku Anija vallas oleva Soodla harjutusväljaku eriplaneeringut mitte teostada. EV põhiseadus sätestab, et igaüks on kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda ning hüvitama kahju, mis ta on keskkonnale tekitanud. Paraku tekitab harjutusväljaku eriplaneering loodusele korvamatut kahju. Metsloomadel kaob territoorium, metsaraie, taimede hukk. Lisaks looduse massilisele hävitamisele tekitab eriplaneeringu teostamine ka pöördumatut kahju elanikkonnale. Mitte ükski kompensatsioon ei korva inimesele tema kodu. Kodu ja perekond, need kuuluvad kokku. Juba praegu on polügonilt kostvad õppused maja raputavad ja tohutu müraga, mis häirib nii koduloomi, metsloomi kui inimesi. Oman kinnistut, kus elan juba neljandat	Eesti kaitsevõime oluline lüli on sobilikud harjutusväljad. Eesti kaitsevõime suurendamise ning kaitsevõime ja kaitsejõu ja liitlaste väljaõppe tihenemise tõttu on tänased harjutusväljad jäänud väikeseks, mistõttu on harjutusväljade, sh Soodla arendamine on hädavajalik. Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitsealase väljaõppe võimalusi. Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitseliste ja kohaliku kogukonna huvide vahel.	

			<p>põlvkonda. Olen käivitanud ka oma väikese äri. Kõike seda hallates ja igapäevaselt töötades on eesmärgiks säilitada seda kõike järgmis(t)ele põlvkonnale/põlvkondadele. Eriplaneeringu teostamine muudab kinnistu elamiskõlbmatuks. Samuti muudab see kinnisvara hinna olematuks, sest mitte keegi ei soovi elada polügoni kõrval kus käib aastas vähemalt 300 korda aktiivne sõjamäng.</p> <p>Mitte keegi ei saa olema mitte kunagi maailmas sõjaks valmis. On väga ebaprofessionaalne inimesi hirmutada ja pinges hoida pideva sõja algamise jutuga. Praegu on rahu ja seda peab hindama ja hoidma. Iga sõda on poliitiku(te) ebaprofessionaalse ja viletsa töö tulemus.</p> <p>Miks võetakse inimestelt kodu, mille nad on rajanud, miks pakutakse rahu ajal lastele lapsepõlve tankide ja muu sõjatehnika kolonne. Aegviidu alevikust sõidavad juba praegu läbi tankide ja muu militaartehnika kolonnid iga nädal. Eriplaneeringu laiendamisel aktiveerub see kõik veelgi. Juba praegu on psühholoogiliselt väga rusuv neid militaarkolonne vaadata. Lisaks kõigele panete ohtu inimeste elud. Mitte kunagi, mitte keegi ei saa garanteerida, et väljalastavad mürsud, raketid vms jõuavad õigesse sihtkohta.</p> <p>Seoses sellega teen ettepaneku laiendada militaarharjutusi simulatsioonidel ja laske inimestel rahutaevas all oma kodudes elada. Inimese vaenlane on see, kes võtab temalt kodu. Vahet ei ole mis lipuvärvidega võtja on. Hoidkem oma kodumaad Eestit ja oma rahvuskaaslast, kes siin elavad. Austage palun nii seda maad kui inimeste loodut ja rajatut.</p>	
Vahtras, M. Suru küla	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	<p>Kirjutan seoses juurdepääsuteega idasuunast Liiapeksi- Kemba tee (nr 3530041) kaudu läbi Liiapeksi ja Suru külade. Praeguse lahenduse järgi läbib see juurdepääsutee minu kodu.</p> <p>Ma ei soovi enda kodu kõrvale (oma maale) sellist rajatist. Juba täna ei oska inimesed silte lugeda ja häirivad minu kodurahu. Saan aru, et harjutusväljak on riigi kaitseks vajalik ning olen avatud läbirääkimisteks.</p>	<p>Juurdepääsuteed on näidatud põhimõttelises asukohas, teetrassi täpsem kulgemine selgub harjutusvälja ja seda teenindavate teede projekteerimise etapis.</p> <p>Juhul kui tee hakkab kulgema Teie kinnistul, teeme edaspidi Teiega täiendavat koostööd, et võimalikud kokkulepped saavutada.</p>	
Pihla, H.	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	<p>1. Lugeses Anija valla prioriteete: elamu ja ettevõtluse parandamine valla territooriumil, peab nõustuma valla arvamusega - käesolev eriplaneering on vastuolus Anija valla prioriteetidega Härmakosu, Pillalalu, Raudoja ja Vikipalu külade piirkonnas.</p>	<p>1. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate</p>	

				elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas oleks võimalik vajalikus mahus läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.
			<p>2. Eriplaneeringus märgitud põhja ja lõuna laske- ja õppevälja võimalik ühendustee ei tohiks kulgeda üldkasutatavatel teedel, mis kulgeb elamute vahetus läheduses, kus liiklevad kohalikud lapsed (näiteks sõidavad jalgrattaga Kuusalusse kooli ja tagasi). Selle probleemi üks võimalik lahendus oleks lõuna laske- ja harjutusvälja välja jätmise eriplaneeringust.</p> <p>Kui pakutud lahendus pole siiski vastuvõetav ning vähendab oluliselt kaitsevõimet – peaks laskealad ühendav tee kulgema eriplaneeringu piiril ning ületama jõge Soodla veehoidla tammi lähedalt. Sellega oleks tagatud kohaliku kogukonna minimaalsem häirimine ning ohutus (jõge on vaja ületada nii või teisiti, ehk lisa ohtu Tallinna joogiveele sellest ei tulene).</p>	<p>2. Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitse väljajõe võimalusi.</p> <p>Soodla VH tammi kulgeva tee alternatiivi kaalume planeeringu põhilahenduse etapis.</p>
			<p>3. Palun selgitada sinise katkendliku joone tähendust. Märgin ära, et Anija vald sellele joonele selgitust ei osanud anda ja Kuusalus toimunud kohtumisel Kaitseministeeriumi esindajatega 28.02.2023 ei saanud elanikkond samuti sellele küsimusele vastust. Legendis on kirjas, et tegemist on „Kaitseväe keskpõlügeni ümbritsevas riigimetsas alaliseks riigikaitse väljajõe määratud ala“. Joon aktiveerub, kui aktiveerida kihiloendis üldplaneeringu nupp.</p> <p>Selle ala sisse jääb tiheasustusega Härmakosu küla ja enamik üksikelamuid ümber harjutusala lõuna külge. Kirjeldatud ala riigimetsa osa ei tohiks kasutada harjutusvälja täiendava lisa alana. Siin võiks veel ära mainida, et kaardi rakendusel on märgitud üksikud elamu maa-alad, mitte kõik, ning see jätab mitte teadlikule inimesele vale mulje, nagu tegemist oleks väga hõreda asustusega.</p>	<p>3. See kaardikiht on edastatud meie Anija vallavalitsuse poolt ja tuleneb Anija valla üldplaneeringust. Oleme kaardirakenduses selle nimetust korreerinud, tegu on harjutusvälja piiranguvööndiga. KaM on korduvalt palunud eksitavat infot üldplaneeringus parandada. Harjutusväljast kahe kilomeetri raadiuses jääb harjutusvälja piiranguvöönd, kus ehituslubade taotlused ja planeeringud tuleb vallal Kaitseministeeriumi või Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusega kooskõlastada. Kooskõlastamisel lähtutakse tegevuse mõjust harjutusvälja töövoimele. Senini ei harjutusväljast lähtuvalt teadaolevalt ühtegi tegevust piiratud.</p> <p>Elamualad tulenevad üldplaneeringust ja ei pruugi kõiki hajaasutuspiirkonna elamuid kajastada. Kõik eluhooned, mis kajastuvad ETAKis (eesti topograafilise aluskaart), saab sisse lülitada üldandmete hoonete teema alt.</p>

		4.Riigikaitseväe väljajõpe ei tohiks toimuda majade ja külade vahetus läheduses. Piir peaks olema eriplaneeringu piiriga võrdne või olema loodud konkreetne piir elamutele mitte lähemal kui 2km.	4.Harjutusvälja asukoha valimisel, seda juba enne 2015. aastat oli üheks oluliseks kriteeriumiks, et harjutusvälja asuks võimalikult kaugel asumitest. Arvestades harjutusvälja vajalikku suurust ei ole võimalik seda paigutada selliselt, et see jääks 2 km kaugusele elamutest ja ei puudutaks seejuures ka looduskaitse väärtuseid. Harjutusvälja otsustatud asukoht on kompromiss inimestele ja loodusele avalduvate mõju vahel. KSH raames selgitatakse võimalused oluliste negatiivsete mõjude leevendamiseks harjutusvälja alal.
		5.Häiringute leevendusmeetmena rajada kergliiklusteede võrgustik Piibe mnt ääres (Pillalust-Soodlani ja Piibe mnt – Härma-kosu).	5.Nimetatud kergliiklustee rajamise plaan on valla poolt töös. Riigipoolset panustamist Soodla HV leevendusmeetmena saab kaaluda.
		6.Häiringute leevendusmeetmena peaks lisaks kehtestama Soodla harjutusväljal ja selle ümbruses RMK raierahu vähemalt planeeringu kehtestamiseni, et vältida olukorda, kus hiljem ei ole metsa ka minimaalselt lubatud 500m ulatuses ümber harjutusväljakute.	6. Soodla harjutusväljal ei toimu hetkel lageraiet ega ka raadamist. Küll aga on Soodla piirkonnas, väljaspool harjutusvälja ala toimunud lageraiet, mida võib olla ekslikult peetud harjutusvälja osaks. Soodla harjutusväljal toimuvad vaid hooldusraied kasvutingimuste ja tervisliku seisukorra parandamiseks. Harvendusraiega tagatakse, et tulevikus kasvab seal tugevam mets.
		7.Ette näha müramõõtjad elamute piirkondadesse. Müramõõtjad peavad olema kvaliteetsed ja vaadeldavad kõigile. Müra tekitaja ei saa olla müramõõtjate tulemuste kontrollija.	7. HV kasutamisest põhjustatud militaarmüra modelleeritakse mürahinnangu raames ning selle põhjal pakutakse KSH raames välja võimalikud leevendavad meetmed, sh seire meetmed.
		8.Kui riigi eriplaneeringu ettepanekutega, mis kohalikud vallad, kogukonnad ja inimesed on esitanud, pole võimalik saavutada üldsust rahuldavat argumenteeritud kompromissi (ja läheduses elavate inimeste elu saab oluliselt häiritud ja piiratud), tuleb inimestele esitada kinnisvara õiglase hüvitamise põhimõtted sh ka kinnisvara väärtuse languse kompenseerimine müra piirkonnas ja seda eriti juhul, kui elanikud peaksid müra tõttu asuma müüma oma kinnisvara.	8. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavatele inimestele ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.

			<p>Enne detailplaneeringuga alustamist tuleb kohalikele elanikele esitada selge nägemus müra talumise tasu osas. Sama tuleb teha KOV taluvustasu osas. Hetkel välja pakutud KOV taluvustoetus ei ole kuidagi proportsioonis selle rahalise suurusjärguga, mida riik kavatseb nende harjutusväljakute kasutamisel kulutada. Lihtsam on saavutada kokkuleppeid, kui hüvitised on mõistlikud mõlemale poolele, mitte väga suure kaaluga tugevemale poolele. Kaitseministeerium korraldab ja rahastab kinnisvara hindamised müra mõju piirkonnas (piirkond ja leviala lepitakse kokku) enne 2023 aasta lõppu. Selleks valitakse sõltumatu hindaja.</p>	<p>Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.</p> <p>Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus.</p>
Pillapalu küla elanikud	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	<p>Arvestades, et Soodla harjutusväljaku osas on palju segadust ja teadmatust elanikkonna hulgas ja et Kaitseministeeriumi erinevaid seisukohad ja lubadused aastate lõikes oluliselt muutuvad (2015a lubadused ja plaanid on tänaseks muutunud kehtetuks vt https://sonumitooja.ee/soodla-harjutusvali-on-275-paeva-aastas-koigile-avatud/), teeb kohalik elanikkond oma ettepanekud.</p> <p>Juhime tähelepanu, et tegemist on väga suure asustustiheusega piirkonnaga Eestis ning olulise turismi-, looduskaitse- ja puhkepiirkonnaga Tallinna külje all, st hetkel on huvide konflikt laiem, kui ainult kohalikud elanikud.</p> <p>1. Esimese kõige olulisema ettepanekuna palume asukoha valikul teha uus hindamine ja jätta praegune ala taktikaliste õppuste tarbeks, nagu see on olnud siiani, ja mitte kasutada soomusmasinaid ja raskerelvastust Soodla harjutusväljakul. Kui tutvuda Eesti rahvaarvu kaardiga, siis praegu planeeritava ala ümbruses on asustus väga tihe, sh lähedal asub suurima rahvaarvuga Eesti pealinn. Allolevalt kaardilt nähtub, et Ida-Virumaal enne riigipiiri on palju suuremaid väheasustatud ja mitte looduskaitsealaga alasid.</p> <p>Lisaks palume esitada ja avalikustada tänase Soodla harjutusväljaku laiendamise hindamise analüüsi dokumendid.</p>	<p>1. Ettepanekud ei puuduta avalikustamiseks esitatud REPi detailse lahenduse eskiisi ega KSH programmi.</p> <p>Ettepanekut Soodla HV ala säilitamiseks taktikalise õppuse alana ei ole võimalik arvestada, kuna see selliselt ei ole võimalik täita riigikaitse vajadusi, milleks harjutusväli on asutatud.</p> <p>Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitseliste ja kohaliku kogukonna huvide vahel.</p>	
		<p>2. Kehtestada piirangud harjutusväljakul laskemoona kasutamise osas nädalavahetustel, riigipühadel ja öisel ajal alates kl 21.00st. Vähendada harjutusväljaku 300 päeva määra aastas, sh kehtestada vaikuse periood juunist kuni septembrini ja arvestada Keskkonnaameti poolt kehtestatud lindude pesitsusrahuga.</p>	<p>2. Planeeringuga kehtestatakse planeeringuala ruumiline lahendus ja olulist mõju leevendavad meetmed selle välja arendamiseks ja kasutamiseks. Harjutusvälja kasutuskoormus, kasutavad relvad jms ei ole planeeringu osaks. Neid on eskiisis ja</p>	

				<p>KSH aruandes käsitletud niivõrd kui see on vajalik mõjude hindamiseks ja leevendavate meetmete kavandamiseks.</p> <p>Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitseliste ja kohaliku kogukonna huvide vahel.</p> <p>Ettepanekuga arvestatakse võimalusel harjutusvälja kasutuseeskirja koostamisel.</p>
			<p>3. Planeeringulahenduste koostamise käigus kaaluda uute teede rajamist harjutusväljakutele liikumiseks. Hetkel odava projekti hinna asemel võtta arvesse ka liikumisteede äärde jäävate elanike püsivat elutingimuste halvenemist, sh jalakäijate liiklemise (eriti koolilapsed) turvalisuse vähenemist. Tegemist on hajaasustuse piirkondadega, kus ei ole tavapärase kasvav liiklussagedus.</p>	<p>3. Eraldi uute juurdepääsutee rajamist oleme kaalunud, kuid otstarbeka ja säästliku maakasutuse põhimõttest lähtuvalt, on hinnatud mõistlikumaks olemasolevate teede kasutamist ja vajadusel nende rekonstrueerimist ning liiklusohutuse parendamist. KSH osana hinnatakse võimalike juurdepääsuteede mõju ja esitatakse soovitusel mõjude leevendamiseks.</p>
			<p>4. Harjutusvälja piirialadest väljaspool olevate inimeste elukeskkond muutub oluliselt. Ka piiri taha jäävaid inimesi tuleb käsitleda kui mõjutatud inimesi ja nende kahjulike mõjude analüüs tuleb teha enne planeeringulahenduse koostamist ja neile määrata erinevad hüvitused, sh</p> <p>a) Inimestele tuleb esitada kinnisvara õiglase hüvitamise põhimõtted, sh kinnisvara väärtuse languse kompenseerimine müra piirkonnas ja seda eriti juhul, kui elanikud peaksid müra tõttu asuma müüma oma kinnisvara.</p> <p>b) Enne detailplaneeringuga alustamist tuleb kohalikele elanikele esitada selge nägemus müra talumise tasu osas. Sama tuleb teha KOV taluvustasu osas. Hetkel välja pakutud KOV taluvustoetus ei ole kuidagi proportsioonis selle rahalise suurusjärguga, mida riik kavatseb nende harjutusväljakute kasutamisel kulutada. Lihtsam on saavutada kokkuleppeid, kui hüvitised on mõistlikult mõlemale poole, mitte kaldu väga suure kaaluga tugevamale poolele.</p> <p>c) Kaitseministeerium korraldab ja rahastab kinnisvara hindamised müra mõju piirkonnas (piirkond ja leviala lepitakse kokku) enne 2023 aasta lõppu. Selleks valitakse sõltumatu hindaja, kuid ka elanik ise võib valida hindaja.</p>	<p>4. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavatele inimestele ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.</p> <p>Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.</p> <p>Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus.</p>

			d) Viia läbi mõjuhindang ja otsustada kompensatsioon kohalikele ettevõtetele, sh eraldi tuua välja mõjuhindang turismiettevõtetele seoses mürataseme olulise kasvuga.	
			5. Elumajade läheduses määrata igasugune laskemoona ja imitatsioonivahendite kasutamise keeld 1 km.	5. Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitselise väljaõppe võimalusi. Püüame leida HVst tuleneva mõju leevendamiseks muid meetmeid.
			6. Elamute piirkonnas kasutada müra mõõtmiseks vastavaid seadmeid ja võimaldada neid kontrollida ka kohalikel elanikel. Müranormid kehtestada nii dB, kui ka ajaliselt.	6. Seiremeetmete vajadus, sh müra seireks, selgitatakse välja KSH käigus ja esitatakse KSH aruandes.
			7. RMK raiete peatamine, kuni pole tehtud keskkonnamõju hindamised: müra, majanduslikud, kultuurilised, sotsiaalsed ja looduskeskkonnale avalduvad uuringud. Mitte raiuda laiasid piirisihte, mis puistuna säilides oleks oma olemuselt müratõkked ja ka looduskeskkonna kahju oleks väiksem. Raiemahtu oluliselt vähendada ja raadatavad alad määrata väheväärtuslikest kooslustest. Mets majandada püsimeetsana või üldse mitte. Siinkohal toome ära, et riigiasutustel tuleb teha kokkulepped omavahel ise, mitte lükata vastust üksteisele. RMK ei plaani asutusesiseselt raiemahtusid, mis ei ole varem valitsuse poolt kinnitatud ning mis ei ole seotud Soodla harjutusala. Juhime tähelepanu, et VV korraldus „Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine“ eelnõu juurde märgib, et „keskkonnamõjude hindamise ja uuringute eesmärk on vajaduse korral rakendada leevendavaid meetmeid, et vähendada võimalikku olulist negatiivset mõju keskkonnale. Kui metsa raiutakse enne mõjude hindamisi ja täna seda juba tehakse, siis ei ole enam strateegilistest hinnangutest kasu, sest pöördumatu kahju looduskaitsealale ja kohalikele elanikkonnale on tekitatud.	7. Planeeringu põhilahenduse raames määratakse vajalikud tingimused metsamajandamiseks. Soodla harjutusväljal ei toimu hetkel lageraiet ega ka raadamist. Küll aga on Soodla piirkonnas, väljaspool harjutusvälja ala toimunud lageraiet, mida võib olla ekslikult peetud harjutusvälja osaks. Soodla harjutusväljal toimuvad vaid hooldusraied kasvutingimuste ja tervisliku seisukorra parandamiseks. Harvendusraiega tagatakse, et tulevikus kasvab seal tugevam mets. Harjutusvälja välispiirile on vajalik rajada piirisiht, et kõrvalised isikud märkaksid õigeaegselt harjutusvälja piiritähistust ja ei satuks laskmise ajal relvade ohualadele. Piiririba peab metsas olema selgesti nähtav eelkõige ohutuse tagamiseks.
			8. Kuna tegemist on raskerelvastuse kasutamisega ja harjutusväljaku koormamisega pea kogu aasta vältel, siis nõuame, et kõik uuringud ja hindamised tuleb teha enne planeeringulahenduste koostamist ja kinnitamist ning seda oluliselt laiemalt kui ainult Soodla harjutusväljaku ja selle ohuala piires.	8. See on tavapärane praktika, et uuringud ja mõju hindamine koostatakse planeeringulahenduse koostamise käigus, kuna sealäbi on võimalik vajalike tulemusi planeeringulahendusse integreerida. Mõju hindamise ulatus on laiem kui vaid planeeringuala, koosmõjud käsitletakse nii kaugemale, kui nad olulised on. KSH keskendub eeldatavalt olulistele

		Ettepanek on laiendada mõjuhinnanguid miinimum 6 km väljapoole Soodla harjutusväljaku ohuala piire, k.a laiendatud ohuala piire.	keskkonnamõjudele ning oluliste negatiivsete mõjude vältimisele. Lisaks käsitletakse KSH raames nn LOA ala ja sellega seotud mõjusid.
		9. Müraseinte ehitamine laskealadele. U kujulised statsionaarsed laskepesad või vajadusel ka liigutatavad pesad. Metsa võimalikult vähene raadamine, et mürataset vähendada.	9. HV kasutamisest põhjustatud militaarmüra modelleeritakse mürahinnangu raames ning selle pakutakse KSH raames välja võimalikud leevendavad meetmed. KSH ja planeeringu raames määratakse ka vajalikud tingimused metsamajandamiseks.
		10. Harjutusalast välja jäävate rasketehnika veoks kasutatavate KOV teede, st üldkasutatavate teede korrashoidu panustamine. Laiendatavate teede äärde jäävate kinnistute ja tee vahele müraseinte või -vallide ehitamine vastavalt kinnistu valdaja soovile. Kergliiklusteede rajamine rasketehnika veoks kasutatavate teede äärde sh eriti oluline suure koormusega Piibe mnt äärde Aegviidust Soodlani.	10. Kaitseministeerium on varasemalt toetanud KOV teede rekonstrueerimist/ehitamist, mida kasutavad olulisel määral Kaitseväe sõidukid. Oleme valmis sama praktikaga jätkama. Müra leevendavate meetmete vajalikkust hinnatakse osana KSHst.
		11. Matkamiseks, sportimiseks, kalastamiseks ja muudeks vaba aja tegevusteks suletud territooriumi kasutamise kompenseerimine kohalikele elanikkonnale sh nt Jussi matkaraja, Oandu-Ikla matkaraja asemele uute radade rajamine.	11. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks. Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus. Jussi ja Oandu-Ikla matkarajad on suletud maksimaalselt 70-90 päeva aastas, need on erandolukorrad. Oandu-Ikla matkarajale on kavandatud alternatiivne rada nn LOA ala rakendumisel ning see kulgeb ümber Soodla HV kaardil näidatud trassil.
		12. Laskemoona hülsside väga põhjalik kokku kogumine, selle kohta aruandluse koostamine ja kohalikele elanikele vastavale aruandlusele ligipääs. Kaitseministeeriumil peab olema ülevaade	12. Kaitseväge laskeväljadel toimub hülsside kokku kogumine, aruandlus ja utiliseerimine.

			kasutatud laskemoonast ja utiliseerimisele saadetud laskemoonast, mis võimaldab anda vähemalt protsentuaalse hinnangu kokku kogutud laskemoonast. Hülsside põhjaliku kogumise eesmärk on keskkonnaohu minimaliseerimine (põhjavee saastamine jne).	
			13. Nõuame harjutusvälja Lõuna laskeala välja jätmist ja Soodla veehoidla läänepoolse osa vähendamist (kaardil näidatud punasega). Sellega väheneb oluliselt kohalikele elanikele ja ka Tallinna elanikele häiringuid.	13. Lõuna laskevälja ettepanekuga ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitse väljajõe võimalusi. Soodla veehoidla läänepoolse osa ettepanekut kaalume, põhilahenduse etapis täpsustatakse riigi eriplaneeringuga harjutusvälja piiri kulgemine. Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitseliste ja kohaliku kogukonna huvide vahel.
			14. Kaitseala harjutusgraafikust ja graafikus toimuvatest muudatustest soovime teavitust sms või meili teel. Lisaks peavad Kaitseministeeriumi kodulehel olema kõik graafikud väljas. Variant on ka vastava olemasoleva kaitseväge harjutusväljakute broneeringusüsteemi avalikustamine sellises mahus, et elanikkond oleks informeeritud liikumispääringutest ja müratasemest.	14. Elanikkonna informeerimise süsteem on olemas ja areneb pidevalt. https://mil.ee/kaitsevagi/harjutusvaljad/ . Viide lehele, kus vastav info sisaldub, on olemas ka KOVide veebilehel. Oleme avatud koostööks teavitussüsteemi parandamiseks.
			15. Mõjude hindamistesse kaasata ka harjutusväljadele liikumiseks kasutatavate teede äärde jäävad piirkonnad koos seal paikneva elanikkonnaga.	15. Isikutel ja asutustel, kes soovivad olla kaasatud planeeringu koostamise protsessi, on läbi avalike teavituste palutud sellest teada anda. Mitmed inimesed on seda ka teinud. Isikud kes ei ole seda teinud, saavad jätkuvalt informeeritud läbi avalike teavituste üleriigilises, maakondlikus ja kohalikus lehes, valdade veebilehel ja KaM ja RKIK veebilehel. Mõju hindamise ulatus on laiem kui vaid planeeringuala, koosmõjud käsitletakse nii kaugemale, kui nad olulised on. KSH keskendub eeldatavalt olulistele keskkonnamõjudele ning oluliste negatiivsete mõjude vältimisele.
			16. Mõju mõju hindamises arvestada ka mürasõju vanematele elanikele, sh erinevaid südamehaigusi põdevatele elanikele. Samuti tuleb mürasõju hindamisel hinnata madalsageduste	16. Mõju inimese tervisele on lisaks keskkonnamõjutustele ka muudest olulistest näitajatest, mida ei ole õige üldistada. Lisaks on tervisenäita-

			(sagedus kuni 10 kHz, laiemas tähenduses kogu kuuldavat heli tekitav elektromagnetvõnkumine) esinemist.	jate kogumine ja käsitlemine rangelt reglementeeritud, et kaitsta inimese õigusi. KSH eesmärk on hinnata tekkivate mõjude (sh tervisemõjud) olulisust üldistatud tasemel. Inimeste tervise kaitseks on kehtestatud normid ja/või piirmäärad tervist üldiselt mõjutada võivate valdkondade kohta, nt müra, välisõhu kvaliteet, joogivesi Hinnangu üksikisiku tervisele ja seda mõjutavatele teguritele saab anda kvalifitseeritud meedik inimese vabatahtliku pöördumise alusel.
			17. Müra hindamine kodu- ja kariloomadele. Juba täna on olukord kus koerad ehmatavad paukude peale, hauguvad kogu päeva või on hirmunult toas. Piirkonnas on mitmeid hobuse- ja muu kariloomade kasvatajaid.	17. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, loomadele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks. Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid üldistatuna olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.
			18. Palume selgitada sinise katkendliku joone tähendust. Märkime ära, et Anija vald sellele joonele selgitust ei osanud anda ja Kuusalus toimunud kohtumisel Kaitseministeeriumi esindajatega 28.02.2023 ei saanud elanikkond samuti sellele küsimusele vastust. Legendis on kirjas, et tegemist on „Kaitseväe keskpõlügeni ümbritsevas riigimetsas alaliseks riigikaitsealaseks väljaõppeks määratud ala“. Joon aktiveerub, kui aktiveerida kihiloendis üldplaneeringu nupp.	18. See kaardikiht on edastatud meile Anija vallavalitsuse poolt ja tuleneb Anija valla üldplaneeringust. Oleme kaardirakenduses selle nimetust korrigeerinud, tegu on harjutusvälja piiranguvööndiga. KaM on korduvalt palunud eksitavat infot üldplaneeringus parandada. Harjutusväljast kahe kilomeetri raadiuses jääb harjutusvälja piiranguvöönd, kus ehituslubade taotlused ja planeeringud tuleb vallal Kaitseministeeriumi või Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusega kooskõlastada. Kooskõlastamisel lähtutakse tegevuse mõjust harjutusvälja tööväimele. Senini ei harjutusväljast lähtuvalt teadaolevalt ühtegi tegevust piiratud.
	Porn, I.	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	A. Täna Kaitseministeeriumi (edaspidi KM), et olete mind antud planeeringusse kaasanud. Kolmest Põhja-Eesti harjutusala laiendusobjektist on see esimene, kus teavitust tuleb KM poolt esimesena nii nagu seadus ette näeb. Nimelt juhin tähelepanu veelkord sellele, et 2015 aasta sügisel KVKP nn "laiendatud ohualade"	A. Planeeringuala on määratud suuremana, kui HV ala ja teed, et täpne HV piiri kulgemine ja teede asukohad oleks võimalik valida selliselt, et kaasnevad mõjud oleksid väikseimad. See on eriti oluline, arvestades et teed asuvad Natura 2000 võrgustiku alal.

		<p>loomisel, kus Vabariigi Valitsuse otsusega antakse riigimets kasutada kaitseotstarbeliseks tegevuseks, teavitati mind alles aastal 2018 ehk siis kolm aastat hiljem, et mulle kuuluv erakinnistu koos eluhoonetega asub KM huviorbiidis ehk nn "laiendatud ohualal".</p> <p>Teiseks ei teavitatud ega kaasatud mind KVKP eriplaneeringu protsessi ei selle algatamisel 2016, ega ka esimese avaliku välja-paneku toimumisel 2018 aasta sügisel. Viimasest sain juhuslikult teada nädal enne avaliku arutelu toimumise algust.</p> <p>KVKP REP avalikul arutelul Kuusalus väideti, et kuna kinnistu ei kuulu eriplaneeringu alasse, siis piisab teavitusest meedias. Siiski on KVKP eriplaneeringu sisuliselt lahutamatuks osaks nn "laiendatud ohuala", seega tulnuks mind kui otseselt puudutatud isikut kindlasti teavitada otse.</p> <p>Täpsustusena lisan, et selline ebakorrektnetegevus inimesi mitte kaasata, ei ole KM puhul mitte erand, vaid pigem reegel. KM ei teavitanud enamust laiendatud ohualadele jäävaid eramaa omanikke õigeaegselt ja kaasavalt.</p> <p>Samas pean nentima, et minu kinnistu asub Soodla planeeringualas just teekoridori tõttu, kuid antud lõigul on teekoridor juba Läpi-Ojaküla tee raames valmis ehitatud ja uus teelõik on nihutatud oluliselt minu kinnistust eemale.</p> <p>Seega siit küsimus, kas ja miks minu kinnistu üldse peaks kuuluma antud planeeringusse?</p>	
		<p>1. Paluks selgitada segadust Soodla HV ja KVKP vahele planeeritavate teede osas. KM vajadusest kasutada algselt ühte tealternatiivi on tänaseks saanud kõigi kolme kasutamise soov. Lisaks tundub, et teatud juhtudel soovitakse neid lausa õppusteks kasutada. Mida muidu tähendab KSH programmis lause "vajadusel ka jalaväe taktikaliste tegevuste teede lähipiirkonnas." ?</p> <p>Samuti võib aru saada, et teatud juhtudel on lõunapoolne tee, mis piireneb nn "laiendatud ohualaga" inimestele tavakasutuseks suletud. Ometigi väitis KM esindaja KVKP eriplaneeringu avalikul arutelul Tapal 2018 aastal, et tee jääb elanikele vabalt kasutavaks. Antud eelduse ära langemise korral oleks KM saanud planeerida Läpi Ojaküla tee trassi nii, et see oleks läinud oluliselt rohkem mööda eramaadest, mitte teinud neile erinevaid kitsendusi.</p>	<p>1. Kolm ühendusteed on vajalikud selleks, et suurõppuste ajal oleks võimalik luua erinevaid stsenaariumeid ja olukordasid mitmel viisil lahendada. Sellela ei täida õppused enda eesmärki. Lisaks on ühendusteed vajalikud kahe harjutusala vahel liikumiseks. Mida vähem on liikumise alternatiive, seda suurem saab olema koormus ühel teel. Jussi nõmme on vajadus kasutada vaid suurõppuste ajal, kooskõlastades liikumise eelnevalt Keskkonnaametiga.</p> <p>Lõunapoolne tee kulgeb suures osas nn laiendatud ohuala piiril ja saab selles osas olla avalikult kasutatav ka siis kui laiendatud ohuala on aktiveeritud.</p>

			Palun tee ühenduskoridoride kohta täpsemat selgitust; mis tegevusi ja millises mahus sinna planeeritakse?	Kaitseministeeriumi valitsemisala töötab selle nimel, et leida lahendused lõunapoolse tee kogu ulatuses kasutamiseks ajal, kui kogu harjutusväljade vaheline ala on ohualana kasutuses. Suurõppuste ajal on vajadus kasutada ühendusteede lähipiirkonda jalastunud liikumiseks. Selliste suurõppuste maht aastas on ligikaudu 20 päeva.
			2. Millises mahus on KM plaan sulgeda terve Põhja - Eesti harjutusala (Soodla , KVKP, nii hetkel osaliselt eksisteeriv KVKP nn LO, kui ka juba planeeritav Soodla HV nn LO)?	2. Hinnanguliselt on selline vajadus perspektiivis kuni 90 päeval aastas. Seda arvestades on mõjude hindamisel võetud aluseks 90 päeva aastas. Tegelik kasutuskooormus võib siiski olla oluliselt väiksem. 2022. aastal oli Kaitseväe keskpõlügeni LOA ala aktiveeritud u. 20 päeval.
			3. Palun uurida mõju inimesele, tema tervisele, elukeskonna muutumisele piisava põhjalikkusega.	3. Läbi viidava keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus tuvastatakse tegevuste olulised keskkonnamõjud muuhulgas ka inimeste tervisele ning vajadus ja võimalused neid leevendada. Mõju hindamise tulemused esitatakse KSH aruandes. Mõjude hindamisel inimese tervisele lähtutakse KSH raames üldjuhul piinormidest.
			4. Peale mürauuringu valmimist, kirjeldada ka need kohad, kus harjutusväljaga ümbritsevatesse küladesse paigutada müramõõtjad ja korraldada pidevalt seireid. Viimane on eriti oluline, sest KM senine praktika müramõõtmisel on olnud ebaselge ja puudulik. Mitte planeerida mürarikkaid tegevusi öisele ajale, ehk siis kellaajaliselt 22.00 – 6.00 ja ka nädalavahetusele. Äärmise vajaduse korral kaitseväge harjutusteks öistel aegadel, korraldada selline teavitust, mis jõuaks ka realselt neid puudutavate inimesteni. Planeerida müra levikut pidurdavate erinevate objektide ehitamist nii HV kui ka külade juurde. Inimeste soovi korral vahetada nende aknad mürakindlamaks.	4. HV kasutamisest põhjustatud militaarmüra modelleeritakse mürahinnangu raames ning selle põhjal pakutakse KSH raames välja võimalikud leevendavad meetmed. Esitatud ettepanekuid kaalutakse KSH raames (nt hilisema müra seire põhimõtted) ning välja pakutakse meetmed, mis omavad müra vähendavat efekti. Lähteülesande täpsustamisel on selgunud, et öisel ajal (23-07) HV kasutamist ei plaanita.
			5. Kui KSH selguvad suured häiringud ka inimestele, siis leida lahendused mitte ainult looduse hüvitusmeetmete näol, vaid ka leevendused inimeste probleemidele. Töötada välja ausad ja realsuses töötavad kompensatsioonid nii KOVidele, harjutus-	5. Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid üldiselt olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud

			välja ümber elavatele inimestele, kui ka ettevõtetele. Leida erinevad kompensatsioonide alternatiivid kinnistutele, mida soovitakse võõrandada (rentimine, teatavaks ajaks kasutusse andmine jms).	meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitselist tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks. Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus.
			6. Hoonestatud kinnistute ja kodude võõrandamisel tuleb leida ka praktikas õiglased lahendused. Juhul kui praegune seadusandlus seda ei võimalda, siis tuleb KM tegeleda ka sellega, et vastavad muudatused seadustesse tehtaks. Samuti tuleb arvestada emotsionaalset väärtust kodumajapidamiste võõrandamisel.	6. Eramaade omandamisel on eesmärk jõuda kokkuleppelisele lahendusele ning vastavalt seadusele tuleb pakkuda õiglast lahendust. Läbirääkimistega tegeletakse paralleelselt planeeringu protsessiga.
			7. Arvestada kultuuripärandiga. Kui teede ja laskealade alla jäävad vanad talukohad või kultuuripärandi objektid, tuleb need ära märkida. Kultuuripärand tuleb dokumenteerida. Kirjaniku A.H.Tammsaarega seotud paigad võtta erilise tähelepanu alla ja tähistada.	7. Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse mh mõjusid kultuuripärandile üldistatuna olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.
			8. KSH programmis märgitakse "Harjutusvälja alale jäävate maaüksuste hõivamist ei saa pidada oluliseks mõjuks, sest harjutusvälja ja seda teenindava taristu rajamise eelduseks on (vajadusel) kinnistute võõrandamine õiglase tasu eest." Sellise arvamusega ei saa kuidagi nõustuda, vaid tuleb veenduda ja ka põhjendada, kas võõrandamisel on makstud inimestele õiglast tasu või mitte ning kas kehtivad seadused seda üldse võimaldavad.	8. Avalikes huvides maade omandamine toimub kinnisvara avalikes huvides omandamise seaduse raamistikus (KAHOS). Soodla harjutusvälja alal on maid omandatud alates 2017. aastast eesmärgiga leida kokkuleppelised lahendused ning tänaseks on omandatud 17 kinnistut. Maade omandamiseks harjutusvälja algavad põhjalikumad läbirääkimised paralleelselt REP protsessiga pärast piiri kulgemise täpsustatamist, mis on üks REP ülesanne.
			9. Teostada küsitlus Põhja-Eesti harjutusala ümberkaudsete ning planeeringu alasse jäävate külade elanike hulgas, selgitamaks	9. REP ja KSH algatamisest teavitati kirjaga kõiki isikuid ja asutusi, kelle kinnisomand jääb osaliselt

			<p>välja nende peamised mured, hirmud ja probleemid. Küsitlus välistab ka võimaluse, et inimesed saavad eriplaneeringust ja selle mõjudest teada alles siis, kui enam midagi ei ole võimalik muuta. Samuti on see algallikaks leevendusmeetmetele. Vajadusel anda ka inimestele eelnev täpne info tegevuste kohta Soodla HV.</p> <p>Sellega saaks välistada olukorda, kus KVKP REP korral kasutati 2015.a suvel ja sügisel läbi viidud uuringu (Merili Vipper magistritöö. Kaitseväe harjutusväljade mõjust kohalikule kogukonnale ja looduslikule mitmekesisusele) tulemusi, mille põhjal järelduste tegemine ei peegeldanud inimeste reaalseid arvamusi, kuna vastavad harjutusväljade laiendused kas polnud veel loodud või loodi samaaegselt.</p>	<p>või tervenisti REPi alasse. Lisaks teavitati REPi koostamisest läbi avaliku meedia.</p> <p>REPi detailse lahenduse eskiisi ja KSH programmi avalikustamine on just see koht, kus kõik isikud ja asutused saavad enda muredest, küsimustest, ettepanekutest teada anda. Selleks ei ole vajalik eraldi küsitluse koostamine. Arvestades esitatud seisu-kohtade hulka saab eeldada, et oluline osa inimestest on planeeringu koostamisest ja võimalusest ettepanekuid esitada, informeeritud.</p>
			<p>10. Kas KM tunnistas enda eksimust, et KVKP eriplaneeringu raames ei käsitletud nn "laiendatud ohuala" REP-i osana ja selle mõju sisuliselt ei uuritud? Sellele viitab praegune soov teha hindamine Soodla nn "laiendatud ohualale " REP-i raames.</p>	<p>10. KVKP nn LOA ala mõjud hinnati, aga eraldi seisvalt REPi KSHst. Huvigruppide paremaks informeerimiseks ja kaasamiseks toimub nn LOA ala mõjude hindamine seekord osana KSHst, kuid ka sellele lähenemisele on palju vastuväiteid.</p>
	Rauda, R.	<p>Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023</p>	<p>Lähtudes planeerimisseaduse §1, mille kohaselt on selle seaduse eesmärk luua ruumilise planeerimise kaudu eeldused ühiskonnaliikmete vajadusi ja huve arvestava, demokraatliku, pikaajalise, tasakaalustatud ruumilise arengu, maakasutuse, kvaliteetse elu- ning ehitatud keskkonna kujunemiseks, soodustades keskkonnahoidlikku ning majanduslikult, kultuuriliselt ja sotsiaalselt jätkusuutlikku arengut, teen ettepaneku lõpetada Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu detailse lahenduse koostamine alljärgnevatel põhjustel:</p> <p>1. Planeeringu koostamisel ei ole arvestatud planeerimisseaduse § 27 lõikega 9, mille kohaselt riigi eriplaneeringu menetlus koosneb ehitise asukoha eelvaliku tegemisest (mille eesmärk on ehitisele sobivaima asukoha leidmine) ja detailse lahenduse koostamise menetlusest. Käesoleval juhul on eriplaneeringu menetluseks ette nähtud tingimusi eiratud ning lähtutud on maakonnaplaneeringuga määratud Soodla harjutusvälja põhimõttelisest asukohast. Maakonnaplaneering ei ole samaväärne viis planeerimisseaduses ette nähtud asukohavaliku menetlusest.</p> <p>2. Kuusalu valda riigikaitseliste õppe- ja harjutusalade kavandamisel on toimunud suuremahuliste tegevuste kavandamisel planeeringute osadeks jagamine, ehk nn salamislicing, mis ei ole</p>	<p>1. Soodla harjutusvälja REP ja KSH on algatatud (EhSRS) § 9 lõike 1 alusel detailse lahenduse koostamisest maakonnaplaneeringus toodud asukohas.</p> <p>2. Soodla harjutusväli on asutatud Vabariigi Valitsuse 09.07.2015 korraldusega nr. 282. Asutamise otsuse seletuskirja kohaselt koostatakse harjutusvälja eesmärgipäraseks kasutusele võtmiseks riigi</p>

			õiguspärane viis planeeringuid koostada. Olenemata asjaolust, et Kaitseväe keskpõlügeni planeeringu kehtestamise ajal oli riigil teada soov rajada harjutusväljak ka Soodla alale, ei ole keskpõlügeni planeeringu puhul arvestatud kahe nii suuremahulise ala ning ka lisanduvate ohualade (ning mõlemat ala ühendavate teede) kumulatiivseid mõjusid. Põhimõtteliselt kogu Kuusalu valla lõunaosa katva põlügeniala osade kaupa planeerimine ning erinevate aktidega kinnitamine ei ole planeerimisseaduse põhimõtetele vastav tegevus.	eriplaneering. REPi ja KSH algatamise otsuse kohaselt hinnatakse KSH osana ka planeeringuga kavandatava tegevusega kaasnevaid kumuleeruvaid ja koosmõjusid.
Riiberg, K., Tummeleht, L.I.	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek	Oleme vastu raskerelvade põlügeni rajamisele inimasustuse vahetusse lähedusse, looduskaitseks, keskkonnakaitseks ja rekreatiivselt üliväärtuslikule alale. Sellisele põlügenile tuleb leida asukoht eemal inimasustusest ja leida selleks madala loodusväärtusega piirkonnad. Märgime, et keeruline on esitada konkreetseid ettepanekuid, kui on teadmata planeeritavate tegevuste sisu, täpsem planeeringulahendus ning milliseid mõjusid on tuvastanud ja milliseid leevendusmeetmeid pakuvad planeerijad. Meie hinnangul ei ole hetkel toimunud kaasamine olnud piisavas ulatuses ega hõlmanud kõiki mõjutatud inimesi, juba müra levikuala on oluliselt laiem. Ka kohalik häälekandja Sõnumitooja ei ole põlügeni laienduse teemat põhjalikumalt käsitletud. 1. Raskerelvade põlügenile tuleb leida asukoht eemal inimasustusest ja leida selleks madala loodusväärtusega piirkonnad.	1. Soodla harjutusvälja asukoht on otsustatud Vabariigi Valitsuse 09.07.2015 korraldusega nr. 282. Sobiva asukoha leidmiseks viidi 2015. a Kaitsemინистeeriumi valitsemisalas läbi analüüs. Alternatiivsed asukohad harjutusväljale analüüsi kohaselt puuduvad. Analüüsis tuli meil leida maa-ala, mis asuks võimalikult kaugel asulatest, kus oleks võimalikult vähe elanikke, mis oleks enamikus riigi omandis, kus oleks sobiv maastik ja pinnas ning mis ei oleks liiga kaugel Tapa linnakust, paiknedes ka võimalikult lähedal olemasolevale kaitseväge keskpõlügenile. Lisaks oli oluline, et alal ei oleks sõjalist väljaõpet takistavaid elektrilise, gaasitrass, veetrass, ühiskanalisatsiooni trasse, üldkasutatavaid teid, raudteid jne ning kus ei oleks sõjalist väljaõpet oluliselt piiravaid looduskaitse tegureid. Ühtlasi oli oluline, et harjutusväli ei paikneks liiga lähedal Eesti riigipiirile. Asukoht, mis vastas suure osas kirjeldatud tingimustele, leiti Soodla veehoidla ümbruses Kuusalu ja Anija valdade territooriumil, alal mis oli osaliselt tankodroomina kasutusel ka Nõukogude armee poolt ja kus asuvat riigimaad on kasutanud kaitseväge juba aastaid taktikaliste õppuste korraldamiseks.	
		2. Tsonerida detailplaneeringuga alad mille looduslikku olukorda oluliselt ei muudeta, säilitades aladel olevad looduslikud kooslused (vanad metsad, sood, veekogud) ja pinnavormid. Harjutusväljal on mitmeid piirkondi, mille maastiku- ja loodusväärtus	2. Kaalume ettepanekut põhilahenduse koostamise etapis. Keskkonnamõju strateegilise hindamise tu-	

			on väga kõrge ning mille raadamine, kuivendamine, pinnavormide muutmine vms oleks äärmiselt kahetsusväärne, ning mis tuleb kindlasti säilitada. Samas need sobivad nt jalaväe taktikaõppuseks.	lemusena töötatakse välja tingimised oluliste looduskeskkonnale avalduvate mõjud vältimiseks ja leevendamiseks.
			3. Vältida maastiku kujundamist tehnilike vormide abil (nt suured sirgete servadega ja kandilised raadamisalad) ning kasutada looduslikku maastikukujundust.	3. Arvestame võimalusel planeeringu põhilahenduse koostamise etapis.
			4. Me ei tea praegu planeeringulahendust - kus toimub raadamine, kus asuvad sihtmärgialad, kus kuivendamine jne. Näiteks on praeguses eskiisis määratud raadatavaks alaks sisuliselt kogu harjutusala, sh rabad ja Soodla veehoidla kaldad jms, mis ilmselgelt ei saa seda olla.	4. Väljavõtte eskiisi ptk 3.9 Raadamine: <i>Harjutusvälja välja arendamiseks on vajalik raadata metsa laske- ja õppeväljade ning teede aladel, ning võimalusel u. 4 m ulatuses tee servast, et tagada teel liikumiseks vajalik nähtavus ja ohutus. Harjutusvälja raadamise käigus võidakse eemaldada metsa kogu laskevälja alal, teha raiet vaid osal määratud alast, puhastada ala alusmetsast või kujundada olemasolevat metsa muul viisil vastavalt vajadusele.</i> Laskeväljad ja teed kajastuvad planeeringulahenduse kaardil. Võimalikud kuivendamist vajavad alad selguvad põhilahenduse etapis.
			5. Puhveralade planeering ja raadamise planeering laskealadel peab otseselt tulenema müramodelleeringust ja asustusala paiknemisest.	5. Eskiislahenduse raadamise ja puhveralade asukohtad tulenevad harjutusvälja kasutusvajadusest. Laskeväljade ulatust täpsustatakse vajadusel ja võimalusel keskkonnamõju strateegiise hindamise, sh müra modelleerimise, tulemustest lähtuvalt
			6. Inimeste kodud peavad müra eest olema metsaga maksimaalselt kaitstud, 500 m metsariba polügooni piiri ääres ei ole piisav. Eriti oludes, kus puhveraladeks on osaliselt lagedaks raiutud metsad, mille müra- jm keskkonnakaitse funktsioon taastub alles aastakümnete pärast.	6. Laskeväljade ja laskesuundade kavandamisel on arvestatud sellega, et laskealad jääksid hoonestatud alade läheduses võimalusel 500 m kaugusele HV piirist. Ohualad jäävad harjutusvälja piiride sisse. Laiema kui 500 m puhvertsooni jätmine harjutusvälja piirist vähendaks väga oluliselt riigikaitse väljaõppe võimalusi ja ei ole seetõttu võimalik.
			7. Puhveralaks mõeldud mets peab omama mürahäiringu tõkestamiseks piisavat mahtu, selleks sobib vaid piisava puidumahu ja laiusega, ning kui üldse, siis püsimeetsana majandatav mets.	7. Meetmed müra mõju leevendamiseks kavandatakse KSH aruandes. Planeeringu põhilahenduse raames määratakse vajalikud tingimused metsamajandamiseks REPi alal.

		8. Harjutusala asustusega piirneval alal tuleks harjutusala avalikusele suletud piiridest jätta välja piisav hulk metsi, et kohalikel elanikel oleks võimalik oma tavapäraseid metsakasutuse vajadusi (metsas viibimine, marja- ja seenekorjamine jms) rahuldada igal ajal. Ebanormaalne on olukord, kus sellise funktsiooniga metsad muudetakse üleöö täies mahus suletuks.	8. Harjutusvälja oluline vähendamine ei ole riigikaitse eesmärkide täitmiseks tõenäoline. Planeeringu põhilahenduse koostamise etapis täpsustatakse harjutusvälja piiri kulgemine. Õppuste ja harjutuste vahelisel perioodil on harjutusväli avalikult juurdepääsetav. Teatav juurdepääs võib olla võimalik ka ajal, kui ala kasutatakse vaid taktikaliseks tegevuseks, millega ei kaasne ohualasid. Võimalused selleks täpsustuvad planeeringu põhilahenduse etapis.
		9. Mitte raiuda lai piirisihte - mets, mida raiutaks, töötab müratõkkena, raiumata jätmisel on väiksem ka looduskeskkonna kahju. Piir tuleks tähistada viisil, mis ei nõua laia sihi raiumist.	9. Meetmed müra mõju leevendamiseks aga ka looduskeskkonnale avalduvate mõju leevendamiseks esitatakse KSH aruandes. Harjutusvälja välispiirile on vajalik rajada piirisiht, et kõrvalised isikud märkaksid õigeaegselt harjutusvälja piiritähistust ja ei satuks laskmiste ajal relvade ohualadele. Piiririba peab metsas olema selgesti nähtav eelkõige ohutuse tagamiseks.
		10. Sisse seada selge kasutusgraafik, nt õppused, mis tingivad harjutusala sulgemise või mis toovad kaasa olulise müra, korraldada üle nädalavahetuse või muul selge ja kindla graafiku alusel. Selgus selles, millal tuleb arvestada polügooni olulise mõjuga, võimaldab seda märksa kergemini taluda.	10. Elanikkonna informeerimise süsteem on olemas ja areneb pidevalt. https://mil.ee/kaitsevagi/harjutusvaljad/ . Viide lehele, kus vastav info sisaldub, on olemas ka KOVide veebilehel. RKIK analüüsib võimalusi õppustest teavitamise parandamiseks. Teavitamise kavandamine ei ole planeeringulahenduse osa. Oleme avatud koostööks teavitussüsteemi parandamiseks.
		11. Pakkuda läbipaistev kompensatsioonimehhanism mõjualas olijatele. Seda nii harjumuspärase elu muutmise tõttu kui ka kinnisvara väärtuse languse tõttu. Otsese mõju alas olevad kinnistud tuleks vajaduse korral omanikelt välja osta (turuhind + väärtuse langus + kompensatsioon).	11. REPi osana kehtestatakse meetmed, mida on vajalik rakendada planeeringulahenduse välja ehitamisel riigi eriplaneeringu alas. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiriguid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.

				Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus.
			12. Mitte raiuda harjutusvälja nii lagedaks nagu kavandatud (90-95% kogu alast on ette nähtud raadamisele).	12. Kavandatud raadamise mahud lähtuvad HV toimimise jaoks vajalikust maksimaalsest stsenaariumist. HV kasutamisest põhjustatud militaarmüra modelleeritakse mürahinnangu raames ning selle põhjal analüüsitakse ja pakutakse KSH raames välja võimalikud leevendavad meetmed.
			13. Määrata raadatavad alad väheväärtuslikest kooslustest. See peaks olema täiesti võimalik, arvestades harjutusväljal olevaid suuri endisi NSVL polügooni aegseid harjutusvälju, mis olid lagedad ka siis ning mille loodusväärtus ei ole sedavõrd suur.	13. Eskiislahenduse raadamisalad tulenevad tänastest Kaitseväge vajadustest ja Soodla HVle kavandatud tegevustest.
			14. Harjutusala mets majandada püsimeetsana või üldse mitte. Lageraied tuleks välistada. See aitaks summutada müra, samuti säilitada üldist keskkonda. Alal asuvad valdavalt männikud, mis lageraie majandamisviisi ka metsamajanduslikus mõttes ei vaja.	14. Planeeringu põhilahenduse raames määratakse vajalikud tingimused metsamajandamiseks REPi alal.
			15. Jätta Soodla jõe üldkasutatav puhver, vähemalt 500 m kaldajoonest.	15. Ettepanekuga ei ole võimalik arvestada. Relvade ohualad ulatuvad kõigi laskeväljade kasutamise korral Soodla jõe ääres, mistõttu jõe ääres viibimine on eluohtlik. Jõe äärset ala saab kasutada harjutusvabadel aegadel ja päevadel kui ala on kasutuses vaid lahingmoonata taktikalisteks harjutusteks.
			16. Kohalikele kehtestada erirežiim ala kasutuseks, nt vee- kogude kaldad, rabad, kindlaksmääratud metsaalad, kus ei toimu raskerelvade tegevust. Ei ole mõistlik, kui nt rühma taktikaõppuseks pannakse kogu ala kinni. Ala sulgemine peaks olema selgelt vajaduspõhine.	16. Harjutusvälja kasutamine õppuste toimumise ajal on kohalike elanike jaoks sama ohtlik kui turistide jaoks. Seega ei ole võimalik kaaluda erisusi. Teatav juurdepääs võib olla võimalik ka ajal, kui ala kasutatakse vaid taktikaliseks tegevuseks, millega ei kaasne ohualasid. Võimalused selleks täpsustuvad planeeringu põhilahenduse etapis.
			17. Kohalikele (naabrid) ette näha erikohtlemine - neile sihitud teavitused, otsene suhtlemine, KV poolt määratud kontaktisik, et kõigil oleks selge informatsioon ning võimalus nii saada kui anda polügooniga seotud infot.	17. Elanikkonna informeerimise süsteem on olemas ja areneb pidevalt. https://mil.ee/kaitsevagi/harjutusvaljad/ . Viide lehele, kus vastav info sisaldub, on olemas ka KOVide veebilehel. Oleme avatud koostööks teavitussüsteemi parandamiseks.

			18. KOV-dele määratud toetus peaks olema sihitud väga selgelt otseses mõjualas olevate kogukondade hüvanguks - teedevõrgu arendamine, teehoid, kommunikatsioonid jms. Kuusalu vallas see seni nii toimunud ei ole.	18. Harjutusväljade häiringu tasu on olnud senini ja on ka edaspidi suunatud sihtotstarbeliselt häiringu mõjude kompenseerimiseks ja sisuline otsustamine antud kohaliku omavalitsuse pädevusse.
			19. R-P vaikus alates 18.00, va ette teada olevad oluliste õppuste päevad (Kevadtorm jms).	19. Planeeringuga kehtestatakse planeeringuala ruumiline lahendus ja olulist mõju leevendavad meetmed selle välja arendamiseks ja kasutamiseks. Harjutusvälja kasutuskooormus, kasutatavad relvad jms ei ole planeeringu osaks. Neid on eskii- sis ja KSH programmis käsitletud niivõrd, kui see on vajalik mõjude hindamiseks ja leevendavate meetmete kavandamiseks. Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitse- liste ja kohaliku kogukonna huvide vahel. Ettepanekuga arvestatakse võimalusel harjutus- välja kasutuseeskirja koostamisel.
			20. Polügooniga seotud tööjõud ja teenused tuleb palgata mõju- last eelistades kohalikke inimesi ja ettevõtjaid.	20. Ettepanek võetakse teadmiseks. Riigi Kait- seinvesteeringute Keskus analüüsib hangete läbivi- misel ja tööjõu palkamisel ettepanekuga arvesta- mise võimalikkust.
			21. Leiame, et polügoniks muudetud ala peab olema kasutu- ses viisil, mis võimaldab selle võimalikult vähese investeeringu- guga taas muuta tsiviilkasutusega alaks.	21. Harjutusväli on võimalik võtta minimaalse in- vesteeringuga tsiviilkasutusse. Ühtlasi ei jäta har- jutamine Soodlas lõhkemata lõhkekehi.
	Valgejõe küla- selts	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 13.03.2023	Alustuseks toetame täielikult Kuusalu vallavalitsuse poolt 3.03.2023 nr 7-1/886 Kaitseministeeriumile saadetud kirjas si- salduvaid ettepanekuid Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu detailse lahenduse eskiisile ja keskkonnamõju strateegilise hinda- mise programmile. Samas nendime, et vald on jätnud nii eelviidatud ettepanekutes kui ka muudes dokumentides käsitlemata mitmed polügooni naabrusest kõige rohkem kannatavate kohalike elanike ja külade probleemid. 1. Seepärast teeme esiteks ettepaneku hinnata Soodla harjutus- välja strateegilist keskkonnamõju koos keskpöügooni mõjuga, mitte eraldi, nagu see toimub praeguses menetluses.	1. KSH käigus pööratakse tähelepanu võimalikule koosmõjule ja mõjude kumuleerumisele, arvesta- des vajadusel ka väljastpoolt planeeringuala tule- vad mõjusid. Millises hinnatavas valdkonnas mil- liste eeltoodud aspektidega ning millises ulatuses arvestatakse, sõltub valdkonnast. KSH programmis on koomõju tekitavad mõjuvaldkonnad välja too- dud (vt ptk 6.2; 6.12;6.13).

		<p>Põhjendus: Keskpolügoon ja Soodla harjutusväli koos ohualadega moodustavad kavandatavate tegevuste kirjelduse kohaselt funktsionaalse terviku - integreeritud on mõlema objekti laske ja sihtmärgialad ning kavandatud on sõjatehnika suuremahuline ja pidev liikumine vormiliselt justkui eraldiseisvate harjutusalade vahel. Kokku 27 294,3 ha suurusele polügooni alale on kavandatud de facto ühine välispiir, kuna vaba läbipääs kahe ala vahelt on kavas kuni 300 päevaks aastas sulgeda.</p>	
		<p>2. Teiseks pole Valgejõe küla elanikud nõus Kaitseministeeriumi ja Kuusalu valla vahel 2019. aastal sõlmitud koostöölepingu ja selle lisa senistel tingimustel pikendamise, kuigi Kuusalu vallavanem on enda kinnitusele selleks ministeeriumile soovikirja juba saatnud.</p> <p>Senise lepingu lisaga vallale suunatud iga-aastane makse (kolmekordne polügooni maamaks, ohualasid arvestamata, 142 000 eurot) on kantud sihtotstarvet määramata valla-eelarvesse. Kuigi järjestikused kaitseministrid on toonud seda koostöölepet pidevalt eeskujuks, kuidas keskpõlvkonnas riik kogukondadele tekitatud häiringuid rahaga leevendanud, siis Kuusalu vallas pole kogu lepinguperioodil polügooni vahetusse naabrusse sellest rahast jõudnud sentigi. Valgejõe küla delegatsioon tõstas selle küsimuse kohtumisel vallavanemaga 2022. aasta 10. jaanuaril, kuid täna saame nentida, et vald on kogu lepinguperioodil kasutanud seda raha siiski eranditult paikades, kuhu polügoonilt ei ulatu raskerelvade müra isegi ühegi tuulega. Senisel kujul lepingut jätkates ostaks kaitseministeeriumi valdadel küüniliselt vaid planeeringute ja lubade turbomenetlust (2019.a. heade kavatsuste kokkuleppe punkt 8) ning sellega tekitaks täiendavaid pingeid polügooni ümbruse elanike seas.</p> <p>Ettepanek: Juhul kui kaitseministeeriumi kavatseb 2024. aastal omavalitsustele raha eraldamisega jätkata, tuleks see muuta sihtotstarbeliseks toetuseks polügooni naabrusest kõige rohkem kannatavatele majapidamistele ja polügooni naabruses asuvatele küladele.</p> <p>Põhjendus: sest nii on õiglane ja leevendaks pingeid polügooni vahetus naabruses.</p>	<p>2. Perioodil 2019-2023 on nn harjutusväljade talumistasu makstud kohalike omavalitsustele, mille territooriumile jäävad Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusväljad. Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus. Väljatöötamisel on määrus, millega muudetakse häiringu kompenseerimine kohalikele omavalitsustele püsivaks.</p>

		<p>3. Kolmandaks teeme vallale ettepaneku koos kinnisvara omanikega töötada välja ning esitada ministeeriumile läbirääkimiseks kompensatsioonimehhanism, mis hüvitaks omanikele polügooni tegevusest tuleneva kinnisvara väärtuse languse ning kahjud ettevõtetele.</p> <p>Kinnisvara omanikele oleks seejuures oluline leevendusmeede polügooni ümbritseva riigikaitseliste ehituspiirangutega maa maamaksust täielik vabastamine. Laiemas häiringualas aga maamaksu oluline langetamine. Toetaksime seejärel igati oma valda riigile esitatavas nõudes omavalitsuse eelarvest kaduva maksuraha katmiseks riigi poolt.</p> <p>Kontekst: sisuliselt samaaegselt maa väärtust vähendavate riigikaitseliste ehituspiirangute seadmisega toimus maa korraline hindamine ja maa maksustamishind tõusis Valgejõe külas isegi 10 kuni 20 korda (mis on oluliselt kõrgem tõus kui meie naabruses Ida-Harjus ja Lääne-Virus).</p> <p>Arvestades lisaks ka kujuneva uue valitsuskoalitsiooni aruteludest kostuva mõttega maamaksu kiirendatud korras tõstmiseks oleks polügooni ümbruskonnale maamaksuerisuse loomine eriti asjakohane.</p> <p>Märksa keerulisem, aga siiski vajalik on meie arvates ka polügooni naabrusest mõjutatud kinnisvara väärtuse erapooletu hindamine vähemalt kord aastas. Kui hinna langus on seostatav polügooni tegevusega, tuleks hinnavahe vara omanikele kompenseerida täies ulatuses.</p> <p>Põhjendus: sest nii on õiglane ja vähendab uusi pingeid polügooni naabruses.</p>	<p>3. Antud teema ei ole otseselt planeeringu mahus käsitletav valdkond. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitselist tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.</p> <p>Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus.</p>
		<p>4. Neljandaks peame oluliseks regulaarselt vähemalt kord aastas toimuvat erapooletut monitooringut Valgejõe ja polügooni naabruse põhjavee kvaliteedi hindamiseks. Meie vanemad elanikud mäletavad hästi 90-ndate aastate alguses territooriumi suuruselt tänasega võrreldavalt nn Aegviidu polügoonilt Valgejõkke jõudnud ränka reostust. Me usume ja loodame, et inimesed, kombat ja tehnika on vahepeal muutunud, aga üks viis selle kindlustamiseks on tõhus kontrollimehhanism.</p> <p>Põhjendus: Eestis on ainult üks Valgejõgi ja sellega ei tohi me enam riskida.</p>	<p>4. Läbi viidava keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus tuvastatakse tegevuste olulised keskkonnamõjud ning vajadus ja võimalused neid leevendada ja/või seirata. Mõju hindamise tulemused esitatakse KSH aruandes.</p> <p>Keskpolügooni põhjavee seire toimub Soodla HV REP ja KSH menetlusest sõltumatult, selle tulemusi on KSH programmis kajastatud (vt ptk. 6.10).</p>

MUUD HUVIGRUPID			
Eesti Linnade ja Valdade Liit	Algamise eelnõu 04.04.2022 nr 5-1/79-2	<p>Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu algatamisest saati ei ole protsessi kaasatud ei ASi Tallinna Vesi, kes vastutab otseselt Tallinna elanike kvaliteetse joogiveega varustamise eest, ega ka Sotsiaalministeeriumit ja Terviseametit, kelle vastutusalas Eesti elanike joogivesi on.</p> <p>Seega tuleks praeguse kooskõlastuse faasis kindlasti koheselt kaasata ka AS Tallinna Vesi, Sotsiaalministeerium ja Terviseamet ning arvestada Euroopa Liidu joogiveega seotud strateegilisi ja taktikalisi suuniseid mida Eesti kui liikmesriik peab täitma ja mis on kirja pandud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu Direktiivis (EL) 2020/2184, 16. detsember 2020, olmevee kvaliteedi kohta.</p>	<p>Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) algatamise eelnes harjutusvälja asutamine ja harjutusvälja asukoha määramine Harju maakonnaplaneeringus 2030+. Harjutusvälja asutamise eelselt kaasasid Kaitseministeerium ja Kaitseväe esindajad erinevaid huvirühmasid, sh Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet ja Tallinna Vesi AS. Seda arvestades ei saa öelda, et Tallinna Vesi AS ei ole olnud kaasatud. Soodla harjutusväli asutati Vabariigi Valitsuse 09. juuli 2015 korraldusega nr 2822.</p> <p>Eriplaneeringu eesmärk on harjutusvälja ehitusõiguse määramine, harjutusvälja ja Kaitseväe keskpõlügooni (edaspidi ka keskpõlügoon) ühenduskoridoride võimalike asukohtade ning Soodla harjutusväljast ida pool asuva põhja-lõuna-suunalise tee asukoha määramine ja muude planeerimisseaduse § 126 lõikes 1 nimetatud asjakohaste ülesannete lahendamine.</p> <p>Eriplaneeringu ja KSH eelnõu esitamisel kooskõlastamiseks lähtuti Vabariigi Valitsuse reglemendist § 6 lg 1.</p> <p>Eriplaneeringuga kaasnevaid mõjusid hinnatakse sellega üheaegselt koostatavas KSH, sh tegevus mõju Soodla veehoidlale.</p> <p>Planeeringu koostamiseks toimub koostöö lähtuvalt planeerimisseaduses § 44 (Koostöö ja kaasamine riigi eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisel) toodule. Isikud ja asutused, kes kaasatakse planeeringu koostamisse täpsustatakse planeeringu seletuskirjas, kuid kindlasti kuulub kaasatavate asutuste hulka ka Tallinn Vesi AS.</p>

² Vabariigi Valitsuse 09.07.2015 korraldus nr 282 „Soodla harjutusvälja asutamine“- RT III, 14.07.2015, 1.

Riigimetsa Majandamise Keskus		Algamise ja LS avalikustamise järgne 01.12.2022 nr 3-1.1/2022/5973	<p>1. Märgime, et kavandatavad Soodla harjutusvälja ja Kaitseväge keskpõlügeni ühendavad transpordikoridorid hakkavad kulgema RMK Põhja-Kõrvema telkimisalade ja lõkkekohtade vahetus läheduses. Konkreetselt puudutavad need Oru lõkkekohta ja Järvi telkimisalad ning Paukjärve, Jussi ja Venemäe telkimisalad, ühtides ja ristudes mitmes kohas Paukjärve ja Jussi loodusradade, Järvi-Aegviidu matkaraja ja Oandu-Ikla matkateega ning kattudes pikalt uue Oandu-Ikla matkatee alternatiivtrassiga.</p> <p>Kavandatavates Soodla jõe ületamiskohtades Kaksiksilla ja Koersilla juures asuvad RMK puhkeala parklad ja õpperadade alguspunktid.</p> <p>Palume riigi eriplaneeringu koostamisel kindlasti arvestada eelpool loetletud RMK külastuskorraldusliku taristuga, et saaks tagatud RMK külastusala jätkuv toimivus. Vastavalt Teie soovile lisame taristu andmeid sisaldavad digitaalsed kaardikihid käesolevale kirjale pakitud failina.</p>	<p>1. RMK taristuga arvestatakse planeeringulahenduse väljatöötamise raames vastavalt võimalustele. Telkimisalad ja lõkkekohad saavad tõenäoliselt olemasolevas asukohas säilida, kuid nende kasutamine võib ligipääsupiirangute tõttu osadel aegadel aastas olla piiratud, seda juhul kui nn LOA ala kehtestatakse (võimalik LOA ala kehtestatakse REPist eraldiseisvalt Vabariigi Valitsuse otsusega). Matkaradade kulgemise ja vajalike muudatuste osas teeme täiendavat koostööd ning vajalikud lahendused selguvad koostöö käigus põhilahenduse etapis.</p>
			<p>2. Lisaks palume Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringuga mitte seada piirangud metsa majandamisele nii planeeringualal kui ka väljapoole planeeringuala asuvatel metsaaladel, et metsa majandamine oleks jätkuvalt võimalik vastavalt kehtivatele seadusandlikele aktidele.</p>	<p>2. Tingimused metsamajandamisele harjutusvälja alal selguvad KSH koostamise käigus koostöös erinevate osapooltega. Ei saa välistada täiendavate tingimuste määramist metsamajandamisele kui see on vajalik avalikust huvist lähtuvalt või looduskaitseliste vm väärtuste säilimiseks.</p>
			<p>3. Peame väga oluliseks, et planeerimise käigus leitakse lahendus Aegviidu-Kemba suunalise liiklusühenduse säilitamiseks Pikajärve tee kaudu.</p>	<p>3. Aegviidu-Kemba liiklusühenduse säilimiseks on kavandatud Põhja-Lõuna suunaline alternatiivne tee (kaardil näidatud asukohas). Siiski peab arvestama, et osaliselt võib Soodla HV ja KVVP vaheline piirkond avalikkuse jaoks teatud ajal aastas olla suletud (max 70-90 päeva/aastas), kui otsustatakse nn LOA ala kehtestamine. LOA ala kehtestamise üle otsustatakse eraldiseisvalt REPist.</p>
		Algamise eelnõu 07.05.2019 nr 3-1.1/1339	<p>RMK on igati huvitatud Soodla harjutusvälja riigi eriplaneeringu koostamise protsessis osalemisest.</p> <p>RMK teeb ettepaneku lisaks keskkonnakorralduskavale koostada ka metsamajanduskava, millega määratletakse üldised metsa majandamise, s.h. metsa uuendamise põhimõtted Soodla harjutusväljal.</p>	<p>Arvestame ettepanekuga määrata REP raames üldised metsa majandamise põhimõtted.</p>

	OÜ Kivikandur	Algamise ja LS avalikustamise järgne 20.10.2022	<p>Kivikandur OÜ on 03.04.2019 kirjaga esitanud Teile päringu, millega soovisime teada, kui kaugele on jõutud riigi eriplaneeringu menetlusega ning millal oleks võimalik jätkata Kosu kruusamaardlas Kosu II uuringuruumis varu arvele võtmise menetlusega ehk Kosu kruusamaardla registrikande muutmise menetlusega.</p> <p>Kosu II uuringuruumi piires levivad ehituskruusa ja ehitusliiva maavara varuplokid kattuvad Kaitseministeeriumile kuuluva riigikatselise ehitise Soodla harjutusväljaga (VID kood 76) ja selle piiranguvööndiga. Varuplokid paiknevad katastriüksusel Kolga metskond 83 (katastritunnus 35301:001:0158). Eelnevast tulenevalt on vajalik Kosu kruusamaardlas registrikande muutmise menetlusega jätkamiseks Kaitseministeeriumi poolset kooskõlastust varude arvele võtmise aruandele.</p> <p>Tulenevalt eelnevast palume taaskord informatsiooni, kas varesemalt menetluses olnud riigi eriplaneeringu menetlus, mis oli seotud Soodla Harjutusväljaga, on lõpetatud ning millal on võimalik jätkata Kosu kruusamaardlas registrikande muutmise menetlusega, et arvele võtta Kosu II uuringuruumi piires levivad ehituskruusa ja ehitusliiva varud aktiivsete tarbevarudena.</p>	1. Anname teada, et Soodla HV riigi eriplaneeringu protsess on alles alanud, see algatati 12.05.2022 ning kehtestamine on esialgu kavandatud detsembris 2024.
	Seltsing Loodus, inimene ja sõjavägi	Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 28.02.2023	1. Alates 2015. aastast, mil Soodla harjutusvälja loomise huvi tekkis ja seda kohalikele inimestele tutvustati, pole harjutusvälja plaaniga kaasnenud nn laiendatud ohuala. Laiendatud ohuala vajadus oli teadmata isegi Kaitseväe keskpõlügeni REPi kehtestamisel, kuivõrd keskpõlügeni REPi alusel loodi praeguse planeeringulahenduse kohasele Soodla harjutusvälja nn laiendatud ohualale alternatiivne Oandu-Ikla matkatee osa. Sellise nn laiendatud ohuala liitmine planeeringusse nõuab põhjalikku selgitust antud ala vajaduse osas: missuguseid vajadusi see täidab, miks ei ole seda varem planeeritud jne.	1. Ajendatuna Vene Föderatsiooni kallaletungist Ukrainale on tehtud suur hulk otsuseid relvasüsteemide uuendamiseks, liitlasüksuste kohalolu suurendamiseks, kaitseväeteenistuse pikendamiseks, maakaitse suurendamiseks jne. Eeskätt seoses uute relvasüsteemidega, aga ka muudel seotud põhjustel on oluliselt suurenenud vajadus nn laiendatud ohualade olemasoluks ka Sooda harjutusväljast keskpõlügeni suunal. Seda arvestades hinnatakse KSH aruandes ka nn LOA ala mõjusid. Loa ala laiendamist ei otsustata REPi-ga.
			2. Nn laiendatud ohualade "loomine" Vabariigi Valitsuse korraldusega väljaspool REPi planeeringuala, aga käsitledes neid alasi siiski REPis, nagu seda tehti ka Kaitseväe keskpõlügeni REPi ja keskpõlügeni laiendatud ohualade puhul, on legaliseerimisskeem, mis edastab kogukondadele sõnumi "jokkskeemide" tolereerimisest planeerimisseaduse rakendamisel. On planeeringu	2. Kaitseväe keskpõlügeni nn LOA ala mõju ei hinnatud osana Keskpõlügeni REPist. Seda tehti eraldi, samas heideti ette, et seda ei tehta osana REPi KSHst. Tagamaks parem kaasamine ja informeeritus, hinnatakse Soodla harjutusvälja nn LOA ala mõjud osana REPi KSHst.

			<p>läbiviija suva, missuguseid mõjusid sellise lähenemise puhul hinnatakse. Näiteks tõi Kaitseväe keskpõlügeni laiendatud ohualade rajamine kaasa eramaade võõrandamise neil aladel. REPi sellega kaasneva mõjusid aga ei analüüsitud. Kogukonna turvatunne on sellisest lähenemisest sügavalt riivatud, vt p 3.</p>	
			<p>3. Programmis 7.2.12 on välja toodud, et harjutusväljale jäävate maaüksuste hõivamist ei saa pidada oluliseks mõjukuks, sest harjutusvälja rajamise eelduseks on (vajadusel) kinnistute võõrandamine õiglase tasu eest. Täna on ilmunud piisavalt meediakäsitlusi, mis osundavad Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse mittedobivusele kodude, põllumaade jm kinnisvara omandamiseks. Keskpõlügeni laiendatud ohualadel ei ole võõrandamisele minevate kodumajapidamiste omanikele õiglase omandamise lahendust leitud, ja seda juba aastaid. Sellega on kaasnenud negatiivne mõju kohalikule kogukonnale: turvatunde kadumine, kogukonna muutumine vaesemaks heade naabrite võrra, mõju kultuuripärandile. Mõju otseseks allikaks on riigi eriplaneering. Palume hinnata maaüksuste hõivamise mõju nii Soodla harjutusvälja puhul kui kumuleeruvat mõju keskpõlügeni REPi ala ja laiendatud ohualadega.</p>	<p>3. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavatele inimestele ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks. Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.</p>
			<p>4. Soodla veehoidla lõunakalda, Koitjärve raba ja harjutusvälja nn laiendatud ohuala väljajätmine planeeringust võimaldaks säilitada kohaliku loodusturismi tuumikala, mis praeguse planeeringu eskiisi põhjal täielikult kaob ja ei võimalda enam pikemas perspektiivis siinkandis loodusturismi teenuseid pakkuda. Soodla veehoidla lõunakalda väljajätmist harjutusvälja piirest on eelnevalt arutatud kohaliku kogukonna ja Kaitseväe esindajatega, tookordses arutelus seda ei välistatud.</p>	<p>4. Ettepanekutega ei ole võimalik arvestada, kuna see vähendaks märkimisväärselt riigikaitse väljajätmise võimalusi. Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitse ja kohaliku kogukonna huvide vahel, sh analüüsime täiendavalt võimalusi Soodla veehoidla lõunakalda osalises vabastamiseks. Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel ei ole Soodla veehoidla avalik ega avalikult kasutatav veekogu. Soodla veehoidla kuulub keskkonnaministri kiri 27.04.2021 käskkirja nr 1-2/21/212 alusel Tallinna linna pinnaveesüsteemi joogiveehaardesse. Vastavalt KeÜS § 37 lg 7 võib veekogu, mis ei ole avalikult kasutatav, kasutada üksnes omaniku loal. Veeseaduse § 151 lg 2 kohaselt on majandustegevus veehaarde sanitaarkaitsealal keelatud, keelatud on ka sisepõlemismootorite kasutamine kogu</p>

				<p>veehoidla ulatuses (VeeS § 183 lg 6). Veeseaduse § 151 lg 5 kohaselt võib pinnaveehaarde sanitaarkaitseala omanik või valdaja lubada isikuid veehaarde sanitaarkaitsealale virgestus- ja keskkonnanaharidusliku tegevuse eesmärgil ajutiselt ning piiratud ulatuses, kui tagatakse veehaarde ja vee kaitse. Nimetatud tegevus ei ole lubatud pinnavee sanitaarkaitseala haldava vee-ettevõtja nõusolekuta. Lisaks on Veeseaduse § 153 toodud piirangud ka joogi-veehaarde valgaala ja toiteala kohta. Hiljuti muudetud veeseaduse kohaselt tuleb vee-ettevõttele koostada joogiveehaarde valgala ja toiteala riskihindamise, mille tulemusel peaksid piirangud oluliselt konkreetsemaks minema. AS Tallinna Vesi hinnangul valmib nimetatud riskide hindamine 2024. aasta jooksul. Seega on ettevõtte korraldamine Soodla veehoidlal ja selle sanitaarkaitseala ulatuses enam kehtivate õigusaktide nõuetest ja veekogu omanikega sõlmitud kokkulepetest kui planeeringulahendusest.</p>
			<p>5. Soodla harjutusvälja ja keskpõlügeni ühendavate teekoridori osas on inimestele keskpõlügeni REPi menetluse käigus selgitatud, et kolme teekoridori planeeritakse, et valida nende seast looduskeskkonnale kõige väiksema mõjuga koridor. KSH programmi põhjal tundub, nagu soovitaks käiku anda kõik kolm teed. Teede planeerimine nõuab lisaselgitust.</p>	<p>5. Kolm ühendusteed on vajalik selleks, et oleks võimalik luua erinevaid stsenaariumeid ja olukorrasid mitmel viisil lahendada. Selleta ei täida õppused enda eesmärki. Lisaks on ühendusteed vajalikud kahe harjutusala vahel liikumiseks. Mida vähem on liikumise alternatiive, seda suurem saab olema koormus ühel teel. Jussi nõmme on vajadus kasutada vaid suurõppuste ajal, kooskõlastades liikumise eelnevalt Keskkonnaametiga.</p> <p>Lõunapoolne tee kulgeb suures osas nn laiendatud ohuala piiril ja saab selles osas olla avalikult kasutatav ka siis kui laiendatud ohuala on aktiveeritud. Kaitseministeeriumi valitsemisala töötab selle nimel, et leida lahendused lõuna-poolse tee kogu ulatuses kasutamiseks ajal, kui kogu harjutusväljade vaheline ala on ohualana kasutuses.</p> <p>KSH käigus hinnatakse kõigi kolme ühendustee keskkonnamõjusid.</p>

		6. 500 m metsapuhvri tagamiseks tuleb planeeringu läbiviija poolt viivitamatult kehtestada planeeritavas puhveralas raierahu, et planeeringu kehtestamiseni jõudes oleks puhvri jaoks veel mets olemas.	6. . Soodla harjutusväljal ei toimu hetkel lageraiet ega ka raadamist. Küll aga on Soodla piirkonnas, väljaspool harjutusvälja ala toimunud lageraiet, mida võib olla ekslikult peetud harjutusvälja osaks. Soodla harjutusväljal toimuvad vaid hooldusraied kasvutingimuste ja tervisliku seisukorra parandamiseks. Harvendusraiega tagatakse, et tulevikus kasvab seal tugevam mets.
		7. Pärandkultuuriobjektide kaitse osas Kaitseväe keskpöügooni REPi käigus välja toodud soovituslikud meetmed ei tööta: objektid pole senini kaitstud ega tähistatud. Palume pärandkultuuriobjektide kaitsetegevuste soovituslikkuse asendada nõudega.	7. Pärandkultuuri objektid ei ole kehtiva seadusandluse kohaselt riikliku kaitse all. Infot pärandkultuuri objektide kohta kogub ja haldab RMK. Planeeringu ega selle tingimustega ei saa muuta kehtivat seadusandlust. Seetõttu saab planeering ja selle KSH anda ainult soovitusi pärandkultuuri objektide kaitsmiseks.
		8. Kui Natura hüvitusmeetmed tuleb enne planeeringu kehtestamist ellu viia, siis samamoodi peab kehtima nõue hüvitada eraomanikele maade hõivamisega tekitatav kahju enne planeeringu kehtestamist, et vältida samasugust olukorda nagu keskpöügooni REPi puhul, kus koduomanikud jäetakse aastateks teadmatusse ja neile ei leita õiglast lahendust.	8. Avalikes huvides maade omandamine toimub kinnisvara avalikes huvides omandamise seaduse raamistikus (KAHOS). Soodla harjutusvälja alal on maid omandatud alates 2017. aastast eesmärgiga leida kokkuleppelised lahendused ning tänaseks on omandatud 17 kinnistut. Maade omandamiseks harjutusvälja algavad põhjalikumad läbirääkimised paralleelselt REP protsessiga pärast piiri kulgemise täpsustamist, mis on üks REP ülesanne.
		9. Punktis 7.3.1 on toodud: "Tapa linnaku arendamine on näidanud, et lisandunud nõudlus on kaasa toonud piirkonna äriteenuste tarbimise olulise kasvu, mis on andnud tõiuke teenindussektori ettevõtete loomiseks ja olemasolevate ettevõtete laiendamiseks". LISi poolt läbi viidud analüüsi põhjal ei ole Tapa linna ega valla üldised sotsiaalmajanduslikud näitajad alates 2014. aastast paranenud kuidagi teistsuguses tempos kui sarnaste Eesti väikelinnade omad. Palume programmis toodud väite illustreerimiseks tuua täpsed andmed, missuguseid ettevõtteid on hakatud rohkem tarbima, missuguseid ettevõtteid on tänu sellele rohkem loodud ja mis on võrdlusbaas. Samuti, juhul kui selline trend on tuvastatav, siis selgitada täpselt, kuidas saab prognoosida sarnast mõju Soodla piirkonnas, kus on Tapast väga erinevad sotsiaalmajanduslikud tingimused ja näitajad.	9. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks. Oleme KSH programmis vastavat ptk-i täpsustanud. Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid olemasoleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel

				<p>pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada.</p>
			<p>10.Soodla veehoidla vee kvaliteedi hoidmine parimal tasemel on väga oluline. Kuivõrd Tallinna Vesi ei ole soovinud planeeringuprotsessis oma sisendit anda, peame vajalikuks toonitada, et Soodla veehoidla vee kvaliteedi tagamiseks on vaja välja töötada põhjalikud meetmed.</p>	<p>10. KSH käigus hinnatakse kavandatava tegevuse mõju Soodla veehoidla vee kvaliteedile ning vajadusel tuuakse välja meetmed tekkivate mõjude vältimiseks.</p>
	<p>MTÜ Eesti Metsa Abiks</p>	<p>Eskiisi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023</p>	<p>Alljärgnevate ettepanekute koostamisel on lähtutud eelkõige eesmärgist tagada ümbruskonna elanikele ja ka loodusele maksimaalselt hooliv käitumine, samas säilitades Eesti kaitsevääle koos liitlastega vajalik harjutamise võimalus. Suur osa kavandatavast tegevusest paikneb Põhja Kõrvemaa maastikukaitsealal, kus paikneb hulgaliselt loodusväärtuseid, erinevaid taimi ja loomi, nagu on näha allolevatest maaameti geoportaali väljavõtetest. Ala läbib Soodla jõgi, mis on Tallinna linna elanike joogi-veeallikas. Piirkonna naabruses elab suur hulk elanikke ning ala on armastatud rekreatsiooniala kogu Eesti elanikele. Ala läbib RMK metsatee ning ohualasse jäävad Kõrvemaa spordikeskuse suusa- ja matkarajad, millega on seotud mitmed kohalikud turismiettevõtted. Seega tuleb tegevuste kavandamisele läheneda äärmiselt tundlikult, et kahjustada ei saaks ei loodusväärtused ega ka elanike heaolu ega elukvaliteet.</p> <p>1. Planeeringualast tuleb välja arvata Koitjärve raba, mis ei ole sobilik ei soomusmanöövervõime ega laskeharjutuste läbiviimiseks. Samas on raba oluline keskkonnakaitseliselt, sest seal on mitmeid loodusharuldusi. Samuti on Koitjärve raba oluline koht piirkonna inimestele, kes käivad seal marjul ja ka kohalikele loodusturismi ettevõtjatele, kes saaksid seal ka edaspidi korraldada loodusmatku ilma piiranguteta. Nagu eelnevalt skeemilt näha, jäävad planeeringu kohaselt teised piirkonna rabad peale harjutusala rajamist 70..300 päeval aastas suletuks. Seega on vähemalt ühe, Koitjärve raba, planeeringu alast välja jätmine igati põhjendatud.</p>	<p>1. REPiga ei kavandata laskeväljasid, teid ega soomustehnikaga liikumist Koitjärve rabas. Raba alale ulatuvad relvade ja laskemoona kasutamisel ohualad.</p> <p>Juurdepääs rabale on piiratud, kui kasutatakse relvasid, milleks kasutamisega kaasnevad ohualad, mis ulatuvad raba alale.</p> <p>Kasutuskooormus kuni 90 päeva aastas on nn laiendatud ohualas, kui see otsustatakse rajada. Seda ei otsustata REPiga.</p> <p>Koitjärve raba alale ulatuvad lisaks lõuna-laskeväljale ka kirde laskevälja ohualad, mistõttu ei ole raba välja arvamine harjutusväljast võimalik - see vähendaks märkimisväärselt riigikaitselise väljaõppe võimalusi.</p>
			<p>2. Ettepanek on loobuda nn lõunapoolsest laskealast, millega säilib piirkonna elanikel ligipääs Soodla veehoidlale, mis on oluline</p>	<p>2.Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel ei ole Soodla veehoidla avalik ega avalikult kasutatav</p>

		<p>virgestusala nii piirkonna ja kui ka Tallinna elanikele. Soodla veehoidla lõunakalda avatuks jätmise võimaldab säilitada piirkonna inimestele ujumiskoha ning jätkata saaks tegevust Soodla jõel ja veehoidlal. Soodla jõe ülessepaisutatud alal korraldatakse paadimatku (paadilaenus) ja talvel uisu ja tõukekelgumatkasid jääl. Lõuna laskeala ära jätmisega väheneb oluliselt müra Pillapalu küla elanikele, sest harjutusalad jäävad seejuures kaugemale. Samuti võimaldab see ära jätta soomukite liikumise Piibe maanteel, sest puudub vajadus liikuda põhja ja lõunapoolse harjutusala vahel.</p> <p>Soomustraspordi kolonnide liiklus ümber veehoidla võib tekitada liiklusohutlikke olukordi Piibe maanteel, eriti selle kitsamas osas Raudoja veehoidla juures. Samuti põhjustab see müra ja tolmu häiringuid Härmakosu ja Raudoja küla elanikele.</p>	<p>veekogu. Soodla veehoidla kuulub keskkonnaministri kiri 27.04.2021 käskkirja nr 1-2/21/212 alusel Tallinna linna pinnaveesüsteemi joogiveehaardesse. Vastavalt KeÜS § 37 lg 7 võib veekogu, mis ei ole avalikult kasutatav, kasutada üksnes omaniku loal.</p> <p>Veeseaduse § 151 lg 5 kohaselt võib pinnaveehaarde sanitaarkaitseala omanik või valdaja lubada isikuid veehaarde sanitaarkaitsealale virgestus- ja keskkonnaharidusliku tegevuse eesmärgil ajutiselt ning piiratud ulatuses, kui tagatakse veehaarde ja vee kaitse. Nimetatud tegevus ei ole lubatud pinnavee sanitaarkaitseala haldava vee-ettevõtja nõusolekuta. Lisaks on Veeseaduse § 153 toodud piirangud ka joogi-veehaarde valgaala ja toiteala kohta. Selle tõttu ei ole õige pidada Soodla veehoidlat ega selle lähiala oluliseks virgestusalaks. Hiljuti muudetud veeseaduse kohaselt tuleb vee-ettevõttel koostada joogiveehaarde valgala ja toiteala riskihindamise, mille tulemusel peaksid piirangud oluliselt konkreetsemaks minema. AS Tallinna Vesi hinnangul valmib nimetaud riskide hindamine 2024. aasta jooksul.</p> <p>Lõuna laskevälja ära jätmisel oleks oluline negatiivne mõju riigikaitse eesmärkide täitmisele, mistõttu ei ole sellega arvestamine võimalik.</p> <p>Püüame planeeringulahenduse koostamise raames leida võimalikud kompromisslahendused riigikaitseliste ja kohaliku kogukonna huvide vahel, sh kaalume täiendavalt võimalusi veehoidla lõuna kalda osaliseks harjutusväljast välja arvemiseks.</p>
		<p>3. Vähendamaks koormust keskkonnale tuleb ära jätta lõunapoolne ühendustee, mis läbib ca 16 km osas Põhja-Kõrvemaa maastikukaitseala ja hulgaliselt vääriselupaiku. Planeeringus ei ole esitatud ühtegi mõistlikku põhjendust, miks on vajalik Soodla harjutusala ja keskpõlügeni vahel kolm ühendusteed. Loobudes lõunapoolsest teest, väheneb kogu teede pikkus ligi poole võrra ning kaob vajadus ehitada teed üle Jussi nõmme, mis on üle-ees-</p>	<p>3. Kolm ühendusteed on vajalikud selleks, et oleks võimalik luua erinevaid stsenaariumeid ja olukordasid mitmel viisil lahendada. Sellela ei täida õppused enda eesmärki. Lisaks on ühendusteed vajalikud kahe harjutusala vahel liikumiseks. Mida vähem on liikumise alternatiive, seda suurem saab olema koormus ühendusteedel, aga ka riigiteedel</p>

		<p>tiline armastatud puhkekoht. 2021. ja 2022. aastal Covid piirangute ajal, oli Jussi nõmme parkla 100% hõivatud. Lisaks ristub lõunapoolne tee Kõrvemaa keskuse suusa- ja matkaradadega, mis vähendab nende kasutusvõimalust. Oluliselt keskkonناسäästlikum on liikuda mööda</p> <p>keskpolügooni teid ja rajada ühendused Soodla laskealaga kahte lühemat teed pidi, mis tekitab vähem häiringuid piirkonna tundlikule keskkonnale. Planeeringus tuleb esitada kavandatavad liikluskoormuse arvutused ja põhjendused kõigi ühenduste osas.</p>	<p>Jussi nõmme teed on vajadus kasutada vaid suurõppuste ajal, kooskõlastades liikumise eelnevalt Keskkonnaametiga.</p> <p>Lõunapoolne tee kulgeb suures osas nn laiendatud ohuala piiril ja saab suures osas olla avalikult kasutatav ka siis kui laiendatud ohuala on aktiveeritud. Kaitseministeeriumi valitsemisala töötab selle nimel, et leida lahendused lõunapoolse tee kogu ulatuses kasutamiseks ajal, kui kogu harjutusväljade vaheline ala on ohualana kasutuses.</p> <p>KSH osana töötatakse vajadusel välja vajalikud meetmed tee rajamise ja kasutamise mõjude leevendamiseks.</p>
		<p>4. Harjutusalade ja ühenduste rajamisega kaasneb tohtu metsa raadamine, mistõttu tuleb kehtestada harjutusvälja piirangualal metsa lageraie keeld. Edaspidi võib ala metsa majandada vaid püsimeetsanduse põhimõtetest lähtuvalt ning sedagi äärmiselt säästlikult.</p> <p>Mujal maailmas on levinud tava, et sõjaväe kasutuses olevas metsas lõpetatakse igasugune muu tegevus, ka metsamajanduslik tegevus. Kui mets säilib maksimaalselt, siis sellega säilitatakse piirkonna loomastikule põgenemise ja varjumisekohad harjutuste ajaks ning vähendatakse müra- ja tolmureostust piirkonna elanikele. Samuti saavad sinna ümber kolida raadamisele kuuluva ala piirkonna loomad. Lisaks tuleb kehtestada kohene raietegevuse keeld kogu polügooni ja uue harjutusala ohu- ja piirangualadel kuni planeeringu kehtestamiseni. Samaaegselt planeeringu koostamisega tuleb koostada ohu- ja piirangualadele matsamajandusekavad, mis tuleb kooskõlastada kohalike elanikega, sarnaselt KAH aladega. KSH raames tuleb koostada piirkonna loomastiku ja nende liikumise uuring, mille tulemusi arvestada eriplaneeringu koostamisel, et loomadele jääksid alles liikumise ja põgenemised harjutuste ajaks.</p>	<p>4. Metsamajandamise tingimused töötatakse vajadusel välja KSH ja planeeringu põhilahenduse etapis. Soodla harjutusväljal ei toimu hetkel lageraie ega ka raadamist. Küll aga on Soodla piirkonnas, väljaspool harjutusvälja ala toimunud lageraie, mida võib olla ekslikult peetud harjutusvälja osaks. Soodla harjutusväljal toimuvad vaid hooldusraied kasvutingimuste ja tervisliku seisukorra parandamiseks. Harvendusraiega tagatakse, et tulevikus kasvab seal tugevam mets.</p> <p>Olemasoleva info põhjal ei pea Kaitseministeerium põhjendatuks väljaspool harjutusvälja toimuvate raiete keelustamise soovitamist.</p> <p>KSH käigus läbi viidavate uuringute ülevaade on toodud KSH programmi ptk-s 7.1. Eksperdi hinnangul on loomastiku ja nende liikumisteede kohta olemas mõjude hindamiseks piisav teave ning seetõttu loomastiku ega nende liikumisteede uuringu läbi viimine KSH raames vajalik ei ole.</p> <p>Harjutusvälja arendamise ja kasutamise mõjud hinnatakse KSH aruandes, vajadusel kavandatakse mõjusid leevendavad meetmed.</p>
		<p>5. Planeeringu alale on kavandatud kuni 100 hoonet, kõrgusega kuni 30 m. Samas puudub kirjeldus kuidas lahendatakse kavan-</p>	<p>5. Taristu käsitus on antud ptk-is 3.8: <i>Planeeringuga uusi liitumisi või põhimõttelisi trassikoridore planeeritud ei ole, kuna asukohad on selle jaoks</i></p>

		<p>datud hoonete taristu, st veevarustus, kanalisatsioon, reoveepuhastus, jäätmekäitlus, elektrivarustus, side, jne. Kuna tegemist on detailse planeeringuga, tuleb vastavad lahendused koostada ning planeeringualale märkida planeeritavad trasside, rajatiste ja hoonestuse asukohad. Planeeringu koostamise üheks eesmärgiks on ehitusalade ja trasside asukohtade ning ehtuspõhimõtete määramine. See võimaldab valida neile asukohti, mis häirivad keskkonda võimalikult vähe, näiteks kavandades trassid samasse koridori koos teedega. Seega tuleb planeeringut selles osas oluliselt täiendada.</p>	<p><i>liialt üldised. Tehnovõrkude vajaduse ilmnemisel antakse vajalikud tehnilised tingimused projekteeerimise käigus, mitte riigi eriplaneeringu detailse lahenduse raames.</i></p> <p><i>Muud tingimused, mis on vajalikud tehnovõrkude projekteerimise sisendiks, antakse vajadusel eriplaneeringu põhilahenduse etapis. Täiendavalt kajastatakse põhilahenduse etapis KSHst tulenevaid tingimusi, mis selguvad KSH raames.</i></p> <p>KSH aruandes antakse suunised hoonestusala täpsustamiseks, kui see vajadus tekib. Kuna täpne hoonete vajadus ja asukoht ei ole planeeringu koostamisel teada, et kavandata seotud trasse jms planeeringuga, siis tehakse seda vajadusel projekti etapis.</p>
		<p>6. Nagu eelnevalt mainitud, on Soodla veehoidla osa Tallinna pinnaveehaardest. Vastavalt aastal 2020 vastuvõetud joogivee direktiivile 2020/2184, rakendatakse edaspidi joogiveeohutuse riskihindamise põhist käsitlust. Direktiivis on määratud ära riskihindamise tähtajaks 12 juuli 2027, veehaarete valgaladele, mille vett kasutatakse joogivee valmistamiseks. Seega tuleb juba käesoleva töö raames koostada Soodla veehoidla valgala riskihindamine, mis hindaks riske veekvaliteedile ja kvantiteedile ning sisaldaks ka riskide vähendamise meetmete kava. Samuti tuleb hinnata võimalikke mõjusid kogu veekeskonnale sh põhjaveele ja elustikule ning pakkuda välja leevendusmeetmed.</p>	<p>6. Viidatud riskihindamine on kehtiva veeseaduse kohaselt joogiveehaarde omaniku ülesanne. AS Tallinna Vesi hinnangul valmib Soodla veehoidla riskihindamine 2024. aastal.</p>
		<p>7. KSH programmis toodud kirjeldus majanduslikest mõjudest on ilmselgelt ebaprofessionaalne, sest keskpõlügen ei ole siiani loonud piirkonnas uusi töökohti. Vastupidi, uus harjutusala piirab oluliselt kohalike ettevõtete tegevust, nt kaovad paadilaenus või loodusturismile orienteeritud ettevõtmised. Lõunapoolse ühendustee rajamine vähendab suusa- ja matkaradade kasutuse võimalusi. Rabade kasutusest väljaarvamine vähendab elanike jaoks marjade korjamise võimalusi ning toob kaasa ka teisi piiranguid. Metsade raadamine vähendavad seenekorjamise ja puhkealasi. Seega tuleb KSH raames koostada realistlik hinnang</p>	<p>7. Nõustume, et harjutusvälja tegevuste intensiivistamine omab häiringuid ümberkaudsetele elanikele, ettevõtetele ja seda piirkonda külastavate elanike jaoks ning püüame nii planeeringulahenduse koostamise raames kui ka selle väliselt leida võimalikke kompromisse ja leevendusmeetmeid, et riigikaitse tegevust antud piirkonnas soovitud mahus oleks võimalik läbi viia ja et ka kohalik kogukond ja ühiskond laiemalt seda solidaarselt aktsepteeriks.</p>

			sotsiaalmajanduslikest mõjudest piirkonna elanikele ning ettevõtetele ja pakkuda välja meetmed negatiivsete mõjude leevendamiseks.	Oleme KSH programmis vastavat ptk-i täpsustanud. Asjakohaste mõjude hindamise käigus hinnatakse sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid olema-soleva avalikult kättesaadava info põhjal ning vajadusel pakutakse välja realistlikud meetmed nende leevendamiseks, mida planeeringu raames on võimalik rakendada. Lõunapoolse ühendustee kulgemine ja tehniline lahendus kavandatakse sellisel, et samal ajal on võimalik kasutada nii suusa-, matkaradasid kui ka harjutusväljade vahelisi ühendusteid. Täpsemad tingimused antakse põhilahenduse etapis.
			8. Planeeringu eskiisis ja KSH programmis puuduvad müra ja tolmu vähendavad meetmed, 500 m laiune metsala ümber harjutusalade ei ole piisav, sest õppuste müra levib kaugemale kui 10 km. Seega on vähim kaitset pakkuv ala nn 2 km laiune piiranguala ümber harjutusväljaku ja polügooni, kus tuleb keelata lageraied ning metsa majandamine on edaspidi lubatud vaid lähtuvalt püsimeetsanduse põhimõtetest, millega välditakse suuri lageid alasid, kus müra ja tolm hästi levivad. Vastav nõue tuleb lisada planeeringusse. Lisaks peavad olema planeeringusse lisatud ka muud meetmed müra ja tolmu tõkestamiseks, sh pesitsusrahu.	8. KSH programm on koostatud vastavalt KeHJS § 36 nõuetele. Leevendavate meetmete vajadus selgub mõjude hindamise käigus. Ettepanekud mõjude leevendamiseks esitatakse KSH aruandes.
			9. Planeeringu eskiisis ja KSH programmis puuduvad meetmed, kuidas hüvitada keskkonnale tekitatud kahjud, ehk milliseid meetmeid rakendatakse ca 2500 ha metsa raadamisest tulenevate kahjude kompenseerimiseks piirkonna loomastikule ja linnustikule. Samuti, kuidas kompenseeritakse sellega kaasnev süsiniku kadu. Seega tuleb vastavad uuringud, hinnangud ja meetmed KSH-sse lisada. Hinnata tuleb koosmõjusid, mida tekitavad keskpõlügen ja Soodla harjutusala ning nende vahelised ühendused ja ka piirkonnas olevad ja kavandatavad karjäärid.	9. Leevendavate meetmete vajadus (sh kliimale avalduvate mõjude leevendamiseks) selgub mõjude hindamise käigus ning see tuuakse välja KSH aruandes. KSH käigus hinnatakse Soodla harjutusvälja ja piirkonnas toimuvate muude tegevuste koosmõjusid (vt KSH programmi ptk 7.2).
			10. Planeeringu eskiisis ja KSH programmis ei ole kirjeldatud ehitusaegsed mõjusid, näiteks ehitusmaterjalide kulu teede ehituseks, jne. Seega tuleb vastavad mõjud hinnata ning koostada ka ettepanek mõjude leevenduseks.	10. KSH programmi asjakohastes peatükkides on ehitustegevuse mõjusid käsitletud (nt ptk 6.2, 6.12, 6.13, 6.14 jne). Mõjude hindamise tulemused (sh vajalikud leevendusmeetmed) esitatakse KSH aruandes.

				Planeeringu ega selle KSH täpsusastmes ei käsitleta ehitusmaterjalide kulu teede ehitamiseks, see selgub tee eelprojekti koostamise tulemusena.
			11. Planeeringu eskiisis ja KSH programmis puudub liiklusohutuse hinnang ja liiklusohutuse parandamise meetmete kirjeldus Piibe mnt osas, eriti selle kitsaimas kohas Raudoja veehaarde juures. Lisada liiklusohutuse arvutused ja meetmed liiklusohutlike olukordade vältimiseks. Käesoleval juhul tuleb hinnata ka koosmõjusid, mida toovad kaasa uued avatavad ning olemasolevad karjäärid ja harjutusalad. Samuti tuleb planeeringuga lisada kergliiklusteed, külade ja teenindusasutuste vahel, sest rasketranspordi ja kergliikluse samaaegne liikumine koos kitsal Piibe mnt-I on äärmiselt ohtlik.	11. REPiga ei planeerita juurdepääsuteid harjutusväljale, küll aga näidatakse ära võimalikud juurdepääsused ja antakse hinnang nende kasutamise mõjule. Vajadusel esitatakse soovitusel leevendavate meetmete rakendamiseks. Tugimaantee nr 13 Jägala-Käravete (Piibe maantee) kuulub riigiteede hulka ning selle korrashoiu ja ohutuse eest vastutab Transpordiamet. Transpordiamet on planeeringu koostamise menetlusse kaasatud. Planeeringu ega selle KSH-ga ei saa mõjutada liiklusohutuse alast olukorda avalikel teedel ega seada meetmeid liiklusohutuse mõjutamiseks. Liiklusohutuse tase avalikel teedel on seal liiklejatest ning liiklusseaduse nõuete täitmine on kohustuslik kõigile liiklejatele. KSH ülesannete hulka ei kuulu liiklusohutuse alase hinnangu ega arvutuste koostamine. KSH käigus hinnatakse Soodla HV kasutamisest tingitud inimeste liikumisvõimaluste muutumist ja seda ka koosmõjus muude piirkonnas toimuvate tegevustega.
			12. Planeeringus ja KSH programmis ei ole kirjeldatud mõjusid ja kahju mullale ning pinnasele ja puuduvad ka vastavad leeven-dus ja kaitsemeetmed. Nn reguleeritud põletamine, metsa raadamine, teede ehitus, soomustranspordi manöövrid, laskeharjutused, jne hävitab suures koguses ala pinnast, taimi ja loomastikku, samas on metsa-mulda seotud rohkem süsinikku kui puudesse. Seega tuleb lisada hinnangud ja meetmed mulla ja pinnase osas. Näiteks taaskasutada mulda karjääride rekultiveerimisel.	12. KSH käigus hinnatakse muuhulgas mõjusid mullale ja selle taaskasutamise võimalustele, loomastikule ja taimestikule ning kliimamuutustele IPCC LULUCF meetodika alusel (Vt KSH programmi ptk-d 7.2.3;7.2.4;7.2.5; 7.2.9 ja 7.2.13).
			13. Planeeringus ja KSH programmis ei ole kirjeldatud mõjusid ja kahjusid elanike rekreatsioonivõimaluste vähenemise kohta, nt suletakse olemasolevad RMK matkateed ja rabad alternatiive ei ole aga pakutud. Seega tuleb vastavad hinnangud koostada koos võimalike meetmete välja pakkumisega.	13. Planeeringu eskiisis on näidatud ära alternatiivsed liikumissuunad juhaks kui õppuste tõttu on teed ja matkarajad suletud. Sulgemise mõjud hinnatakse asjakohaste mõjude hindamise käigus, vajadusel pakutakse välja leevendavad meetmed.

				Mõjude hindamise tulemused (sh vajalikud leevendusmeetmed) esitatakse KSH aruandes.
			14. Kuna tegemist on riigi eriplaneeringuga, millele koostatakse ka keskkonna sotsiaalmajanduslik hinnang, peaks see sisaldama ka võimalike leevenduste ja parandusmeetmete ligikaudset eelarvet koos nende elluviimise ajakavaga. Vastav kava peab olema kohustuseks riigile, sest harjutusala rajamisega seab riik piiranguid eelkõige piirkonna elanikele. Planeeringu kehtestamisel peab lähtuma põhimõttest, et piirangud elanikele ja keskkonnas saavad vääriliselt kompenseeritud. Harjutusala on vaja kogu eesti elanikele mistõttu ei pea ainsateks kannatajateks olema vaid piirkonna elanikud ja keskkond!	14. Perioodil 2019-2023 on nn harjutusväljade tulumistasu makstud kohalike omavalitsustele, mille territooriumile jäävad Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusväljad. Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus. Väljatöötamisel on määrus, millega muudetakse häiringu kompenseerimine kohalikele omavalitsustele püsivaks. Hüvitise kasutamine on pindlik.
			15. Planeeringu ja piirangualasse jääb suurel hulgal erakinnistuid. Samas puuduvad planeeringus ja KSH-s leevendusmeetmed, mida rakendatakse mõjude ja häiringute vähendamiseks piirkonna elanikele ja ettevõtetele. Seega tuleb lisada sotsiaalmajanduslik hinnang milles pakkuda välja meetmed kohalikele elanikele ja ettevõtetele mõjude leevendamiseks ja elukvaliteedi vähenemise kompenseerimiseks näiteks mürakindlad aknad. Samuti tuleb hinnata ära piirkonna kinnisvara väärtuse vähenemine ning pakkuda välja lahendused selle kompenseerimiseks.	15. Planeeringualal on osaliselt või täielikult 57 eraomandis ja 112 riigi omandis olevat kinnistut. Ülevaade olemasolevast olukorrast on antud KSH programmi ptk-is 6.1. Lisaks saab infot vaadata kaardirakenduses. Planeeringu raames rakendatavad leevendusmeetmed sotsiaalmajanduslikele mõjudele töötatakse välja asjakohaste mõjude hindamise käigus ning lisatakse planeeringusse põhilahenduse etapis. Meetmed oluliste keskkonnamõjude leevendamiseks koostatakse KSH viimasest etapis, kui olulised keskkonnamõjud ja nende ulatus on selgunud ning esitatakse KSH aruandes. Kompensatsioonimeetmete ettevalmistamisega tegeletakse paralleelselt planeeringu koostamisega ja see on eraldi poliitiline otsus.
	Eesti Ornitoloogiaühing	Esiksi ja KSH programmi väljapanek 3.03.2023	1. Koosmõju muude mõjuallikatega KSH programmi p.6.2.3. märgitakse, et mõjude ulatuse ja olulisuse arvestamisel tuleb arvestada koosmõjusid muude mõjuallikatega, millest olulisimad on koosmõjud keskpõlügeni arenduse ja kasutusega. Teeme ettepaneku täpsustada muud mõjuallikad juba programmi faasis, et hindamise käigus ei jääks midagi tähelepanuta. Mõjuallikate hulka arvata kindlasti elupaikade kvaliteeti halvendava ja	Mõjusid hinnatakse planeeringu täpsustamises. Võimalusel kaalutakse projekti esiksi koostamist planeeringu põhilahenduse koostamise etapis, et mõjusid oleks võimalik täpsemalt hinnata. Vajadusel antakse suunised mõju hinnangute täpsustamiseks projekti koostamise etapis.

			<p>killustava mõjuga tegevused nagu kuivendussüsteemide rekonstrueerimised (olemasolevad, planeeritavad), uute kuivendussüsteemide rajamine, metsateede ehitused, raied. Nt on Koitjärve rabast lõunas planeerimisel Kõrveveski kuivendussüsteemi rekonstrueerimine ja rabaga piirneva eesvoolu hooldus vahetult metsise elupaiga läheduses.</p>	<p>Raiete maht on KSH programmi ptk. 3.2 välja toodud ning seda hinnatakse ka koosmõjus muude tegevustega. Metsateede ehitamine ja selle maht selgub planeeringu koostamise käigus ja võetakse KSHs arvesse või tuuakse välja kui määramatus, mida ei olnud võimalik piisavate alusandmete puudumise tõttu hinnata. Kõrveveski kuivendusobjekti rekonstrueerimise ehitusloa on Tallinna halduskohus tühistanud, sest kuivendusega kaasnev mõju loodusväärtustele ei ole välistatud. Kui esitatakse järgmine ehitusloa taotlus Kõrveveski kuivendussüsteemi rekonstrueerimiseks, siis on Põllumajandus- ja Toiduametil vastavalt KeHJS sätetele kohustus taotluse menetluse käigus hinnata kas loa alusel kavandatav tegevus võib avaldada keskkonnale olulist mõju või mitte. Vajadusel tuleb ehitusloa taotlusele algatada KMH.</p>
			<p>2. Mõju hindamine puuduliku info kontekstis Programmi punktis 6.2.5.1. tuuakse välja, et kavandatavate teede lähipiirkonnas peab vajadusel olema võimalik taktikaline tegevus koos imitatsioonivahendite kasutamisega, kuid selle tegevuse mõjude hindamiseks pole planeeringu praeguses etapis piisavalt infot. Samamoodi ei ole teada loodusala kasutamise maht erinevateks väljaõppetegevusteks ja nii ei ole võimalik hinnata maastikul toimivate väljaõppetegevustega seotud võimalikke mõjusid loodusale ja selle eesmärkidele. Mõjud, mille olulisuse hindamiseks pole planeeringu käesolevas etapis piisavalt informatsiooni, tuleb ettevaatusprintsipiist lähtuvalt hinnata tegevusest tuleneva võimaliku maksimaalse mõjuna. Vastasel juhul ei ole võimalik langetada eriplaneeringul loodusväärtuste kaitse ja kompensatsioonivajaduste seisukohalt asjakohaseid otsuseid. Kui seda ei tehta, peab olema kirjeldatud asjakohane otsustussüsteem, mis kirjeldab mh, millises planeerimisfaasis on info teada ja kas selles etapis viiakse läbi nt ka uus detailsem Natura hindamine. Lisaks tekib küsimus, et kui loodus- ja linnuala kavandatavate teede lähipiirkonnas kasutatakse ka väljaõppeks, siis kas praegune planeeringuala piir on sellisena asjakohane või kavandatud liiga väikse ulatusega.</p>	<p>2. Peatükis 6.2.5.1 ei ole toodud nagu ei oleks eksperdil piisavalt informatsiooni taktikaliste tegevuste või imitatsioonivahendite kohta. Lause ütleb, et mõjude olulisuse hindamiseks ei ole praeguses (st KSH programmi etapis) piisavalt informatsiooni. Vajalik alusinformatsioon tekib peatükis 7.1 viidatud uuringute valmimisega. Lause sõnastust on pamera mõistetavuse huvides eeltooduga täiendatud. Taktikaline tegevus (jalastunud liikumine) on vajalik ühendusteede lähipiirkonnas suurõppuste ajal, so kuni 20 päeval aastal. Tegevusega kaasnevad mõjud hinnatakse KSH käigus, vajadusel kavandatakse leevendavad meetmed. Ala, mida on vajalik kasutada jalastunud liikumiseks jääb REPi alasse, samas ei eelda ala, mida kasutatakse jalgadel liikumiseks, sh kaitseala, planeerimist riigi eriplaneeringuga. KSH käigus hinnatakse tegevusi maksimaalses võimalikus mahus, vajadusel tuuakse välja mõjude hindamise määramatus.</p>

			<p>Sarnane ebaselgus on nt teekoridoride laiuse ja raadamismahude osas. Punktides 6.2.5.1. ja 6.2.5.3 märgitakse, et toimub suuremahuline raadamine, kohati, et teekoridoride laius ja seega ka raadamise ulatus ei ole veel teada, ja samas ka, et kavandatavad teekoridorid on kitsad ja raadamise mõju seega tõenäoliselt suhteliselt väike. Kui laiused ei ole teada, tuleks lähtuda hindamisel maksimaalsest mahust.</p>	
			<p>3. Uuringute vajadus väljaspool kaitsealasilid Punkti .7.1. kohaselt on planeeringu koostamise käigus kavandatavateks uuringuteks militaarmüra ja – vibratsiooni uuring ning arheoloogiline uuring. Planeeringu koostamise käigus on tarvilik inventeerida väljaspool Põhja-Kõrvemaa linnuala paiknevad vanemad metsad I ja II kaitsekategooria linnuliikide osas. Soodla harjutusväljal kavandatav koosmõjus keskpõlügenooniga võib hakata mõningaid liike (sh metsis (II kat), habekakk (I kat)) mõjutama populatsiooni tasandil ning kompensatsioonimeetmete väljatöötamiseks on vaja teada kaitstavate liikide elupaiku kogu planeeringualal, mitte vaid kaitsealadel.</p>	<p>3. Ettepanekuga arvestatakse – arendaja, KSH eksperdi, KeA ja Keskkonnaagentuuri koostöös lepiti kokku täievat inventeerimist vajavad liigid (metsis, teder, kotkad) ja piirkonnad. Inventuuride käigus kogutud andmetega arvestatakse mõjude hindamise käigus, et selgitada välja mõjude olulisus linnupopulatsioonidele.</p>
			<p>4. Raietest hoidumine planeerimisprotsessi vältel Sarnaselt Nursipalu harjutusväljaga on oluline mitte raiuda planeerimisprotsessi vältel planeeringuala ja seda ümbritsevate potentsiaalse puhverfunktsiooniga metsi, kuniks harjutusvälja puudutavad kaalutusotsused on tehtud.</p>	<p>4. RMK poolt majandatavatel maadel Soodla harjutusvälja alal ei ole viimase viia aasta jooksul olulises mahus lageraieid tehtud. Soodla harjutusväljal ei toimu hetkel lageraieid ega ka raadamist. Küll aga on Soodla piirkonnas, väljaspool harjutusvälja ala toimunud lageraieid, mida võib olla ekslikult peetud harjutusvälja osaks. Soodla harjutusväljal toimuvad vaid hooldusraieid kasvutingimuste ja tervisliku seisukorra parandamiseks. Harvendusraiega tagatakse, et tulevikus kasvab seal tugevam mets.</p>